

σι, καὶ ἐξήγαγες εἰς τὸν παγίδα· καὶ τοιαῦτα ἄλλα· ἡ λύσις λοιπὸν τῆς ἀπορίας εἶναι αὕτη, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐγνώριζον τὸν Θεὸν αἴτιον τῶν συμφορῶν, ὅπου ἔπασχον· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς, ὅχι κατὰ τὸ προηγούμενον του θέλημα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἐπαρχώρησεν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους, νὰ σκλαβώσουν τοὺς δούλους του διὰ τὰς ἁμαρτίας των.

„ Καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυ-
„ χήν.

Ἀφ' οὗ, λέγει, Κύριε, μᾶς ἐπαίδευσας μετὴν σκλαβίαν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, πάλιν μᾶς ἠλέησας καὶ μᾶς εὐγάλας εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ἐλευθερίαν· πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν, οἱ τὸ, ἐδοκίμασας ἡμᾶς, καὶ τὰ λοιπὰ ἕως τοῦ ῥητοῦ τούτου, προφητικῶς λέγονται ἐκ προσώπου τῶν Μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδη τῶν βασάνων, ἐδοκίμασαν οἱ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρες· καθὼς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπαριθμεῖ τὰ διάφορα βάσανα αὐτῶν ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ, κεφαλῶν ἐνδεκάτῃ· (1).

13: „ Εἰσελεύσμαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν
„ ὀλοκαυτωμασιν· ἀποδώσω σοι τὰς
„ εὐχὰς μου.

14: „ Ὅς διεστείλε τὰ χεῖλη μου, καὶ
„ ἐλάλησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλί-
„ ψει μου.

Κατὰ μὲν τὴν ἱστορίαν φανερόν εἶναι ὁ λό-

γος οὗτος, ὅτι λέγεται διὰ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τοῦ Θεοῦ· ἀναγωγικῶς δὲ, οἶκος Θεοῦ εἶναι ὁ οὐρανὸς κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον· ὀλοκαυτώματα δὲ, εἶναι αἱ ὀλοταλεῖς ἐργασίαι τῶν ἀρετῶν, τὰς ὁποίας θυσιάζουσιν εἰς τὸν Θεὸν οἱ Ἀπόστολοι καὶ Μάρτυρες καὶ ὅλοι οἱ δίκαιοι· λέγει δὲ καὶ ὅτι ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων θέλει πληρώσῃ τὰς εὐχὰς· ἤγουν τὰς ὑποσχέσεις, ὅπου ἔτοξε νὰ κόμῃ εἰς τὸν Θεόν· τὸ δὲ ἐλάλησεν, εἶναι ἐπεξηγήσεις τοῦ διεστείλε τὰ χεῖλη· θέλω πληρώσω, λέγει, Κύριε, ὅσας ὑποσχέσεις ἐλάλησα καὶ ὑποσχέθηκα τὸ σῶμα μου νὰ φυλάξῃ.

15: „ Ὀλοκαυτώματα μεμελωμένα ἄ-
„ νοίσω σοι.

Ἐγὼ, λέγει, ὁ ἐλευθερωθεὶς λαὸς, θέλω σοι προσφέρω, ὅχι ἀπλῶς ὀλοκαυτώματα, ἀλλὰ πίονα καὶ παχέα· ὀλοκαύτωμα δὲ παχὺ νοεῖται, ἡ τελεία καὶ κατὰ πάντα εὐάρεστος τῷ Θεῷ ἐργασία τῆς ἀρετῆς. (2)

„ Μετὰ θυμιάματος καὶ κριεὶν ἀνοί-
„ σω σοι βοας μετὰ χιμάρων.

Κατὰ μὲν τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ γράμμα, ὅλα τὰ ῥηθέντα εἶδη τῶν θυσιῶν ἐπροσφέροντο εἰς τὸν Θεόν, θυμιάματα, καὶ κριάρια, καὶ χιμάραι· ἤγουν οἱ τράγοι, ὅπου γεννῶνται τὸν χειμῶνα· κατὰ δὲ ἀναγωγὴν, θυμιάμα μὲν εἶναι, ἡ πνεύουσα εὐωδία ἀπὸ τὴν καθαρὰν ψυχὴν· κριοὶ δὲ εἶναι,

οἱ

(1) Ἄλλος δὲ φησι „ Πῶς τὰ πυρρῶντα καλεῖ περιστατικὰ· ἢ ὕδαρ αὐθις, ὡς βυθίζοντα ἢ ἀποπνίγοντα τοὺς μὴ γενναίως αὐτὰ φέροντας, ὁ ταῦτα δὲ διελθυσθὼς, συνεργεῖα Θεοῦ ἐξέρχεται εἰς ἀναψυχὴν, ἐλπίζον τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἀμοιβάς· ἢ ἐπεὶ τὸ μὲν προκόπτειν ἡμέτερον, τὸ δὲ τέλος, τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς· πῇ μὲν, διήλθομεν φησι, πῇ δὲ ἐξήγαγες· λέγεται δὲ ἢ ἐν Ἡσαΐα περὶ τῶν περιστατικῶν „ Μὴ φοβοῦ, ὅτι ἐλυτρώσαμιν σε· ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου· ἐμὸς εἶ σύ· ἢ ἐὰν διαβαίνῃς δι' ὕδατος, μετὰ σοῦ εἰμι· ἢ ποταμοὶ οὐ συγχλύουσιν σε· ἢ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρὸς, οὐ μὴ κατακαυθῇς· φλόξ οὐ κατακαύσει σε· ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος Ἰσραὴλ ὁ σφάζων σε· (Ἡσ· μγ'. 2.) (ἐν τῇ ἐκδεδ. Σειρ.)

(2) Λέγει δὲ ὁ Θεοδώριτος „ Μεμελωμένα κέκληκε τὰ εὐτραφεῖ ἢ πίονα· οὕτω γὰρ ἢ ὁ νόμος προσφέρειν ἐκέλευσεν ἁμωμά τε ἢ ἄγρια· ἐπαρτάται δὲ ἢ ὁ Προφήτης Μαλαχίας τοῖς τὰ τοιαῦτα μὲν ἔχουσιν, ἀνάπηρα δὲ προσ-
σφέ-

οἱ ἡγεμονικοὶ τῆς ψυχῆς λογισμοί, οἵτινες κρατίζουν καὶ πολεμοῦν τὰ πάθη· βόδια δὲ, εἶναι αἱ ἐνέργειαι καὶ ἐργασίαι τοῦ σώματος· ἐπεὶ δὲ τὸ βόδι εἶναι ἐργάτης τῆς γῆς· ἀπὸ τὴν γῆν δὲ πάλιν εἶναι τὸ σῶμα, καὶ περὶ τὴν γῆν ἐργάζεται· χήμαροι δὲ καὶ τράγοι, εἶναι αἱ ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν προσφερόμεναι δεήσεις· ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ τράγος ἐθυσιάζετο εἰς τὸν παλαιὸν νόμον διὰ τὰς ἀμαρτίας· λέγει λοιπὸν ὁ αἰσθητῶς καὶ νοητῶς ἐλευθερωθεὶς τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Ἑθνικῶν λαὸς, ὅτι ὅλα αὐτὰ θέλω προσφέρω εἰς ἐσένα Κύριε, ἐπεὶ καὶ μὲ ἐλευθέρωσες ἀπὸ τὴν σκλαβίαν τῶν ὀρατῶν καὶ ἀόρατων ἐχθρῶν.

16: „ Δεῦτε ἀκούσατε καὶ διηγῆσθε ὑμῖν, πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν
„ ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου.

Ἵπερβατὸν σχῆμα εὐρίσκεται εἰς τὸ ῥητὸν τοῦτο, ὅπερ οὕτως ἐξομαλύνεται· “ Δεῦτε ἀκούσατε πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, καὶ διηγῆσθε ὑμῖν ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου· ἤγουν ἔλατε νὰ ἀκούσετε ὅσα καλὰ καὶ εὐεργεσίας ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς ἐμένα· ἀκολουθῶς δὲ λέγει καὶ ποίας εὐεργεσίας. (1)

17: „ Πρὸς αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐκέκ-

„ ραζα, καὶ ὕψωσα ὑπὸ τὴν γλῶσσαν μου.

Ἐγὼ, λέγει, ἐφώνηξα μὲ τὸ στόμα μου πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ὕψωσα· τὴν φωνήν μου δηλαδή, ἥτις ἐκάλεῖ αὐτὸν εἰς ἀντίληψιν καὶ βοήθειάν μου· πρέπει δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ὑπὸ πρόθεσις εὐρίσκεται ἐδῶ ἀντὶ τῆς ἐν· δηλαδή ὕψωσα τὴν φωνήν μου ἐν τῇ γλώσσῃ μου· ἔτι νοεῖται καὶ τὸ, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κέπος καὶ πόνος· (Ψαλμ. θ. 29.) ἀντὶ ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ „ Ἰὸς ἀσπίδων ὑπὲρ τὰ χεῖλη αὐτῶν (Ψαλμ. ρλθ'. 3.) ἔτσι ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν· καὶ ἄλλα ὁμοία· (2)

18: „ Ἀδικίαν εἰ ἐξέσφουρουν ἐν καρδίᾳ μου,
„ μὴ εἰσακουσάτω μου Κύριος.

Ὅταν, λέγει ἐγὼ παρακάλουν τὸν Θεὸν νὰ μοι βοηθήσῃ, δὲν ἐβλεπον καμμίαν κακίαν εἰς τὴν καρδίαν μου· βεβαιονεῖ δὲ τὸν λόγον τοῦ καταρώμενος, ὅτι, ἀνίσως ἐγὼ ἐγνώριζον τοιούτην κακίαν εἰς τὴν καρδίαν μου, ἄς μὴ μου εἰσακούσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἐξῆς, ὅσαις φοραῖς ἤθελα τὸν ἐπικαλεσθῶ.

19: „ Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ Θεός,
„ προ-

σφύρουσιν· „ Ἐπικατάρατος γὰρ, φησιν, ὅς ἦν δυνατὸς, καὶ ὑπῆρχεν ἐν τῇ ποιμνίᾳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ θὺς διεφθαρμένον τῷ Κυρίῳ· (Μαλ. α'. 14.) καὶ πάλιν „ Καὶ εἰσεφέρετε ἀρπάγματα, καὶ τὰ χαλὰ, καὶ τὰ ἐνοχλούμενα (αὐτόθι· 13.) αὕτη καὶ τῷ Καὶν ἐγένετο τῶν κακῶν ἐκείνων ἀρχή· διδασκόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τοῖς τιμιωτέροις ὧν ἔχομεν τὸ θεῖον γεραίρειν· λέγει δὲ ὁ Ἀθανάσιος „ Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου τὸν ἐπουράνιον δηλονότι, ἐν ὀλοκαυτώμασι δὲ οὐκ αἰσθητοῖς, νοητοῖς δὲ δηλονότι· ὅλους γὰρ ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν Θεῷ οἱ Ἀπόστολοι (ἢ καὶ ἱ Μάρτυρες) ἐν τάξει ὀλοκαυτωμάτων· καὶ ὁ Θεόδωρος εἶπεν „ Ὀλοκαυτώματα πάντας λέγει τοὺς Μάρτυρας· ἐπεὶ δὲ τὰς μὲν ψυχὰς τῷ Θεῷ διὰ τῶν ἀρετῶν, τὸ σῶμα δὲ διὰ τῶν βασάνων ὀλοκαύτωσαν· τοὺτους ἡ Ἐκκλησία προσφέρει μεμνημένους, τοῦτέστιν ἰσχυροὺς καὶ εὐσώτους, ὥς τῶν βασάνων καταφρονεῖν, καὶ γελᾶν τοὺς βασανίζοντας.

(1) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος „ Καὶ ἐν τῷ κα'. Ψαλμῷ γέγραπται τὰς εὐχὰς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν φοβουμένων αὐτόν· διὰ τούτων δὲ παιδευόμεθα τοὺτους κοινωνοὺς ἔχειν, καὶ τοῦτοις διαφερόντως διηγείσθαι τὰ θεῖα· μὴ δῶτε γὰρ φησὶ τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ ρίψετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοίρων· Καὶ, τὰ μυστήριά μου ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς (Ἠσ. κδ'. 16.)

(2) Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει „ Τὶ οὖν δηλοῖ τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκέκραξα; τὴν ἐνδον ἐνταῦθα λέγει κραυγὴν, τὴν σύντονον, ἣν ἡ πεπυρωμένη καρδιά ἐτίκτεν· ὥσπερ γὰρ ὁ βοὴν πᾶσαν αὐτοῦ κενόει· τὴν δύναμιν; οὕτω καὶ ὁ ἐκ καρδίας.

„ προσέσχε τῇ φωνῇ τῆς δευσεώς χουσαν ἡμᾶς, εἰς κἀνένα πρᾶγμα. (1)
 „ μου.

Ἐπειδὴ, λέγει, με καθαρὰν καρδίαν ἐ-
 παρακάλουν τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο καὶ εἰσέκουσέ
 μου, καὶ ἐπρόσεξεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου.
 Πρέπει δὲ καὶ ἡμεῖς νὰ μιμούμεθα τὸν θεὸν Δα-
 βίδ, καὶ ἀνίσως θέλωμεν νὰ εἰσακούσῃ ὁ Θεὸς
 τὴν προσευχὴν μας, πρέπει νὰ παρακαλοῦμεν αὐ-
 τὸν με καθαρὰν συνείδησιν καὶ καρδίαν, μὴ ἐλέγ-

20: „ Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἄ-
 „ πεστησε τὴν προσευχὴν μου, καὶ τό-
 „ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ.

Ἄς εἶναι, λέγει, εὐλογημένος ὁ Θεός, ὅς-
 τις ἀπ' ἑαυτοῦ τοῦ ἤτοι ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα καὶ
 φιλανθρωπίαν του δὲν ἀπέβαλε τὴν προσευχὴν μου,
 οὔτε τὸ ἔλεός του ἐμάκρυνεν ἀπὸ λόγου μου.

Ψαλμός Ες'.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνοις Ψαλμός α' δῆς τῷ Δαβίδ.

Εἰς τὸ τέλος μὲν ἐπιγράφεται ὁ παρὼν Ψαλμός, διὰ τὴν προφητεῖαν τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Θεοῦ
 Λόγου, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας συμβουλεύει νὰ ἀποβλέπουσιν οἱ ἀναγινώσκον-
 τες τὸν Ψαλμὸν τοῦτον· ἐν ὕμνοις δὲ, ὅτι προσάξει αὐτοὺς νὰ ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν Λόγον· τί δὲ ση-
 μαίνει Ψαλμός ῥῆς, ἐρμηνεύσαμεν ἐν τῷ προκίῳ ἐν κεφ. θ'. (2)

1: „ Ὁ

δίας βοῶν πάντα τὸν νοῦν συσρέφει· δεῖ δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν κράζειν· πολλοὶ γάρ εἰσιν, ὧν τὰ μὲν χεῖλη πρὸς τὸν
 Θεὸν βοᾷ, ἡ δὲ διάνοια οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν λεγομένων· οὔτοι οὐχὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐχονται· οὐ γὰρ ἀπλῶς
 τὰ ῥήματα τῆς προσευχῆς ὠφελεῖ· ἀλλὰ τὸ ἀπὸ σπουδαίας διαθέσεως ἀναπέμπεσθαι· ὁ γοῦν Φαρισαῖος πρὸς ἐ-
 αὐτὸν προσήνετο, οὐ πρὸς τὸν Θεόν, ἐπανήνετο γὰρ ἡ προσευχὴ πρὸς αὐτὸν, ἐπεὶ περ ἐν ἁμαρτίᾳ τῆς ὑπερηφα-
 νείας ἐγένετο· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ὑψώθη παραχρῆμα ἡ γλῶσσά μου, εὐθὺς γὰρ προσένεγκόν τὴν δέησιν,
 ἐδεξάμην τὴν αἴτησιν „ καὶ εὐφροσύνης πλησθεὶς εἰς χαριστήριον ὕμνον τὴν γλῶσσαν ἐκίνησα.

(1) Διὰ τοῦτο λέγει ὁ θεὸς Κύριλλος „ Καλὴ τῶν ἁγίων ἡ παρρησία· διὰ τοῦτο καὶ τεταρτηκότες προσεύχονται
 τῷ Θεῷ· καὶ τῆς ἑαυτῶν ἐπεικειᾶς ποιοῦνται τὴν ἐνδείξιν, τὰ ἑαυτοῖς πρέποντα λαλοῦντες ἐν προσευχῇ· γέγονε
 δὲ τὸ πρᾶγμα οὐ φιλοδοξίας πρόφασιν· ἀφιλόκαμπος γὰρ τῶν ἁγίων ὁ νοῦς· ἐκφαίνουσι δὲ χρυσίμως τὰ ἑαυτῶν
 κατεσθώματα, ἵν' ἡμεῖς ὠφελώμεθα, τίνα τρόπον πολιτεύεσθαι χρὴ παρ' αὐτῶν μαθάνοντες· λέγει δὲ καὶ ὁ μέ-
 γας Ἀθανάσιος, Καὶ ἕτερον τι καίχημα προσφέρει τῷ Θεῷ, τὸ ἔξω πάσης ἀδικίας γενέσθαι· διὸ καὶ εἰσακούε-
 σθαι θαρρεῖ· τὸ δὲ μὴ θεωρεῖν ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ, σύμφωνον ἐστὶ, κατὰ τὸν Ὠριγένη, τῷ, οὐδὲν ἐμαυτῷ σύ-
 νοιδα· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμα, καθὰ Παῦλος ὁ μέγας φησὶν, δεικνύν δύνασθαι τὸν Θεὸν ἰσθῆναι, ἀπερ ἡ-
 μεῖς οὐχ ὁρῶμεν· ὁμοίον καὶ τῷ „ Παραπτώματα τίς συνήσει; ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με.

(2) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Πάλιν κἀνταῦθα πᾶν Ἀποστόλων τὸ πρόσωπον, διδασκαλίαν ποιούμενον τῶν ἑ-
 θνῶν, ῥησθῆναι τε εὐχόμενον ἐκ τῶν ἀντιλεγόντων τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν.

1: „**Ο** Θεός οίκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ
„εὐλογήσαι ἡμᾶς.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς Δαβὶδ προσεγνώρισε διὰ τοῦ
Πνεύματος τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ
Χριστοῦ, παρακαλεῖ με τὰ λόγια ταῦτα νὰ τελειω-
θῇ τοῦτο· καὶ πρῶτον μὲν δέσται νὰ ἐλεηθῇ ἡ φύ-
σις τῶν ἀνθρώπων, ἥ τις ἐτυραννείτο πικρῶς ἀπὸ
τὸν πονηρὸν διάβολον· δεύτερον δέ, νὰ εὐλογηθῇ·
ἦτοι νὰ ἀγιασθῇ· πρῶτα δὲ σημαίνει ἡ εὐλογία,
ζητεῖ εἰς τὸν αἰῶσον Ψαλμὸν ἐν τῷ „Ὅτι δώκες αὐ-
τῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

„Επιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ’
„ἡμᾶς, καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς.

Πρόσωπον τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ Υἱός· „Ὁ
ἐωρακώς γάρ, φησιν, ἐμε, ἐώρακε τὸν Πατέρα·
(Γωάν. ὡ. 9.) εὐαγγελικῶς δὲ λέγει ἐπιφάναι· ἡ-
γουν ἄμποτε νὰ ἐπιφανῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς·
ἦτοι ὁ Υἱός, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς εὐρισχομένους,
διὰ μέσου τῆς θείας τοῦ ἐνανθρωπήσεως· ἡ καὶ τὸ
τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα πρόσωπον· τουτέστιν αὐτός

ὁ Χριστὸς κατὰ περίφρασιν· τὸ δὲ ἐλεῆσαι, εἶναι ὁ-
μοιον μὲ τὸ οίκτειρησαι· δὴ φορτικῶς δὲ λέγει τὸ
αὐτὸ, διὰ τὴν πολλὴν ἐπιθυμίαν ὅπου εἶχεν νὰ ἐ-
πιτύχῃ ἐκεῖνο, ὅπου ἐζητεῖ. (1.)

2: „Τοῦ γινῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου
„ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριον σου.

Ἄμποτε, λέγει, νὰ γένωσκον εἰς ἡμᾶς τὰ
ἀνωτέρω, καὶ νὰ ἐπιφανῇς τὸ πρόσωπόν σου Χρι-
στὲ εἰς ἡμᾶς· διὰ τί; διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ ἐν τῇ γῇ ἄν-
θρωποι τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας σου· τὴν ὅποιαν ἐ-
σύ πρῶτος περιπατήσας, θέλεις δείξεις αὐτὴν καὶ
εἰς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ τὴν περιπατοῦν· καὶ πρὸς
τούτοις διὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι οἱ ἐν τοῖς ἔθνεσιν
ἄνθρωποι, τὴν δι’ ἡμᾶς ἐνανθρώπησίν σου· ταύτην
γὰρ ὀνομαζει σωτήριον, ὡς καὶ ὁ Συμεὼν ὀνόμασεν,
εἰπὼν· „Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτή-
ριόν σου (Λουκ. β. 30.) Ἐπειδὴ διὰ μέσου
αὐτῆς σωζόμεθα· λείπει δὲ τὸ ἄρθρον, τοῖς ἐδῶ·
ἦτοι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. (2.)

3: „Ἐξομολογησάσθωσαν σοὶ λαοὶ ὁ Θεός,
„ἐξομολογησάσθωσαν σοὶ λαοὶ πάντες.

Δα.

(1) Λέγει δὲ ὁ Εὐσέβιος, ὅτι ἦτον νόμος εἰς τοὺς Ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων ἔχει νὰ εὐλογοῦν τὸν λαόν· καθὼς ἐν Ἀ-
ριθμοῖς γράφεται „Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἐλάλησον Ἀαρὼν ἔς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ λέγων· οὕτως
εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγοντες αὐτοῖς· εὐλογήσαι σε Κύριος ἔς φυλάξαι σε· ἐπιφάναι Κύριος τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ἐπὶ σέ ἔς ἐλεῆσαι σε· ἐπάσαι Κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ σέ, ἔς δέη σοι εὐρίνην· ἔς ἐπιθέσουσι τὸ ὄνομα
μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἔς ἐγὼ Κύριος εὐλογήσω αὐτοὺς (Ἀριθμ. 5. 22.) εἶπε δὲ ὁ Ἀθανάσιος „Τῶν
σὼν οίκτειρῶν δέομεθά φησι Δέσποτα, ἔς τῆς ἐπιφανεῖας τοῦ προσώπου σου, πρὸς τὸ δυνήθῃαι φανεράν τὴν ὁ-
δὸν τοῦ Εὐαγγελίου σου τοῦ ἀγίου πᾶσι τοῖς ἔθνεσι κηρύξαι· σωτήριον γὰρ πανταχοῦ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φησι·
λέγει δὲ ἔς ὁ Κύριλλος „Εἰδείξεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἔς Πατρὸς τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον· τουτέστι τὸν Υἱόν· εἰκὼν γὰρ ἐστὶ
ἔς χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· ἔς γὰρ ἐφασκεν ἐναργῶς· ὁ ἐώρακώς ἐμε, ἐώρακε τὸν Πατέρα· ἐφ’ ἧς δὲ ὁ
Ἡσύχιος „Ἦν προέγνω τοῦ Σωτῆρος ἐπιφάνειαν αἰετὶ θάπτον γενέσθαι, ὅπως τὴν ἐκ ταύτης εὐλογίαν τρυφή-
σωμεν· ἐπιφαίνεται δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ πάντων Δημιουργοῦ, τὸ πληροῦν ἡμᾶς εὐλογίας ἔς οίκτειρῶν, ἐπιφανέν-
τος ἡμῖν τοῦ χαρακτῆρος τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ ἔς ἐμφανίσαντος ἑαυτὸν τοῖς ἀξίοις· ἐπεὶ γὰρ εἰκὼν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ
τοῦ ἀοράτου, ὁ νῦν καθαρῶς προσβαλὼν αὐτῷ, ὅρῃ τὸν Πατέρα. (ἐν τῇ ἐκδεδ. Σειρᾷ.)

(2) Ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει „Επιφάναντος γὰρ σου τὸ πρόσωπον, γινώσκειται ἡ ὁδὸς ἡ πρὸς σὲ ἀγούσα τὸν Πα-
τέρα, ὁ εἰπὼν, ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός· ἔς αὐδεὶς ἐρχεται πρὸς τὸν Πατέρα, εἰμὴ δὲ ἐμεῦ· ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ ἔς σωτήριον
ἐν πᾶσιν ἔθνεσι, πληρωθέντος τοῦ „Ὁφεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἐφ’ ἧς δὲ ὁ Ἀσέριος·
ὁδὸς τοῦ Θεοῦ ὁ νόμος ἔς αἱ ἐντολαὶ λέγονται· ὁδὸν γὰρ φησι δικαιωμάτων σου συνέτισόν με· αἰετὶ τοῖνον ἐν τῇ
γῇ γνωρισθῆναι, εὖκ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ μόνῃ (Ἐνθα ὁ νόμος ἐδόκει κηρύττεσθαι) γνωρισθῆναι δὲ πᾶσι τοῖς
ἔθνεσι τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ (ἐν τῇ ἐκδεδ. Σειρᾷ.)

Λαοὶ μὲν ἀπλῶς ὀνομάζονται οἱ ἐκ περιτομῆς Ἰουδαῖοι· λαοὶ δὲ πάντες ὀνομάζονται οἱ ἐξ ἐθνῶν, ὡσάν ὅπου εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ὡς ἐκ πολλῶν γενῶν συγχέμενοι· Ἐξομολογησάσθωσαν, λέγει, ἀντὶ τοῦ, ὅς εὐχαριστοῦν εἰς ἐσένα Κύριε, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐθνικοὶ, καὶ ὅς σε δοξολογοῦν· ἐπεὶ διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἔγινες ἄνθρωπος.

4 : „Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιᾶσθωσαν Ἐθνη· ὅτι κρίνεῖς λαοὺς ἐν εὐ-
„θύτητι, καὶ Ἐθνη ἐν τῇ γῇ ὀψή-
„γησῇς :

Ἄς χαροῦν, λέγει, ὅλα τὰ ἔθνη· διὰ ποίαν αἰτίαν; διὰ τί, τοὺς μὲν Ἰουδαίους θέλεις κατακρίνεις δικαίως, τοὺς ἕνα καρὸν ὄντας λαόν σου· ἐπεὶ καὶ δὲν ἐδέχθησαν τὴν ἐνσαρκόν σου οἰκονομίαν· θέλεις δὲ ὁδηγήσεις τὰ ἔθνη εἰς τὴν θεογνωσίαν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ εὐρίσκόμενα· ἢ τὰ ἐν τῇ γῇ ἔθνη, κατ' ἐλλειψιν τοῦ ἄρθρου. (1)

5 : „Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοὶ ὁ
„Θεός, Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λα-
„οὶ πάντες.

Τὰ αὐτὰ λόγια ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ, τὰ ἴδια λέγει καὶ ἐδῶ· σπουδαζώνας τοὺς λαοὺς μὲ τὴν ἀνακύπλωσιν τῶν λογῶν, καὶ προθυμοτέρους ποιῶν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐχαρίστησιν, κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Θεόδωρον.

6 : „Γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς.

Ἄψ' οὖν οἱ ἄνθρωποι εὐλογηθῶν, καὶ ἡ γῆ θέλει δώσει πλουσίους τοὺς καρπούς της· ἡ γῆς καρπὸν ὀνομάζει, τοὺς ἐκ τῆς γῆς πλασθέντας ἄνθρωπους, οἱ τινες ἔμαλλον νὰ προσφερθοῦν εἰς τὸν Θεὸν ὡσάν καρποφορία, διὰ μέσου τῆς ἐναρέτου πολιτείας καὶ θεληματικῆς ἀσκήσεως· ἢ καὶ διὰ τῆς ἐκουσίου ὀλιφείας· ἢ λέγει καρπὸν γῆς αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὡς ἔχοντα σῶμα γῆινον. (2)

„Εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός ὁ Θεός ἡ-
„μῶν.

7 : „Εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός.

Ἐν ἄλλοις γράφεται καὶ ἑξ' ἑ. εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός· εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός· εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός· βλέπε δὲ, ὡς ἀναγνώσας, πῶς φανερώνεται ἐκ μέρους τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, μὲ τὸν τριπλασιασμόν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεός, καὶ Θεός.

„Καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ
„πέρατα τῆς γῆς.

Διὰ μὲν τοῦ τριπλασιασμοῦ τοῦ Θεοῦ-ὁ νόματος, ἐφανέρωσε τὰ τρία πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδος· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ἐκῶς αὐτὸν ἐφανέρωσε τὸ ἐνικεῖν τῆς Θεότητος· διότι ἀγχαλὰ καὶ καθὲς πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος εἶναι Θεός· ἀλλ' ὁ μὴ τὰ τρία εἰς Θεός ἐσιν. (3)

Ψαλ.

(1) Λέγει δὲ ὁ Θεοδώριτος „Διὰ τοῦτο προσήκει ἔξ λαοὺς ἅπαντας ἔξ τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην Ἐθνη εὐφραίνεσθαι ἔξ χορεύειν ἔξ τὰς σὰς εὐεργεσίας διεξιέναι· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι οὐδὲν τῶν ὄντων ἀτιμώμετον, οὐδὲ ἀκιδεμένο· ἀλλὰ πάντων ὑπάρχεις κριτὴς δικαίως ἐκφέρων τὰς ψήφους· ἔξ ὁδηγῶν μὲν τοὺς πλανωμένους πρὸς τὴν ἀληθειαν, τοὺς δὲ πείθεσθαι μὴ βουλομένους κολάζων.

(2) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „Γῆ ἡ κοινή δηλοῖ (ἡ τις ἐστὶν ἡ καρδία) καρπὸς δὲ αὐτῆς αἱ κατ' εὐσέβειαν προκοπαί.

(3) Ὁ δὲ Θεόδωριτος λέγει „Εἰδέναι προσήκει, ὡς ἄνθρωποι εὐλογῶντες τὸν Θεόν, λόγους αὐτῷ προσφέρουσι μόνους, ἔργῳ δὲ αὐτὸν εὐεργετῆσαι οὐ δύνανται· ὁ δὲ Θεός εὐλογῶν, βεβαίῳ τοὺς λόγους τῷ ἔργῳ, ἔξ παντοδαπάν ἁγαθῶν παρέχει τοῖς εὐλογουμένοις φορὰν· εἶτα διδάσκει πῶς δυνατόν τῆς θείας εὐλογίας τυχεῖν· ἔξ φοβηθήτωσαν αὐτὸν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς· ὁ μὲν γὰρ εὐλαβὴς περὶ τοὺς θείους διακείμενος νόμους, ἔξ τὸ μέλλον δεικνύων κριτήριον διὰ τῆς τούτων φυλακῆς τὸν Θεὸν θεραπεύει· ἡ δὲ θεία θεραπεία τὴν εὐλογίαν προσφέρει.

Ψαλμός ΕΖ.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβὶδ Ψαλμός Ὡδῆς.

Εἰς τὸ τέλος μὲν ἐπιγράφεται ὁ Ψαλμός οὗτος, διὰ τὴν καὶ αὐτὸς προανακηρύττει καθαρώτερα τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Σωτῆρος, κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Ἀθανάσιον· καὶ τὴν καταργήσιν τῶν δαιμονίων.
(1) τί δὲ εἶναι Ψαλμός ὧδῆς, εἶπομεν ἐν τῷ προοιμίῳ ἐν κεφαλαίῳ θ.

1.: „**Α**ναστήτω ὁ Θεός, καὶ διάσκορ-
πισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ οἱ δαίμονες ἐτυράννου τούς ἀνθρώπους, καὶ μήτε Ἀγγελος, μήτε ἄνθρωπος ἐδύνετο νὰ βοηθήσῃ τοὺς καταδουλωθέντας ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ μὲν τὰ λόγια ταῦτα παρακαλεῖ αὐτὸν τὸν πλάσιν τῶν ἀνθρώπων Θεόν, νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν τοῦ τυραννουμέ-

νου πλάσματός του· ἀνάστασι δὲ θέλεις νοήσεις θεοπρεπῶς, τὴν εἰς ἐκδίκησιν κίνησιν τοῦ Θεοῦ· ἀγκυχὰ δὲ καὶ προστακτικῶς ἐσχηματίσθη τὸ, ἀναστήτω, καὶ τὰ λοιπὰ λόγια, ἀλλ' ὅμως εὐκτικού σημασίαν ἔχουσι, καθὼς ἐν ἄλλοις εἶπομεν· ἦγουν ἄμποτε νὰ ἀναστήῃ ὁ Θεὸς καὶ νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν· ἐχθροὶ δὲ κυρίως τοῦ Θεοῦ εἶναι οἱ δαίμονες, ὡς ἀποσάται καὶ ἐναντίοι αὐτοῦ. (2)

„Καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐ-
τοῦ

(1) Ὁ δὲ Θεόδωρος λέγει, ὅτι ὁ Ψαλμός οὗτος λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Δαβὶδ, ὅταν παιδρὰν πανήγυριν ἐπὶ τῇ ἀνόδῳ τῆς Κιβωτοῦ ποιοσάμενος, θύματα κατέσφαξε πολλά· ἡ αὐτὸς ἔμπροσθεν ὑπ' εὐφροσύνης ἐσκήρτα ἢ ἤλλετο· ὅθεν ἡ προοίμιον ποιεῖται τοῦ Ψαλμοῦ τούτου, ἐκεῖνο ὅπου ἔλεγεν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν Κιβωτόν· γέγραπται γάρ „Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν Κιβωτόν ἡ εἶπε Μωϋσῆς· ἐξεγέρθητι Κύριε, ἡ διάσκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου· φυγέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντές σε· (Ἀριθ. ι'. 33.) λέγει δὲ Ἰωάννης ὁ Λίτινος ἐν τῷ νεοτυπάτῳ αὐτοῦ Ψαλτηρίῳ, ὅτι ὁ Ἐσδρας διίσχυρίζεται, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τοῦ Ψαλμοῦ τούτου εἶναι πολὺ ὑπεροχική.

(2) Ἐφί δὲ ὁ Ὠριγένης „Ὡς μὲν πρὸς τὸ ἀληθές, ἀτρεπτος ἡ ἀναλλοίωτος ὁ Θεός· δι' ἡμᾶς δὲ, ὅτε μὲν, κατέχεσθαι λέγεται· μὴ γὰρ εἴη αὐτὸν ἐσηκέναι τῷ κρινόμενῳ· βίβλοι γὰρ ἀνεώχθησαν ἡ κριτήριον ἐκάθισε· τῷ δὲ ἀγίῳ, ᾧ ἀρμόζει τὸ, ὁ πιεσῶν εἰς ἐμὲ οὐ κρίνεται, οὐδὲ κατέχεται, ἀλλ' ἔσκη· διὸ λέγει „Σὺ δὲ αὐτοῦ σῆθι μετ' ἐμοῦ· (Δευτερ. ε'. 31.) τῷ δὲ ἀναξίῳ προνοίας, ὁ μὴ νυσάζων, ὑπιοῖ· καὶ μετανοήσῃ ἐκεῖνος, ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν Κύριος· λέγει δὲ ἡ Θεοδώριτος „Ἀνάστασι οὐ μόνον τὴν τῆς μακροθυμίας παύλαν καλεῖ, ἀλλὰ ἡ ἀναστήναι τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου διὰ τριῶν ἡμερῶν, ὅτε τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκούσιον κατεδέξατο θά-

„ τοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν .

Ἄμποτε, λέγει, νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ : ἦγουν ἀπὸ τὴν ἐπιφανείαν του, μὴ ὑποφέροντες τὴν διὰ σαρκὸς παρουσίαν του, ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου τὸν μισοῦν· διότι ὅπου εὐρίσκεται παρὼν ὁ Θεός, ἀπὸ ἐκεῖ φεύγουν παρευθὺς οἱ τοῦ Θεοῦ ἐχθροί.

2 : „ Ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέωσαν·

Καθὼς, λέγει, ὁ καπνὸς ἐκλείπει καὶ διαλύεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἄνεμον : ἔτσι καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ δαίμονες διώκονται καὶ διασκορπίζονται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

„ Ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου
„ πυρὸς, οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ.

Καθὼς, λέγει, τὸ κηρὶ λύεται ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῆς φωτὸς : ἔτσι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, δαίμονες, διαλύονται ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅς τις εἶναι πῦρ, ὅπου κατατρώγει τὴν ἁμαρτίαν· τὸ δὲ ἀπολοῦνται, δὲν

σημαίνει τὴν εἰς τὸ μὴ ὂν διάλυσιν αὐτῶν καὶ ἀφανισμόν· ἀλλὰ σημαίνει, πῶς δὲν εὐρίσκονται πλέον εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, ὅπου ἐπισκίασθῃ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ· λέγονται δὲ οἱ δαίμονες ἁμαρτωλοὶ, διὰ τὴν αὐτοὶ πρῶτοι ἐγέννησαν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔγιναν διδάσκαλοι ταύτης καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. (1)

3 : „ Καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθήσονται .

Καὶ λοιπὸν, λέγει, ἀφ' οὗ ἀφανισθῇ ἡ τυραννία τῶν δαιμόνων, θέλουν χαροῦν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅπου ἐδικαιώθησαν διὰ μέσου τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.

„ Ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,
„ τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ.

Ἄμποτε, λέγει, νὰ ἀγαλλιάσθουν οἱ ἐν Χριστῷ δικαιοθέντες ἐμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, ὅς τις ἐπισκοπεῖ καὶ προνοεῖται αὐτοὺς πάντοτε· „ Ὁρθολομοὶ γὰρ φησι Κυρίου ἐπὶ δίκαιους (Ψαλμ. λγ'. 16.) τὸ δὲ εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν καὶ τερφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σημαίνουσι· φανεράνουν γὰρ τὴν αὐξήσιν καὶ ὑπερβολὴν τῆς χαρᾶς.

4 : „ Ἀ-

θάνατον· οὕτω ὡς ἡμεῖς πολλάκις τοὺς ἐπιεικέα χρωμένους δικαστὰς εἰς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐπικουρίαν διεγείρειν εἰσάγειν, διαναστῆναι παρακαλοῦντες, ὡς τῶν ἀδικούντων καταπαῦσαι τὸ θράσος· Καὶ ὁ Ἀθανάσιος φησι „ Τὴν εἰς τὸ κρίνειν τοὺς ἀκαθάρτους Δαίμονας παρορμήν τοῦ Θεοῦ ὁ λόγος σημαίνει· τῇ γὰρ αὐτοῦ παρουσίᾳ τῆς τῶν ἀνθρώπων τυραννίδος ἐξηλάθησαν· ὡς ὁ Θεοδώριτος λέγει „ Ὡς περ φοβερὸς στρατηγὸς ὡς ἄγαν ἰσχυρὸς ἐὰν ἀνατίους ὁ τῶν ὁρατῶν Δυνάμεων Κύριος.

(1) Ὁ δὲ Νύσσης λέγει „ Ὡς περ καπνὸς ἀναχέθει εἰς τὸν ἀέρα σημεῖόν τι τῆς οἰκείας οὐχ ὑπελίπετο φύσεως, ὡς κηρὸς ἐν πυρὶ γενόμενος οὐκέτι εὐρίσκεται : οὕτως ἐὰν ἐπίτινα ἔλθῃ ἡ θεία χάρις ὡς βοήθεια, τὰ ἐπικρατοῦντα ἐν ἐκείνῳ πάθῃ εἰς ἀφανισμόν περιήσεται· οὐχ ὑπομένει τὸ σκότος τὴν τοῦ φωτὸς παρουσίαν· οὔτε νόσος σῆσεται ἐπιλαβοῦσιν ὑγείας· οὔτε μὴν ἐνεργεῖ τὰ πάθῃ, παρούσης τῆς ἀπαθείας· ὡς ταῦτό ἐστι τὸ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπόλλυσθαι· ἐφ' ἧ δὲ ὁ Ἡσύχιος „ Εὐχερὴς τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ πτώσις, εἰ ὡς σφόδρα ἐαυτοῖς πεποιθέναι νομίζουσι· τί γὰρ καπνοῦ πρὸς τὸ λυθῆναι σαφρότερον ; τί δὲ κηροῦ, ὅταν ὑπὸ πυρὸς σφόδρ-τέρου θερμαίνεται ; τούτοις τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὁ Προφήτης συνέκρινεν· ὅταν γὰρ τὸ πῦρ τῆς γένεως ῥιπισθῇ, πᾶσα ἡ περὶ αὐτοὺς φαντασία εὐθέως διαλύεται· ὁ δὲ Εὐσέβιος φησι „ Πρῶτον οἱ Δαίμονες μετεσχηματίζοντο εἰς Ἀγγέλους φωτὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον μαντείαν τε ὡς θεραπείας ἐπαγγελλόμενοι, ὡς ἀνθρώπους ἀπατωμένους θύειν αὐτοῖς ὡς τὰ φίλτατα· νῦν δὲ φροῦδα πάντα ὡς ἄνθρωποις καπνὸς, ἀποσβεσθέντος αὐτῶν τοῦ πυρὸς, ὀργισθέντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ „ Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ· ὡς ὁ καπνὸς δὲ αὐτῶν μὴ ἔχων περὶ ὃ, τι ὑποστῇ ἐξέλειπεν.

4: „ Ἀσάτε τῷ Θεῷ· ψάλατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν· Κύριος ὄνομα αὐτοῦ.

Ἔσεῖς, λέγει, οἱ ἀνωτέρω, ὅπου ἡξιώθητε τοιαύτης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἄσάτε εἰς τὸν Θεόν, καὶ ψάλατε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπερβολικῆς ἀγάπης κινούμενοι· (1) τὸ δὲ ὁδοποιήσατε, εἶναι λόγος, ὃς τις λέγεται πρὸς τοὺς Ἀποστόλους κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τοὺς ὁποίους προσάξει τὸ ἐν τῷ Δαβὶδ Πνεῦμα νὰ δράμουν εἰς τὰ ἔθνη, καὶ νὰ ἐτοιμάσουν διὰ τοῦ κηρύγματος εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν εἰσόδον καὶ εἰσόδον τῶν ψυχῶν τους· τοῦτο δὲ εἶναι ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο, ὅπου ἔλεγεν ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης „ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου (Λουκ. γ'. 4.) ὁδοποιήσατε, λέγει· ἡγουν κατασκευάσατε καὶ ἰσάσατε τὴν εἰσόδον τῶν ψυχῶν εἰς τὸν Χριστόν, καθὼς ἐμπόδιον ἀπὸ τὸ μέσον σηκώσαντες· τῷ ἐπιβεβηκότι δὲ εἶπεν ἐπὶ δυσμῶν· διότι ὁ Χρι-

στὸς μὲ τὸ νὰ ᾔῃαι φῶς ἀπλησίαστον, καὶ ἥλιος δικαιοσύνης, διὰ τοῦτο ἐκίχισεν ἐπάνω εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, κατοικήσας εἰς αὐτὰς διὰ μέσου τῆς πίστεως· αἱ ψυχὴ δὲ αὐταί, ἦτον δυσμαὶ καὶ νύκτες διὰ τὸν σκοτεινὸν ζόφον τῆς πλάνης, ὅπου ἦτον παλαιόθεν κεχυμένος εἰς αὐτάς· ἡ δυσμαὶ λέγονται ὁ κόσμος, κατὰ τὸ λόγιον ἐκεῖνο „ Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ (ἡγουν ἐν τῷ κόσμῳ) φαίνει (Ἰω. α'. 5.) (2) ἔπειτα λέγει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ· ὅτι ὀνομάζεται Κύριος πάντων, ἀπλῶς τῶν ὄντων· τὸ ὁποῖον καθαρώτερον θέλει νὰ εἰπῇ· ὅτι εἶναι Θεός.

„ Καὶ ἀγαλλιάσθε ἐνώπιον αὐτοῦ· ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

Τὸ μὲν ἀγαλλιάσθαι, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἀνωτέρω, ὅπου εἶπεν „ Ἀγαλλιασθώσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ ταραχθήτωσαν, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ,

(1) Λέγει δὲ ὁ Ὁριγένης „ Ὁ μὲν ἄδων, φιλῇ χρῆται τῇ φωνῇ· ὁ δὲ ψάλλων, ἢ τῷ ὄργανῳ· ἴδε οὖν σεαυτὸν χωρὶς σώματος, ἢ ἐννόησον τὸ ἄδειν· νόησόν σου ἢ τὸ σῶμα, ἢ ὅρα τὸ ψάλλειν· ἄδει γὰρ τῷ Θεῷ ὁ διὰ ἑγῶν δογμάτων τὴν ψυχὴν παιδευόμενος, ὁ τὰς πρεπούσας θεολογίας ἐκ διανοίας κεκαθαυμένης αναπεμπὼν ψάλλει δὲ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, ὁ διὰ τῶν τοῦ σώματος κινήσεων, ἢ διὰ τῆς τῶν αἰσθητικῶν χρήσεως τοιαῦτα πράττων, ὡς δοξάζεσθαι παρὰ τοῖς ὄντι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

(2) Ὁ δὲ Πλουσιώτης Ἰσίδωρος λέγει „ Ἀνατολὴν ἔχων ὄνομα ὁ Θεὸς, ἢ φῶς ὑπάρχων ἀπρόσιτον, πῶς ἐπὶ δυσμῶν ἐπιβεβήκεν; ἀνατολὴ αὐτῷ ὄνομα ἢ ἀναρχὸς Θεότης ἢ φῶς οὐσα ἀίδιον· ἡ δὲ ἐπὶ δυσμῶν ἐπίβασις, ἢ κοινωνία τῆς ἀνθρωπίνης πτωχείας, δυσίς οὐσα ἢ νυκτὶ εἰκοεῖα, εἰ συγκρίνεται τῇ ἀνω λαμπρότητι· διὰ τοῦτο ἡ ἀνατολὴ ταῖς δυσμαῖς ἐπιφαίνεται· ἵνα τοῦ φωτὸς ἐν τῇ σκοτίᾳ λάμψαντος, μεταποιηθῇ πρὸς τὴν ἀκτῖνα τὸ σκότος· ἔφη δὲ ἢ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „ Καὶ ὁ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς τῆς Ἰδίας δόξης τε ἢ λαμπρότητος, ἐπὶ δυσμῶν ὄρεται τῆς ἡμετέρας εὐτελείας ἢ ταπεινότητος· ὁ δὲ Εὐσέβιος „ Ὁ τῆς δικαιοσύνης, φησὶν, ἥλιος, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἢ τὰς ἀκτῖνας τῆς αὐτοῦ ὥσπερ συστάδας Θεότητος, καὶ καταδύς ἐν τῷ σώματι, ἢ ἢ ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ, τὸ κατακεχυμένο τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν σκότος ἀπύλασεν, ὁ δὲ Θεόδωρος κατὰ τὸ γράμμα ἐρμηνεύων τὸν Ψαλμὸν λέγει, ὅτι, ὅταν εἰσήρχετο ἡ Κιβωτὸς εἰς τὴν Παλαιστίνην, πρὸς δυσμὰς ἔβλεπον οἱ ταύτην αἶροντες, ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ τόπου· παρὰ δὲ τῷ Θεοδώρῳ ἢ τοῦτο γέγραπται „ Δυσμὰς δὲ νοήσειεν ἄντις ἢ τὴν ἐσχάτην ὄραν, καθ' ἣν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἐκ Παρθένου ἄνθρωπος ἐγένετο· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Εὐπρεπεῖς γέγεσθε φησὶν εἰς τὸ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκεῖνου πορευεσθαι τοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ὀφθέντος ἐν σαρκὶ τοῖς ἐπὶ γῆς· ἢ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν, τῷ μέχρις αἵματος πεποιημένῳ τὴν εἰσόδον· ἄλλος δὲ περιεργότερον τὸ τοιοῦτον νοήσας ῥητὴν λέγει, ὅτι ἡ κακία ἢ ὁ Διάβολος μετασχηματίζεται πολλάκις εἰς φῶς· διὸ ἢ εἴρηται „ Φῶς δὲ ἀσεβῶν σβεσθήσεται (Περ. ιγ'. 9.) ὅταν λοιπὸν δύσῃ ἢ λείψῃ ἀπὸ τὸ μέσον τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἢ κακία ἢ τὸ μετασχηματιζόμενον διαβολικὸν φῶς (ὥπερ τῇ ἀληθείᾳ σκότος ἐστὶ) τότε ἐπιβαίνει εἰς τὴν ψυχὴν ἐκεῖνην ἢ λάμπει ὁ ἱερὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἀπαγράφων, ὁδὸς γὰρ εὐτρεπῆς ἢ ἑτοιμος αὐτῷ ἐστὶ, τῆς φάλλης ἢ διαβολικῆς ἡμέρας ἢ δύσεως· ἐπειδὴ κακία ἢ ἀρετὴ, φῶς ἢ σκότος νὰ εὐρίσκωνται ὁμοῦ εἰς ἓνα ἢ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, εἶναι ἀδύνατον.

τό, „ Καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
(1)

5: „ Τοῦ Πατρὸς τῶν ὀρφανῶν καὶ κρι-
τοῦ τῶν χηρῶν.

Λέγωντας μὲν τὸν Χριστὸν Πατέρα τῶν ὀρφανῶν, ἐφανερώσεν ὁ Δαβὶδ τὴν κηδεμονίαν καὶ πατρόειαν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν θεὸν Κυρίλλου καὶ Ἀθανάσιον· λέγωντας δὲ αὐτὸν καὶ Κριτὴν, ἐφανερώσεν τὸ δικαστικὸν αὐτοῦ· ταυτὸν εἰπὼν, ἐφανερώσεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι καὶ κηδεμὼν τῶν ἀπροσταυγῶν, καὶ κριτὴς τῶν ἀδικουμένων· ἡ ὀρφανότης καὶ χηρὰς ὀνομάζει, τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστευσαντας· ὀρφανούς μὲν, οὐκ ἔχοντες πατέρα καὶ πατέρα τῶν διαβόλων· χηρὰς δὲ, διὰ τὴν αἰψυχὴν αὐτῶν ἐχρηρευσαν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διαβόλου, τὸν ὁποῖον εἶχον προτερον ὡς νυμφιον, καὶ ἦτον προσκολλημένοι εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ἀσέβειας· ὕστερον δὲ ἀπὸ τὸ κήρυγμα, ἔλαβον τὸν Χριστὸν πατέρα καὶ νυμφιον τοὺς· πατέρα μὲν, ὡς κηδεμὼνα καὶ προνοητὴν τοὺς· νυμφιον δὲ, ὡς συναρπύζοντες μὲ αὐτὸν δια μέσου τῆς πίσεως. (2)

Ὁ Θεὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς, λέγει, εἶναι εἰς τὸν ἅγιον τόπον του· ἦτοι εἰς τὸν οὐρανόν, κατὰ τὸν Εὐσέβιον· λείπει γὰρ τὸ ἐξῆς· διότι, ἐπειδὴ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ „ Ἀναστήτω ὁ Θεός, καὶ ὀδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν, διὰ τοῦτο

ὡς ὁ Θεοδώριτος λέγει, ἀναγκαίως εἶπε κατὰ Ἀκολουθίαν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἰς τὸν ἅγιον τόπον του· διὰ τὴν διδασκίαν μὲ τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι εὗρίσκειται εἰς τὸν οὐρανόν· ὅς τις εἶναι τόπος ἅγιος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, καὶ ἐκείνῳ, ἀνίσταται πρὸς ἐκδίκησιν· καὶ ἐπιβαίνει ἐπὶ δυσμῶν, καὶ εἰκονομεῖ ἐκεῖνα, ὅπου βούλεται· ὅχι κατὰ μεταβάσιν τοπικὴν· ἔχουν, ὅχι μεταβαίνοντας ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· διὰ τὴν αἰνῶν ἀπερίγραπτος· ἀλλὰ ἀμετάβατος μένωντας ἐν τῷ οὐρανῷ· τοιοῦτον νόημα ἔχει καὶ τὸ „ Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατεβὼς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. (Ἰω. γ'. 13.) κάτω γὰρ πολιτευόμενος μετὰ σάρκα ὡς, ἐν τῷ οὐρανῷ ὦν, ἦτον ἄχωριστος ἀπὸ τῶν Πατέρων· νοεῖται τόπος ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Χριστιανῶν, καὶ κάθε Χριστιανὸς θεωρητὴς καὶ ἐνέργητος· κατὰ τὸν Δίδυμον.

6: „ Ὁ Θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ.

Μονοτρόπους ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τοὺς δικαίους· ἐπειδὴ καὶ οἱ δίκαιοι δὲν ἔχουν κληρίαν διπλὴν γνώμην, καὶ ἐπιπολὴν πονηρίας· ἀλλ' ἓνα μόνον τρόπον καὶ σκοπὸν ἔχουν, τὴν θεραπείαν καὶ εὐαρέστησιν τοῦ Θεοῦ· τοὺτους λοιπὸν τοὺς ἀπλοῦς καὶ μονοτρόπους δικαίους ὁ Θεὸς κατοικίζει εἰς τὴν οἰκίαν του· ἦτοι εἰς τὸν οὐρανόν· περὶ τῆς ὁποίας οἰκίας εἶπεν ὁ Παῦλος „ Ὅτι οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

(1) Λέγει δὲ ὁ Θεοδώριτος „ Ταύτην τῶν δαιμόνων τὴν ταραχὴν ἔκ τὸ δέος, ἔκ τῶν θείων Εὐαγγελίων ἡμᾶς ἡ ἐξορία διδάσκει· ἀκούομεν γὰρ αὐτῶν λεγόντων „ Τί ἡμῖν ἔσσι τοῦ Θεοῦ; ἡλῆδες ὡς πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

(2) Ὁθεν εἶπεν ὁ Ὁριγένης „ Πᾶς ὁ ποιεῖν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου γίνεται· οὗτος οὖν ὁ πατήρ σου· γεννῶ τὸν οὐρανόν, ἔκ σκέτι χεῖρα τοιοῦτο πατρί, ἀλλ' ἐκεῖνος, ὅς ἐφανερώσεν ἡμᾶς ἀναλήφεται· πάλιν μνηστέεται τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ὁ Χριστὸς· παρανομῶν δὲ ὁ Διάβολος, βούλεται αὐτῆς νυμφίος γενέσθαι, ἵνα ποιήσῃ αὐτὴν ἐφθαρμένην· ἡ ψυχὴ οὖν σου χίρα γενέσθαι ἐκείνου, ἵνα σοι κρίνῃ τὰ δίκαια ὁ Θεός, καταλιπόντι τὸν ἀνόμιμον συμφηκτότα, ἔκ τὴν κακίαν γεννήσαντα· ἐφί δὲ ἔκ ὁ Δίδυμος „ Σπουδασέον τὸν καταλιπεῖν τὸν πρότερον πατέρα γεννήσαντα κατὰ κακίαν, ἔκ τὸν ἀνόμιμον ἀνδρα συμφηκτότα· ὅπως ἐξω μὲν Πατέρα τὸν Θεόν, ἔκ τὰς θείας ἡμῖν ἐνέντα γυνάς.

νοῦς· (β'. Κορ. ε'. 1.) ὁ δὲ Σύμμαχος ἀντί τοῦ μονοτρόπου, μοναχοὺς ἐξέδωκεν· ὥσαν ὅπου οἱ μοναχοὶ εἶναι μεμονωμένοι καὶ γυμνοὶ ἀπὸ καθεπράγματος βιωτικόν· τούτους λοιπὸν τοὺς μοναχοὺς κατοικίζει ὁ Θεὸς εἰς οἰκητήριον καὶ ἀναχωρητικὸν κελλίον, κατὰ μόνας καὶ ἐν ἡσυχίᾳ· μετὰ τὰ λόγια δὲ ταῦτα προφητεύει ὁ Δαβὶδ, τὴν πολιτείαν τῶν μοναχῶν καὶ καλογήρων. (1)

„ Ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ.

Ὁ Θεὸς εἶναι, λέγει, ὅπου ἐξάγει· ἤγουν ἐλευθερώνει ἐκείνους, ὅπου εἶναι δεμένοι μετὰ τὰ σχοινία τῶν ἁμαρτιῶν τους· ἢ μετὰ τὰ δεσμά τοῦ δαίμονος, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πάθη· φανερώνει δὲ μετὰ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Δαβὶδ, τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιεσθέντας· ἐλευθερώνει δὲ αὐτοὺς ὁ Χριστὸς μετὰ ἀνδρίαν· ἤγουν μετὰ τὴν δύναμιν τῆς Θεότητός του, ἢ τις καταβάλλει καὶ νικᾷ τὸν τυραννοῦντα τούτους διάβολον· ἢ νικᾷ τούτους καὶ μετὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. (2)

„ Ὅμοιως τοὺς παραπικροίνοντας,
„ τοὺς κατοικούντας ἐν τάφοις.

Οὐ μόνον, λέγει, τοὺς ἐθνικοὺς ἠλευθέρω-

σαν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς πλάνης, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἰουδαίους· τοὺς ὁποίους ὀνομάζει παραπικραίνοντας, καθὼς καὶ εἰς τὸν ξέ. Ψαλμὸν ἐξέτι τοὺς ὀνόμασε, διὰ τὰς αἰτίας ὅπου εἵπομεν ἐκεῖ· ἤμπορουν δὲ τὰ λόγια ταῦτα νὰ ᾔῃ καὶ προφητεία περὶ τῆς παγκοσμίου ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν κατὰ τὸν Δίδυμον· ὅτι δηλαδὴ ὅλους τοὺς ἔθνικοὺς ἔχει νὰ εὐγάλη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοὺς τάφους, οἵτινες εἶναι πεπεδημένοι ἀπὸ τὴν νέκρωσιν καὶ τὸν θάνατον· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Ἰουδαίους· ἐπειτα τὸ, κατοικούντας ἐν τάφοις, εἶναι μία ἐπεξηγήσις· ἤγουν ὅτι αὐτοὺς ὅλους καὶ ἔθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, τοὺς εὐρισκομένους ἐν τάφοις, θέλει ἀναστήσει· μετὰ τὸ ὄνομα δὲ τῶν τάφων, ἐφανέρωσε καὶ ἐκείνους, ὅπου διεφθάρσαν ἀπο φωτῶν, ἢ νερόν, ἢ ἀπὸ καθε ἄλλον τρόπον θανάτου. (3)

7: „ Ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐκπρεπέσθαι σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἔρημῳ.

8: „ Γῆ εὐερίστη· καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταζαν.

Ὅταν, λέγει, ἐσὺ Χριστέ, εἶπας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους „ Ἰδοὺ ἀφίσταται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. (Ματθ. κγ. 33.) καὶ ὅταν ἐλάβανε τέλος ἡ

πρῶ-

(1) Ὁ δὲ μέγας Βασιλεὺς ὁρίζει τίς εἶναι ὁ μονότροπος· ἦτοι ὅτι μονότροπός ἐστιν ὁ αὐτὸς ἄλλ' ὧν· ἢ φεύγων μὲν τὸ παντοδαπὸν καὶ πολλαπλοῦν τοῦ τρόπου, διώκων δὲ ἀλήθειαν, εὐκρίνειαν, ἀπλότητα· ὁ κατὰ πρᾶξιν καὶ πίσιν ὁρθὴν ἀδιαίρετος καὶ τὸ αὐτὸ φρονῶν καὶ πράττων· ὁμολογίαν διπλὴν πονηρίας ἔχων· τοιοῦτοι οἱ μονότροποι· οὗς καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· τοιούτων ἐν τῇ ἐπουρανίῳ πόλει κατοικίζει ὁ Κύριος ἐπαγγέλλεται· ὁ δὲ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς λέγει, ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦτο νοεῖται καὶ διὰ τὰ κατὰ καὶ ἐνάρετα ἀνδρόγυνα, τὰ ἔχοντα ἕνα τρόπον καὶ μίαν συμφωνίαν· ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς κατοικίζει αὐτὰ ἐν ἑνὶ οἴκῳ· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Μονοτρόπους καλεῖ τοὺς ἕνα σκοπὸν ἔχοντας, καὶ τῆς ἀρετῆς μόνης ἐπιμελεῖσθαι προκρινόμενους, καὶ μὴ νῦν μὲν, ταῦτα, νῦν δὲ, ἐκεῖνα προκρινόμενους· εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀθανάσιος „ Μονοτρόπους φησὶ τοὺς αὐτῷ καὶ μόνῳ ἀναθέντας τὴν ἰδίαν ζωὴν καὶ πάσης διψυχίας καὶ κοσμικῆς ἐπιθυμίας αὐτὴν ἀλλοτριώσαντας· ὁ δὲ Ἀκύλας ἐξέδωκε „ Καθίζει μονογενεῖς ἐν οἴκῳ· ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Εὐσέβιος λέγει· τὸ πρῶτον τάγμα τῶν ἐν Χριστῷ προκοπτόντων τὸ τῶν μοναχῶν συγγένει· σπάνιοι δὲ οὗτοι· διὸ μονογενεῖς αὐτοὺς Ἀκύλας ὀνόμασεν, ἀφωμοιωμένους τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ· τούτους οὖν κατοικίζει ἐν οἴκῳ· τοιούτων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραμένειν ποιεῖ καὶ κατοικεῖν ἐν αὐτῇ.

(2) Ὅμοιον τοῦτο εἶναι κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, τῷ τοῦ Ἡσαίου „ Λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύπτεσθε· δεσμοὶ δὲ καὶ σκότος ἡ τῶν εἰδώλων λαγρεία, καὶ ἡ ἐν Ἀδου κατοχή.

(3) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Οὐ μόνον, φησὶ, τοὺς πεπεδημένους ἀνδρείους ἐργάζεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς ἄκρον δυσσεβείας ἐληλακότας, καὶ ὡς ἐν τάφοις δυσώδεσι, τοῖς οἰκείοις σώμασι κατοικοῦντας· καὶ τούτους γὰρ μετ' ἐκείνων ἀξιώσει σωτηρίας· ὁ δὲ Εὐσέβιος τὸ ἐν ἀνδρίᾳ οὕτως ἡρμήνευσε „ Καὶ ταῦτα ἐπραξεν ἀνδρὸς σχῆμα λαβὼν, καὶ δι' αὐτοῦ ἀνδρισάμενος.

προφητεία τοῦ Ἱερεμίου, τὴν ὁποίαν εἶπας σὺ ἀπὸ μέρους σου „ Ὅτι ἐγκαταλάβοιπα τὸν οἶκόν μου· ἀφῆκα τὴν κληρονομίαν μου· (Ἱερ. 16. 7.) τότε, λέγω, ἀφ' οὗ εὐγῆκες ἀπὸ τὸν λαόν σου τὸν Ἰουδαϊκόν, καὶ ἀναχωρήσας ἀπὸ αὐτὸν, διέβης εἰς τὴν ἐξ ἔθνων Ἑκκλησίαν· κατὰ τὸν Δίδυμον, τὴν ἔρημον ἀπὸ θεογνωσίαν καὶ ἀκαρπὸν ἀπὸ ἀρετῆν· τότε ἡ γῆ ἐσείσθη κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ παθους καὶ τῆς ἀναξάσεώς σου, ὡς λέγει ὁ Θεοδώριτος· καὶ οἱ οὐρανοὶ ἔσαξαν ἱστορικῶς μὲν, τὸ Μάννα, ἀναγωγικῶς δὲ, τὴν καθόδον τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῷ καιρῷ τῆς Πεντηκοστῆς· ἢ ἡ γῆ ἐσείσθη, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἔθνη μετέβησαν ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἔσαξαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἄλλοι οὐρανοὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κηρύγματος, ὅπου ποτίζει τὰς ψυχάς· οὐρανοὶ γὰρ ἦτον καὶ οἱ Ἀπόστολοι· διὰ τί ἐφρυνον οὐράνια· καὶ διὰ τί ἦτον ἀνώτεροι ἀπὸ καθε γῆινον πράγμα· ὁ δὲ γὰρ σύνδεσμος, εἶναι περιττός. (1)

„ Ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τοῦ Σινᾶ,
„ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ.

Κατὰ περίφρασιν λέγει ἐδῶ τὸ, ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ἀντὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· διὰ νὰ ᾔναι τὸ νόημα τοιοῦτον· ὅτι αὐτὰ ὅλα ἔγιναν ἀπὸ τὸν ὄντως Θεόν, ὅς τις καὶ τοῦ Σινᾶ ὅρους εἶναι Θεὸς καὶ ποιητὴς, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ· ἐθυμήθη δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἐκεῖνος, ὅπου ἔχαμε τὰ τόσα θαύματα εἰς τὸ Σινᾶ, καὶ ἐφάνη εἰς τὸν Ἰακώβ, αὐτὸς καὶ ταῦτα ποιεῖ τὰ θαυμάσια· καὶ δὲν εἶναι ἄλλος Θεὸς οὐ-

τος ἀπὸ ἐκείνου· ἀλλ' εἷς καὶ ὁ αὐτός.

9: „ Βροχὴν ἐκούσιον ἀφοριεῖς ὁ Θεὸς τῇ
„ κληρονομίᾳ σου.

Κληρονομία μὲν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὰ ἔθνη· κατὰ τὸ „ Δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου· (Ψαλμ. β'. 8.) βροχὴ δὲ εἶναι ἱστορικῶς μὲν, τὸ Μάννα, ἀναγωγικῶς δὲ, ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ τὸν Ἀθανάσιον καὶ Εὐσέβιον· ὅς τις ἀπαλύνει καὶ ποτίζει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· διότι, ὁ μὲν Μωσαϊκὸς Νόμος, δὲν ἦτον κατὰ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ ἐπομένον καὶ κατ' οἰκονομίαν· ἐπειδὴ δὲν χραισκέτο θυσίας ὁ Θεός, οὐδὲ τοιαῦτα ἄλλα νομικὰ παρατήρηματα· Τίς γὰρ φησιν, ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; (Ἠσ. α'. 12.) καὶ πάλιν ὁ Κύριος εἶπε· „ Μώσῃς πρὸς τὴν σκληροκαδίαν ὑμῶν ἔγραψε· (Μάρκ. 1. 5.) ὁ δὲ λόγος τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἦτον κατ' εὐδοκίαν, καὶ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ· ἢ λέγεται ἐκούσιως βροχὴ, καθ' ὅτι, ὁ μὲν νόμος καὶ μὴ θέλωντας ἠνάγκαζε τοὺς Ἰουδαίους νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολάς του, λιθοβολῶν καὶ καίων καὶ πικρῶς φονεύων τοὺς παραβαίνοντας αὐτόν· ὁ δὲ νόμος τοῦ Εὐαγγελίου καὶνένα δὲν βιάζεται· ἀλλὰ προσφέρεται εἰς ἐκείνους, ὅπου θέλουν μετὰ τὴν προαίρεσίν τους· „ Ὅς τις γὰρ φησὶ, θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν· (Μάρκ. 9. 34.) (2)

„ Καὶ ἠσθένει, σὺ δὲ κατηρτίσω
„ αὐτήν.

Ἡ-

(1) Κατὰ δὲ τὸ γράμμα νοοῦνται ταῦτα, ὡς φησὶν ὁ θεῖος Κύριλλος, ὅτι ὁ Θεός, ὅταν ἐλευθέρωσε τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἠγάγευ αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον, τότε ὅλη ἡ γῆ σχεδὸν ἐσείσθη ἀπὸ τὰ θαυμάσια ὅπου ἔγιναν· ἐπειδὴ, τὰ μὲν ὕδατα τοῦ ποταμοῦ μετεβάλλθησαν εἰς αἶμα· ὁ δὲ οὐρανὸς ἔβρεξε χάλαζαν· ἢ θάλασσα ἐμοιράσθη εἰς δύο· ὁ οὐρανὸς ἔσαξε τὸ μάννα, ὅπερ ὀνομάζει βροχὴν ἐκούσιον ἀφορισμένην· ἐπειδὴ ἰδίως καὶ ἀφορισμένως τοῖς Ἰουδαίοις μόνοις ἐβρέχετο, καὶ ὄχι εἰς ἄλλους. Καὶ ὁ Ἀθανάσιος δὲ εἶπε „ Δείκνυσθαι δὲ ταῦτα, ὡς ὁ καὶ μέχρις αἰῶνος καταβάς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ καὶ πάλαι διὰ Μώσῃς ἐξαγαγὼν ἐξ Αἰγύπτου τὸν Ἰσραὴλ· λέγει οὖν, ὅτι ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι σε τοῦ ἐξηληλυθότος σου ἐξ Αἰγύπτου λαοῦ, γῆ ἐσείσθη· τούτέστιν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξήκουσας ἢ ἐξῆδος αὐτῶν γεγέννηται.

(2) Ὁθεν καὶ ὁ Θεοδώριτος εἶπεν „ Ἐκούσιον αὐτὴν προσηγόρευσε διὰ τὸ τῆς γνώμης αὐθαίρετον· οὐ γὰρ ἀνάγκη τις ἀρδεταί, ἀλλὰ τῇ διδασκαλίᾳ πειθόμενος ἀπολαύει τῆς χάριτος.

Ἡσθένησε, λέγει, ἡ τῶν ἔθνων κληρονομία σου Κύριε· ἐπεὶ καὶ ἐσυντρεβή ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Δαιμόνων καὶ τοῦ Διαβόλου· σὺ δὲ ἔκαμες αὐτὴν τελείαν καὶ ὁλόκληρον, μὲ τὸ νὰ ἀνακαινουργῶσαι αὐτὴν διὰ μέσου τῆς παλιγγενεσίας τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ἐσερέωσαι αὐτὴν ἐπάνω εἰς τὴν ἄσπετον πέτραν τῶν ἐντολῶν σου (1)

10: „Τὰ ζῶά σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ.

Εἰς τὴν ἐξ ἔθνων κληρονομίαν σου, λέγει, κατοικοῦσιν ἐκεῖνοι, ὅπου τρέφονται ἀπὸ ἐσένα πνευματικῶς, καὶ ζῶσι τὴν ἐν σοὶ θεϊαν ζωὴν· Κύριε· ἡ ζωὰ νοοῦνται οἱ τοῦ Χριστοῦ Ἀποστόλοι κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τοὺς ὁποίους ὁ Προφήτης Ἀβακούμ, ἵππους ὠνόμασε λέγων „Ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν (ἤγουν εἰς τὴν πικρὰν ἀπιστίαν) τοὺς ἵππους σου, ταράσσοντας ὕδατα πολλὰ. (Ἀβ: γ. 15.)

„Ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου
τῷ πτωχῷ ὁ Θεός.

Πτωχὸς ἦτον ὁ ἐξ ἔθνων λαὸς, ἐπεὶ καὶ δὲν εἶχε κανένα πλοῦτον πνευματικόν, οὔτε νόμον, οὔτε προφητείας· ἀλλ' ὅμως ἐσὺ, λέγει, Κύριε, διὰ τὴν ἐδωκὴν σου ἀγαθότητα, ἠτοίμασας εἰς αὐτὸν ἄλλον πλοῦτον· δηλαδὴ τὴν ἀνωτέρω ρηθείσαν

ἐκούσιον βροχὴν τοῦ Θεοῦ κηρύγματος, καὶ τῶν τοῦ Πνεύματος χορισμάτων κατὰ τὸν Δίδυμον: (2)

11: „Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζο-
„ μένοις δυνάμει πολλῇ.

Τοῦτον τὸν λόγον λέγει ὁ Δαβὶδ διὰ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι κατὰ τὸν Θεοδώριτον, ἐπειδὴ ἦτον ψυχράδες καὶ ἀγράμματοι, διὰ τοῦτο ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτοὺς λόγον σοφίας μὲ δυνάμιν πολλήν· διὰ τί εἰς τὰ λογία τῶν ἠκολούθει καὶ δυνάμεις Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐνέργει τὰ θαύματα ἐκεῖνα, ὅπου ἤθελοι, καὶ ὅπου συνέφερον. (3)

12: „Ὁ βασιλεὺς τῶν Δυνάμεων τοῦ ἀ-
„ γαπητοῦ.

Ἀγαπητὸν ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ, τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν κατὰ τὸν Εὐ. σέβιον, καθὼς αὐτὸν ἐκήρυξεν ἄνωθεν ὁ Πατὴρ, „Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός (Ματθ. γ. 17.) δυνάμεις δὲ αὐτοῦ, ὀνομάζει τοὺς Ἀποστόλους, ἐπεὶ αὐτοὶ ἦτον ὡσάν στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, παρατεταγμένοι εἰς πόλεμον κατὰ τῶν ἐναντίων δυνάμεων τῶν Δαιμόνων· (4) τῶν δυνάμεων δὲ τούτων τῶν Ἀποστόλων βασιλεὺς εἶναι ὁ Πατὴρ· ἐπεὶ ἐβασίλευσεν εἰς αὐτοὺς διὰ

(1) Λέγει δὲ ὁ Θεοδώριτος „Ἀσθενεῖαν τὰς τῶν δυσσεβῶν ἐπαναστάσεις ἐκάλεσεν· οὕτω ἔ. ὁ Κύριος πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἡ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ἀλλὰ ἔ. ἐν τῷ κτῆς ἐπαναστάσεως καιρῷ, σὺ βεβαιαῖς ἔ. κηρύτεις τοὺς ἀθλητάς· τούτους γὰρ ἔχεις κληρονομίαν· ἔ. ὁ Ἀθανάσιος „Ἡσθένησε μὲν πάλοι, ὅτε εἰδωλόλατρε· κατηντίσω δὲ αὐτὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ καλέσας κηρύγματος.

(2) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „Καὶ τί ἠτοίμασας; ἂ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, ἔ. οὐς οὐκ ἤκουσε· τίς δὲ ὁ πτωχός; ἢ περὶ ὧν εἴρηται „Μακάριοι οἱ πτωχοὶ, τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· τὰ αὐτὰ λέγει σχεδὸν ἔ. ὁ Εὐσέβιος· περὶ τοῦ πτωχοῦ λαοῦ τούτου εἶπε ἔ. ὁ Ἡσαΐας· „Διὰ τοῦτο εὐλογῇσε σε ὁ λαὸς ὁ πτωχός, ἔ. πόλεις ἀνθρώπων ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε. (Ἡσ. κε'. 3.)

(3) Ὅθεν ὁ αὐτὸς λέγει Θεοδώριτος, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ὠνόμασεν ἀνατέρω ζῶα, ἐδῶ ὀνομάζει Εὐαγγελιστάς. λέγει ἔ. ὁ Ἀθανάσιος ὅτι τὸ, δυνάμει πολλῇ συνάπτεται μὲ τὸ „Κύριος δώσει ῥῆμα, ἔ. ὅχι μὲ τὸ, εὐαγγελιζομένοις: ἦτοι Κύριος δώσει ῥῆμα δυνάμει πολλῇ, τοῖς εὐαγγελιζομένοις: τούτῃ μετὰ πολλῆς τῆς ἰσχύος ὁ Θεὸς δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις, ἔ. οὐχὶ τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, ὡς τινες ἐνόησαν· τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει ἔ. ὁ Εὐσέβιος.

(4) Ἡ κατ' ἄλλον ἑρμηνευτὴν δυνάμεις ὀνομάζει ἔ. τὰ ἐν οὐρανοῖς τέλματα τῶν Ἀγγέλων· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „Αὐτὸς Κύριος, φησιν, ὁ διδοὺς ῥῆμα τοῖς μυσαγωγῶν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀγαπητοῦ λαοῦ· ἔ. αὐτὸς ἐστὶ πάλιν ἡ δυνάμις αὐτοῦ· ἔ. ὁ Θεοδώριτος δὲ ἀγαπητὸν τὸν λαὸν καλεῖ, ὡς ἠγαπημένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

διὰ τῆς τοῦ υἱοῦ μεσιτείας.

„ Τῇ ωραιότητι τοῦ οἴκου διελέσθαι
„ σκύλα.

Θέλει δώσει ῥῆμα, λέγει, εἰς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην· ἦγουν διὰ νὰ μοιράσουν τὰ κούρη τῶν νοητῶν ἐχθρῶν Δαιμόνων· τὰ ὅποια ἦτον τὰ Ἔθνη· διότι οἱ Ἀπόστολοι, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Δαίμονας, ἐκούρσευσαν καὶ ἐπῆραν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου εἶχον σκλαβωμένους καὶ κουρσευμένους· ἐκούρσευσαν δὲ τὰ Ἔθνη αὐτά, διὰ τοῦτο τὰ μοιράσουν εἰς τὴν ωραιωτάτην Ἐκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν· μέσα εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ ὁ Θεός· Καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διαμεύρασαν οἱ Ἀπόστολοι τὰ κούρη αὐτά· ἦτοι τὰ Ἔθνη· διὰ τὴν ἄλλος μὲν Ἀπόστολος ἐκούρσευσεν ἀπὸ τὸν Διάβολον ἕνα Ἔθνος· ἄλλος δὲ, ἄλλο, καὶ ἐπέσφραξαν αὐτὰ εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν μίαν καθολικὴν τῶν περὶ τὴν Ἐκκλησίαν· ἡμπορεῖ δὲ νὰ νοηθῇ ωραιότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ μέσου τοῦ ἐποίου ἐμοίρασαν τὰ κουρσευμένα Ἔθνη οἱ Ἀπόστολοι· (1)

13: „ Ἐὰν κοιμηθῇτε ἀναμέσον τῶν κλη-
„ ρων.

Τὸ κοιμηθῆναι εἰς τὸ παρὸν ῥητὸν νοοῦμεν, πῶς δηλοῖ τὸ ἀποθανεῖν· λέγει γὰρ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ὁ Δαβὶδ· ὅτι αὐτὰ τὰ ἀνωτέρω κούρη τῶν Ἐθνῶν, θέλουσι προσφερθῶν εἰς τὸν Θεόν καὶ εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀνίσως ἐσεῖς οἱ Ἀπόστολοι ἀποθάνετε ἀνάμεσα εἰς τὰ Ἔθνη, ὅπου ἐκληροδοτήθησαν εἰς τὸν καθ' ἓνα ἀπὸ

λόγουσας. καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἔτι ἡκολούθησε· διὰ τὸ οἱ Ἀπόστολοι κηρύσσοντες τὸ Εὐαγγέλιον, ἐθανοτάθησαν ἕνας εἰς ἓνα Ἔθνος, καὶ ἄλλος, εἰς ἄλλο· ἢ νοεῖται καὶ ἄλλως· ὅτι ἐσεῖς οἱ Ἀπόστολοι θέλετε προσφέρετε τὰ κουρσευμένα Ἔθνη εἰς τὸν Χριστὸν, ἀνίσως πολὺν καιρὸν χρονίσεται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· καθότι καὶ ὅποιος κοιμᾶται, χρονίζει ἀκνητῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις.

„ Πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρω-
„ μέναι· καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν
„ χλωρότητι χρυσοῦ.

Περὶ τὴν νοοῦμεν τὸν Χριστὸν διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν καὶ ἀνεγκλικὴν τοῦ πτέρυγες δὲ τοῦ Χριστοῦ ἡμπορεῖ δὲ νὰ ᾖναι τὸ θεῖον σῶμά του, ὡς ἄκρον καὶ ἐξώτερον· μετάφρενα δὲ (ἦτοι τὰ ὀπισθεν τοῦ λαιμοῦ·) νοεῖται ἡ θεία ψυχὴ του, ὡς ἐνδοτέρα· λέγει λοιπὸν ὁ Προφήτης, ὅτι τὸ μὲν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἦτον λαλαμπρυσμένον, καθὼς ἦτον ἀναμάρτητον· λαμπρὸν γὰρ εἶναι καὶ τὸ ἀσῆμι· ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ ἦτον μὲ χλωρότητα καὶ κίτρινα τοῦ χρυσοῦ· ἦτοι μὲ καθαρότητα· καθὼς ἦτον ὑποστατικῶς ἡνωμένη μὲ τὴν Θεότητα· τὸ κίτρινον γὰρ χρυσοῦ, ἐκεῖνο εἶναι καὶ καθαρώτατον· ἄλλοι δὲ ὡς ὁ Θεοδώριτος, καὶ Θεόδωρος ἐνόησαν τὸ πρότερον ῥητὸν μὲ τοῦτο, λέγουσιν· ὅτι, ἐὰν ἐσεῖς οἱ Ἀπόστολοι σερεωθῇτε ἀνάμεσα εἰς τοὺς κληρικούς· ἦγουν εἰς τὰς δύο Διαθήκας τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν, καθὼς σερεῶνται ἀκνητῶς καὶ ὁ κοιμώμενος· (εἰς κληρὸν γὰρ ἐδόθησαν αἱ δύο Διαθήκαι, ἡ μὲν Παλαιὰ, εἰς τὸν πρὸ τοῦ Σταυροῦ λαὸν τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ Νέα, εἰς τὸν νέον τὸν μετὰ τὸν Σταυρὸν·) ἐὰν, λέγω, ἔτι ποιήσατε ἐσεῖς οἱ Ἀπόστολοι, μεσάζοντες ἀνά-

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ὁραϊότης δὲ τοῦ οἴκου ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ τοῦτον ὁραῖζουσα τε ἔλαμπρυνουσα τῇ παντοδαπῇ φιλοτιμίᾳ τῶν ὁσίων· ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει „ Οἱς ἐδοθήσατο ὁ βασιλεὺς τὸ διελέσθαι σκύλα εἰς ωραιότητα τοῦ οἴκου· ἀπὸ ἐξ τῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις διαλέμποντα τάγματα ἐν πᾶσιν εἴδεσιν ἀρετῆς· Παῦλος μὲν γὰρ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ τὰ ἐξ ἐθνῶν ἐκληροῦτο σκύλα, ἔτι ἄλλα ἄλλος ἐκληροῦτο τῶν Ἀποστόλων· ἀπὸ τῶν σκύλων τὰ ἐξ αἵρετα ἀναθήματα εἰς ωραιότητα τοῦ οἴκου ἀφαιρῶν.

νάμωσα εἰς τὰς δύο Διαθήκας καὶ συμβιβάζοντες τὴν Νέαν μὲ τὴν Παλαιάν· καὶ δείχνοντες, τὴν μὲν Παλαιάν τύπον, τὴν δὲ Νέαν, ἀληθινάν· τότε θέλουν φανοῦν εἰς ἑσᾶς αἱ μὲν πτέρυγες τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἦτοι τὰ ἀπλοῦστερα καὶ κατ' ἐπιφάνειαν νοήματα, θέλουν φανοῦν, λέγω, ταῦτα λαμπρὰ εἰς ἑσᾶς· τὰ δὲ μετάφρενα αὐτοῦ· ἡγουν τὰ ἐνδότερα καὶ μυσικώτερα νοήματα, θέλουν φανοῦν εἰς ἑσᾶς καθαρώτατα, ὡσάν τὸ καθαρὸν καὶ κίτρινον χρυσάφι· διότι, ἀγχαλὰ καὶ τὸ ἀσῆμι καὶ τὸ μάλαγμα εἶναι λαμπρὰ καὶ τὰ δύο, ἀλλ' ὅμως ἡ λαμπρότης τοῦ μάλαγματος εἶναι θαυτοτέρα· ἡ δὲ τοῦ ἀσημίου, εἶναι ἀνοικτοτέρα· περισερὰν δὲ οἱ αὐτοὶ νοοῦσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ ἐν εἶδει περισερᾶς κατήλθεν ἐπὶ τὸν Χριστὸν, ὅταν ἐβαπτίζετο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ (1)

14: „ Ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον,
„ βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς χιονωθήσονται ἐν Σελμών .

Βασιλεῖς ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τοὺς Ἀποστόλους, ὡς κληρονόμους τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν κατὰ τὸν Θεοδώριτον καὶ Ἀθανάσιον· τοὺς ὁποίους ὄρχοντας ὠνόμασεν εἰς τὸν μδ΄ Ψαλμὸν, λέγων „ Καταστήσεις αὐτοὺς ὄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· προ-

φητεύει δὲ ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τὴν ἐπεφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν γενομένην εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἐν τῷ καιρῷ τῆς Πεντηκοστῆς· λέγει λοιπόν, ὅτι, ὅταν ὁ ἐπουράνιος Θεὸς διασέλλῃ· ἦται ἀποσέλλῃ καὶ διανομῇ καὶ κληροδοτῇ τοὺς βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς· ἡγουν ἐπάνω εἰς τὴν προρρήθεϊσαν κληρονομίαν του, ἣτις εἶναι τὰ Ἔθνη „ Πορευθέντες γὰρ φησι μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη (Ματθ. κη. 19 .) τότε, λέγω, αὐτοὶ οἱ Ἀπόστολοι, θέλουν χιονωθῆναι· ἡγουν θέλουν λευκανθῆναι καὶ λαμπρυνθῆναι μετὰ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπρόσθεσε δὲ καὶ τὸν τόπον Σελμών· ἦτοι τὴν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν ὁποίαν καθήμενοι οἱ Ἀπόστολοι, ἐνεδύσαντο τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· πρέπει δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἐν πρόθεσις σημαίνει πολλὰς φορὰς ὑπεροχρυσίαν, λαμβανομένη ἀντὶ τῆς μετὰ, καθὼς ἐπὶ τοῦ παρόντος· τὸ γὰρ ἐν τῷ διχσελλεῖν, ἀντὶ τοῦ, μετὰ τὸ διχσεῖλαι νοεῖται· (2)

15: „ Ὅρος τοῦ Θεοῦ ὄρος πῖον, ὄρος
„ τετυρωμένον, ὄρος πῖον .

Ὅρος τοῦ Θεοῦ καλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν· ὄρος μὲν, διὰ τὴν αὐτὴν εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ τὰ γῆϊα πράγματα, καὶ ἀνατείνεται εἰς τὸν αὔ-

(1) Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Θεοδώριτος λέγει „ Κλήρους μὲν τὰς δύο Διαθήκας ὀνομάζει· Περισερὰν δὲ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν πτερὰ ἔχουσαν περισηνυρωμένα τὴν τοῦ λόγου λαμπρότητα· μετάφρενα δὲ ἐν χλωρότητι χρυσοῦ, τῶν κεχυμένων μυσιρίων τὸ περίβλεπτον· φησὶν οὖν ὅτι, ἐὰν ἐν μέσῳ τῶν δύο Διαθηκῶν ἀναπαύσῃ, καὶ ἐκατέρωθεν τὴν ὠφέλειαν ἐλκύσῃ, εὐρήσετε ἐκεῖ τὰ ποικίλα τοῦ Πνεύματος δῶρα· (συνωφισμένα εὐρίσκονται τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Θεοδώριτου παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ Νικήτα) λέγει δὲ ὁ Ἀθανάσιος „ Ἐάν φησιν ἀναπαύσῃ ἐν τοῖς κλήροις, (κλήρους δὲ τοὺς ἐκ τῶν δύο λαῶν πιεῖσαντας ἔφη· τοὺς ἐξ Ἰουδαίων δηλαδὴ καὶ ἐξ Ἑθνῶν) δοθήσονται αὐτοῖς πτέρυγες περισερᾶς τὸ μετάφρενον ἐχούσης περιχεχρυσωμένον· ἦτοι Πνεύματος ἁγίου ἀξιοθήσονται οἱ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους δεξάμενοι· μετάφρενον δὲ τῆς περισερᾶς περιχεχρυσωμένον φησι· διότι τιμίας· ἦτοι σοφὰς τὰς φρένας τῶν δεξαμένων ποιεῖ· καὶ ὁ Κύριλλος ἔφη „ Ἄν τοῖνυν ἐπαναπαύσωνται τοῖς ἐμοῖς κλήροις, δοθήσονται αὐτοῖς πτέρυγες περισερᾶς, ἐχούσης καὶ τὰ μετάφρενα ἐν χλωρότητι χρυσοῦ· τούτέστιν ὡς περικαλλεστάτη γενήσονται περισερὰ, οὐ γὰρ ἐτι φρονήσουσι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀναπήσονται δὲ ὡς περ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὥς φρονεῖν τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἔφη δὲ καὶ ὁ Εὐσέβιος „ Οἱ τῆς Γραφῆς λόγοι κατὰ μὲν τὴν ἐπιπόλαιον ἀνάγνωσιν πτερυζὶν ὡς περ κεκαλυμμένοι τυγχάνουσι, κατὰ δὲ τὴν τῶν νοημάτων φαιδρότητα, (ἴσ' ἐνδότητα) πολὺ τὸ ἐπιτερπὲς καὶ χάριεν ἔχουσιν .

(2) Ὁ δὲ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέγει „ Τὸ Σελμών, Ἑβραϊκῇ μὲν ἐστὶ φωνή, ἐρμηνεύεται δὲ ἀνταπόδοσις· οἱ οὖν διασαλέντες Ἀπόστολοι χιονωθήσονται, ὡς ἐν ἀνταπόδοσει· τούτέστι λαμπρὸν γενήσονται, μισθὸν ὡς περ τῆς εἰς Χριστὸν γνησιότητος λαβόντες τὴν λαμπρότητα· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι καὶ οἱ δεξάμενοι τοῦ

οὐρανὸν διὰ πράξεως καὶ Θεωρίας· τοῦ Θεοῦ δὲ, διὰ τὴν αὐτὴ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν· πῶς δὲ καὶ παχὺ, διὰ τὴν πλουσιότητα καὶ παχύτητα τῆς πνευματικῆς βοσκῆς, ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· τετυρωμένον δὲ, διὰ τὸ στερεὸν καὶ ἀκίνητον τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δογμάτων τῆς πίστεως· πεπηγμένον γὰρ εἶναι καὶ ἀκίνητον τὸ τυρί· (1) ἔπειτα πάλιν ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν πῶς, διὰ τὴν πλουσιότητα τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος· μὲ ποικίλους δὲ ἐπαίνους ἐπαινεῖ ὁ Δαβὶδ τὸ τοιοῦτον ὄρος· ἦτοι τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ὅπου ἔχει.

16 : „ Ἵνα τί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα ;

Ἐναντίον εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας λέγει τὸν λόγον τοῦτον ὁ θεὸς Δαβὶδ, κατὰ τὸν μέγαν Κύριλλον· διὰ τί ἐσεῖς, λέγει, νομίζετε, πῶς εἶναι ἄλλα ὄρη στερεὰ καὶ ἄσεια, ἔξω ἀπὸ τὴν μίαν Ἐκκλησίαν τῶν Εὐσεβῶν καὶ Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν; ἤγουν διὰ τί νομίζετε πῶς αἱ ἄλλαι συναγωγαὶ καὶ τὰ συστήματα τῶν ἀσεβῶν καὶ κακοδόξων, εἶναι ὄρη στερεὰ καὶ ἀκίνητα, εἰς καὶ χρόνον ὅπου δὲν εἶναι; (2)

„ Τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ
„ τοικεῖν ἐν αὐτῷ.

Τοῦτο, λέγει, εἶναι τὸ ὄρος καὶ ἡ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ κατοικήῃ ὁ Θεός· „ Αὕτη γὰρ φησιν, ἡ κατάπαυσις μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος· (Ψαλμ. ρλα΄ 15.)

„ Καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει
„ εἰς τέλος.

Ὁ Κύριος, λέγει, θέλει κατασκηνώσει εἰς τὸ ὄρος τοῦτο τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, εἰς τέλος· ἦτοι πάντοτε· „ Ἴδου γὰρ φησιν, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· (Ματθ. κη΄ 20.) τί δὲ ἤμπορουν νὰ εἰπῶν εἰς τοῦτο οἱ Ἰουδαῖοι; ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἐκατοίκησεν εἰς τὸ ὄρος Σιών μέχρι τέλους, ἀλλὰ ἕως εἰς ἓνα μόνον διωρισμένον καιρὸν.

17 : „ Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ μυριοπλάσιον.

Ἀφ' οὗ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Δαβὶδ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβηκότῃ, τώρα ἐδῶ ἀρμοδίως ἐνθυμήθη

θη

διασελόντας Ἀποστόλους, εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ὑποδοχῆς, δέχονται τὸν καθαρὸν τῶν ἁμαρτιῶν· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγει „ Ἔσαι δὲ ὁ Θεὸς κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα διασέλλων καὶ διακρίνων τοῖς τῆς βασιλείας ἀξίους τὰς ἀξίας τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος, ὅτε οἱ δίκαιοι λάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος· Ἄλλος δὲ λέγει ὅτι Σελμών, εἰρήνη ἐρμηνεύεται· φησὶ γοῦν, ὅτι ἐν τῇ εἰρήνῃ τοῦ Ἀποστολικοῦ κηρύγματος καθαρθήσονται· ὁ δὲ Θεόδοτος ὁ Ἀντιοχείας λέγει „ Ἐν Σελμών δὲ λέγει, ἀντὶ τοῦ ἐν Σαλήμ, ἔνθα καὶ ὁ ναὸς ἐκοδόμητο· ὅθεν καὶ Ἱερουσαλήμ ἡ πόλις ἐκαλεῖτο· ὁ δὲ Δίδυμος λέγει, ὅτι Σελμών σκιά μερίδος ἐρμηνεύεται· ἐπεὶ τοίνυν οἱ βασιλεῖς οὗτοι· ἦτοι οἱ Ἀπόστολοι Ἰουδαῖσαν ποτε τηροῦντες τὴν σκίαν τοῦ νόμου, μερίδες διὰ τοῦτο εἰσι σκιᾶς, ἔχοντες μὲν πνευματικὴν μερίδα, πεπειραμένοι δὲ καὶ τῆς σκιᾶς.

(1) Τὰ αὐτὰ σχεδὸν λέγει καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος, δε τις καὶ προσθέττει „ Ἐκλυτον γὰρ οὐδὲν, ἢ ὑδαρὲς ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἔστι τὰ πάντα συνεσφιγμένα πρὸς εὐσεβείαν· παρὰ δὲ τῇ Θεοδωρίτῃ καὶ τοῦτο γέγραπται „ Οὐκ ἂν δέ τις ἁμάρτοι καὶ ὄρος νοήσας τὴν τοῦ Θεοῦ μητέρα, ἐν ἣ ὁ Θεὸς κατοίκησεν.

(2) Ὅθεν καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος λέγει „ Ἐπιτιμᾷ οὖν τοῖς τὰς τῶν αἱρετικῶν Ἐκκλησίας ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τετυρωμένους· ἤγουν συνεσφιγμένους καὶ στερεούς· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς τὸ δυνάμενον τρέφειν εἰς ἔξιν πνευματικὴν· ὁ δὲ Ἀθανάσιος τετυρωμένον λέγει ὄρος τὴν Ἐκκλησίαν· τούτῃσι γάλακτος μεσόν, ἀπλουστεροῦ δηλαδὴ λόγου, κατὰ τὸ, Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα καὶ οὐ βρώμα· ἄλλος δὲ λέγει „ Τετυρωμένον· τούτῃσι πεπικνωμένον καὶ συνεσφῶς, οὐκ ἐπιδεχόμενον λύσιν, ἐκ μεταφορᾶς τοῦ τυροῦ, ὃ μὴ πέφυκεν αὐθις, ἀναλβεῖν εἰς γάλα· (ἐν τῇ ἐκδεδ. Σειρᾷ.)

θη καὶ ἄρμει· ἦτοι καρότζαν τοῦ ἐπιβεβηκότος· καρότζα δὲ Θεοῦ, ἡμποροῦν νὰ εἶναι ὅλοι οἱ Χριστιανοί, ὅπου ἐδέχθησαν τὸ χαλιῶρι τῆς πίστεως, καὶ ὑπέθηκαν τὸν τράχηλόν τους ὑποκάτω εἰς τὸν χρηστὸν καὶ ἐλαφρόν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἔχουσι καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἡνίοχον, αὐτὸν τὸν Χριστόν· αὐτὴ δὲ ἡ καρότζα, λέγει ὁ Δαβὶδ πῶς εἶναι μυριοπλάσιος κατὰ τὸ πλῆθος, ἀπὸ τὴν παλαιὰν καρότζαν τῶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις δικαίων, κατὰ τὸν θεῶν Κύριλλον, καὶ τὸν Θεοδώριτον.

„ Χιλιάδες εὐθηνούντων·

Ἐδῶ λείπει τὸ, εἶπω· ἤγουν οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸν Χριστόν εἶναι χιλιάδες τῶν εὐθηνούντων, μὲ τί· μὲ τὴν καρποφορίαν δηλονότι τῶν ἀρετῶν. (1)

„ Κύριος ἐν αὐτοῖς, ἐν Σινᾷ ἦν ἐν τῷ ἁγίῳ.

Ἐδῶ λείπει τὸ, ὅς· διὰ νὰ ἔχη τοιοῦτον νόημα· Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐστίν, ὅς ἐν τῷ Σινᾷ ἦν τῷ ἁγίῳ, περιττῆς οὐσης τῆς μᾶς ἐν προθέσεως· ἦτοι τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ· ἕνας, λέγει, καὶ ὁ αὐτὸς Θεὸς εἶναι, ὅπου καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει ἐνομασθήσε, καὶ ἐδῶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Χριστιανῶν· ἁγίου δὲ ὀνομάζει τὸ Σινᾶ· ἐπειδὴ καὶ ἁγιασθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιδημίαν καὶ ἐπιφάνειαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐ-

πειδὴ ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεόν. (2)

18 : „ Ἀνέβης εἰς ὕψος, ἡχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν.

Ἀνέβης, λέγει, ὦ Κύριε, εἰς τὸ ὕψος τοῦ Σταυροῦ· ἢ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς Ἀναλήψεως· ἀνέβης δὲ εἶπε, διὰ τὸ θαυματικὸν τῆς ἀναβάσεως· μὲ τὸ λοντᾶρι γὰρ τοῦ Σταυροῦ κτυπήσας καὶ κρημνίσας τὸν τύραννον διάβολον, ἔτρεψε πλευθέρως ἀπὸ τὴν τυραννίαν του, τὴν αἰχμαλωσίαν· ἤγουν τὰ σκληρωθέντα ἔθνη, τὰ ὅπου ἐκεῖνος πρότερον σκληρώσας, τα εἶχεν ὑπόδουλα εἰς τὴν ἐξουσίαν του· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χριστὸς „ Καὶ γὰρ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτὸν (Ἰωάν. ιβ'. 32.) (3)

„ Ἐλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις.

Ὁ δὲ Ἀπόστολος εἶπεν „ Ἐδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις (Ἑβ. δ'. 8.) καὶ τὰ δῶα ἔργων· διότι λαμβάνων ὁ Χριστὸς πρὸς τῶν προσερχομένων εἰς αὐτὸν πίσιν καὶ εὐχαρίσιαν, ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς χαρίσματα διάφορα κατὰ τὸν Θεοδώριτον.

„ Καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνοῦσαι.

Διὰ

(1) Ὁ δὲ Νύσσης Γρηγόριος λέγει „ Ἄρμα Θεοῦ· ὃ ὑποζεύγνεται τῶν εὐθηνούντων αἱ χιλιάδες, εἴη ἂν τις ἀόρατος δύναμις· ἐποχεῖται γὰρ ταῖς οὐρανίαις καὶ νοηταῖς δυνάμεσι καὶ ἡνιοχεῖ ταύτας, ὁ καὶ ἐν τῷ Σινᾷ τῷ ἁγίῳ ὄρει ὁφθαλμοῖς καὶ τὸν εἶδον δούς· ὁμοίον δὲ τῷ εἰρημνίῳ· χίλια χιλιάδες ἐλειτουργοῦν αὐτῷ· αὗται δὲ καὶ εὐθηνοῦσιν, ἅτε δὴ ἀπὸ πηλαγμένων τῆς ἁμαρτίας· ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος λέγει „ Ἐἴτε δ' ἂν καὶ ἄρμα οἱ Ἀπόστολοι, οἷς ἐπεχόμενος ὁ Θεὸς διατρέχει τὴν ὑφήλιον· καὶ οἱ μετ' ἐκείνους καθαροὶ, εὐθηνούντες ταῖς ἀρεταῖς.

(2) Λέγει δὲ καὶ ὁ Θεοδώριτος „ Οὐ γὰρ ἄλλος ἐκεῖνος, καὶ ἄλλος οὗτος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.

(3) Σχεδὸν τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος „ Τὸ δὲ ἡχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν, τοιοῦτον εἶναι δοκῶ· ὅτι ἀπάτη ὁ ἐκθρῆς ἡχμαλώτευσεν, τοὺτους Χριστὸς ἐκ τῆς αὐτοῦ τυραννίδος ἀντηχμαλώτευσεν, τῷ δόρατι τοῦ σταυροῦ καθελὼν τὸν τυραννῶντα Διάβολον· λέγεται γὰρ τοὺς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπάτης εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ κατὰ φύσιν Θεοῦ μετενηνεγμένους, ὡς αἰχμαλώτους ἐλθεῖν· καὶ ὁ Θεοδώριτος δὲ λέγει „ Ἠχμαλώτευσεν δὲ αἰχμαλωσίαν τοὺς πάλαι γεγεννημένους αἰχμαλώτους ἀπολαβὼν, καὶ οἰονεὶ ἀνταιχμαλωτίσας καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς δωρησάμενος.

Διὰ τί, λέγει, ἐκείνους τοὺς ἰδίους ἔλαβες Χριστὰ, ὡς δόματα, οἳ τινες ἦτον πρότερον ἀπειθεῖς· ἔλαβες δὲ αὐτοὺς διὰ νὰ κατασκηνώσῃς μὲν ἐσὶ μέσα εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ δὲ νὰ γένουν ἄξιον κατοικητήριόν σου „ Τρεῖς γὰρ φησὶν, ἕως ναὸς Θεοῦ ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός· ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω· (Β. Κορ. ζ'. 16.) (1)

19: „ Κίριος ὁ Θεὸς εὐλογητός, εὐλογητός Κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν.

Βλέπε ἐδῶ, ὡς ἀναγνώσῃς, πῶς φανεροῦνται ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ τὸ τῆς ἁγίας Τριάδος μυστήριον· Κύριος γὰρ, λέγει, καὶ Θεὸς καὶ Κύριος· ἔτι καὶ ὁ Μωϋσῆς εἶπε· „ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος, εἷς ἐστίν· (Δευτ. ζ'. 4.) ἀφ' οὗ δὲ εἶπεν ὁ Δαβὶδ, πῶς πρέπει νὰ εὐφημῇται καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Τρισυπόστατος Θεὸς τὴν ἡμέραν· ἡγοῦν εἰς ὅλην τὴν ἡμέραν· (τοῦτο γὰρ ἔξωθεν πρέπει νὰ ἀκούεται·) ἀφ' οὗ, λέγω, τοῦτο εἶπεν, ἐσαφάνισε τὴν δυσκολίαν τῶν λέξεων, προσθέσας τὸ καθ' ἡμέραν· μερικοὶ δὲ, τὸ ἡμέραν καθ' ἡμέραν νοοῦσι ἀπλῶς· ἀντὶ τοῦ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας· ἦτοι πάντοτε κατὰ διαδοχὴν ἡμερῶν.

„ Κατευοδῶσαι ἡμῖν ὁ Θεὸς τῶν σω-

„ τηρίων ἡμῶν.

20: „ Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦ σωζέειν.

Βλέπε καὶ ἐδῶ, ὡς ἀναγνώσῃς, τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος· τρεῖς φορές γὰρ ἔβαλεν εἰς τὸ ῥητὸν τοῦτο τὸ ὄνομα Θεός· δὲν εἶναι δὲ ἀνακόλουθον, τὸ νὰ ἀναγινώσκηται καὶ σωτηρίων περισπωμένως· τὸ μὲν γὰρ οὐδέτερον σωτηρίων, παροξυτονεῖται· τὸ δὲ θηλυκὸν σωτηρίων, περισπᾶται· κλένεται γὰρ καὶ τὸ σωτήριον, καὶ ἡ σωτηρία· τὸ δὲ, ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων, καὶ τὸ, ὁ Θεὸς τοῦ σωζέειν, ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δηλοῦσιν· ἦτοι ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ σωζέειν· ἢ ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Θεὸς ὁ σωζων, κατὰ περιφρασιν.

„ Καὶ τοῦ Κυρίου Κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου.

Ἰδίον, λέγει, μόνου τοῦ Κυρίου εἶναι τὸ νὰ ἐλευθερώη ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ τὸ νὰ φέρῃ εἰς τὴν ζωὴν· θάνατον δὲ νόσι καὶ τὸν φυσικόν, καὶ τὸν προαιρετικόν· ἦτοι τὴν ἁμαρτίαν· ὁ μὲν γὰρ φυσικὸς θάνατος νεκρόνει τὸ σῶμα κατὰ τὰς φυσικὰς τοῦ ἐνεργείας· ὁ δὲ προαιρετικὸς καὶ ἡ ἁμαρτία, νεκρόνει τὴν ψυχὴν κατὰ τὰς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐνεργείας· ἡμπορεῖ δὲ νὰ νοῆται τὸ ῥητὸν τοῦτο, καὶ ὡς προφητεία περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ

(1) Ὅθεν εἶπεν ὁ Θεοδώριτος· „ Τοῦτο σαφέστερον ὁ Ἀκύλας ἡρμάνευσε· καὶ περ ἀπειθεῖς τοῦ κατασκηνώσαι· οὐκ ἀπέβλαψας φησὶν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ἀπειθειαν· ἀλλὰ καὶ ἀντιλέγοντας ὅρῳ, ἐπέμεινας εὐεργετῶν, ἕως αὐτοὺς οἰκητήριον οἰκεῖον ἀπέφηνας· ὁ δὲ Εὐσέβιος φησὶ, „ Λέγοις δ' ἂν, καὶ δόματα λαβὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς συνεστήσατο τὴν ἐκ τοῦ Ἐκκλησίαν τοῦ κατασκηνώσαι ἐν τοῖς πάλαι ἀπειθοῦσιν· εἶπε δὲ καὶ ὁ Ἀθανάσιος· „ Ὅτι φησὶν οἱ ἄνθρωποι, οὗς ἔλαβες δόματα, πάλαι ἦσαν ἀπειθοῦντες· ἀλλὰ καὶ ἐν ταῦτοις, φησὶ, κατασκηνώσας· ἔτι δὲ δι' ὑπερβατοῦ ἢ διάλοια· ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις, ὥστε καὶ κατασκηνώσαι ἐν αὐτοῖς τοῖς διδομένοις· ἀπειθεῖς δὲ ἦσαν οὗτοι, ὅτε τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα ἐλάτρευον· ἔλκει δὲ τοὺς ἀπειθοῦντας ὁ Χριστὸς κατὰ τὸν Ἀνώμωμον ἐρμηνευτὴν, ἐσθότε διὰ νόσων καὶ περιστάσεων· πολλοὶ δὲ καὶ δι' ὀραμάτων ἦλθον εἰς τὸ κατασκηνώσαι παρὰ τῇ Ἰησοῦ· ἐπηλόαζε δὲ ὁ Παῦλος τὸ ἔλαβες, καὶ εἶπεν ἔδωκας· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Θεόδωρον, τοῦτο ἀρμολιώτερον ἐπὶ Χριστοῦ, οὐ λαβόντες, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνοδὸν τὴν ἐν οὐρανῷ δεδοκότες τοῦ Πνεύματος τὰ χρίσματα· (ἐν τῇ ἐκδῇ· Σειρ.)

τοῦ Σωτῆρος· (1) εἰς αὐτόν γάρ πρῶτον ἠκολούθησεν ἡ διεξοδος τοῦ θανάτου· μετὰ τὸ νὰ ἠλευθερώθῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἀνέστη, καὶ ἄλλην φορὰν δὲν ἀποθνήσκει. (2)

21 : „ Πλὴν ὁ Θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ .

Ὁ Θεὸς, λέγει, θέλει κατατρίψαι τὰς κυριωτέρας δυνάμεις τῶν Δαιμόνων· ἐπεὶ εἰς τὴν κεφαλὴν εἰρίσχονται αἱ κυριώτεραι δυνάμεις τοῦ σώματος· ἥτοι αἱ αἰσθήσεις· περιττὸν δὲ εἶναι τὸ, πλὴν· καὶ διὰ τὸ εἰποῦμεν συντόμως, ὁ Θεὸς λέγει, θέλει συντριψαὶ νοητῶς τὰς νοητὰς κεφαλὰς τῶν Δαιμόνων.

„ Κορυφὴν τριχὸς διαπορευομένων ἐν
„ πλημμελείαις αὐτῶν .

Ὁ Θεὸς, λέγει, θέλει συνθλάσει τὰς κεφαλὰς τῶν Δαιμόνων, οἵτινες διαπορεύονται· ἡγοῦν καταπατοῦσι τὴν κορυφὴν τῆς κόμης τῶν ἀμαρτωλῶν· τρίχα γὰρ ἐδῶ πρέπει νὰ νοησώμεν τὴν κόμην καὶ τὰ μαλλία· καταπατοῦσι δὲ οἱ Δαί-

μονες τὴν κορυφὴν τῶν ἀνθρώπων, ὅταν αὐτοὶ ἀμαρτάνουσι· διὰ τί, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀμαρτάνουσι, τότε καταπατοῦσιν αὐτοὺς οἱ Δαίμονες, ἔχοντες αὐτοὺς ὑποταγμένους· δύναται δὲ τις νὰ νοήσῃ καὶ ἄλλως τὸ ρητὸν τοῦτο· ἡγοῦν ὅτι οἱ Δαίμονες διαπορεύονται· ἡγοῦν ἐρευνοῦν ἐν ταῖς πλημμελείαις τῶν ἀνθρώπων, τὴν τρίχα τῆς κορυφῆς κατ' ἐναλλαγὴν· ἥτοι ἐρευνοῦν καὶ αὐτὸ τὸ λεπτότατον ὡσαν τὴν τρίχα ἀμάρτημα τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἐξετάζουσι γὰρ οἱ κακίσοι καὶ τὰ παρὰ μικρὰ σφάλματα, κατὰ τὸν καὶ τὸν θάνατον τοῦ θανάτου, ὅταν λογοθετοῦσι τὴν ψυχὴν τοῦ καθε-
ένός· (3)

22 : „ Εἶπε Κύριος· ἐκ Βαβυλῶν ἐπιστρέψω .

Βαβυλῶν θέλει νὰ εἰπῇ, αἰσχύνῃ· ἐπέσχετο λοιπὸν, λέγει, ὁ Κύριος τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν αἰσχύνῃ τῶν Εἰδωλῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐπίβησαν, καὶ ἔφεραν αὐτοὺς εἰς τὴν θεογνωσίαν· καὶ ἐπέσχεσαν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν αἰσχύνῃ τῶν ἀμαρτιῶν, τὰς ὁποίας ἀφ' ὧς ἐπραττον, καὶ ἔφεραν αὐτοὺς εἰς τὰς ἀρετάς. (4)

„ Ἐ-

(1) Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς Κύριλλος λέγει „ Ὁρτοῦσι σαφῶς οἱ Ἀπόστολοι, ὡς ἔχει τὸ θάνατον ἐλθόντας διὰ τὸ κήρυγμα, ἐξάγει γενναίως ὁ Θεός· τῆς αὐτοῦ γὰρ δυνάμεως εἶναι φασὶ τὰς διεξόδους τοῦ θανάτου· ἥτοι τὴν ἀπαλλαγὴν· ὁ μόνος γὰρ αὐτὸς Θεὸς ὢν τοῦ σώζειν ἔχει πηγὴ σωτηρίας, ἐξόδους εὗρατο τοῦ θανάτου, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν· ἐπεὶ πᾶς ἄνθρωπος, εἰς μὲν τὴν εἴσοδον τοῦ θανάτου ἔφθασεν, οὐκέτι δὲ διεξελθεῖν δεδύνηται αὐτόν· ὁ δὲ διὰ τῶν παρόντων δηλούμενος Κύριος, διεξόδους ποιούμενος τοῦ θανάτου, ἔχει τὴν ἀδιεξόδετον αὐτοῦ φρουρὰν ἡμῶν διανοίξας, γέγονε Θεὸς τοῦ σώζειν· διὸ καὶ τῷ Ἰωβ ἔλεγεν· „ Ἀνοίγονται δέ σοι φόβου πόλαι θανάτου; (ὡς ἐμοὶ δηλοῦν) (Ἰωβ λη' . 17 .)

(2) Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης λέγει, ὅτι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐξανάστασις μᾶλλον λέγεται ἢ Ἀνάστασις· Ἀνάστασις γὰρ λέγεται ἡ τῶν ἀναστεινόντων καὶ πάλιν ἀποθανόντων ἔγερσις· οἷα ἡ τοῦ Λαζάρου καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀναστεινόντων· ἐξανάστασις δὲ κυρίως ἐστίν, ἡ τῶν ἀναστεινόντων καὶ μηκέτι ἀποθνήσκόντων ἔγερσις, οἷα ἡ τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ τῶν ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ Κόσμου ἀνασθισομένων· ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ Παῦλος ἐμεταχειρίσθη τὸ ὄνομα τῆς ἐξανάστασεως εἰπὼν „ Εἴπας καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν (Φιλιπ γ' . 11 .)

(3) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι ὁ Κύριος θέλει συνθλάσει πρὸς τούτοις καὶ τὴν κορυφὴν τῆς τριχὸς· ἥτοι τὴν κεφαλὴν ἐκείνων, ὅπου διαπορεύονται· ἡγοῦν διαπερνοῦν τὴν ζωὴν τους μετὰ τὰς πλημμελείας· ταυτὸν εἰπεῖν, θέλει συνθλάσει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀμετανοήτων καὶ ἀδιορθώτων· προσέτι δὲ ὁ αὐτὸς, ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἐλήφθη ἐξ ὁμοιωσεως τῶν ὄφρων, οἱ ἐπειδὴν ἀρθῶσι κατὰ τινος, τότε ἐπὶ κεφαλὴν πληττόμενοι ὀλλυνται· ἔχει δὲ ὁ λόγος ἀναφορὰν καὶ εἰς τοὺς ἀρχοντας τοῦ τῶν Ἰουδαίων λαοῦ.

(4) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει, ὅτι καὶ οὕτως ἐρμηνεύεται τὸ ρητὸν· ἡγοῦν ὅτι ὁ Κύριος κατήλθε δι' ἡμᾶς εἰς τὸ διὰ
σαυ-

„ Ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης.

Ἐπίστρεψε δὲ τοὺς ἔθνικοὺς ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν ῥηθεῖσαν αἰσχύνην, μὲ τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης· ἦγουν μὲ τὸ ἅγιον Βάπτισμα· τὸ ὁποῖον ὀνομάζει βυθοὺς, διὰ τί βυθίζει τὴν ἀλμυρὰν καὶ πικρὰν ἀμαρτίαν· εἶπε γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Μιχαίας τοῦτο τὸ ἴδιον σχεδόν· „ Ἐπιστρέψει καὶ οἰκτιρήσει ἡμᾶς (Κύριος)· καταδύσει τὰς ἀδικίας ἡμῶν καὶ ἀπορρίψονται εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, πάσας τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν· (Μιχ. ζ' 19.) ἡμποροῦν δὲ νὰ ᾖναι καὶ βυθοὶ θαλάσσης, τὰ βάθη τῆς ἀμαρτίας καὶ ἡδονῆς κατὰ τὸν Ἀθανάσιον· ἦτοι τὰ χαλεπώτατα καὶ μεγαλωτάτα ἀμαρτήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βάθη τῶν ἀμαρτιῶν ἐγύρισε τοὺς ἔθνικοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς· κατὰ δὲ τὸ νόημα τοῦτο, τὸ ἐν βυθοῖς λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ, ἐκ βυθῶν, τῆς ἐν προθέσεως νοουμένης αἰτὶ τῆς ἐκ κατὰ μεταλήψιν.

23. „ Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ πούς σου ἐν αἷ·
„ ματι·

Τὰ ἄνω εἰρημένα, λέγει, θέλεις ποιήσεις Κύριε, διὰ νὰ νικήσῃς τελείως τοὺς ἐχθρούς σου Δαίμονας· μεταφορικῶς δὲ καὶ καθ' ὁμοιότητα λέγεται ὁ λόγος οὗτος· διὰ τί ἐκεῖνοι, ὅπου νικοῦν τοὺς ἐχθρούς των, καταπατοῦντες ἐπάνω εἰς τὰ σώματα τῶν φονευθέντων πολεμίων, βράφονται κατὰ τοὺς πόδας ἀπὸ τὸ αἷμα, ὅπου τρέχει ἐξ αὐτῶν· ὅθεν καὶ ὁ Ἡσαΐας τοῦτο δηλῶν, λέγει ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· „ Καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς

ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς εἰς γῆν, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν· (καὶ κατερρύντισθον τῷ κατανικήματι αὐτῶν τὰ ἱματῖά μου·) (Ἠσ· ξγ' 3·) ταῦτα γὰρ τὰ λόγια θέλουν νὰ φανερώσουν, ὅτι τελείως ἐνίκησε τοὺς Δαίμονας ὁ Χριστός (1) καὶ κατὰ ἄλλον, δὲ τρόπον, ποδᾶρι τοῦ Χριστοῦ ἡμπορεῖ νὰ νοῆται ἡ Ἐκκλησία· ἐπειδὴ καὶ βρᾶζει τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίσεως· καθ' ὃ καὶ κεφαλὴ αὐτῆς αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός· αὕτη λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐβάφη ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ· διὰ τί ἐσφραγίσθη μὲ αὐτό καὶ ἐτεχογυρίσθη, καὶ ἐσομώθη· καθὼς σομῶνεται ὁ σίδηρος ἀπὸ τὴν θαρῆν· ἡ ἐβάφη αὕτη καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν τοῦ Χριστοῦ Μαρτύρων· ἡ καὶ ἐβάφη νοητῶς ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν Δαιμόνων, οἵτινες δι' αὐτῆς νοητῶς ἀποσφάττονται.

„ Ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχ·
„ θρῶν παρ' αὐτοῦ·

Καὶ ἐδῶ ἀπὸ κοινοῦ νοεῖται τὸ, ὅπως ἂν θαρῇ· ἦγουν ὅπως ἂν βρᾶψῃ ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου· σκύλοι δὲ τοῦ Χριστοῦ εἶναι οἱ Ἀπόστολοι, κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον· διὰ τί αὐτοὶ γαυγίζοντες τοῖς νοητοῦς λύκους Δαίμονας, καὶ διώκοντες ὅλους τοὺς ἐχθρούς καὶ ἐπιβούλους τῆς πίσεως, οὕτω διαφυλάττουν τὰ λογικὰ πρόβατα, καὶ τὴν ποιμνὴν τοῦ Χριστοῦ· τούτων λοιπὸν τῶν Ἀποστόλων ἡ νοητὴ γλῶσσα ἐβάφη, λάπτουσα ἐκ τῶν ἐχθρῶν· ἦτοι ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἐχθρῶν· ἐξ ὧθεν γὰρ πρέπει νὰ νοῆται τὸ, αἵματος· τὸ δὲ παρ'

σαυροῦ πάθος, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· καὶ κεῖθεν κατέβη εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης· ἦγουν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς· ἔ συνθλάσας τὸν Ἄδην, οὕτως ἐπίστρεφεν· ἦτοι ἀνέστη, ἐκ τῆς δοκούσης αἰσχύνῃς τοῦ πάθους· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ἡ Βασὶς ἐρμηνευομένη τὴν αἰσχύνην δηλοῖ· αἰσχύνῃ δὲ τῆς ἀμαρτίας καρπός· ἀπ' ἧς ἡμᾶς ἐπιστρέφει· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι Βασὶς ἐρμηνεύεται πικρία· ἦτοι παραπικροχολός· λέγει οὖν, ὡς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ παραπικραίνοντος, τουτέστι τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστρέψω πρὸς ἑμαυτόν· (1) Λέγει δὲ ἔτι ὁ Θεοδώριτος „ Ἐπειδὴ ἐδείξε τὸν τῶν ὅλων Θεὸν ὁὗον τινα ἀριεῖα τοὺς πολεμίους καταγωνιζόμενον, ἔ τοὺς ἀδίκως δεδουλωμένους ἐλευθεροῦντα, διαγράφει τῷ λόγῳ, ἔ αἱμάτων ῥύσας, ἔ συμπατευμένους νεκρούς, ἔ κυστὴν βορὰν προκειμένους· ὁ δὲ Θεόδωρος λέγει „ Τὸ ὅπως αἰτιατόν ἐστιν ἀντὶ αἰτίας, οὐ γὰρ ἵνα τοὺς ἀνέλῃ, ἐκείνους ἀπαλλάττει· τούναντίον δὲ ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἀπαλλαγῆς, ἔ τούτους ἀνθισταμένους ἀναιρεῖ.

παρ' αὐτοῦ δηλοῖ, ὅτι ἐβάρη ἡ γλῶσσα αὐτῶν παρ' αὐτοῦ: ἦτοι παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς βο-
ηθουμένη· μεταφορικῶς δὲ εἶναι καὶ οὗτος ὁ λόγος·
διὰ τί, ἀφ' οὗ οἱ ἐχθροὶ φονευοῦν, τότε καὶ οἱ
σχύλοι τῶν φονευσάντων, λάπτουσιν ἀπὸ τὸ αἷμα
τῶν φονευμένων, καὶ τὰ τῶν τούτων διασπαράτ-
τουσι σώματα. (1)

24 : „ Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ
„ Θεός .

Ἐθεωρήθησαν, λέγει, αἱ εἰσέρχονται καὶ ἀνα-
εξέρχονται καὶ διατριβαὶ τῆς ἐνσάρκου πολιτείας σου
Κύριε· διὰ τί αὐτόπται τούτων καὶ θεωροὶ ἐρη-
μάτισαν οἱ Ἀπόστολοι· ὅθεν εἶπα καὶ ὁ Βαρσούχ
„ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀν-
θρώποις συνανεσράφη· (Βαρ : γ : 37 :)

„ Αἱ πορεῖαι τοῦ Θεοῦ μου τοῦ βα-
„ σιλέως τοῦ ἐν τῇ ἀγίῳ .

Βλέπω, ὡς ἀναγνώσας, πῶς ὁ θεὸς Δαβὶδ
ὁμολογεῖ καθαρῶς Θεὸν τὸν Χριστόν, ὡς ὢν πεπ-
ληροφορημένος περὶ αὐτοῦ· ἅγιον δὲ ὀνομάζει τῶ-
ρα τὸν Πατέρα, ἐν ᾧ ἦτον πάντοτε ἀχώριστος ὁ
Τίος „ Ἐγὼ γὰρ φησὶν ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πα-
τήρ ἐν ἐμοί· (Ἰωάν . ιδ . 10 :) (2)

25 : „ Προέφθασαν ἔρχοντες ἐχόμενοι

„ ψαλλόντων .

Ἀρχοντας ἐδῶ ὀνομάζει τοὺς Ἀποστόλους
ὁ θεὸς Δαβὶδ, κατὰ τὸν Ἀθανάσιον καὶ Θεοδώριτον,
καθὼς καὶ ἄλλαχού λέγει· „ Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχον-
τας ἐπὶ πᾶσιν τὴν γῆν· (Ψαλμ . μδ' . 18 :) οὗτοι
λοιπὸν, λέγει, οἱ Ἀπόστολοι, ἐπρόλαβον ὅλους τοὺς ἐξ
Ἐθνῶν πεισυσάνας· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἐπί-
σευσαν εἰς τὸν Χριστόν· Ψάλλοντας δὲ ὀνομάζει τοὺς
Προφήτας· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐπροφήτευσαν τὰ περὶ
τοῦ Χριστοῦ μετὰ Ψαλτηρίου καὶ ὀργάνων· τούτων
δὲ τῶν Προφητῶν ἐχόμενοι, ἢ ἐχόμενα· (γράφε-
ται γὰρ καὶ οὕτω·) ἦτοι ἐγγὺς καὶ κοντὰ εἰς
αὐτοὺς, ἔγνων οἱ Ἀπόστολοι, ἐξεχόμενοι αὐτῶν·
τουτέστιν ἀκολουθοῦντες εἰς αὐτοὺς καὶ κατὰ τὸν
χρόνον, καὶ κατὰ τὸ κήρυγμα·

„ Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν .

Οἱ Ἀπόστολοι, λέγει, ἀκολουθεῖς μετὰ τοὺς
Προφήτας ἐπαρρησιώσθησαν κηρύττοντες ἐν μέσῳ
τῶν Ἰουδαϊκῶν Συναγωγῶν· αἵτινες ὀνομάζονται,
νεανίδες μὲν, διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς πολιτείας αὐτῶν,
τυμπανίστριαι δὲ διὰ τὸ μὲν τύμπανον καὶ ἄλλα ὀρ-
γανα ὑμνοῦν τὸν Θεόν· καὶ ἀπλῶς διὰ τὸ σωμα-
τικὸν τῆς τοῦ νόμου λατρείας· ἐκ σώματος γὰρ
κατασκευάζεται τὸ τύμπανον· ἢ ἐπαρρησιώσθησαν
οἱ Ἀπόστολοι ἐν μέσῳ τῶν κατὰ τόπους Ἑκκλη-
σιῶν τοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι, νεανίδες μὲν λέγον-
ται, διὰ τὸ νεαρὸν καὶ ἄφθορον τῆς πίστεως· τυμ-
πανίστριαι δὲ, διὰ τὸ νεκροῦσι τὸ σῶμα διὰ τὸν

Θεό·

(1) Ἄλλος δὲ λέγει „ Πῶς τοῦ Χριστοῦ ὁ ἐκ Μαρίας προσληφθεὶς ἄνθρωπος, ὅς τις διὰ τοῦ πάθους ἐβάρη τῇ
αἵματι· ἡ γλῶσσα δὲ τῶν κυνῶν, εἴπουν τῶν ἀκαθάρτων πάλαι Ἐθνῶν, ἔγευσάτο τοῦ ἀχρεΐστου αὐτοῦ αἵματος,
ὅτε ἀπέσπραν ἐκ τοῦ Διαβόλου·

(2) Ἄλλος δὲ φησὶ, αὐτὸν κηρύττει τὸν ἐν τῇ ἀγίῳ· τουτέστι τὸν ἐν Συνῳφθέυτῳ, ἢ τὸν ἐν τῇ ἀγίῳ σώματι·
ὃ ἀνείληφεν ἐκ τῆς Θεοτόκου· ἢ ὁ Θεόδωριτος λέγει „ Ἄγιον δὲ τὸν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἀνείλημμένον ναὸν
καλεῖ· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Πορείας Θεοῦ φησὶ τὰς ἐν τῇ οἰκονομίᾳ γενομένας πράξεις· ὅσον τὴν διὰ Παρ-
θένου ἀπότειν, τὴν τῶν σημείων ἐργασίαν· τὴν ἀνάβασιν τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· τὸν θάνατον τὸν γεγένητον εἰκα-
νομικῶς· τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, ἢ τὴν εἰς οὐρανὸς ἄνοδον· ταύτας τὰς πορείας φανερὰς γεγενῆσθαι φησὶν (ἐν
τῇ ἐκδεδ· Σειρᾷ·) ὁ δὲ Θεόδωρος ἐρμηνεύειν κατὰ τὸ γράμμα τὸ ῥητὸν λέγει ὅτι, ἐν τῇ ἀγίῳ ὄρει τοῦ Συνῳ-
φθέου ἔθεωρήθησαν τὰ ἴχνη τοῦ Θεοῦ· ὡς γέγραπται „ Καὶ ἀνέβη Μωσῆς ἢ Ἀαρὼν ἢ Ναδάβ ἢ Ἀβιούδ, ἢ ἐβδο-
μήκοντα τῆς γερονσίας Ἰσραὴλ, ἢ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἰσῆκει ὁ Θεός τοῦ Ἰσραὴλ· ἢ τὰ ὑπὸ τοῦς πόδας αὐ-
τοῦ ὥσει ἔργον πλάνθου σαπφείρου, ἢ ὥσπερ εἶδος σερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι (Ἐξ· κδ' . 9 :)

Θεόν· νεκρὸν γὰρ σῶμα εἶναι τὸ τύμπανον· (1)

26 : „ Ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, ὃν· Κύριον, ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ.

Τοῦτο τὸ ῥητὸν πρόλεγει μὲν τὴν παῦσιν καὶ τέλος τῆς τοῦ νόμου λατρείας, προφητεύει δὲ τὸ πλῆθος τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ἐπειδὴ ἓως μόνον ναὸς ἦτον πάλαι εἰς τοὺς Ἰουδαίους· λέγει δὲ, καὶ οἱ νῦν εὐλογοῦσι πάλιν τὸν Κύριον ἀπὸ τῶν βιβλίων τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, κατὰ τὸν θεὸν Κύριον· αἱ βιβλοὶ γὰρ αὐταί, εἶναι πηγαὶ καὶ βρύσεις τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, αἱ ὑποκαί ἑβλαζον εἰς αὐτὸν τὴν θεογνωσίαν· ὅθεν καὶ ἐκ τῶν πηγῶν αὐτῶν ἐξαντλήσαντες οἱ θεοφόροι Πατέρες ἰσχυρώσαντες τὰς πρὸς Θεὸν δοξολογίας καὶ ὕμνους τῆς νέας χάριτος. (2)

27 : „ Ἐκεῖ Βενιαμὴν νεώτερος ἐν ἑκ· σιάσει.

Ἐκεῖ, ποῦ; ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ· Βενιαμὴν δὲ ὀνομάζει τὸν Ἀποστόλου Παύλου, ὡς

ὄντα ἐκ φυλῆς τοῦ Βενιαμὴν, τοῦ τελευταίου υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ, κατὰ τὸν θεὸν Κύριλλον· νεώτερον δὲ αὐτὸν λέγει, διὰ τὴν ὑπεροχὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων ἐπίστευσεν· ἐν ἐκστάσει δὲ, διὰ τὴν εἰς τρίτον οὐρανὸν ἄρπαγην, ὅπου ἔπαθε· περὶ τῆς ὁποίας εἶπεν „ Εἴτε ἐν σώματι, οὐκ εἶδα, εἴτε ἔκτος τοῦ σώματος, οὐκ εἶδα· ὁ Θεὸς εἶδεν· (Β'. Κορ. ιβ'. β.). καὶ πάλιν „ Εἴτε οὖν ἐξέστημεν, Θεῷ· (Α'. Κορ. ιε'. 13.) εἰς γὰρ τὸν Παῦλον ἐπληρώθησαν καὶ ἐκεῖνα, ὅπου ἐπροφήτευσεν ὁ Ἰακώβ διὰ τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμὴν „ Βενιαμὴν λύκος ἄρπαξ· τὸ πρῶτον ἐδεσται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἐσπέραις δίδωσι τροφὴν· (Ἐξοδ. μβ'. 27.) διὰ ὅτι ὁ Παῦλος, διήρπαξε μὲν πρότερον ὡς λύκος τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατέτρωγεν αὐτὴν μετὰ τὸν θυρὸν καὶ μετὰ τὴν φοινικὴν γνώμην του, ὑπερουδὲς εἶδεν εἰς τοὺς ἄλλους τροφὴν πνευματικὴν, τὸν οὐράνιον ἄρτον τῶν θείων λόγων διαμοιράζων εἰς αὐτούς· (3)

„ Ἀρχόντες Ἰουδα ἡγεμόνες αὐτῶν·
„ Ἀρχόντες Ζαβουλὼν, ἄρχοντες Νεφθαλεὶμ.

Ἡ.

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος νεανίδας νοεῖ τὰς τὴν παρθενίαν ἀσκήσας, ἢ τὴν θείαν μελωδίαν τῇ Θεῷ προσφερούσας· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Νεανίδας φησι τὰς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἰσχυρὰς γενομένας τῶν πιστευσάντων ψυχὰς· ὁ δὲ Δίδυμος λέγει „ Ψάλλοντας τοὺς τὸν πρακτικὸν κατορθοῦντας βίον λεκτέον· νεανίδας δὲ τυμπανιστρίας τὰς νεκρωσάσας τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ σάρτι περιφερούσας ψυχὰς.

(2) Λέγει δὲ ὁ θεὸς Κύριλλος „ Πηγὰς τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι ἂν αἱ μακάριοι Προφῆται, ἢ πρὸς τοῦτον ὁ νόμος· λέγει οὖν, ὡς ἔηλθεν αὐτῷ προσῆκεν ἡμῖν τὸν Θεόν, ἢ ἐκ τούτων αὐτῶν ἀρρομένους ὑμνολογεῖν· τοῦτο δὲ φησι διὰ τὰ ἑτερόδοξα τῶν αἰρετικῶν συγγραμμάτων· ἐκ γὰρ τῶν νομικῶν ἢ προφητικῶν γραφῶν ὁ Κύριος εὐλογεῖται πρὸς τῶν δυναμένων ἀντλεῖν ἐξ αὐτῶν σωτηρίαν πηγῶν, μετ' εὐσεβοῦς ἔδαρ· ἐντεῦθεν ἐλεγκτέον τοὺς διαίρειντας τὴν Παλαιὰν ἢ Νέαν Γραφήν, ὡς οὐ δύνανται ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖν τὸν Θεόν, οὐκ ἔχοντες τὰς τοῦ Ἰσραὴλ πηγὰς, οὐδὲ τὸν Κύριον αὐτῶν· ὁ δὲ Παύλος λέγει, οἱ καὶ ἡ κατ' οἶκον συναγωγὴ τῶν εὐσεβοῦντων, Ἐκκλησία λέγεται ὡς ἢ Παῦλος φησιν „ Ἀσπάζεται ἡμῶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκούας ἢ Πρίσκυλλα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν Ἐκκλησίᾳ (Α'. Κορ. ιε'. 19.)

(3) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Πηγὰς Ἰσραὴλ εἰκότως ἂν κληθεῖεν αἱ προφητικαὶ βιβλοὶ, ἐξ ὧν τῇ Θεῷ τὴν μελωδίαν προσφέρμεν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς ταῖς προφητικὰς ἢ τὰς ἀποστολικὰς ἡμῖν ἐδωρήσατο, εἰκότως ἐπάγει, ἔκει Βενιαμὴν νεώτερος· ὁ μακάριος δὲ αὐτός ἐστι Παῦλος· νεανίαν γὰρ αὐτὸν ἢ τὴν Πραξέων Ἰστορίαν καλεῖ· αὐτός δὲ ἐπικρατεῖ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ παιδεύει τὰ θεῖα, ἢ ποδηγεί πρὸς σωτηρίαν τοὺς πεποιημένους· ἀλλὰ ἢ ὁ λοιπὸς τῶν Ἀποστόλων χορὸς τὰ θεῖα τοὺς πιστεύοντας ἐκπαιδεύει· εἰκότως ἢ τούτων ὁ Προφητικὸς ἐμνημόνευσε λόγος· Ἀρχόντες Ἰουδα ἢ τὰ λοιπὰ· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Ἐκεῖ, ποῦ; ἐν μέσῳ τῶν ψαλλόντων· εἰκότως δὲ τοῦ Παύλου πρῶτον τῶν ἄλλων ἐμνημόνευσεν, ὅτε περισσότερον τῶν ἄλλων κοτίσας.

Ἡγεμόνας, λέγει, τῶν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησιῶν θέλουν γένουν οἱ Ἀπόστολοι, τοὺς ὁποίους ἐφανέρωσε μὲ τὰ ὀνόματα τῶν φυλάρχων, τοῦ Ἰούδα, λέγω, καὶ Ζαβουλὼν, καὶ Νεφθαλεὶμ· ὁ μὲν γὰρ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Θεοδώριτον, τὸν Ἰούδαν εἶχον Πατριάρχην καὶ προπάτορα· Πέτρος δὲ καὶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ Ἰωάννης, ἐκτάγοντο ἀπὸ τὸ χωρίον Βηθσαιῶν· Ματθαῖος καὶ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου ἰσοροῦνται, ὅτι διέτριβον ἐν Καπερναούμ· αὐτοὶ δὲ ὅλοι οἱ τόποι ἦτον τῆς Γαλιλαίας· ἡ δὲ Γαλιλαία πάλιν ἐδόθη κληρονομία εἰς τὸν Πατριάρχην Ζαβουλὼν καὶ τὸν Νεφθαλεὶμ· ὁμοίως καὶ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι ἐκτάγοντο ἀπὸ ἄλλους Πατριάρχας· ἄρχοντας δὲ αὐτοὺς ὠνόμασεν, ὅχι ὡς ἄρχοντας καὶ ἐξουσιασὰς τῶν πατριδωνοῦς, ἀλλὰ ὡς ἐξαιρέτους καὶ τιμιωτέρους, διὰ τὴν ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῶν εὐγένειαν· ἡ ἄρχοντας αὐτοὺς εἶπεν ἐξ Ἰούδα, καὶ ἄρχοντας ἐκ Ζαβουλὼν, καὶ ἄρχοντας ἐκ Νεφθαλεὶμ, ἔξωθεν νοσημένης τῆς ἐκ προθέσεως κατὰ τὸν Ἀθανάσιον. (1)

28 : „ Ἐντεῖλαι ὁ Θεὸς τῇ δυνάμει σου .

Τοῦτο τὸ ῥητὸν λέγεται πρὸς τὸν Πατέρα, ἵνα ἐντεῖλῃ εἰς τὴν δυνάμιν του· ἦτοι εἰς τὸν Τίον του τὰ περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου· μὴ φοβηθῆς δὲ τὸ, ἐντεῖλαι· λέγεται γὰρ τοῦτο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Τίος εἶπεν „ Αὐτός μοι (ὁ Πατήρ) ἐντολὴν ἔδωκε τί εἴπω, καὶ τί λαλήσω· (Ἰωάν. ιβ. 49) ὅτι δὲ δύναμις τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ Χριστός,

μαρτυρεῖ Παῦλος, λέγων „ Χριστὸν Θεοῦ δυνάμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν (Α΄ Κορ. α. 24.)

„ Δυνάμωσον ὁ Θεὸς τοῦτο, ὃ κατειργάσω ἐν ἡμῖν .

29 : „ Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἱερουσαλήμ .

Οὗτος ὁ λόγος λέγεται πρὸς τὸν Τίον, κατὰ τὸν θεὸν Κύριλλον, διὰ τὴν δυνάμωσιν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖον κατειργάσατο εἰς ἡμᾶς· ἦτοι δὲ ἡμᾶς· κατειργάσατο δὲ· ἦτοι ἀπῆρτισε καὶ ἐτελείωσε τοῦτο διὰ τοῦ προσλήμματος τῆς ἀνθρωπότητος· τοῦτο γὰρ ἐγένετο ναὸς καὶ σκηνώμα τῆς Θεότητος, κατὰ τὸν Θεοδώριτον· (2) τοῦτο, λέγει, κατειργάσω ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου· ἦτοι διὰ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματός σου, τοῦ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ ἀναστροφέντος καὶ κηρύξαντος· „ Ἐπὶ Σιών γὰρ φησιν, ὅρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ δι' ἀγγέλλων τὸ πρὸς ἄγχι Κυρίου· (Ψαλμ. β'. 6.)

„ Σοὶ οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα·

Οἱ βασιλεῖς, λέγει, τῶν ἀπανταχοῦ ἔθνων, ἔχουν νὰ προσφέρουν δῶρα εἰς ἔσεναν Κυρίου· δῶρα δὲ εἶναι οἱ ναοί, καὶ τὰ εἰς τοὺς ναοὺς ἀφιερωθέντα ὑποστατικά, καὶ τὰ λοιπὰ διάφορα καὶ πολυπλόκιστα ἀφιερώματα· θέλουν δὲ σοὶ προσφέρουν ταῦτα, ἐπειδὴ σε ἐγνώρισαν βασιλεῖα αὐτῶν ἀθάνατον, καθὼς Θεόν· νοεῖται δὲ τὸ ῥητὸν τοῦτο καὶ ἄλλως, κατὰ ἐναλλαγὴν ὅτι ἀπὸ τοῦ κατὰ χώραν ναοῦ σου, ἐπὶ τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ οἴσουσι

(1) Ἡ εἶπεν αὐτοὺς Ἀρχοντας Ἰούδα καὶ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ, καθὼς κατεστάθησαν καθολικοὶ ἄρχοντες εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπους· „ Καταστήσεις γὰρ, φησιν, αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· (Ψαλ. μδ'. 18.)

(2) Ἡ τὸ τοῦτο νοεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν Κύριλλον, περὶ τοῦ σώματος· „ Μονονουχὶ καὶ δακτύλῳ δείχνουσι τὸ ἡσθενηκὸς σῶμα, καὶ πεπτωκὸς εἰς θάνατον, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἀρὰν· αἰτοῦσιν οὖν ἵνα τῆς φθορᾶς ἀπαλλάξας τὸ σῶμα, τὴν ἀφθαρσίαν ἐνδύσῃ· ὃ καὶ ποιήσει ὁ Κύριος κατὰ καιρὰς, ὅτε καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί· καὶ ὁ Θεοδώριτος λέγει „ Βεβαίωσον, φησιν, ἵν' ἐδώρῃσω Δέσποτα, χάριν, διὰ τὸν ναόν σου, ὃν ἐξ ἡμῶν ἀνείληφας, ὃν ἐκάθησας ἐπάνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως·

σί σοι δῶρα οἱ βασιλεῖς· διὰ τί αὐτοὶ προσφέρον-
τες τὰ δῶρά των κάτω εἰς τοὺς αἰσθητοὺς νάους,
διὰ μέσου αὐτῶν, νοητῶς προσφέρουσι ταῦτα εἰς
τὸν οὐρανὸν πρὸς τὴν ἐδίκην σου μεγαλοπρέ-
πειαν· (1)

30: „ Ἐπιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ κα-
λάμου .

Φίμωσον, λέγει, καὶ ἐπισόμῃσον τοὺς νο-
ητοὺς λέοντας Κύριε· ἦτοι τοὺς ἀγρίους καὶ ἀπαν-
θρώπους Δαίμονας κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, οἱ ὅποιοι
ἐμφωλεύουσιν εἰς τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἀκαρπίαν τῶν
ἀσπρίκτων κατὰ τὴν πίσιν ἀνθρώπων· καθὼς ἐμφω-
λεύουσιν οἱ λέοντες καὶ τὰ θηρία, μεσα εἰς τὰ ἐ-
λαφρά καὶ ἀκαρπα καλάμια· λέγει δὲ περὶ τοῦ
Διαβόλου καὶ ὁ Ἰῶβ ταῦτα „ Ὑπὸ παντοδαπὰ
δένδρα κοιμᾶται, παρὰ καίπυρον καὶ καλάμον, καὶ
βούτομον· (Ἰῶβ μ'. 21.) μετὰ τὰ ὁμοιώματα γὰρ
ταῦτα δηλοῖ ὁ Ἰῶβ, ὅτι ὁ Διάβολος ἀναπαύεται
εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπου ἔχουσι τὰ ἰδιώ-
ματα τῶν εἰρημένων φυτῶν· ἤγουν εἰς ἐκείνους ὅπου
ἔχουσι, ξηρότητα, μὲν ἀρετῆς, ὑγρότητα δὲ φιληδονί-
ας· τοιαῦτα γὰρ εἶναι καὶ τὰ φυτὰ τὸ καλάμι, τὸ
καπύρι, καὶ τὸ βούτομον, τὰ ὅποια βλαστάνουσιν,
ὅπου εἶναι ὑγρασίαι καὶ νερά· (2)

„ Ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς
„ δαμάλεσι τῶν λαῶν, τοῦ ἐγκλει-
„ σθῆναι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ
„ ἀργυρίῳ .

Ταύρους ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τοὺς Ἀρ-
χιερεῖς καὶ Γραμματεῖς, καὶ τοὺς λοιποὺς ἄρχον-
τας τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸν θεῖον Κύριλλον καὶ
Ἀθανάσιον, ὡς θρασεῖς καὶ ὀρμητικοὺς καὶ ὡς κε-
ρατίζας· δαμάλει δὲ ὀνομάζει, τὰ ὑποτεταγμένα
εἰς αὐτοὺς πλήθη τῶν λαῶν· διὰ τί καὶ ἀναμίσ-
σει εἰς τοὺς βόας, ἄρχει μὲν καὶ ἐξουσιάζει ὁ ταῦρος,
ὑποτάσσεται δὲ ἡ δόξα· (3) λέγει λοιπὸν,
ὅτι οἱ πρῶτοι καὶ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἔγιναν
ἐν μέσῳ τῶν ὑποτεταγμένων λαῶν, διὰ τὴν ἐγκλει-
σιν· ἤγουν διὰ τὴν ἐμποδίσουν τοὺς δεδοκιμασ-
μένους ὄντας εἰς τὴν πίσιν καὶ ἀρετὴν Ἀποστόλους,
ὅταν ἐπροθυμοποιούντο τὴν κηρύττειν τὸ τοῦ Εὐαγ-
γελίου κήρυγμα· λέγουσι γὰρ αἱ Πράξεις, ὅτι προ-
σκαλεσάμενοι (οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων) τοὺς
Ἀποστόλους, δαίραντες παρήγγειλαν αὐτοῖς μὴ λα-
λεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ· (Πράξ. ε'. 40.)
τῷ ἀργυρίῳ δὲ νοεῖται, ἀντὶ τοῦ, ὡς ἀργύριον· ἦ-
τοι δεδοκιμασμένους ὡς ἀργύριον· ἰδίωμα γὰρ καὶ
τοῦτο εἶναι τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης· ἡ λέγει τὸ
πα-

(1) Ὁ δὲ μέγας Ἀθανάσιος λέγει „ Ναὺν μὲν αὐτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν φησὶ· βασιλεῖς δὲ, τοὺς πιευσάντας εἰς
Χριστὸν, κατὰ τὸ εἰρημένον αὐτοῖς „ Ὑμεῖς δὲ βασιλεῖον ἱεράτευμα· φησὶν οὖν, ὡς κεκλημένοι διὰ τῆς πί-
στεως ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου ναοῦ· τούτέστι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν αἰὼν Ἱερουσαλὴμ δῶρα αὐτῷ προσκομίσουσιν· δὴλον
δὲ ὅτι νοητά·

(2) Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου γράφεται παρὰ τῇ Σειρᾷ τοῦ Νικητὰ περὶ τοῦ τόπου τοῦ καλάμου· λέγει
γὰρ οὗτος, ὅτι εἶναι ἓνας τόπος βαλτώδης εἰς τὴν Παλαιστίνην κατὰ τὴν σφάταν, ὅπου πηγάζει εἰς τὴν Ἱερουσα-
λὴμ· ὁ ὁποῖος τόπος ὀνομάζεται Κάλαμος, ἐπεὶ δὲ ἔστιν πολλὰ καλάμια εἰς αὐτόν· μέσα λοιπὸν εἰς τὸ ἄλλος
τοῦ τόπου τούτου, εὗρισκονται ἐμφωλεύοντες λέοντες ἀγριοὶ καὶ αἰμβόβοι, ὁμοίως καὶ ἄλλα θηρία· οἵτινες ἐπιβου-
λεύουν ἐκείνους, ὅπου ἀναβαίνουν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὁρμῶντες κατ' αὐτῶν ἀνελπίσως καὶ θανατόντες αὐτούς· ἀ-
πὸ τὸ φανερὸν λοιπὸν τοῦτο πρᾶγμα, φέρει ἡμᾶς εἰς ἐννοιαν κεκρυμμένην ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ Δαβὶδ· ὅτι καθὼς ἐ-
πιβουλεύουν οἱ αἰσθητοὶ λέοντες καὶ τὰ θηρία τοὺς ἀναβαίνοντας εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ· ἔτι καὶ οἱ νοητοὶ λέοντες Δαί-
μονες, ἐπιβουλεύουν τοὺς ἀναβαίνοντας εἰς τὴν νοητὴν Ἱερουσαλὴμ· ἦτοι εἰς τὸν οὐρανόν· τὴν ἰσορίαν ταύτην ἀνα-
φέρει καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἀπαρραλλάτως·

(3) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ταύρους καλεῖ τὴν τῶν Ἰουδαίων πλὴθὺν διὰ τὴν συνήθη θρασυτητα, δαμάλει
δὲ λαῶν, τοὺς ἐξ Ἑθνῶν πεπιστευκότας· ὀνόμασε δὲ τὸ νέον τῆς κλήσεως προλέγει τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὰς ἐν
ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος κατὰ τῶν εὐσεβῶν γεγεννημένας τῶν Ἰουδαίων ἐπανοστάσεις· τοῦτο δὲ φησὶ δρῶσιν ἐκκληΐσαι
αὐτοὺς βουλόμενοι, καὶ τῆς δεδομένης εὐκληρίας σερῆσαι· οἵτινες δίκην ἀργυρίου πυρωθέντες ἀπεφάνθησαν δοκίμοι
τοῦ-

παραπλησίως· ἤγουν δεδοκιμασμένους παραπλησίως τῷ ἀργυρίῳ.

„ Διασκόρπισον Ἔθνη τὰ τοῖς πολέ-
„ μους θέλοντα.

Διασκόρπισαν, λέγει, Κύριε, τὰ Ἔθνη ἐ-
κεῖνα, ὅπου θέλουν· νὰ πολεμοῦν τὴν ἐκκλησίαν
σου· τόσον τὰ αἰσθητὰ Ἔθνη τῶν ἀνθρώπων, ὅ-
σον καὶ τὰ νοητὰ τῶν Δαιμόνων.

31 : „ Ἦζουσι πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου.

Αἰγυπτὸν νήσον, ἢ ἀναγνώσκα, ὅλην τὴν
γῆν τῶν Ἑθνῶν, ὅσῃ ἐκυρίευσεν ὁ νοητός Φαραὼ
Διάβολος· προφητεύει λοιπὸν ὁ Δαβὶδ, ὅτι ἀπό-
στη τὴν γῆν τῶν Ἑθνικῶν θέλουν ἔλθουν πρὸς εἰς
τὸν Χριστὸν, οἵτινες ἔχουν νὰ πρεσβεύουν διὰ ὅλον
τὸν Κόσμον. (1)

„ Αἰθιοπία προσφθάσει χεῖρα αὐτῆς
„ τῇ Θεῷ.

Τὸ προσφθάσει εἶναι ἐδῶ ἀντὶ τοῦ φθάσει·
ἢτοι ἡ Αἰθιοπία θέλει ἐξαπλώσει τὴν χεῖρά της εἰς
τὸν Θεόν· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου φθάνει, ἐξαπλώνει
τὸ χεῖρι του, καὶ εἴτι φθάνει ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα,

ἐποῦ εἶναι μακρὸν ἀπὸ τὸ ἐπόμενον λοιπὸν· ἤγουν
ἀπὸ τὸ φθάσιμον, ἐφάνέρωσεν ἐδῶ τὸ ἡγούμενον·
ἤγουν τὴν ἔκτασιν τῆς χεῖρός· ἐξαπλώσε γὰρ κα-
τὰ τὸν θεῖον Κύριλλον καὶ Θεοδώριτον καὶ Ἀθα-
νάσιον ἡ Αἰθιοπία εἰς τὸν Χριστὸν, τὸν Εὐνοῦ-
χον καὶ δυνάστην τῆς Κανδάκης τῆς βασιλείας
Αἰθιοπῶν· ὅς τις ἦτον καὶ τεταγμένος ἐπάνω εἰς
ὅλην τὴν Γάζαν (ἢτοι τὸν Ὀψαυρὸν) αὐτῆς τῆς
βασιλείας, ὡς διηγούνται αἱ Πράξεις. (κεφ. ἡ.
27.) τοῦτον γὰρ χεῖρα τῆς Αἰθιοπίας ὁ Δαβὶδ
ἀνόμασε· περιττὴ δὲ εἶναι ἡ πρό πρόθεσις εἰς τὸ προφ-
θάσαι. Μερικοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ μὲν τῆς Αἰ-
γύπτου δηλοῦται ὅλη ἡ γῆ· ἐπειδὴ εἰς ὅλην τὴν
γῆν ὁ νοητός Φαραὼ Διάβολος ἐβασίλευσε· διὰ δὲ
τῆς Αἰθιοπίας, δηλοῦνται καὶ αὐτὰ τὰ ἄκρα τοῦ
Κόσμου κατὰ τὸν Ἀθηνάσιον· διὰ τί ἐσχατοὶ καὶ
τελευταῖοι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νομί-
ζονται οὗτοι εἶναι, οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει
κατοικοῦντες Αἰθίοπες· (2) ὅθεν καὶ ἀλλαχού
ὁ ἴδιος Δαβὶδ εἶπε „ Μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφή-
σονται πρὸς Κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς
(Ψαλμ. κἀ. 29.) ἐδῶ δὲ προφθάσει χεῖρα, ἀπ-
λῶς ἐννοοῦμεν ἀντὶ τοῦ θέλει ἐξαπλώσει ἡ Αἰθιοπία
τὰς χεῖρας της, ὅταν προσεύχεται πρὸς τὸν Χριστὸν,
εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίστευσαν. (3)

32 : „ Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ἄσατε τῷ
„ Θεῷ, Ψάλατε τῷ Κυρίῳ.

Τοῦ.

τοῦτο περὶ αὐτῶν ἔ ο μακάριος ἔφη Παῦλος „ Ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς· ἀλλὰ ἐκκληῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν· ἐπειδὴ
δὲ ἔ ἐν τοῖς Ἑθνεσιν ἦσαν ἀπειλῶντες, ἔ παντοδαπὰς ἀγίων σφαγὰς ἐργαζόμενοι, εἰκότως ἔ περὶ τούτων φη-
σιν· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Ἐπιτίμισον τοῖς νοητοῖς ἔ αἰσθητοῖς, ὅπως ἂν μὴ οἱ τοῦ Εὐαγγελίου κήρυκες
ἐγκλεισθῶσι τοῦ μὴ κινεῖται ἔτι ἀργύριον γὰρ τὰ θεῖα λόγια λέγει.

(1) Λέγει δὲ ὁ Θεοδώριτος „ Τῆς Αἰγύπτου δὲ προτέρας ἐμνημόνευσεν, ὡς τῆς ἀσεβείας ἀναδησαμένης πάλαι
τὸ κράτος· μέμνηται δὲ αὐτῶν ἔ ἡ τῶν Πράξεων ἱστορία διηγούμενη τοὺς συνηλεγμένους κατὰ τὴν τῆς Πεντηκο-
στῆς ἡμέραν.

(2) Ὅθεν ἔ ὁ Ὁμηρος εἶπε περὶ αὐτῶν „ Αἰθίοπες τοὶ δρυχὰ δεδάσκει ἔσχατοι ἀνδρῶν.

(3) Ἄλλος δὲ λέγει „ Ὅτι γεμὴν ἡ Αἰθιοπία πάντα τὰ Ἔθνη δηλοῖ, μέλανα ὄντα ἐν ἀμαρτίαις, παρῆσιν
ἢ ἐν τῇ ἁσμάτι διὰ μετανόιας λέγουσα νύμφη „ Μέλανά εἰμι ἐγὼ καὶ καλή· τὸ μὲν, διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν
ἔ τὴν κακίαν· τὸ δὲ, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀναχώρησιν· τοῦ γὰρ Ἰσραὴλ τῆς τῶν ἀγαθῶν μετουσίας ἐαυτὸν ἀπεσῆ-
σαντος, ἔρχονται οἱ Αἰθίοπες, οἱ ἐξ Ἑθνῶν τῇ πίσει προσερχόντες· ἔ οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς γίνονται,
τῷ μουσικῷ ἴδατι τὴν μελανίαν ἀποκλυσάμενοι· ἔσε τὴν Αἰθιοπίαν προσφθάσαι χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ, ἢτοι ἐν τῷ
εὐχεσθῆαι, ἢ ἔ ἐν τῷ προσάγειν δῶρα τῷ βασιλεῖ τὰ τῆς εὐσεβείας ἀρώματα, ἔ τὸ τῆς θεογνωσίας χρυσίον, καὶ
τοὺς τιμίους λίθους τῆς τῶν ἐντολῶν τε ἔ τῶν ἀρετῶν ἐργασίας.

Τούτο τὸ ῥητὸν εἶναι ἐξήγησις καὶ ἐρημνία τῶν ἐνωτέρω δύο ῥητῶν· ἐπειδὴ καὶ προσάξει ὅλα τὰ Ἔθνη, ἢ οὐ πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν μετὰ τῶν βασιλέων τους, νὰ ἄδουν καὶ νὰ ψάλλουν εἰς αὐτὸν ᾠδὰς καὶ πνευματικὰ ψαλμωδήματα.

33 : „ Τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν
„ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς .

Ψάλλετε, λέγει, εἰς τὸν Κύριον, ὅς τις ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐν ἀνατολαῖς· ἦτοι φανερώς, κατώθεν μὲν βλέπόντων τῶν Ἀποστόλων, ἄνωθεν δὲ τῶν ἀσωμάτων Ἀγγέλων· ὅταν μὲν γὰρ ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κατέβη εἰς τὴν γῆν, ἐν τῇ δύσει ἐκτέθη· ἦτοι ἀφανῶς, χωρὶς τινας νὰ ἤξεύρη, κρυπτομένης ἀρρήτως τῆς αὐτοῦ Θεότητος· ὅταν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπὸ τὴν γῆν ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, τότε ἀνέβη ἐν ἀνατολαῖς· ἦτοι φανερώς· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ κατὰ Ἀνατολὰς (1) Μερικοὶ δὲ λέγουσιν, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπε κατὰ ἀνατολὰς· ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ ἀνατολικώτερον μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀνελήφθη ὁ Κύριος· τὸ γὰρ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἀνελήφθη εἰς οὐρανὸν, κατὰ ἀνατολὰς εὐρίσκεται τῆς Ἱερουσαλὴμ· οὐρανὸν δὲ οὐρανοῦ ὠνόμασε τὸν ὑπὲρ τὸ σφεῶμα ὄντα οὐρανὸν, τὸν ὅποιον πρῶτον ἀπὸ ὅλα τὰ αἰσθητὰ κτίσματα ἐποίησεν ὁ Θεός· ἐκεῖνος γὰρ ὁ πρῶτος οὐρανὸς, εἶναι τοῦ σφεῶματος οὐρανὸς, ὡς ἐκεῖνου ὑψηλότερος· τὸ δὲ σφεῶμα πάλιν, εἶναι οὐρανὸς ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων . (2)

„ Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν
„ δυναμείας .

Φωνὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι οἱ Ἀπόστολοι· ἐπειδὴ καὶ λαλοῦσι τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ· εἰς τοὺς λοιπὸν τοὺς Ἀποστόλους ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῷ καιρῷ τῆς Πεντηκοστῆς κατὰ τὸν Θεοδώριτον· τὸ ὅποιον ἅγιον Πνεῦμα ὠνόμασεν ἔδωκεν ὁ Δαβὶδ φωνὴν δυνάμεως· φωνὴν μὲν, διὰ τὴν γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ Θεὸς Λουκᾶς „ Κη· ἐγένετο ἄρρω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἤχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας· (Πράξ· β'· 2·) ὁ δὲ ἤχος λέγεται καὶ φωνή· καὶ παρακῶτα δὲ λέγει „ Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης· (αὐτοθ. 6·) δυνάμεως δὲ, διὰ τὴν καὶ ὁ Κύριος δύναμιν τὸ Πνεῦμα ἐκάλεσεν εἰπὼν „ Τμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους· (Λουκ· κδ'· 49·) ἢ καὶ ἄλλως νοεῖται τὸ ῥητὸν κατὰ τὸν Εὐσέβιον· φωνὴ μὲν τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης „ Φωνὴ γὰρ φησι, βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· (Ἠσ· μ'· 3·) φωνὴ δὲ δυνάμεως εἶναι ὁ Χριστός· διὰ τὴν εἰς τὰ λόγια του ἀκολουθεῖ καὶ θεὰ δύναμιν θαυματουργοῦσα· εὐθὺς γὰρ ἔλεγε τὸν λόγον ὁ Κύριος, καὶ εὐθὺς ἐγίνοντο καὶ τὰ θαύματα ὅπου ἤθελεν . (3)

34 : „ Δότε δόξαν τῷ Θεῷ .

Ὁ λόγος οὗτος λέγεται ἀπὸ τὸν Δαβὶδ πρὸς τοὺς Χριστιανούς, παρακινώντας αὐτοὺς νὰ δοξάζου·

(1) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει „ Τὸ δὲ κατὰ ἀνατολὰς παραβολικόν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀνέισι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Κύριος οἰοεὶ ἀπὸ τῶν τοῦ ἁδου μυχῶν ἐπέβη ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ· ἀντι δὲ τοῦ κατ' ἀνατολὰς, ἀρχῆθεν εἶπεν ὁ Ἀκύλας· ὁ δὲ Σύμμαχος ἐκ πρώτης· συνῶδα τῇ „ Πάτερ, δόξασόν με τῇ δόξῃ ἣ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν Κόσμον εἶναι, παρὰ σοί .

(2) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει „ Ὅσπερ γὰρ ὁ ἥλιος ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀνέισι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Κύριος, οἰοεὶ ἀπὸ τῶν τοῦ ἁδου μυχῶν, ἐπέβη ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς τῆς ἰδίας δόξης τε καὶ λαμπρότητος· ἀντι δὲ τοῦ κατὰ ἀνατολὰς, ἀρχῆθεν εἶπεν ὁ Ἀκύλας· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐκ πρώτης· συνῶδα δὲ ταῦτα τῇ „ Πάτερ, δόξασόν με τῇ δόξῃ, ἣ εἶχον, πρὸ τοῦ τὸν Κόσμον εἶναι, παρὰ σοί .

(3) Κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον, τοῦτο νοεῖται, ὅτι ὁ Κύριος πληρώσας τὰς περὶ αὐτοῦ προφητείας, δυνάμεως φωνὴν αὐταῖς ἔδωκεν· ἀσθενεῖν γὰρ δοκεῖ τὰ περὶ μελλόντων λεγόμενα διὰ τὸ ἀδελφὸν τῆς ἐκβάσεως, ὅταν δὲ πληροῦται, φωνὴν λαμβάνει δυνάμεως .

ζουσι τὸν Θεόν, ὃς τις τοις ἀξίωσε τοιαύτην φι-
λανθρωπίαν. (1)

„ Ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια
„ αὐτοῦ.

Εἰς τὸν θεωρητικόν, λέγει, ἄνθρωπον γνω-
ρίζονται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· διότι Ἰσραὴλ ἐρ-
μηνεύεται, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν· ἐκεῖνος γὰρ ὁ ἄν-
θρωπος, ὁποῦ τυφλωθῇ ἀπὸ τὰ πάθη, δὲν ἤμπο-
ρεῖ νὰ νοήσῃ, ὅσα καὶ ὅποια ἔργα καὶ θαυμασία
ἐμεταχειρίσθῃ ὁ Θεὸς διὰ τὴν σωτηρίαν μας· τὸ ἐ-
πὶ τὸν Ἰσραὴλ λοιπὸν εἶναι ἀντὶ τοῦ, τῷ Ἰσραὴλ·
ἢ καὶ ἄλλως τοῦτο νοεῖται· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν
πιστῶν, ἡ ὁποία νοερῶς βλέπει τὸν Χριστόν· εἰς τὴν
Ἐκκλησίαν, λέγει, γίνονται τὰ θαυμασία τοῦ Θε-
οῦ· καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔλαβε τὴν ἀξίαν παρὰ Θεοῦ
νὰ ἐνεργῇ θαύματα πάντοτε. (2)

„ Καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέ-
„ λαις.

Νεφέλαις τῶρα λέγει ὁ Δαβὶδ τοὺς Ἀποσό-
λους· ἐπειδὴ εἶχον τὰ ἰδιώματα τῶν νεφελῶν· καὶ
αὐτοὶ γὰρ ἦτον ἀνώτεροι ἀπὸ τὰ γήινα πράγματα·
καὶ ἦτον γεμάτοι ἀπὸ τὸ πνευματικὸν ὕδωρ, ὡς
αἱ νεφέλαι· τὸ ὁποῖον νερὸν, τραβίξαντες ἀπὸ τὰ

βόθη τοῦ Πνεύματος, διὰ μέσου αὐτοῦ ἐπότισαν
τὰ ψυχικὰ χωράφια τῶν πιστῶν. (3)

35 : „ Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις
„ αὐτοῦ, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ.

Οἱ ἅγιοι, λέγει, μόνοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ θαυ-
μάζουσι τὸν Θεόν· ἐπειδὴ καὶ ἔχουν δύναμιν νὰ
νοοῦσι τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐτοῦ οἰκονομίας κατὰ
τὸν θεῖον Κύριλλον, καὶ θεοπρεπῆ ἔργα· (4)
Πανταχοῦ δὲ ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τὸν Χριστόν, Θεόν
τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ νὰ δείξῃ μὲ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνος,
ὁποῦ εὐεργετῇ τὸν νέον λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· ἤτοι
τοὺς Χριστιανούς, αὐτὸς καὶ τὸν παλαιὸν λαὸν τῶν
Ἰουδαίων εὐεργέτησεν· ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι ἄλλος
Θεὸς τούτων, καὶ ἄλλος ἐκείνων, ἀλλ' ὅτις καὶ ὁ
αὐτός.

„ Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίω-
„ σιν τῷ λαῷ αὐτοῦ.

Αὐτὸς, λέγει, ὁ Χριστὸς, θέλει δώσει δύνα-
μιν εἰς τὸν νέον λαὸν τῶν Χριστιανῶν· δύναμιν μὲν,
εἰς τὸ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων·
κραταίωσιν δὲ, εἰς τὸ νὰ μένῃ πάντοτε σεραδὸς ἐν
τῇ ἀμωμῇ τῇ πίσει τοῦ Χριστοῦ. (5)

Εὐ-

- (1) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Δότε δόξαν αὐτῷ, μὴ μόνον τὴν διὰ λόγων, ἀλλὰ καὶ τὴν δι' ἔργων· κατὰ τό-
„ Δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι ὑμῶν· τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ Θεοδώριτος προσ-
θεῖς καὶ τοῦτο „ Τοὺς γὰρ τοσούτων ἀπολαύοντας, δίκαιον διὰ πάντων τὸν εὐεργέτην δοξάζειν.
- (2) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ἐξ Ἰσραὴλ τὸ γένος κατὰγοντες οἱ Ἱεροὶ Ἀποσόλοι, τὴν τοῦ Θεοῦ μεγαλουργίαν
δι' ὧν εἰργάζοντο, θαυμάτων ὑπέδειξαν· καὶ ὁ Εὐσέβιος „ Ἐπὶ τὸν ἀληθινὸν Ἰσραὴλ ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ·
οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ.
- (3) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει νεφέλαι οἱ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους τὸ διδασκαλικὸν δεξάμενοι χάρισμα· καθάπερ γὰρ
τινες νεφέλαι ἐκ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος θαλάττης τὸν ὑπερὸν ἀνιμώμενοι, τὴν ἀρδείαν τοῖς ἀνθρώποις προ-
σφέρουσιν· ἢ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις νοεῖται, ἀντὶ τοῦ μεγάλῃ καὶ ὑψηλῇ καὶ περίοπτος κατὰ τὸν Νικητὴν.
- (4) Ὁ δὲ Θεοδώριτος φησιν „ Ἀπαντες οἱ τῆς ἀρετῆς ἐρασταί, τὸν Θεὸν δι' ἑαυτῶν εὖ βιοῦντες, ἐμνεῖσθαι πα-
ρασκευάζουσι, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν τὴν λέγουσαν „ Οὕτω λαμφάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν ἀδελφῶ-
πων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. (Ματθ. ε. 16)
- (5) Ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει „ Ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ὁ Χριστὸς ἐστίν· περὶ αὐτοῦ γὰρ φησιν Ἡσαΐας „ Ἐν σοὶ ὁ
Θεὸς ἐστίν, καὶ οὐκ ἐστὶ Θεὸς πλὴν σου· νὰ εἴ Θεὸς καὶ οὐκ ἡδεῖται· ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ Σωτὴρ (Ἡσ. μ. 4.)

„Εὐλογητός ὁ Θεός.

Με δοξολογίαν τελειώνει τὸν Ψαλμὸν ὁ Δαβὶδ, λέγωντας· ὡς ἦναι εὐλογητός καὶ δεδοξασμένος ὁ Θεός, ὅς τις οἰκονόμησεν ὅλα τὰ ἄνω εἰρημένα θαυμάσια· ὅς τις καὶ ἐπλάσσε καὶ ἀνέπλάσσε τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἀξίωσεν αὐτὸν τόσοις πολλὰ καὶ οὐράνια ἀγαθὰ.

Αὕτη μὲν εἶναι ἡ ἑρμηνεία τοῦ Ψαλμοῦ τούτου κατὰ ἀναγωγὴν καὶ ὑψηλοτέραν θεωρίαν, καὶ ἐτι ἐπροσαρμόσθη ὁλος εἰς τὸν Χριστὸν· οἱ δὲ ἀνόητοι Ἰουδαῖοι σπουδάζουν νὰ ἑρμηνεύσουν αὐτὸν ἱστορικῶς, καὶ νὰ προσαρμόσουν αὐτὸν εἰς τὰ ἐδικά τους πράγματα· πλὴν δὲν δύνανται βέβαια νὰ τὸν προσαρμόσουν· πρέπει δὲ ὅμως νὰ ἡξεύρωμεν, καὶ τίνι τρόπῳ τραβῶνται τὰ λόγια τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ εἰς τὰς ἐδικὰς τῶν ὑποθέσεις· λέγουσι λοιπὸν αὐτοί, ὅτι ἀναστῆτω ὁ Θεός· ἤγουν εἰς βοήθειαν τοῦ σωματικοῦ καὶ παλαιοῦ Ἰσραὴλ· ἐπειτα ἐχθροὺς ὀνομάζουσιν τοὺς ἀλλοφύλους· ὁμοίως δὲ καὶ μισοῦντας καὶ ἁμαρτωλοὺς, ὡς ἀνόμους· δικαίους δὲ λέγουσι τοὺς ἐν τοῖς Ἰουδαίοις δικαίους καὶ ἀγαθοὺς ἀνθρώπους· τὸ δὲ, ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ δυσμῶν, λέγουσιν ὅτι ἐρρέθη διὰ τὴν Κιβωτὸν προσάχοντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ εὐτρεπίσουν εἰς αὐτὴν τὴν ἐράτν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας Κιβωτοῦ ἐμελλεν ὁ Θεός νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἱερουσαλὴμ· δυτικὴν γὰρ θέσιν λέγουσιν ὅτι εἶχεν ὁ ναός, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ὑπερον ἐβάλλθη ἡ Κιβωτός· τὸ, ὁ Θεός ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ, λέγουσιν ὅτι εἶναι ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ναῷ· ὅς τις Θεός ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ κατοικίξει τοὺς μονοτρόπους Ἰουδαίους· ἤγουν τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν, ἕνα καὶ μόνον Θεόν.

Ἐπειτα λέγουσιν, ὅτι ἀριθμεῖ ἀκολούθως ὁ Ψαλμὸς τὰ ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς Αἰγύπτου γεγενημένα· ἐξηγήγη, λέγουσιν, ὁ Θεός τοὺς Ἑβραίους ἐν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει, τοὺς αὐρίσκομένους πεπε-

δημένους ἐν τῇ σκλαβίᾳ τῆς Αἰγύπτου· τοὺς ἰδίους δὲ λέγουσι καὶ παραπικραίνοντας, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἑρμηνεύσαμεν, καὶ κατοικοῦντας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ὡς ἐν τάφοις· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ δὲν ἐδύναντο νὰ ἐνεργήσουν τί καθ' ἑαυτοὺς, ὡς σκλάβοι ὅπου ἦτον· ἐξεπορεύετο δὲ ὁ Θεός ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διὰ τοῦ σύλου τῆς νεφέλης καὶ τοῦ πυρός, καὶ διεβαίνει μετὰ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἔρημον, ὅταν καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθῃ, μετὰ τὸ νὰ ἐγινεν ἀνεμοσρόφυλλον κατὰ τὸ Σινὰ ὄρος· καὶ οἱ οὐρανοὶ ἐσαξάν τὸ μάννα· βροχὴν δὲ ἐκουσίον λέγουσι τὴν εὐφροσύνην εἰς τὸν Θεόν, ἥτις κατασκευάζει τὴν εὐθηνίαν τῶν καρπῶν· ἡσθένησε δὲ λέγουσιν ἡ ἐδικὴ τους κληρονομία, ἐπειδὴ καὶ συνετρίβη κατὰ τὴν Αἴγυπτον· κατήρτισε δὲ αὐτὴν ὁ Θεός, κραταιώσας αὐτὴν μετὰ βασιλείαν· ὥσα δὲ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζουσι τὸν ἑαυτὸν τους, ὡς ἀφιερωμένους ὄντας εἰς τὸν Θεόν.

Ἡτοιμάσας δὲ λέγουσι τὰ ρηθέντα ἀγαθὰ εἰς τὸν πτωχὸν λαὸν σου, τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ πλανώμενον, καὶ μὴ ἔχοντα ἐδικὸν του τόπον· εὐαγγελίζομένους δὲ λέγουσι τοὺς Προφῆτας, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ εὐαγγελίζον τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων νὰ διαμοιράσουν τὰ κούση τῶν ἐχθρῶν, καὶ νὰ ἀφιερῶσουν αὐτὰ εἰς τὴν ωραιότητα καὶ καλλωπισμὸν τοῦ ναοῦ· εἰς τοῦτο δὲ ψεύδονται οἱ Ἰουδαῖοι· ἐπειδὴ καὶ ἐνὰ κοῦρρος δὲν ἀφιέρωσαν εἰς εὐπρέπειαν τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ ὁ λόγος οὗτος νοεῖται κατὰ ἀλληγορίαν, ὡς τὸν ἑρμηνεύσαμεν ἡμεῖς· ἀγαπητὸν δὲ λέγουσι τὸν Δαβὶδ, ἢ τὸν Σολομῶντα· τὸ δὲ εὐνοκοιμηθῆτε ἀνάμεσον τῶν κληρῶν, αὐτῶ νοοῦσιν· ἀνίσως, λέγουσι, σερεωθῶτε ἀνάμεσα εἰς τοὺς κληρωθέντας εἰς ἐσᾶς τόπους τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, τόσοις πολλὰ θέλτε πλουτίσεται, ὥς ὅπου τῆς περισσεύας ἐκείνης (τὴν ὁποίαν οἱ πολλὰ πλούσιοι ἔχουν συνήθειαν νὰ σήνουν ἐπάνω εἰς τὸ δῶμά των ἀπὸ γύφου κατασκευασμένην, εἰς σημεῖον ἄκρας εὐδαιμονίας.) τῆς περισσεύας, λέγω, τῆς γυφίνης ἐκείνης αἱ πτέρυγες, θέλουν εἶναι ἀπὸ ἄργυρον κατασκευασ-

μὲς.

14.) οὗτος ἰσχύς ἢ δυνάμειν τῇ λαῷ τῷ ἐξ Ἑβραίων, ὡς τῆς πλάνης ἀποσῆναι, ἢ πρὸς ἐπιστρέφαι χαρίζεται· οἱ τινες ὡς λαὸς αὐτοῦ, Χριστιανοὶ διὰ Χριστὸν ὀνομάζονται· (ἐν τῇ ἐκδότῃ Σειρᾷ,) ἢ ὁ Εὐσέβιος ἡ Ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ δώσει δυνάμειν τῷ ἰδίῳ λαῷ πρὸς τὰ λέγειν „Πάντα ἰσχύω ἐν τῇ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ“.

μέναις, καὶ τὰ μεταφρενὰ : ἤγουν τὰ ἐπισθεν τοῦ λαμποῦτης, θέλουν σπλισθῶν με χιτρινάδα τοῦ χρυσαφίου· πλὴν ἡμεῖς δὲν ἐμάθομεν ποτε νὰ σέκεται ἐπάνω εἰς τὸ δῶμά πνος Ἑβραίου μία τοιαύτη περιφερά· τὰ δὲ ἀκόλουθα : ἤγουν τὸ, ἐν τῷ διασέλλειν νοοῦσιν, ὅτι ὅταν ἐκλεξῇ ὁ ἐπουράνιος Θεὸς βασιλεῖς ἐπὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, τότε θέλουν λαμπρυνθῶν οἱ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ λαοί.

Ὁρος δὲ Θεοῦ τὸ Σιών καλοῦσι, καὶ ὄρος στίον, διὰ τὴν πλάνην καὶ παχύνει τὰ πρόβατα· καὶ ὄρος τετυρωμένον, διὰ τὴν προξενεῖ γαλα εἰς τὰ ζῶα μετὰ τὴν πλουσιότητα τῆς νομῆς του· περὶ δὲ τοῦ „ Καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος, εἵπομεν ὅτι δὲν ἔχουν οἱ Ἑβραῖοι νὰ εἵπωσιν τίποτε βέβαιον· ἔρμα δὲ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζουσι τὸν ἐαυτὸν τους οἱ Ἰουδαῖοι· ἐπειδὴ καὶ ἀναπαύεται ἐπάνω εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός· μυριοπλάσιον δὲ, διὰ τὸ πολὺ πλῆθος αὐτῶν· χιλιάδες δὲ εἶναι, λέγουσιν, ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς, εὐθηνούντες ἀπὸ πλουτον· νομίζουσι δὲ, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι εἰς αὐτοὺς, ὥς τις ἦτον καὶ εἰς τὸ Σινᾶ μετὰ τῶν προγόνων αὐτῶν· λέγουσι δὲ καὶ πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι ὑψηλὸς ἐνομίσθης ἀπὸ ὅλους· αἰχμαλώτους δὲ αἰχμαλωσίαν, λέγουσι, διὰ μέσου τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων τοῦ νικῆσαντος τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἔλαβες ἀφιερώματα· ὁμοίως ἔλαβες καὶ τοὺς πρότερον ἀπειθεῖς ἀνθρώπους, διὰ νὰ κατασκηνώσῃς εἰς αὐτοὺς ὁμοῦ μετὰ τὸν λαόν σου Ἰσραὴλ, οἵτινες δουλεύουν εἰς αὐτόν· τὰ δὲ ἐξῆς ῥητὰ, εἶναι φανερά· παρὰ τοῦ Κυρίου, λέγουσιν, εἶναι αἰδοὶ τοῦ θανάτου· ὥς τις θέλει συνθλάσει τὰς κεφαλὰς τῶν ἀλλοφύλων, καὶ τὴν κορυφὴν τῆς πλεξούδας τῶν ἀνθρώπων, τῶν διαπορευομένων ἐν πλημμυραῖαις· εἶπε πάλιν, λέγουσιν, ὁ Κύριος, ὅτι ἐπιστρέψω : ἤτοι θέλω ἐλευθερώσω τὸν λαόν μου ἀπὸ τῆς χώρας τῆς Βασαν, τῆς ὁποίας ἐβασίλευσαν ὁ γίγας Ὠγ· καὶ θέλω ἐλευθερώσω αὐτὸν ἀπὸ τῆς βάθος τῆς θηλάσεως τῶν αἱμάτων· ῥυακες γὰρ αἱμάτων τότε ἐπλημμύρησαν, ἀπὸ τοῦ φόνου τῶν στρατευμάτων τοῦ Ὠγ, διὰ νὰ βαρῇ τὸ ποδᾶρι σου τοῦ Ἑβραίου ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν

σφαττομένων· καὶ αὕτῃ ἡ γλῶσσα τῶν σκυλῶν σου, νὰ ἐσφῇ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν ἐχθρῶν δι' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Λέγουσι δὲ, ὅτι ἐθεωρήθησαν αἱ ἀπορεταὶ τοῦ Θεοῦ : ἤτοι τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν του εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ „ Ἀνέβη γὰρ φησὶν ἐν τῷ ἔρει Μωσῆς καὶ Ἀαρών... καὶ εἶδον τὸν τόπον, οὗ εἰσῆκει ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὥσπερ ἔργον πλίνθου σαπρέου (Ἐξοδ. κδ' 10.) ἅγιον δὲ νοοῦσι τὸν οὐρανόν· ἔπειτα, λέγουσι, προσέλαβον τὸν λαόν οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ μετὰ τὸ νὰ ἄδουν εἰς τὸν Θεόν σκώμενοι κοντὰ εἰς τοὺς Ψάλτας, ἀνάμεσα εἰς τὰς νεανίδας τὰς τυμπανιστῆρας· λέγουσι δὲ καὶ ὅσα ἠκολούθησαν μετὰ τὴν Ἐρυθρὰν θαλάσσαν, ὅτι ἡ Μαριὰμ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀαρών ἐφαλλε πρώτη ἀνάμεσα εἰς τὸν χορὸν τῶν νεανίδων γυναικῶν· τὸ δὲ ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν, δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸ ἐρμηνεύσουν κατὰ τὸν σκοπὸν τους· Βενιαμὴν δὲ λέγουσι τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμὴν, ἥτις ἦτον νεώτερά ἀπὸ τὰς ἄλλας· καθότι καὶ ὁ Βενιαμὴν ἦτον νεώτερος υἱὸς τοῦ Ἰακώβ· ἐν ἐκτάσει δὲ, διὰ τὴν οἱ Βενιαμῖται ἐγίνοντο ἐκστῆται καὶ ἐνθουσιῶντες ὅταν ἐπολέμουν· ψυχρὰ ὅμως εἶναι καὶ αὕτῃ ἡ ἐρμηνεία των· οἱ ἄρχοντες δὲ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα ἐβασίλευσαν τῶν Ἑβραίων· ἄρχοντες δὲ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλαὶμ λέγονται, διὰ τὴν αὐταῖς ἦτον ὀνομασταῖς φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ τὰς ἀνδραγαθίας, ἀπὸ ἑκαμῖναν εἰς τὸν πόλεμον.

Εἶτα λέγουσιν, ἔντειλαι ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἀγγέλους σου διὰ λόγου μας· δύναμις γὰρ Θεοῦ εἶναι οἱ Ἀγγελοὶ· καὶ κραταίωσον, λέγουσι, σὺ ὁ εὐτρεπίστας τὸ ἐδικόν μας βασιλεῖον, ἂν ὅχι διὰ λόγου μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν περίφημον ναόν σου· ἔτι γὰρ νοοῦσι τὸ, ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου· οἴσουσι δὲ βασιλεῖς δῶρα· ἤγουν ὁ βασιλεὺς Χιρὰμ φέρων τὰ κέδρινα ξύλα, καὶ ἄλλοι ἄλλα εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σολομῶντος, διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ· θηοὶα δὲ τοῦ καλῶμου λέγουσι τὰ ἄγρια ἔθνη, τὰ κατοικοῦντα εἰς ἀποκρύτους καὶ δυσβάτους τόπους·

ἡ Συναγωγή δὲ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν, θέλει εἶναι ἐν τοῖς τόποις τῶν ὑποτεταγμένων εἰς αὐτοὺς λαῶν, οἵτινες ἡγεμόνες ἔχουν νὰ συναγῶνται καὶ νὰ διορθώσουν καὶ νὰ φυλάττουν αὐτοὺς, διὰ νὰ ἐκκλεισθοῦν· ἡγουν διὰ νὰ λυτρωθῇ ὁ λαὸς ὁ δοκιμασμένος ὡς ἀργύριον, μὲ τὴν καθαρότητα τῆς πίστεως· τὸ δὲ ᾗξουσι πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου, λέγουσιν, ὅτι ἐγένεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σολομῶντος, ὅταν ἡ Αἰθιοπία ἔστειλε τὴν βασίλισσάν της εἰς αὐτόν· Καὶ

τὰ ἀκόλουθα δὲ λόγια, σπουδαζοῦν μὲν νὰ συμβιβάζουν, ἐλέγχοντα ὁμῶς ὅτι σφάλλουσι· πρέπει δὲ νὰ θαυμάσωμεν, πῶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα μαζὶ μὲ τὸ γράμμα καὶ τὴν ἰσορίαν, ἐσμιξε καὶ τὸ Πνευματικὸν νόημα καὶ τὴν ἀναγωγὴν τοῦ κάθε ρήτου· εἰς μερικά δὲ ρήτα γυμνὴν ἔβαλε τὴν ἀναγωγὴν καὶ τὸ Πνευματικὸν νόημα, εἰς ἑλέγχον τῶν ἀντιλεγομένων ἀπαθῶν Ἰουδαίων.

Ψαλμὸς ΞΗ΄.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων. Ψαλμὸς τοῦ Δαβίδ.

Εἰς τὸ τέλος μὲν ἐπιγράφεται ὁ Ψαλμὸς οὗτος, διὰ τὸ τέλος καὶ τὴν ἐκβασιν τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων προρρήσεων· ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων δὲ, διὰ τὴν ἀναφέρει περὶ μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως πραγμάτων· ἐσχηματίσθη δὲ κατὰ τὸν Θεοδωρίτον ἐκ προσώπου τοῦ ἐν Βαβυλῶνι σκλαβωθέντος· λαοῦ τῶν Ἑβραίων, οἵτινες ἀλλοιωθῆσαν· ἐπειδὴ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτον δοῦλοι, ἐγέναν πάλιν ἐλεύθεροι· καὶ ἀντὶ τῆς ξεντείας, ἐκατοίκησαν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των· ἀρμόζει δὲ ὁ Ψαλμὸς οὗτος καὶ εἰς καθὲ Χριστιανόν, ὅπου πολομεῖται, τοσόν κατὰ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. (1)

1: „ Σὺ δὲν με ὁ Θεὸς ὅτι εἰσῆλθωσαν
„ ὕδατα ἕως ψυχῆς μου.

Ἐδάτα ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τὴν πλημύραν τῶν θλίψεων καὶ πειρασμῶν, τῶν φερομένων

εἴτε ἀπὸ τοῦς ὀρατοῦς ἐχθροῦς, εἴτε ἀπὸ τοῦς ἀοράτους· τῶν ὁποίων πειρασμῶν τὸ βάθος ἀποπνίγει ἐκείνον, ὅπου πέσῃ εἰς αὐτούς· Αὐτὰ, λέγει, τὰ νερὰ τῶν πειρασμῶν νικήσαντα τὸ σῶμά μου, ἐμβῆκαν καὶ ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν μου· φαυερῶναι δὲ μὲ τὸν λόγον τοῦτον τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πό-

(1) Ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος ἔ· ὁ Ἀθανάσιος λέγει, ὅτι ὁ Ψαλμὸς οὗτος περιέχει προσευχὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος, ἔ· τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὁποίας οἱ Ἰουδαῖοι ἐξάβρωσαν αὐτὸν, ἔ· τὰς μετὰ τὸν θάνατον συμβισσόμενας συμφορὰς εἰς τοὺς Ἰουδαίους· ἔ· εἰσαγωγὴν τῆς Εὐαγγελικῆς πολιτείας· προσθίττει δὲ ἔ· ὁ Θεοδώριτος, ὅτι ὁ Ψαλμὸς περιέχει ἔ· προφητείαν τῶν τοῦ Σωτῆρος παθημάτων, ἔ· τῆς δὲ αὐτὰ τῶν Ἰουδαίων πανωλεθρίας.

πόνου καὶ τῆς θλίψεως.

2: „ Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ
„ ἔστιν ὑπόστασις.

Μερικὰ δὲ ἀντίγραφα ἔχουσιν, εἰς ὕλην
βυθοῦ· πλὴν καὶ ἡ ἰλὺς καὶ ἡ ὕλη, εἶναι ὁ κάτω
τόπος τοῦ ἐν τῷ βυθῷ νεροῦ, ὃς τις εἶναι γεμάτος
ἀπὸ λάσπην. (1) μεταφορικὸς δὲ καὶ ἐξ ὁμοιό-
τητος εἶναι ὁ λόγος οὗτος· διὰ τί, λέγει, καθὼς
ἐκεῖνοι, ὅπου πέσουν μέσα εἰς τὸν κατώτατον καὶ
λασπώδη τόπον τοῦ νεροῦ, δὲν εὐρίσκουν πᾶτον
καὶ σίγουρον τόπον διὰ νὰ σταθοῦν, ἀλλὰ πάντοτε
καταβαίνουν βαθύτερα· ἔτσι καὶ ἐγὼ πεσὼν εἰς τὸν
κάτω τόπον τῶν θλίψεων, δὲν εὐρίσκω τρόπον διὰ
νὰ λυτρωθῶ ἀπὸ ἐκεί.

„ ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης,
„ καὶ καταγιγίς κατεπόντισέ με.

Ὁ σίχος οὗτος καὶ οἱ ἀνωτέρω δύο, ἔνα
καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα φανεροῦνται· ἤγουν, ὅτι ἐ-
γὼ ἐκαταποντίσθην ἀπὸ τὰς συμφορὰς καὶ τοὺς παι-
ρασμούς, τοὺς ὁποίους διαφόρως ὠνόμασε· νερά μὲν

γὰρ αὐτοὺς εἶπε, διὰ τί τρέχουν ὡσάν τὰ νερά καὶ
πνίγουν τὸν ἄνθρωπον· ἰλὺν δὲ βυθοῦ, διὰ τί δὲν
ἔχουν πᾶτον· βάθη δὲ θαλάσσης, διὰ τὸ πολὺ
πλήθος αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν ἀλμυρότητα καὶ πικ-
ρίαν· καταγιγίς δὲ· ἤγουν ἀνεμοσρόφυλλον, διὰ τὴν
σφοδρότητα καὶ ὀρμὴν ὅπου ἔχουν. (2)

3: „ Ἐκοπίασα κρατῶν, ἐβραγχίσasen ὁ
„ λάρυγγ μου· ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί
„ μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν
„ Θεόν μου.

Ἐγὼ, λέγει, ἐκοπίασα φωνάζωντας πρὸς
ἐσένα Κύρια· ἐβραγχίσα δὲ ὁ λάρυγγας μου ἀπὸ
τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας φωνὰς ὅπου κάμνω· τὰ
δὲ ὀμμάτιά μου ἀσθένησαν καὶ ἀπέκαμον, ἀποβ-
λέποντα εἰς ἐσένα ὅπως διόλου· τοῦτο δὲ τὸ ἐπα-
θον, διὰ τί ἐγὼ ἤλπιζον εἰς μόνον ἐσένα, καὶ ἀπὸ
ἐσένα μόνον ἐπρόσμενα βοήθειαν. (3)

4: „ Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς
„ κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντές με ὡρε-
„ ἄν· ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ
„ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως.

Ἐ-

(1) Ὁ δὲ Θεὸς Κύριλλος νοεῖ, ὅτι ταῦτα λέγονται καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενό-
μενος ὑπὸ τοῦ θανάτου· καὶ ὁ Ἀθανάσιος δὲ φησὶν „ Ἐπειδὴ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνέλαβε καὶ περὶ ἡμῶν
ὀδυνᾷται, εἰκότως προσεύχεται ῥυσθῆναι ἐκ τῶν πειρασμῶν, χειμάρρου δίκην κυκλωσάντων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν· τὸ
αὐτὸ δὲ λέγει καὶ ὁ Εὐσέβιος, καὶ ὁ Δίδυμος λέγει „ Οἱ βασιλεῖς ὑπὲρ ἁμαρτηκότων, δεόμενοι, συνηγοροῦντες ἐ-
κείνοις, εἰς ἑαυτοὺς ἀναλαμβάνουσι τὰ λεγόμενα καὶ οἱ ἅγιοι δὲ περὶ ἐτέρων λέγοντες φασὶν· ἡμάρτομεν ἡγομήσα-
μεν ἡδίκησαμεν· πόσῳ μᾶλλον ὁ Σωτὴρ ὑπερβαλλούσῃ κηδεμονίᾳ Παράκλητες ὑπὲρ ὅλου γέγονε τοῦ κόσμου, τῶν
αἰτουμένων ὡς Θεὸς χορηγὸς ὑπάρχων.

(2) Κατὰ δὲ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον καὶ Βασίλειον „ Ὁ ἅλασσα τῶν ὁπλῶν ὑπὸ τῆς Γραφῆς ὁ κοσμικὸς βίος καὶ ἡμέ-
τερος ὠνόμασαι καὶ τὰ ἀνθρώπινα· πολλὰ γὰρ καὶ τούτῳ τὸ ἀλμυρὸν καὶ ἄσπετον· ὅμοι δοκεῖ καὶ ὁ θαυμασιώτατος Δα-
βὶδ κατανοήσας διδασκαλίαν ἐξομολογήσεως ἡμῖν ἐφηγούμενος, τὸν ἄσπετον τοῦτον καὶ ἐμπαθεῖ καὶ ταραχώδη βίον,
ὕδατα ψυχῆς ἀπτόμενα, καὶ βάθη θαλάσσης, καὶ καταγιγίδας καλεῖ· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ποικίλλει τὸν λό-
γον ταῖς διαφοραῖς εἰκόσιν, οὐχ εὐρίσκων ἀξίαν εἰκόνα τῶν κατεχόντων ἀνθρώπων· ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Ταῦτα
ἡ ἀνθρωπία ἐπεπόνθει φύσιν κατενεχθεῖσα ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας εἰς θάνατον, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ αἵματος χώρον· ὃν καὶ
ἰλὺν βυθοῦ καὶ βάθος θαλάσσης ἐν τοῖς παρούσιν ὀνομάζει.

(3) Ὁ Θεοδώριτος δὲ λέγει, ὅτι ἐκ μεταφορᾶς οὗτο τέθηκε τῶν συνήθῃ καὶ γνωρίμων τινα ἐξ ἀποδημίας ἐπανιόν-
τα προσμενόντων, καὶ τὰς ὁδοὺς περισκοπούντων, καὶ συντεταμένως ἀποβλεπόντων πρὸς τὸν ἐλπίζομενον· ἀπέκαμόν
φησιν ἀναμένων τὴν σὴν βοήθειαν· ὁ δὲ Ἡσύχιος φησὶ „ Καὶ πῶς τις ἐλπίζων ἐπὶ τὸν Θεὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ-
λείπει, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐκλείπει καὶ ἰσχυρότερος γίνεται· ἀλλ' ὀφθαλμοὺς ἑαυτοῦ τοὺς Ἀποστόλους λέγει, οἵτινες κα-
τὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἐξέλιπόν τε καὶ ἐσκορπίσθησαν.

Ἐκεῖνοι, λέγει, ὅπου μέ μισοῦν, εἶναι καὶ πολλοὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, καὶ κραταῖοι εἰς τὴν δύναμιν· οἱ ἐκδιώκόντές με δὲ εἶπεν, ἀντὶ τοῦ οἱ καταδιώκόντές με ἀδίκως καὶ ἀναιτίως, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμίαν ἀφορμὴν. (1)

„ Ἄ οὐχ ἤρπαζον, τότε ἀπετίννουν.

Ὁ λόγος οὗτος εἶναι μεταφορικὸς, καὶ ἐξ ὁμοιότητος ἐκεῖνων τῶν ἀνθρώπων, οἱ τινες πληροῦν ἀδίκως ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὅπου δὲν ἄρπασαν παρὰ τινος· φανερώνει δὲ μέ τοῦτο ὁ Δαβὶδ, ὅτι διὰ ἐκεῖνα, ὅπου δὲν ἀδίκησα, δὲ αὐτὰ τότε ἐπλήρουν τὴν τιμωρίαν, ὅταν αὐτὴν ἀπαιτούμην· ἤτοι δὲ αὐτὰ ἐτιμωρούμην. (2)

5 : „ Ὁ Θεὸς σὺ ἔγνων τὴν ἀφροσύνην μου, καὶ αἱ πλημμελειαὶ μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκριθῆσαν.

Σὺ, λέγει, Κύριε, εἶσαι ὅπου ἤξεύρεις τὰ πάντα· σὺ ἤξεύρεις καὶ τὴν ἐδικήν μου ἀφροσύνην· ἀνίσως δηλαδὴ καὶ ἐφάνηκα ἄφρων εἰς κἀνένα πρᾶγ-

μα κατὰ τῶν ἐχθρῶν μου· εἰ μὲν γὰρ καὶ ἔσφαλα τι εἰς αὐτοὺς, τοῦτο δὲν σὲ λανθάνει. (3)

6 : „ Μὴ αἰσχυνθεῖσάν ἐπ' ἐμέ οἱ ὑπομένοντές σε Κύριε Κύριε τῶν Δυνάμεων.

Τὸ ἐπ' ἐμέ ἐδῶ ἀδιαφόρως συντάσσεται μετὰ αἰτιατικὴν, ἀντὶ νὰ συνταχθῇ μετὰ δοτικὴν οὕτως „ Ἐπ' ἐμοί· ἄς μὴν ἐντραποῦν, λέγει, διὰ λόγου μου, ἐκεῖνοι ὅπου ὑπομένουν ἐσένα Κύριε· μετὰ τὸ νὰ μὴν ἐπιτυχαίνουν τὴν παρὰ σοῦ ἐλπίζομένην βοήθειαν· ὑπομένοντες δὲ εἶπεν· ἤτοι οἱ προσμένοντες νὰ λάβουν ἐσένα βοήθον· Κύριον δὲ τῶν δυναμέων αὐτὸν ὠνόμασεν· ἐπειδὴ καὶ δύναται νὰ σώζη ἐκείνους ὅπου τὸν ἐπικαλοῦνται.

„ Μὴδὲ ἐντραπείσάν ἐπ' ἐμέ οἱ ζητούντές σε ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ.

Τοῦτο τὸ ῥητὸν εἶναι ὅμοιον μετὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἀνωτέρω· ζητοῦντες δὲ τὸν Θεὸν εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπου ἐπικαλοῦνται αὐτὸν εἰς τὰς συμφοράς. ὁ.

(1) Λέγονται δὲ οἱ πῖσοι τρίχες τοῦ Χριστοῦ, ὡς κόσμος αὐτοῦ, καὶ ὡς νεκροὶ ταῖς παροῦσι, καὶ ὡς τὴν γενὴν βαδίζοντες, ὧν πλείους οἱ τὴν πλατείαν ἀδεύοντες· ὁ δὲ Θεοδώριτος δὲν θέλει, ὅτι ὁ εἷχος οὗτος λέγεται ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου· ἀλλὰ ἐκ προσώπου τῶν αἰχμαλώτων Ἰουδαίων· ἔφη δὲ καὶ ὁ Ἀθανάσιος „ Πολλοὶ οἱ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπίβουλοι Δαίμονες, οἱ μηδὲν ἡδικοῦμένοι παρ' ἡμῶν, καὶ σπεύδοντες ἀνελεῖν· ὁ δὲ Ἡσυχίος, τρίχας ἐαυτοῦ τοὺς πῖσους λέγει· ὥσπερ γὰρ ἡ κεφαλὴ ἢ ἐπὶ ταῖς θριξίν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐπὶ τοῖς πῖσοις σεμνύνεται.

(2) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ὡς οὐκ ἡδίκησα, δίκας εἰσπράττομαι· ὁ δὲ Δίδυμος „ Εἰδὲ καὶ ἀπέδωκεν ἃ μὴ ἤρπασεν (ὁ Σωτήρ), ἀλλ' οὖν ἡμᾶς ἐλυτρώσατο, ἐξαλείφων τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον, ὅπερ ἀποτινύειν ἡναγκαζόμεθα.

(3) Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει „ Καὶ ὁ Χριστὸς δὲ τὴν ἀφροσύνην ἡμῶν καὶ τὰ πλημμελὲς οἰκείουμενος· ταῦτά φησιν, ἢ κατὰ τὸν Κύριλλον καὶ Εὐσέβιον καὶ Ἀθανάσιον καὶ Δίδυμον, ἀφροσύνην φησὶ τὴν νομισθεῖσαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις μαρίαν, τὴν τοῦ πάθους φημι· γέγονε γὰρ ὁ τοῦ Κυρίου σαυρὸς, Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον· Ἕλλησι δὲ μαρία· οὕτω καὶ ὁ Παῦλος ἔφη, ὅτι τὸ μαρὸν τοῦ Θεοῦ, σφωτέρον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ· καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ, ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων· μαρίαν μὲν, τοῦ Χριστοῦ τὸ πάθος, ἀσθένειαν δὲ, τὸν σαυρὸν ὀνομάζων· Σὺ οὖν φησιν ὁ Πατήρ, ἔγνων τὴν διὰ τοῦ σαυροῦ οἰκονομίαν· τὸ δὲ αἱ πλημμελειαὶ μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρίβησαν, ὁμοίον ἐστὶ τῷ „ Τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν· (Β'. Κορ. ε. 21.) ὁ δὲ Θεοδώριτος τῷ Δαβὶδ ἀποδιδούς τὸν εἷχον τοῦτον λέγει „ Οἶδας Δέσποτα, ὡς εἰς ἐκείνους μὲν οὐδὲν ἐπλημμέλησα, τοὺς δὲ σοὺς παραβέβηκα νόμους· ὁ δὲ Εὐσέβιος καὶ ὁ Δίδυμος λέγουσιν „ Εἰδὲ καὶ ἦσαν πλημμελειαὶ, διὰ ἃς ἐσαυρώθην, οὐκ ἂν σε τὸν πάντα εἰδῶτα διέλαθον· ἀλλ' οὐκ ἦσαν τοιαῦτα· δωρεὰν ἄρα με ἐδίωκον, καὶ ψευδομαρτυρίας συστήσαντες κατ' ἐμοῦ ἀπήτην ἃ οὐκ ἤρπασα.

ὅπου πάσχουσι. (1)

7: „ Ὅτι ἕνεκά σου ὑπῆνεγκα ὀνειδισμόν·
 „ ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν
 „ μου .

Διὰ τὸν ὀνειδισμόν : ἤγουν τὸ περιγέλασμα, ὅπου κάμνουν οἱ ἐχθροί, εἵπομεν εἰς τὸν μὲν. Ψαλμὸν, ἐρμηνεύοντες τὸ „ Ὀνειδίζόν με οἱ ἐχθροί μου ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ εἰσιν ὁ Θεός σου; εἰς τὸν ὀνειδισμόν δὲ καὶ τὸ περιγέλασμα τῶν ἐχθρῶν, ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ἐντροπή. (2)

8: „ Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς
 „ ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς
 „ τῆς μητρός μου .

Ταῦτα καὶ τὰ ἀκόλουθα λόγια ἀρμόζουσαν φανερώς εἰς τὸν Χριστὸν, καθὼς θέλει δειχθῆναι. μερικοὶ δὲ, ὡς ὁ θεὸς Κύριλλος καὶ ὁ Ἀθανάσιος καὶ ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Δίδυμος βιάζονται νὰ προσαρμώσουν καὶ τὰ πρότερα ῥητὰ εἰς τὸν αὐτὸν Χριστὸν, ὃς τις ἔπασχε κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀδελφοὺς δὲ ἐδῶ ὀνομάζει ὁ Κύριος τοὺς Ἰουδαίους· διὰ τί καὶ ὁ Χριστὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον

καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, πατέρα εἶχον τὸν Ἀβραάμ· ὁμοίως δὲ ὀνομάζει αὐτοὺς καὶ υἱοὺς τῆς μητρός του, διὰ τὴν Σάρραν τὴν κοινὴν αὐτοῦ τε καὶ ἐκείνων μητέρα· αὐτοὶ γὰρ ἀπηλλοτρίωσαν καὶ ἀπεξένωσαν τὸν Χριστὸν, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐδέχθησαν αὐτὸν· „ Εἰς τὰ ἴδια, φησὶν, ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον (Ἰωάν. α'. 11.) Καὶ πάλιν „ οὐ καλῶς λέγομεν ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ (ἦτοι ξένος·) καὶ Δαιμόνιον ἔχεις; (Ἰωάν. η'. 48.) (3)

9: „ Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέ-
 „ φαγέ με .

Τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐπληρώθη, ὅταν ὁ Θεοπότης Χριστὸς μετὰ παρρησίας μεγάλης ἐδίωξεν ἀπὸ τοῦ Ἱερὸν τοὺς παλουῦντας καὶ ἀγοράζοντας „ Ἐμνήσθησαν γάρ, φησὶν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με (Ἰωάν. β'. 17.) Ζῆλον δὲ ὀνομάζει τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τιμῆς τοῦ Ἱεροῦ γενομένην.

„ Καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζόντων
 „ σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ .

Καὶ

(1) Ἡ κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ τοῦτο λέγεται· ἐπειδὴ ἐγὼ φησὶν ὑπὲρ αὐτῶν κατεδεξάμην γεύσασθαι θανάτου, ἀναιρεθεῖν ἢ πάλαι κατ' αὐτῶν γενομένην διὰ τοῦ θανάτου αἰσχύνῃ· σημαίνει οὖν, ὅτι διὰ τῆς αὐτοῦ Ἀναστάσεως ἐκποδὴν γενήσεται ὁ θάνατος καὶ οἰχήσεται· τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως λέγει καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

(2) Πρὸς δὲ τὸν Πατέρα ὁ Χριστὸς „ Αἰτῶ, φησὶν, ἐκποδὴν γενέσθαι τὸν θάνατον· ἐπειδὴ ἔσθις γεγονὸς ὑπὲρ αὐτὸν ἀναδέεμαι· οἱ μὲν λοιποὶ δὲ οἰκείας ἀμαρτίας ὀνειδισμοῖς ὑποβάλλονται, ἐγὼ δὲ μὴ γινὼς ἀμαρτίαν, διὰ τὴν σὴν βουλὴν ἔπαθόν τε καὶ ἐβλασφημήθην· (εἶναι λόγια τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.)

(3) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει, ὅτι ἀδελφοὺς καλεῖ τοὺς Μαθητὰς του, κατὰ τὸ, ἀπαγγεῖλθαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, οἵτινες ἀφέντες αὐτὸν κατὰ τὸ πάθος, ἔφυγον· χέγραπται δὲ, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οὐκ ἐπίσενον εἰς αὐτόν· ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος λέγει „ Ταύτη χρήσεται τῇ φωνῇ πᾶς, ὃς ἐστὶ Θεοσεβὴς καὶ πίσιν ἔχων ἀρετὴν· διωκομένης γὰρ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης καταπεφρονημένης, ἀρχειται τότε τῆς εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπης ὁ νόμος· ἀσθενεῖτω διάθεσις ἢ πρὸς γονέας καὶ γέννη· ἀγαπάσθω δὲ μόνος καὶ ὑπὲρ πάντας ὁ τῶν ὅλων Θεός· ὁ δὲ Θεοδώριτος πάντα τὰ ἀνωτέρω ῥητὰ προσαρμόζει τοῖς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλώτοις· ὁ δὲ Ἠσύχιος φησὶ „ Ξένος γέγονε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, ὅτε πάντες οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον· Μητέρα δὲ νοήσεις τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ σάρκα συγγένειαν τῶν ἐκ περιτομῆς· υἱοὺς δὲ ταύτης τοὺς ἀρνησαμένους αὐτὸν καὶ εἰρηκότας „ Τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν ποθεν εἶναι (Ἰωάν. θ'. 29.)

Καὶ τὸ παρὸν ῥητὸν εἰς τὸν Χριστὸν προσήρμοσεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. „Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζοντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ (Ῥωμ. ιε. 3.) λέγει λοιπὸν πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Κύριος, ὅτι τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τὰ περιγελάσματα, ὅπου οἱ Ἑθνικοὶ ἔκαμναν κατὰ σοῦ, ἐγὼ τοὺς ἐνόμισα ὡς ἑδικούς μου· οἱ γὰρ Ἑθνικοὶ καὶ Εἰδωλόλατραι σέ ἐπεριγέλουν ὡς ἄσθενῆ· διὰ τί ἀπὸ ἑνὸς μόνου γένους τῶν Ἰουδαίων τιμᾶσαι καὶ λατρεύεσαι· διὰ τοῦτο ἐγὼ ἐξήπλωσα τὴν πίστιν καὶ θεογνωσίαν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη.

10 : „Καὶ συνεκάλυψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχὴν μου· καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμούς ἐμοί.

Ἐγὼ, λέγει, συνέσειλα καὶ ἐξήρανα τὸ σῶμά μου μὲ σαρανταήμερον νηστείαν, καὶ ἀκόμη μὲ πολλὰς ἄλλας· ὅμως αὕτη ἡ νηστεία ἔγινεν εἰς ἔμμενα ὀνειδος καὶ περιγέλασμα· διὰ τί ὁ Διάβολος ἐξ αἰτίας τῆς νηστείας ταύτης μὲ ἐνόμισεν ὡς ἄσθενῆ, καὶ διὰ τοῦτο μὲ ὠνειδίζεν ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον, καὶ ὄχι ὡς θεῷ· ὅθεν καὶ μὲ διαφόρους τρόπους μὲ ἐπείραζεν· (1) (ἐν ἄλλοις δὲ, ἀντὶ τοῦ συνεκάλυψα, συνέκαμψα γράφεται)

11 : „Καὶ ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον·

Σάκκον ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Κύριος τὴν σάρκα, διὰ τὸ σκληρὸν αὐτῆς καὶ ἀντίτυπον. (2)

„Καὶ ἐγενόμην αὐτοῖς εἰς παραβόλην.

12 : „Κατ' ἐμοῦ ἠδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πυλαῖς· καὶ εἰς ἐμέ ἐψάλλον οἱ πίνοντες οἶνον.

Ἀκόλουθον εἶναι νὰ ἔγινεν ὁ Χριστὸς μετὰ τὸν θάνατόν του, παραβολὴ καὶ παραδειγμα· κατὰ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες λογοῦ χάριν ἔλαβον, ἄμποτε τοικῶτα νὰ πάθῃ ὁ ἐχθρὸς μας, ὁποῖα ἔκαθε καὶ ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς· ἀκολουθοῦν δὲ ἡ του, καὶ ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἦτον συναγμένοι, νὰ λέγουν φλυαρίας, ἢ καὶ νὰ λαλοῦν συνεχῶς κατὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τὸν κατηγοροῦν· εἶπα δὲ, οἱ καθήμενοι ἐν πυλαῖς· διὰ τί παλαιὰ ἐσυμμαζόνοντο καὶ ἐκάθητο ἐξω εἰς τὰς πόρτας τοῦ ναοῦ, ἢ καὶ εἰς τὰς πόρτας τῶν πόλεων, καὶ ἐκεῖ ἐλάλουν διάφορα λόγια· ἀκόλουθον δὲ ἦτον καὶ νὰ τραγῶδουν τραγωδίας καὶ ᾄσματα κατὰ τοῦ Χριστοῦ μὲ Κωμωδίας, ἐκεῖνοι οἱ Ἰουδαῖοι, ὅπου ἐσυμμαζόνοντο καὶ ἔκαμναν συμπόσια καὶ τραπέζια· ὅτι δὲ ἔθος ἦν καθίζεσθαι ἐν τῇ πυλὴν τὴν γερουσίαν τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸν Ἡσύχιον, μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τῆς Ρουθ

(1) Ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος λέγει ὅτι „Κωλυτικὴ τῆς ἐξ ἀλόγων παθῶν ἐπάρσεως ἡ νηστεία, ἢ χρύπτουσα τὴν ψυχὴν· τοιούτοις τὰ πάθη αὐτῆς, ἐπιθυμίαν αἰσχροῦ, ἢ θυμὸν ἄλογον· ὁ δὲ Δίδυμος λέγει, ὅτι ὁ Κύριος, ἀγχαλὰ ἢ σπανίως ἐπήγαγε μὲ τοὺς Μαθητάς του εἰς τὰ συμπόσια, ἵνα ἢ ἐκεῖ ὠφελήσῃ τοὺς συνηθροισμένους διὰ τῆς διδασκείας του· ἄλλ' ὁμως κατ' ἰδίαν ἐνήνευε, ἢ μάστιγα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους· ὅταν αἰσρομένου τοῦ νυμφίου, ἐνήνευον ἢ οἱ Μαθηταὶ του ὡς λέγει ὁ Εὐδέσιος· ὅθεν οἱ κακοῦθεις Ἰουδαῖοι, μὴ βλέποντες μὲν τὴν κατ' ἰδίαν αὐτοῦ νήσιμον διαίταν, βλέποντες δὲ μόνον τὴν σπανίαν γενομένην εἰς τὰ συμπόσια αὐτοῦ ἀναστροφὴν, ἢ λαβὼν ὑπόληψιν, πῶς εἶναι φάγος ἢ οἰνοπότης· (παρὰ τῷ Νικητᾷ, ἢ τῇ ἐκδεδ· Σειρᾷ.)

(2) Ὁ δὲ Δίδυμος λέγει „Ὁ σάκκος τὴν σκληρὰν ἢ κακωτικὴν ἀντίττεται διαίταν ἢ τὸ πένθος· ἀλλὰ ἢ τοῦτο εἰς παραβολὴν γέγονε τῷ Κυρίῳ· τοιούτοις ὀνειδος· σύνθετες γὰρ τοῖς φαύλοις ὀνειδίζειν τοῖς ἀγαθοῖς, δι' ἃς ἔχουσι κακοπαθείας· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Σειράχ „Βδέλυγμα ἁμαρτωλῶ Θεοσέβεια· (Σειρ· α'. 22.) ἢ ὁ Θεοσέβειτος „Ἐπὶ τούτοις ἀνιδύμῃ φησι, ἢ νηστεία κατατήκω τὸ σῶμα· ἀλλὰ ἢ τοῦτο πρόφασις ἐκείνοις ἐγένετο γέλωτος· τρύχω δὲ ἑμαυτὸν ἢ τῇ τοῦ σάκκου περιβολῇ, τὸ πένθιμον περικείμενος σχῆμα· ἢ τοῦτο μὲν τοῖς κωμωδίας ἔλαβον ἀφορμὴν οἱ παράνομοι· ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει „Σάκκον γὰρ ἀληθῶς· τὸ τραχὺ τῆς ἡμῶν ἀμαρτίας ἐνεδύσατο.

Ρούθ· γέγραπται γὰρ ἐν αὐτῇ „ Καὶ Βοὺξ ἀνέβη ἐπὶ τὴν πύλην καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ· καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀγχισία αὐτοῦ καθίσον ὧδε κρύφιε· καὶ ἔλαβε δέκα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως καὶ εἶπε καθίσαιτε ὧδε, καὶ ἐκάθισαν (Ῥούθ:·)

13: „ Ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρὸς
„ σέ.

Ἀφ' οὗ ὁ Δαβὶδ ἐτελείωσε τὰ κατὰ τοῦ Χριστοῦ λεγόμενα μετὰ τὸν σαυρικὸν αὐτοῦ θάνατον, γυρίζει πάλιν ὀπίσω εἰς τὰ πρὸ τοῦ πάθους καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐγὼ ὁμῶς, λέγει, ὡς Πάτερ μου, ηἰξεύρωντας αὐτὰ ὅπου ἐμελλον νὰ λέγουν κατ' ἐμοῦ μετὰ τὸν θάνατον μου, ἐπροσευχόμην· (τοῦτο γὰρ πρέπει νὰ ἀκούεται ἔξωθεν·) πρὸς ἐσένך με τὴν προσευχήν μου· (1) ἀκολουθῶς δὲ λέγει καὶ τὰ λόγια τῆς προσευχῆς.

„ Κύριε, καιρὸς εὐδοκίας.

Τοῦτο εἶναι ὁμοιον μὲ τὸ Εὐαγγελικὸν ἔκλεινο „ Πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα (Ἰω. ιζ'. 1.) εὐδοκίαν δὲ ὀνομάζει τὸν διὰ Σταυροῦ θάνατον· εὐδοκία γὰρ εἶναι τὸ ἀγαθὸν θέλημα κατὰ τὸν θεὸν Κύριλλον καὶ τὸν Θεοδώριτον· ἀγαθὸν δὲ θέλημα ἦτον, τὸ νὰ ζωοποιηθῶμεν διὰ τοῦ Σταυροῦ ἡμεῖς, ὅπου ἐνεκρώθημεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. (2)

„ Ὁ Θεός, ἐν τῷ πληθῇ τοῦ ἐλέους
„ σου ἐπάκουσόν μου.

Εἵπομεν πρότερον, ὅτι ὁ Κύριος προσήυχατο κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἐζήτηι νὰ ἐλευθαρῶθῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμούς· καθὼς καὶ ἡ τῶν Εὐαγγελίων ἱστορία διδάσκει „ Πάτερ γὰρ φησι, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· (Ἰω. ιβ'. 27.) καὶ πάλιν „ Πάτερ, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ πωτήριον τοῦτο· (Ματθ. κς'. 39.) ὅμοιον δὲ εἶναι τὸ ῥητὸν τοῦτο, μὲ τὸ „ Σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου· (Ψαλμ. 5. 4.)

„ Ἐπάκουσόν μου ἐν ἀληθείᾳ τῆς σω-
„ τηρίας σου.

14: „ Σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμ-
„ παγῶ.

Μόνῃ ἀληθινῇ σωτηρίᾳ εἶναι, λέγει, ἡ ἐδική σου Πάτερ μου· διὰ τί ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ σώσῃ τὸν ἄλλον ὅμοιον τοῦ ἄνθρωπον· τὸ ἐν ἀληθείᾳ οὖν τῆς σωτηρίας σου νοεῖται, ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου σωτηρία· ἰδίωμα δὲ εἶναι καὶ τοῦτο τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, τὸ νὰ μεταχειρίζεται οὐσιαστικὰ ἀντὶ ἐπιθέτων· καὶ τὰ πρωτότυπα ἀντὶ παραγώγων· ἐκεῖνο δὲ, ὅπου εἶπεν ἀνωτέρω ἰλὺν, τοῦτο εἶπεν ἐδῶ πηλόν· διὰ τί τὰ ὁμοιωμάται, ὅπου ἐμεταχειρίσθη ἀνωτέρω, μεταχειρίζεται καὶ τώρα ἐδῶ.

„ Ῥυθῆίνν ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ
„ ἐκ τῶν βαθεῶν τῶν ὑδάτων.

Μι.

(1) Ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος σὺν τῷ Ἀθανασίῳ λέγει „ Ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν Πατέρα φησιν· εἰ ἔξ ἐκλείουζόν με, ἔξ πονηρῶ ἀντὶ ἀγαθῶν ἀνταπεδίδοσάν μοι, ἀλλ' οὖν ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ οὐ παύσομαι πρὸς σέ χρώμενος τῇ προσευχῇ, ἔξ τοῦτο δῆλον, ἔξ ὧν παρέθηκεν αὐτὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἔξ ἐν τῷ σαυρῷ ὑπὲρ τῶν σαυρούντων εὐχόμενον· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ὁ Σύμμαχος οὕτως εἶπεν „ Ἐμοῦ δὲ ἡ προσευχή σοι Κύριε· τούτων, φησὶ, γινομένων· ἐγὼ πρὸς σέ τείνω τὸ ὄμμα, ἔξ τὴν παρ' σοῦ προσμένω βοήθειαν.

(2) Ὁ δὲ Θεοδώριτος φησιν, ὁ Σύμμαχος οὕτως εἶπε „ Καιρὸς διαλλαγῆς ὁ Θεός· ἱκανή, φησιν, ἡ ἐπενεχθεῖσά μοι τιμωρία, καιρὸς ταύτην λυθῆναι, ἔξ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν ἀναφανῆναι.

Μισοῦντες τὸν Χριστὸν ἦτον τόσον οἱ αἰσθητοὶ ἐχθροὶ Ἰουδαῖοι, ὅσον καὶ οἱ νοητοὶ δαίμονες· βαθέα δὲ νερά ὀνομάζει, τὰς κεχυμμένας καὶ ἀφανεῖς ἐπιβουλὰς τῶν ἐχθρῶν· διὰ τί καὶ τὸ βάθος εἶναι κεχυμμένον καὶ ἀφανές. (1)

15 : „ Μῆμε καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος· μὴδὲ καταπιέτω με βυθός.

Περὶ τούτων εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, ὅτι εἶναι ὅλα μεταφορικά καὶ παρομοιώσεις, τὰ ὅποια δηλοῦσι τὰς ὑπερβολικὰς συμφορὰς, καὶ τοὺς πειρασμούς τοὺς θανατηφόρους.

„ Μὴδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμέ φρέαρ τὸ στομα αὐτοῦ.

Ἄμποτε, λέγει, νὰ μὴν ἀπομείνω μέσα εἰς τὸ πηγάδι καὶ τὸν λάκκον τῶν πειρασμῶν· διὰ τὴν ἐκείνους ὁποῦ πέσῃ μέσα εἰς κἀνένα πηγάδι, ὅταν μὲν εἶναι ἀνοιχτὸν τὸ σῶμα τοῦ πηγαδίου ἀνωθεν, ἔχει κάποιαν ἀναφυγὴν καὶ παρηγορίαν κατὰ τὸν Θεοδώριτον· ὅταν δὲ κλεισθῇ τὸ σῶμα τοῦ πηγαδίου, ἀπελπίζει πλέον ὁ δυσυχὴς ἐκεῖνος παντάπασιν τὴν σωτηρίαν του. (2)

16 : „ Εἰσάκουσόν μου Κύριε, ὅτι χρηστὸν ἔλεός σου· κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐπίβληψον ἐπ' ἐμέ.

Εἰσάκουσόν μου, λέγει, Κύριε, διὰ τί χρειάζομαι τὸ ἔλεός σου· τὸ δὲ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου εἶπε, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι πολλῶν οἰκτιρμῶν εἶναι ἄξιος· καὶ διὰ τοῦτο χρειάζεται τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξαιρέτου ἐπισκοπῆς καὶ προνοίας. (3)

17 : „ Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου, ὅτι θλίβομαι, ταχυ ἐλάκουσόν μου.

Μὴ ἀποστρέψῃς, λέγει, ὦ Πάτερ μου, ἀπὸ ἐμένα τὸν μονογενῆ σου Υἱόν, τὴν ἐπισκοπὴν σου, ἥ τις ἐν ἀνάγκῃ ἐσκεπασα με· ἀλλὰ ὀγλίγωρα ἐλάκουσόν μου, διὰ τὴν θλίβεται ἡ ψυχὴ μου. (4)

18 : „ Πρόσχες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρωσαι αὐτήν.

Πρό.

(1) Ὁ δὲ Ἠσύχιος λέγει „ Ἐμίσουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ὡς εἰς πρόσωπον αὐτῶν ἐλέγχοντα τὴν ὑπόκρισιν, ἐν βάθει δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κακίας ἐκέκτηντο· ὥς ποτὲ μὲν αὐτὸν ραββί, ποτὲ δὲ ἀληθῆ καὶ ἀπὸ Θεοῦ προσαγορευεῖν ἄνθρωπον, τὴν πονηρίαν ἐν τῇ βάθει τῆς καρδίας ἀποκρύπτοντες.

(2) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει, ὅτι φρέαρ εἶναι ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης· ὅς τις καταπιὼν τὰς ἀπ' αἰῶνος ψυχὰς, συνέσχε καὶ ἀπέκλεισε τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἵνα μὴ πάλιν ἐκεῖθεν ἐξέλθῃ τινάς· ὁ δὲ Χριστὸς λέγει πρὸς τὸν Πατέρα· νὰ μὴ γένῃ τοῦτο εἰς αὐτόν.

(3) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Ἐπειδὴ ἀποστρέφεις ἢν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν· τούτου χάριν πάλιν αὐτὸν ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν τὸ πρόσωπον ταρακαλεῖ.

(4) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Διὰ τὴν τῆς ὁδύνης ὑπερβολὴν, ταχεῖάν μοι παράσχου παραφυγὴν· τί τὸ θλίβον; εἰπέ! (λέγει ὁ Θεὸς Κύριλλος) ἐξηγήσκι τὸ λυποῦν ὦ Δαβὶδ· ὅτι αἱ ἀνομίαι μου φησιν ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου· ἀκούν προσέλθε τῷ λέγοντι· δεῦτε οἱ πεφορτισμένοι, καλῶ ἀναπαύσω ὑμᾶς· φαίη δ' ἂν καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Πατέρα· ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ κτήματος θλίβομαι τοῦ ἀνθρώπου, ὥς ἐλευθερῶσαι τὸν ἀπ' ἡμῶν μακρυθέντα αἰχμάλωτον· ταχὺ δὲ εἰσάκουσον· ἐπειδὴ χρήζει ταχύτητος τὸ κατ' αὐτὸν μυσηρίον· ἄλλος δὲ φησι „ Μὴ ἐπιπολὺ ἡμῖν ὀργίζου· τοῦτο γὰρ ἔθος τοῖς ὀργιζομένοις κατὰ τὸν Θεοδώριτον· πολλὰκις ποιεῖν ἀποραιομένους τῶν ἡμαρτηκόντων τὰς ἰκετείας καὶ ἀποστρέφειν τὰ πρόσωπα, ἀποστροφή δὲ Θεοῦ, ἢ ἐγκατάλειψις κατὰ τὸν Νικήταν ἐστίν.

Πρόσχε, λέγει, καὶ ἰδὲς μὲ ἐπιμονὴν τὴν
 ψυχῇ μου τὴν θλιβομένην, καὶ λυτρώσαι τὴν ἀπὸ
 τοὺς πειρασμούς. (1)

„ Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαί με.

Λυτρώσαί με, λέγει, ὦ Πάτερ, ἀπὸ τοὺς
 πειρασμούς, διὰ νὰ μὴ χαροῦν οἱ ἐχθροί μου εἰς
 τὸν θάνατόν μου. (2)

19 : „ Σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν
 „ μου καὶ τὴν αἰσχυνὴν μου καὶ τὴν
 „ ἐντροπὴν μου.

Ἡξεύρεις, λέγει, Κύριε, ἐκείνους τοὺς ὀνει-
 δισμούς καὶ τὰ περιγελασμάτα, ὅπου καμνοῦσι κατ'
 ἐμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι, ὀνομαζόμενοι με φάγον καὶ σί-
 νοπότην, τελωνῶν φίλον καὶ ἁμαρτωλὸν, καὶ δαι-
 μονισμένον, καὶ ἀντίθεον· καὶ μὲ ταῦτα τὰ λογικὰ
 προξενοῦν, ὡς νομίζουσιν, ἐντροπὴν καὶ κατασι-
 χύνην εἰς ἐμέ. (3)

„ Ἐναντίον σου πάντες οἱ ὀλιβοντές
 „ με.

Οἱ Ἰουδαῖοι, λέγει, μὲ θλίβουν ἔμπροσθέν
 σου, ὅς τις βλέπεις τὰ πάντα· ἢ οἱ θλίβοντές με
 εἶναι ἔμπροσθέν σου, μὲ τὸ νὰ μὴ δύνωνται νὰ
 κρυφθοῦν ἀπὸ τὸ παντέρωρον ὄμμα σου· εἶδὲ τινὰς
 ἠθέλων ἀπορήσῃ, πῶς ὁ Χριστὸς οὕτω μὲν ἐπαπα-
 καλεῖ τὸν Πατέρα, δὲν ἐλυτρώθη ὁμως ἀπὸ τοὺς

πειρασμούς, καὶ ἀποκρινόμεθα εἰς αὐτόν, ὅτι ὁ
 Χριστὸς, παρεκάλει μὲν ὡς ἄνθρωπος νὰ μὴν εἰσελ-
 θῇ εἰς πειρασμόν· ἐπειδὴ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐτίει ἐπα-
 ρήγγειλε νὰ παρακαλοῦμεν· διότι τὸ πνεῦμα εἶναι
 προθυμον, ἡ δὲ σαρὶς ἀσθενής· ἐπειδὴ δὲ συνέφε-
 ρε νὰ παθῇ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν· τούτου
 χάριν κατεδέχθη τὰ πάθη, προτιμήσας τὸ θέλημα
 τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, παρὰ τὸ ἀνθρώπινον· ὅθεν
 προσευξάμενος καὶ εἰπὼν πρότερον „ Πάτερ μου,
 εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦ-
 το (Ματθ. κς· 39.) ὕστερον ὁμως εἶπε „ Πλὴν
 οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ (αὐτόθ.) καὶ πάλιν
 „ Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτή-
 ριον παρελθῆναι ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίνω, γενή-
 θητω τὸ θέλημά σου (αὐτοῦθ. 42.)

20 : „ Ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυ-
 „ χή μου καὶ ταλαιπωρίαν.

Ἐγὼ, λέγει, προεγίνωσκον τοὺς ὀνειδισμούς
 καὶ τὰ πάθη καὶ τὸν σπυρδόν, ὅπου ἔχω νὰ λά-
 βω κατὰ τὸν Κύριλλον καὶ Δίδυμον· διὰ τοῦτο καὶ
 εἰς τοὺς μαθητάς του ἔλεγεν „ Ἴδου ἀναβαίνομεν
 εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παρα-
 δίδοται τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ Γραμματεῦσι, καὶ κα-
 τακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ· (Ματθ. κ'. 18.)

„ Καὶ ὑπέμεινα συλλυπούμενον, καὶ
 „ οὐχ ὑπῆρξε· καὶ παρακαλοῦντας,
 „ καὶ οὐχ εἶρον.

Τ.

(1) Λέγει ἔξ ὁ Θεοδώριτος· „ Ἀρκεῖς γὰρ ἡ μόνη τῇ θεᾷ διαλύσαι τὰ σκυθρωπά· ὁ δὲ Ἡσύχιος φησι „ Τί
 πρόσχε; Ἰδε φησὶν αὐτὴν, ὅτι οὐκ ἔστι ψυχὴ μόνον ἀνθρώπου· ἀλλὰ ἔξ σαρκωθέντος Θεοῦ· ὅτι οὐχ ὑπὲρ αὐτῆς,
 ἀλλ' ὑπὲρ κοινῆς ἐλευθερίας τὰ πάθη κατεδέξατο· ὅτι ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν, ἔξ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν·
 σοὶ δὲ ὁμως ὑπὲρ αὐτῆς διὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς σαρκὸς προσεύχομαι.

(2) Ὁ δὲ Θεόδωριτος οὕτως αὐτὸ ἐρμηνεύει· „ Ὑπερβαίνει μὲν συγγνώμην τὰ ἐμὰ πλημμελήματα· ἀλλὰ δυσ-
 σεβεῖς οἱ πολέμιοι ἔξ πονηρίας δουλεύοντες· διὰ γοῦν τὰ παρ' ἐκείνων ὀνειδὴ τῆς σῆς μοι μετὰδος Δέσποτα φιλαν-
 θρώπιας.

(3) Ἐφ' ἧ δὲ ἔξ ὁ Ἡσύχιος „ Οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ταῦτα, ὑπὲρ δὲ ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης ὑπέμεινα φύσεως, ἥς τὰς
 ἁμαρτίας ἔχων, ἀναγκάτως ἔξ τῆς αὐτῶν αἰσχυνῆς ἐβάσταζον.

Ἐπέμεινα, λέγει· ἤτις ἐπρόσμενα, ἢ ἐ-
ζήτησα τινα διὰ νὰ με συλλυπηθῇ εἰς τὰ πάθη μου,
καὶ δὲν εὗρεθὲν κανέναν· ἐπρόσμενα τινα καὶ διὰ νὰ
με παρηγορήσῃ, καὶ κανένα δὲν εὔρον· τοῦτο δὲ
ἐγένετο, ὅταν ὁ Κύριος „ Παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ
τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπαισθαι καὶ αἰ-
δημονεῖν· τότε λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυ-
χή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε
μετ' ἐμοῦ· εἴ-α προελθὼν μικρὸν καὶ προσευξάμε-
νος ἔρχεται πρὸς τοὺς Μαθητάς, καὶ εὕρισκει αὐτοὺς
καθευδόντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύ-
σατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; καθὼς γραφεὶ
ὁ ἱερός Ματθαῖος (καρ' κς'. 37.) ὁμοίως τοῦτο ἠκο-
λουήθη, καὶ ὅταν οἱ Μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐ-
τὸν ἔφυγον· (Ματθ. κς'· 56.)

21.: „ Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χο-
λὴν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότι-
σάν με ὄξος.

Λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης „ Μετὰ
τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσαι·
ἵνα τελειωθῇ ἡ Γραφή, λέγει, διψῶ· σκευὸς οὖν ἔ-
καίτο ὄξους μεσσην, οἱ δὲ πλησαντες σπόγγον ὄξους,
καὶ ὑσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στό-
ματι· (Ἰωάν. ιθ'· 28.) Γραφὴν ὀνομάσας τὸ παρὸν
ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ· ὁ Ματθαῖος δὲ λέγει „ Ἐδωκαν αὐ-
τῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον (Ματθ. κς'.
34.) ὁ δὲ Μάρκος λέγει „ Δραμιὸν δὲ εἰς, καὶ

γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθείς τε καλὰ μφ ἐπότι-
ζεν αὐτὸν (Μάρκ. ιε'. 36.) εἰς τὸ βρῶμά μου
δὲ καὶ εἰς τὸ πόμα μου νοεῖται ἀντὶ τοῦ, εἰς τὸ
νὰ φάγω καὶ εἰς τὸ νὰ πῶ· ἀλλ' οἱ μὲν Ἰουδαῖοι,
εἰς τὸ νὰ πῇ μόνον ἐπρόσφεραν αὐτῷ τὴν χολὴν
ὁμοῦ καὶ καὶ τὸ ὄξος· „ Ὁξος γάρ, φησιν, ἔ-
δωκαν αὐτῷ πιεῖν μετὰ χολῆς μεμιγμένον· ἡ δὲ
παροῦσα προφητεία τοῦ Δαβὶδ, τὴν μὲν χολὴν λέγει
ὅτι ἔδωκαν εἰς τὸ φεγνῆτόν του· τὸ δὲ ὄξος, εἰς
τὸ πιστόν του· εἰς τοῦτο δὲ ἠμποροῦμεν νὰ εἰπού-
μεν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· διψῶ, διὰ τοῦτο
περιπαίζοντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἄλλοι μὲν, ἐπ-
ρόσφερον εἰς αὐτὸν ὄξυδι διὰ νὰ πῇ· ἄλλοι δὲ, ἐ-
πρόσφερον εἰς αὐτὸν χολὴν μόνον εἰς τὸ νὰ φαγῇ·
ἄλλοι δὲ, ἔσμιξαν χολὴν μὲ ὄξυδι, διὰ νὰ πικρά-
νουν τὸ δριμύ τοῦ ὄξυδιου μὲ τὴν πικρότητα τῆς
χολῆς· ἀκόλουθον δὲ εἶναι νὰ ἔδωκαν πρῶτον εἰς
αὐτὸν τὴν χολὴν, πρὸς περισσότερον περιπαιγμὸν,
ἵνα τάχα μὴ ἀνδισθῇ, πίνωντας νησικὸς πρῶτον τὸ
πόμα τοῦ ὄξυδιου. (1)

22.: „ Γεννηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνός·
„ πῖνον αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς ἀν-
„ ταπόδοσιν καὶ εἰς σκανδάλον.

Μὲ τὸ ὄνομα τῆς τραπέζης, εἶπον μερικοί,
ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεωδώριτος δηλαδὴ, ὅτι φα-
νερώνεται ἡ εὐφροσύνη μὲ τὸ ὄνομα δὲ τῆς παγί-
δος καὶ τῆς ἀνταποδόσεως καὶ τοῦ σκανδαλοῦ, φα-

υ6-

(1) Ὁ δὲ Θεωδώριτος θαυμάζω πῶς ἔτι τὸν σίχον τοῦτον προσήρμοσε τοῖς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλώτοις εἰπὼν „ Καὶ
αὐτὴν μοι τὴν τροφὴν πικρὰν καὶ ἀναιρὰν κατεσκεύασαν· ἀνίδουτος γὰρ τοῖς μετ' ὀδύνης ἐσθίουσι καὶ ἡ ἡδίστη τροφή·
τινὲς δὲ περιεργότερον λέγουσι, ὅτι πρῶτον ἔδωκαν εἰς τὸν Κύριον τὴν πικρὰν χολὴν περιπαικτικῶς, εἰς τόπον γλυ-
κοῦ· καθὼς δηλαδὴ συνειθίζουσι νὰ δίδουν γλυκὸν εἰς τοὺς φίλους των οἱ ἄνθρωποι· ὕστερον δὲ ἔδωκαν αὐτῷ καὶ τὸ
ὄξος, εἰς τόπον νεροῦ καὶ πιστοῦ περιπαικτικῶς· καθὼς δηλαδὴ συνειθίζουσι οἱ ἄνθρωποι νὰ δίδουν εἰς τοὺς φίλους
των νερόν, ἢ ρακί, ἢ τοιοῦτον ἄλλο ποτὸν, μετὰ τὴν δόσιν τοῦ γλυκοῦ· εἶπε δὲ καὶ ὁ Δίδυμος „ Οὐδεὶς τῶν
κατὰ σάρκα Ἰσραηλιτῶν συναποθνήσκειν ἠθέλησεν αὐτῷ, οὐδὲ παρεκάλεσεν αὐτόν· τὸ δὲ ἐναντίον, χολὴ καὶ ὄξος δὲ
καρπὸς αὐτῶν ἐγεγόρει, μὴ τηρησάντων τὴν ἐξ ἀρχῆς φυτείαν, ἣν ὁ Θεὸς ἐφύτευσε πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν πληθύν, ἀμ-
πελον καρποφόρον πᾶσαν ἀληθινὴν (Ἠσ. ε'. 2.) γραφεῖσα δὲ εἰς πικρίαν, ἐγένετο ἀμπελος ἀλλοτρία κατὰ
τὸν Ἰερεμίαν (Ἰερ. β'. 21.) ὁ δὲ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαδινὸς ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ματθαῖον, προσθέττει
καὶ ταῦτα· ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρυφαν κομμάτια χολῆς ξηρᾶς μέσα εἰς ὄξυδι· ἵνα τὸ μὲν ξυδι ᾖναι ἀντὶ ποτοῦ καὶ
οἶνου· τὰ δὲ κομμάτια τῆς χολῆς, ἀντὶ φωμίου καὶ φαγίτου· καὶ προηγουμένως μὲν πόμα ἔδωκαν τῷ Κυρίῳ ἀκούσαν-
τες αὐτοῦ νὰ λέγῃ διψῶ· ἀκολουθῶν δὲ καὶ βρῶμα· τότε γὰρ λειποθυμοῦσιν ὁρᾷεν εἰώθαμεν αἶνον, ἄρτον ἐμβαλόν-
τες· ἵνα πρῶτον πίνοντες, ἔπειτα καὶ φαγοῖεν.

νερόνεται ἡ λύπη καὶ τιμωρία· λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος ὅς μεταστροφῇ ἡ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τῶν Ἰουδαίων εἰς λύπην καὶ θλίψιν (1) διὰ τὴν ἐκείνοι μὲν, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τράπεζαν, εὐφραίνονται· ἐκείνοι δὲ, ὅπου εὐρίσκονται εἰς παγίδα καὶ εἰς τιμωρίαν καὶ σκάνδαλον, λυπαῦνται καὶ θλίβονται· ἤμπορεῖ δὲ τις νὰ νοήσῃ θεωρητικώτερον τράπεζαν τὰς θεοπνεύστους Γραφάς, αἱ ὁποῖαι ἦτον ὡσὺν τράπεζα ἑτοιμος εἰς τοὺς Ἰουδαίους καθ' ἡμέραν· καὶ ταύτων ἡ γνῶσις ἔτρεφε τὰς τῶν νοούντων καρδίας κατὰ τὸν Εὐσέβιον καὶ κατὰ τὸν Δίδυμον (2) ἀλλ' ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι νομίζοντες, ὅτι ἐτράφηκαν μὲν τὰς θείας Γραφάς, καὶ καυχώμενοι, πῶς ἀπὸ αὐτὰς νικοῦν τοὺς Χριστιανούς, μὲν ὅλον τοῦτο αὐτοὶ περισσότερον ἐπαγιδεύθησαν ἀπὸ τὰς Γραφάς, αἱ ὁποῖαι φανερά διαλαμβάνουσι περὶ τοῦ Χριστοῦ· καὶ οὕτω μὲν ἐρμηνεύεται τὸ, εἰς παγίδα· τὸ δὲ εἰς ἀνταπόδοσιν ἐννοεῖται, ὅτι διὰ τὰς θείας Γραφάς τιμωροῦνται οἱ Ἰουδαῖοι, μὲν τὸ νὰ μὴ καταλαμβάνουν αὐτά· τὸ δὲ εἰς σκάνδαλον δηλοῖ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγινώσκοντες τὰς Γραφάς, καὶ εἰς μόνον τὸ γράμμα προσέχοντες τὸ περὶ Χριστοῦ διαλαμβάνον, σκανδαλίζονται· χάριν λόγου· αὐτοὶ ἀναγινώσκουσι τὸ περὶ τῆς ἐλευσέως τοῦ Χριστοῦ τοῦτο λόγιον· ἤγουν τὸ 99. Τότε συμβασιθήσεται λύκος μετὰ ἀρνῶν, καὶ παράδωξις συναναπαύσεται ἐρίῳ, καὶ βόες φάγεται ἄχυρα· (Ἠσ. ια'. 6.) καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα·

καὶ μὴ ναυῶντες αὐτὰ σκανδαλίζονται· διότι, τὰ μὲν λόγια ταῦτα ἀναγωγικῶς νοούμενα, ἔγνων πραγματικῶς· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι νοοῦντες αὐτὰ αἰσθητικῶς σκοντάβουσι λέγοντες, ὅτι αὐτὰ ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἔγιναν· τὸ δὲ γενηθήτω, καὶ σκοτισθήτωσαν καὶ τὰ ἀκόλουθα προσαχτικά ῥήματα, ἔχουσι μέλλοντος σημασίαν, αὐτὶ τοῦ, γενηθήσεται, καὶ σκοτισθήσονται· προφητεῖουσι γὰρ ταῦτα τὰ κακά, ὅπου μέλουν νὰ πάθουν οἱ Ἰουδαῖοι· ἀκόλουθον δὲ εἶναι καὶ ὁ Χριστὸς νὰ προσάξῃ τὰ μέλλοντα γενίσθαι, καθὼς Θεός.

23. „Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν.

Θέλουν, λέγει, σκοτισθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς τῶν Ἰουδαίων· ἐπεὶ καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἴδωσιν τὸ φῶς, ὅπου φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν Κόσμον· οὔτε νὰ θεωρήσουν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης Χριστόν· διὰ τὴν ὀφθαλμοῦς σωματικούς ἔχοντες, δὲν ἔβλεπον μετὰ τοὺς ψυχικούς· καὶ ὡς σωματικὰ ἔχοντες, δὲν ἤκουον μὲν τὰ νοητά· καθὼς καὶ ὁ Ἡταΐας πρότερον ὀνειδίζων αὐτοὺς εἶπεν· ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέπετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· (Ἠσ. 5. 9.) καὶ ὁ Χριστὸς ὕστερον· (Ματθ. ιγ'. 14.) (3)

καὶ

(1) Ὁ δὲ Χρυσόστομος λέγει „Γενηθήτω φασὶν, ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα· τούτεστιν ἡ τροφή ἢ τὰ ἀγαθὰ πάντα μεταβαλλέσθω ἢ ἀπαλλυέσθω· ἢ γενέσθωσαν πᾶσιν εὐπεχέριτοι· ἢ δηλῶν ὅτι ἀμαρτημάτων τίνουσ, δίκην ταῦτα πάσχοντες, ἐπηγάγε, ἢ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· ἢ τὸ δὴ μείζον, οὐδὲ λύσις ἔσται τῶν δεινῶν τούτων· ὃ ἢ αὐτὸς ὁ Προφήτης ἠέξατο· οὐδὲ γὰρ ἀπλῶς εἶπε τὸν νῶτον αὐτῶν σύγκαμψον, ἀλλὰ διαπαντός· ὁ δὲ θεὸς Κύριλλος σὺν τῷ Ἀθανασίῳ φάσκει „Ὅμοιον ὡς εἰ λέγει, τὰ παραπλήσια ὑποκρίνειεν, ὡς περὶ με λαβεῖν παρεσκεύασαν· οὐκ γὰρ τῷ ἀνόμῳ, ὅτι πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβῆσεται αὐτῷ· (Ἠσ. γ'. 12.) ἀλλὰ ἢ ὁ Θεοδώριτος, ὁ τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῖς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλώτοις προσεσφύσας· ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ παρόντος ῥητοῦ λέγει „Ἰουδαῖοι δὲ, οὐκ ἀδικοῦμενοι, ἀλλὰ παντοδαπὰς εὐεργεσίας δεχόμενοι, αὐτῷ τῷ εὐεργετῇ προσήνεγκαν τὴν χολὴν ἢ αὐτὸ τὸ ὄξος, ὅσον τις ἀμπελῶν ἐπιζήμιος· οὗ δὴ χάριν ταῖς αὐταῖς ὑπεβλήθησαν τιμωρίας· ἢ ἐγένετο ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα.

(2) Λέγονται „Τράπεζα ἡ θεοπνεύστου Γραφῆς, ἥ ἡ μὲν θεωρία ἢ ἡ νόσις ψυχῶν λογικῶν τροφὴν περιέχει· ἡ δὲ λέξις τράπεζας λόγον ἐπέχει· ἄλλοι δὲ κατὰ τὸ προχειρότερον εἶπον, ὅτι αὕτη ἡ τράπεζα, ἣν ἡτοίμασαν τῷ Σωτῆρι τῆς χολῆς ἢ τοῦ ὄξους, αὕτη θέλει γένη εἰς τοὺς Ἰουδαίους εἰς παγίδα ἢ ἀνταπόδοσιν ἢ σκάνδαλον· ἡτοι θέλει προξενήσῃ εἰς αὐτοὺς θλίψεις ἢ αἰχμαλωσίας ἢ συμφοράς· ἢ αἰχμαλωτίσθησαν γὰρ ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, ἢ ἡ πόλις αὐτῶν ἡρωμάθη μετὰ τεσσαράκοντα χρόνους ὕστερον ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου.

(3) Ὁ δὲ κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, οἱ Ἰουδαῖοι ἐπεὶδὴ σαυρῶς παρέδωκαν τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, ἔδω μὲν αὐτοῖς

„Καὶ τὸν νότον αὐτῶν διαπαντός σύγ-
καμψον.

Ἀπὸ τὸ αἰτιατὸν καὶ ἐπόμενον, ἐδήλωσε τὸ αἷτιον καὶ προηγούμενον· φανερώνει δὲ αἰνιγματωδῶς ὁ λόγος οὗτος τὴν σκλαβίαν, ὅπου ἔμελλον νὰ πάθουν μετὰ ταῦτα οἱ Ἰουδαῖοι· διὰ τὴν εἰς τοὺς σκλάβους ἀκολουθεῖ τὸ νὰ περιπατοῦν σκύπτοντες, ἕνα μὲν, διὰ τὴν σηκόνουν βάρη καὶ φορτία τῶν αὐθεντῶν τοὺς εἰς ταῖς πλαταῖς· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ τὴν εἶναι βεβαρημένοι ἀπὸ τὴν λύπην καὶ θλίψιν τῆς καρδίας των· βλέπε δὲ, ὡς Ἀναγνώσα, τὴν ἀκρίβειαν τῆς προφητείας· ἐπεὶ εἶπεν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θέλουν εἶναι σκλάβοι διαπαντός· ἦτοι παντοτεινά· διὰ τὴν δὲν ἔχουν νὰ εὐλευθερωθῶν, καθὼς ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς ἐσκλαβώθησαν καὶ πάλιν ἐλευθερώθησαν· ἀλλὰ ἔχουν νὰ εἶναι σκλάβοι καὶ δοῦλοι εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ Κόσμου.

24 : „Ἐκχεὼν ἔπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν σου,
καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου κα-
ταλάβοι αὐτούς.

Ἐνὰ καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσι τὰ δύο ταῦτα ῥητά· πλὴν τὸ δεύτερον εἶναι δυνατώτερον ἀπὸ τὸ πρῶτον. (1)

25 : „Γεννηθήτω ἡ ἔπαιλις αὐτῶν ἡρη-
μομένη· καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν
αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν.

Ἐπαυλὶν μὲν κοινῶς λέγει τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν πύλλκοντο· ἦτοι ἐκκατοίκουν ὅλοι οἱ φονεῖς τοῦ Σωτῆρος· σκηνώματα δὲ μετὰ ξεχωριστὸν τρόπον, ὀνομάζει τὰς κατοικίας καὶ ὁσπήτια αὐτῶν· καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἔτι ἐγιναν τὰ πράγματα, καθὼς ἐδῶ προφητεύονται· ἐπεὶ κατένευσ ἀπὸ τοὺς φονεῖς τοῦ Κυρίου, δὲν ἐκατοίκησεν εἰς τὰ ὁσπήτια του ὕστερα ἀπὸ τὸν ἀφανισμόν· ἐποῦ ἔκαμαν οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ταῦτα τὰ ῥητά καὶ ὁ Κορυφαῖος Πέτρος ἐνόησε διὰ τὸν προδότην Ἰούδαν, καθότι καὶ αὐτὸς ἦτον ἀπὸ τὴν μερίδα τῶν θεοκτόνων Ἰουδαίων, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς Πράξεσιν (κεφ. ἀ. 20.) (2)

26 : „Ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ κατε-
δίωξαν.

Τὸ ἐπάταξας νοεῖται ἀντὶ τοῦ, παρέδωκας καὶ παρεχώρησας νὰ παταχθῇ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους· ἦτοι ὁ Χριστὸς· ἔτι γὰρ καὶ ὁ Προφήτης Ζαχαρίας εἶπεν ἐκ προσώπου τοῦ Πατρὸς „Πατάξω τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς (Ζαχ. ιγ'. 7) καὶ ὁ Ἡσαΐας „Καὶ Κύριος παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν (Ἡσ. γγ'. 6). ἰδιώμα γὰρ εἶναι καὶ τοῦτο τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, τὸ νὰ ὀνομάζῃ ἔργον καὶ ἐνέργειαν, τὴν παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ ὁ παραχωρῶν Θεὸς, δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ, δὲν ἐμποδίζει· τὸ δὲ κατεδίωξαν, νοεῖται ἀντὶ τοῦ, πολλὰ ἐτιμώρησαν· ἡ γὰρ κατὰ πρόθεσιν, φανερώνει ἐπίτασιν καὶ αὔξησιν· ἢ τὸ κατεδίωξαν δηλοῖ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι

οἱ

τοὺς ὁ ἥλιος· συνεσκότασε δὲ ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς· σημεῖον ἐναγῆς τοῦ κατεσκοτίσθαι καὶ νοιτῶς τὰς τῶν σαρωσαντων ψυχὰς· πῶρως γὰρ ἀπὸ μέρους τοῦ Ἰσραὴλ γέγονε, καὶ κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται.

(1) Ὁ Θεοδώριτος δὲ λέγει „Διὰ μὲν τοῦ θυμοῦ, τὸ παχὺ δεδήλωκε· τοιοῦτος γὰρ ὁ θυμὸς· διὰ δὲ τῆς ὀργῆς, τὸ ἐπίμονον· τοιαύτη γὰρ τῆς ὀργῆς ἡ φύσις· (ἐπεὶ καὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ὁ μὲν θυμὸς ὄξος ἐστὶ καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἔξωφίς τις τῶν καὶ ἀναθυμιάσις ὀξεῖα τοῦ πάθους· ἡ δὲ ὀργὴ, βραδυτέρα μὲν, μονιμωτέρα δὲ, ἐμμονος οὖσα λύπη καὶ ὁρμὴ διαρκῆς πρὸς τὴν τῶν ἡδικοκτότων ἀντίδοσιν· ὥσπερ ὀργῆς τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἀμνην.) θυμὸν τοίνυν, ἐπιφέρει ὁ Θεοδώριτος, ὀργῆς, τὴν ὀξεῖαν καὶ ἐπίμονον ἐκάλεσε τιμωρίαν· πᾶσαν αὐτοῖς, φησὶν, ἐπάφες τὴν τῆς τιμωρίας ὀργὴν, καὶ ταχεῖαν καὶ διαρκῆ ἐπάγαγε συμφοράν.

(2) Ὁ δὲ Δίδυμος λέγει „Ἐρημος ἐγένετο ἡ πόλις αὐτῶν ὡς ἔπαυλις διὰ τὸν κτηνώδη τρόπον· κοίτη γὰρ θρεμμάτων ἡ ἔπαυλις.

οι με ἐκατάτρεξαν, ἕως ὅπου με ἐφόνευσαν.

„ Καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων
„ μου προσέτηκαν.

Αὐξήσαν, λέγει, εἰς ἐμένα τὸν πόνον τῶν πληγῶν μου με τὴν προσθήκην τῶν ἐν-δισμῶν καὶ τῶν ὕβρεων· δὲν ἔαθασε γὰρ εἰς αὐτοὺς ὅτι με ἐσαύρωσαν, ἀλλὰ καὶ σαυρωθέντα με ἐπεριγέλων φωνάζοντες χλευαστικῶς „ Οὐκ, ὃ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· (Μάρ. ιε'. 29.) ἢ αὐξήσαν τὸν πόνον μου με τὴν συκοφαντίαν, ὅπου ἐπροσχόλλησαν εἰς ἐμέ· δηλαδή, ὅτι ἐγὼ ἐνταφιασθεὶς ἐκλέφθηκα ἀπὸ τοῦς Μαθηταῖς μου, καὶ ὄχι ἀνέστην.

27 : „ Πρόσθετε ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ
„ αὐτῶν.

Ἀνομίαν ἐδῶ ἐννόησαν οἱ ἐξηγηταί, ἥτοι ὁ Θεοδώριτος καὶ ὁ Ἀθανάσιος πῶς ὀνομάζει τὴν συμφορὰν καὶ τιμωρίαν, τὴν διὰ τὴν ἀνομίαν χρεωσυσμένην, καθὼς ἐν τῷ ις'. Ψαλμῷ προείπομεν, ἐρμηνεύοντας τὸ „ ἕως οὗ παρελθῇ ἡ ἀνομία. προλέγει λοιπὸν ὁ Κύριος, ὅτι σὺ Πάτερ, θέλεις αὐξήσεις εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὰς τιμωρίας καὶ συμφορὰς· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ θέλουν αὐξήσουσι τὰς θλίψεις εἰς ἐμέ. (1)

„ Καὶ μὴ εἰσελθῆτωσαν ἐν δικαιοσύ-
„ νῃ σου.

Δὲν θέλουν ἔμβουν, λέγει, οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τοιαύτην σάσιν, ὥστε ὅπου νὰ δικαιωθῶν ἀπὸ ἐσέ-
να Πάτερ μου, καὶ νὰ τίχουν ἔλεος· καθὼς ἐδικαιώθησαν καὶ ἐλεήθησαν οἱ ἀκούσαντες· „ Δεῦ-

τε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου· (Ματ. κε'. 34.) μερικοὶ δὲ νοοῦσι δικαιοσύνην, τὸ ἅγιον Εὐαγγέ-
λιον· ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι δικαιοσύνη· διὰ τὴν καλεῖ ὁ-
λους εἰς σωτηρίαν, καὶ δέχεται ὅλους ἐκείνους, ὅπου
προσέρχονται εἰς αὐτὸ, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος „ Δι-
καιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται· (Ρωμ.
α'. 17.)

28 : „ Ἐξαλείψήτωσαν ἐκ βιβλίου ζών-
„ τῶν.

Ὅταν ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν διὰ
τοῦ λαοῦ, ὅπου ἔκομα τὰ χρυσὰ μοσχάρια εἰς
τὴν ἔρημον „ Εἰ μὲν ἀφῇς αὐτοῖς τὴν ἁμαρ-
τίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βιβλίου
σου, ἧς ἔγραψας· (Ἐξ. λβ'. 32.) τότε ἀπε-
κρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος „ Εἴπῃς ἡμάρτηκεν ἐ-
νώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐτοὺς ἐκ τῆς βιβλίου μου·
(αὐτόθ. 33.) Μία λοιπὸν εἶναι αὕτη ἡ βίβλος,
εἰς τὴν ὁποίαν γράφονται ἐκεῖνοι, ὅπου ἀξιοῦνται
τῆς ζωῆς· τὴν ὁποίαν βίβλον ζώντων ἀνόμασεν
ἐδῶ ὁ Ψαλμὸς, προφητεύων με τοῦτον τὸν λόγον,
ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θέλουν ἀποθάνειν με φόνον· εἶ-
ναι καὶ δευτέρᾳ βίβλος εἰς τὴν ὁποίαν οἱ δίκαιοι
γράφονται, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν παρακάτω φανε-
ρῶναι ὁ Ψαλμὸς οὗτος.

„ Καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν.

Περὶ τῆς βιβλίου ταύτης, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ
Δίκαιοι γράφονται, εἶπε καὶ ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἀπο-
στόλους „ Χαίρετε δὲ, ὅτι τα ὀνόματα ὑμῶν ἐγ-
ράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Λουκ. ι. 20 :) λέγει λοιπὸν
ὁ Ψαλμὸς, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐνταυτῷ θέλουν ἀποθά-
νουν, καὶ θέλουν συναριθμηθῶν με τοὺς ἁμαρτω-
λούς· εἶναι καὶ τρίτη βίβλος, εἰς τὴν ὁποίαν γρά-
φονται οἱ ἁμαρτωλοί· καθὼς λέγει ὁ Δανιὴλ·

„ Κρι-

(1) Ὅθεν εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος „ Ἀνομίαν τὴν διὰ τὴν ἀνομίαν ἐκάλεσε τιμωρίαν, ἀξίων διόμους ὄντας τιμωρεῖ-
σθαι, ἢ μὴ τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, ἃ τοῖς δικαίοις ἀποτέμνειν εἶωθεν ὁ Θεός· ἔφη δὲ ἢ ὁ Ἰσίδωρος „ Τὸ πρόσθετε
ἀνομίαν ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ αὐτῶν ὁμωνυμεῖ· ὃ γὰρ λέγει ταῦτό ἐστιν· ἐπίθετε τιμωρίαν ἐπὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν·
(Βιβλ. γ'. Ἐπιστολ. 91.)

„Κριτήριον ἐκάθισε, καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν· (Δαν. 9· 10.) βίβλους δὲ αἱ Γραφαὶ ὀνομάζουσι, τὰς διαφοροὺς γνώσεις τοῦ Θεοῦ. (1)

29 : „Πτωχός καὶ ἄλγῶν εἰμι ἐγώ.

Εἶπομεν διὰ τὴν πτωχείαν τοῦ Κυρίου εἰς τὸν καὶ Ψαλμόν, ἐρμηνεύοντας τὸ, οὐκ ἐξουδένωσεν, οὐδὲ προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ· θέλωμεν δὲ εἰποῦμεν καὶ ἐδῶ τὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὅτι ὁ Παμβουλὸς καὶ παντέλειος Θεός, ἐγεννήθη μὲν ἀπὸ Μητέρας πενιχρᾶν, καὶ πτωχὴν· καὶ ὅχι εἰς ὀσπήτιον, ἀλλὰ εἰς σπήλαιον· καὶ ὅχι ἐκάνω εἰς κλίνην, ἀλλὰ ἐπάνω εἰς παχνί· ἐφόρει δὲ

φορέματα λιτὰ καὶ εὐκαταφρόνητα· ἐπεριπάτει χεῖρας δούλων· δὲν εἶχεν οὐδὲ καλύβην· ἐτρέφετο παρ ἄλλων (2) ὥς αἰσχυνοῦν λοιπὸν ἐκεῖνοι, ὅπου κομπάζουν καὶ ὑπερηφανεύονται εἰς τὸν πλοῦτόν τους· ἄλγῶν δὲ ἦτον ὁ Κύριος καὶ πονῶν διὰ τὰ πάθη τοῦ παναγίου τοῦ σώματος, τὰ ὅποια ἐδέχθη διὰ λόγου μας· ὥς ἐδῶ εἶναι τὰ λογικὰ τὰ ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ λεγόμενα· τὰ δὲ ἀκόλουθα, (ἀλλ' οὐ πάντα·) λέγονται ἐκ προσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν.

„Ἡ σωτηρία σου ὁ Θεὸς ἀντελάβε-
ται τῷ μου. (3)

Ἡ-

(1) Ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσόστομος „Βίβλος ζωῆς ἡ μνήμη, ἢ ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖ γράφεται τὰ ἔργα· μακάριος οὖν ὁ ἐν τῇ ἀνω Ἱερουσαλὴμ γραφῆς ἀξιούμενος· ἐκεῖν γὰρ ὅμοιος εἶναι ἢ βίβλος τῶν ζώντων, ἐν ᾗ γράφονται οἱ Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ Βασίλειος ἢ Εὐσέβιος λέγουσιν· ἐπεὶ δὲ βίβλος ζώντων εἶναι, ἐπιστῆσαι ἀναγκαῖον, μὴ ποτε εἰσέλθῃς οἱ γραφόμενοι μὲν, οὐκ εἰς ζωὴν δὲ, ἀλλ' εἰς ἀπόλειαν· ὥς δύο τινες καταγραφῆς γίνεσθαι, τῶν μὲν, εἰς ζωὴν, τῶν δὲ, εἰς ἀπόλειαν· ἢ εἶναι πολλάκις ἢ μεταβολὴν τῆς γραφῆς· καὶ γράφῃ τὰ πονηρὰ, δύνασθαι ἐξαλειφθῆναι διὰ τῶν ἀγαθῶν· ἢ τὸ ἑμπαλιν· ἔρη δὲ ἢ ὁ Ἠσυχίος· ἢ Εἰ ἢ πρῶτόφθιν, ἐνεγράψαν, διὰ τοὺς παρὰ Θεοῦ ζῶντας Πατέρας αὐτῶν, ὡς ἢ αὐτοῖς δεδῶσθαι τὰς ἐπαγγελίας· ἀλλ' οὖν τοιαῦτα τετολμηκότες ἐξαλειφθῆσαν· μὴ δὲ παρὰ Θεοῦ, φησιν, ἐγγραφῆσαν μετὰ τῶν ἐκκληλεγμένων δικαίων, ἢ τῆς παρ' αὐτῷ ζωῆς ὄντων ἀξίαν, ὡς τὸν ὀρχηγὸν τῆς ζωῆς παραιτησάμενοι (ἐν τῇ ἐκδεδ. Σειρᾷ.) ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει „Ἐπειδὴ τὸ παλαιὸν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐγράφετο μάλιστα τῶν ἐναρέτων τελευτῶν τὰ νόματα (ἢ ἢ νῦν παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις φυλάττεται) ἢ τελευτήσαντες, φησι, μὴ ἀξιοῦσθαι τῆς τῶν δικαίων γραφῆς· τούτοις μὲν δὲ μετὰσχίσειν καλοῦ (αὐτόφθ.)

(2) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Κύριος ἐτρέφετο παρ ἄλλων μετὰ τοὺς τριάκοντα χρόνους τῆς ἡλικίας του, ὅφ' οὗ ἐβαπτίσθη ἢ ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, λέγων, ὅτι ἡ Μαгдаλινὴ ἢ Ἰωάννα γυνὴ Κουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡράδου, ἢ Σουσάννα, ἢ ἕτεραι πολλαὶ διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς· (Λουκ. 8· 3.) πρὸ τῶν τριάκοντα δὲ ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, ὁ Κύριος ἐτρέφετο ἐκ τοῦ ἐργοχείρου του· ὅπερ ἦτον ἡ τεκτονικὴ τέχνη· οὐ μόνον γὰρ ὁ Κύριος μαρτυρεῖται, ὅτι ἦτον τέκτονος υἱὸς κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον· „Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; (Ματθ. 13· 55.) ἀλλὰ ἢ τέκτων, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Μάρκον· „Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων ὁ υἱὸς Μαρίας; (Μάρκ. 6· 3.) οἱ αὐτοὶ δὲ ὅπου ἔλεγον παρὰ τῷ Ματθαίῳ, ὅτι εἶναι τοῦ τέκτονος υἱός, οἱ αὐτοὶ ἔλεγον ἢ παρὰ τῷ Μάρκῳ, ὅτι εἶναι τέκτων· ὅθεν καθὼς ἀλήθην λέγοντες, ὅτι εἶναι τέκτονος υἱός (Πάντες γὰρ οἱ Θεοὶ Πατέρες κοινῶς συμφωνοῦσιν εἰς τοῦτο, μαρτυροῦντες, ὅτι ὁ Ἰωσήφ, ὁ νομιζόμενος Πατὴρ τοῦ Κυρίου, ἦτον τέκτων) ἐτῆ ἀλήθην λέγοντες ἢ ὅτι εἶναι τέκτων· βεβαίῳ ἢ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι συνεδούλευεν ὁ Κύριος μετὰ τὸν Ἰωσήφ τὴν τεκτονικὴν· ἐπικυροῖ δὲ τοῦτο μάλιστα πάντων, ὁ Θεὸς Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος ἢ Μάρτυς, φανερῶς μαρτυρῶν ἐν τῷ πρὸς Τρύφωνα διαλόγῳ ἢ λέγων „Ταῦτα δὲ τὰ τεκτονικὰ ἔργα εἰργάζετο (ὁ Ἰησοῦς) ἐν ἀνθρώποις ὧν, ἀροτρα ἢ ζυγὰ (ἦτοι ζυγοὺς βοῶν) διὰ τούτων (τῶν ζυγῶν ἀλλὰ δὲ) ἢ τὰ τῆς δικαιοσύνης σύμβολα διδάσκων, ἢ ἐνεργῇ τὸν βίον (διὰ τῶν ἀροτρῶν δὴλ.) (σελ. 156. τῆς ἐν ἑτὶ ἀφ' ἐμῆ· γενομένης ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως.)

(3) Ἐν ἄλλοις, ἀντιλαβοῦτό μου· ὁ δὲ Ἀθανάσιος ἢ τό „Πτωχός ἢ ἄλγῶν εἰμι ἐγώ ἐκ μέρους λέγει τῆς Ἐκκλησίας· φησὶ γὰρ ἐντεῦθεν ἡ εὐαγγελικὴ πολιτεία κηρύττεται, ἥς ἤρξεν ὁ κατὰ Θεὸν πτωχός· ἢ ἢ εἴρηται „Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ Πνεύματι· εἰσέρχεται δὲ οὗτος ὁ πτωχὸς χορὸς εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ παρὰ τοῦ Μονογενοῦς.

Ἡ Σωτηρία, λέγει, ἡ ἀπὸ σοῦ Κύριε, ἐδό-
 τήσέ μοι καὶ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς
 Εἰδωλολατρίας.

30: „ Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου
 „ μετ' ὅδης· μεγαλυνῶ αὐτὸν ἐν αἰ-
 „ νέσει.

31: „ Καὶ ἀρέσει τῷ Θεῷ ὑπὲρ μόσχον
 „ νέον, κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὀ-
 „ πλάς.

Βλέπε ἐδῶ, ὡς ἀναγνῶσκα, τὴν εὐαγγελικὴν
 θυσίαν, πῶς προτιμᾶται ἀπὸ τὰς θυσίας τοῦ νό-
 μου· καὶ τὴν λογικὴν, πῶς προτιμᾶται ἀπὸ τὴν
 ἄλογον· Σημεῖον δὲ δυνάμεως εἶναι τὸ νέον φῦτ-
 ρωμα τῶν κεράτων, καὶ τῶν ὀνύχων· τὰ ὀνύχια
 γὰρ ὀνομάζει ὀπλάς· ταῦτα δὲ σημαίνουν τὴν νεκ-
 ρωσιν τῆς τοῦ νόμου λατρίας· νεκρὰ γὰρ εἶναι τὰ
 κέρατα καὶ τὰ ὀνύχια. (1)

32: „ Ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθή-
 „ τωσαν.

Πτωχοὺς καὶ πένητας ἀνόμασε, τοὺς ἐξ
 Ἐθνῶν πεισθεύσαντας· διὰ τί ἦτον πτωχοὶ ἀπὸ τὴν
 Θεογνωσίαν καὶ ἀρετὴν, καθὼς προείπομεν· αὐτοὶ
 λοιπόν, λέγει, ὥς ἰδοῦν, ὅσα ὁ Θεὸς ἔπαθε δι'

αὐτοὺς, καὶ ὅσα ἐκατέρωθως, καὶ ὥς εὐφραν-
 θοῦν. (2)

„ Ἐκζητήσατε τὸν Θεὸν καὶ ζήσεται
 „ ἡ ψυχὴ ὑμῶν.

33: „ Ὅτι εἰσήκουσε τῶν πενήτων ὁ Κύ-
 „ ριος· καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐ-
 „ τοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν.

Ἀνίσως λέγει, ἑσπεῖς οἱ ἐξ Ἐθνῶν πιστεύσαντες
 ζητήσατε τὸν Θεὸν μὲ ὄλην τὴν ψυχὴν σας, ἡ ψυ-
 χή σας θέλει ζήσει μακαρίαν ζωὴν, διὰ τί ὁ Κύρι-
 ος δὲν ἐκαταφρόνησε τοὺς πένητας Ἐθνικοὺς, καὶ
 ἐκείνους, ὅπου ἦτον πεπεδημένοι ἀπὸ τὰ δεσμὰ
 τῶν ἁμαρτιῶν τους, καὶ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Δαί-
 μονος, ὡς εἵπομεν ἐν τῷ ξζ'. Ψαλμῷ, ἔρμηνευ-
 οντες τὸ „ Ἐξαίγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρίᾳ· ἀλλὰ
 ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ὅλους ἀπὸ τὰ νοητὰ δεσμὰ
 ταῦτα· κατὰ τὴν ἔρμηνειαν τοῦ θείου Κυρίλλου.

34: „ Αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοί,
 „ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα, καὶ πάντα
 „ τὰ ἔρποντα ἐν αὐτῇ.

Ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀρχετοὶ οἱ Ἄγγλοι καὶ
 οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ γὰ εὐχαρισήσου· προπόντως καὶ
 κατ' ἀξίαν τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ ἐδῶ κα-
 λᾷ

(1) Ἐφ' ἧ δὲ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος „ Ὑπὲρ μυριάδας ἀνῶν πίωνων, ὅτις ὁ σοικειώδης νόμος ἐκράτει τὸν ἔτι νή-
 πιον Ἰσραὴλ, ταῖς ἐναίμοις θυσίαις σκιαγραφῶν τὴν μέλλουσαν· ὁ δὲ Θεὸς Κυρίλλος λέγει, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ῥητὸν
 λέγεται ἐκ μέρους τοῦ Χριστοῦ· ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Οὐκ ἠμετέρα δὲ αὐτῷ ἔσαι τῆς αἰέσεως ἡ θυσία μό-
 σχου νέου καὶ πίνος, ἄρτι μὲν τὰς χηλὰς, ἄρτι δὲ προβαλλομένου τὰ κέρατα· ὁ δὲ Ἀθανάσιος „ Ἐπαγγέλλε-
 ται δὲ μικεὶ τὰς δι' αἱμάτων προσφέρειν θυσίας, τὰς δι' αἰνέσεως δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικὰς· ὁ δὲ Ἡσύχιος
 „ Αἶνον τὴν δοξολογίαν καλεῖ· ἵτις αὐτῷ παρὰ τῆς κτίσεως ὅλης φυσικοῖς κινήμασιν αὐτὸν δοξολογούσης προσφέ-
 ρεται· ἡ Ἐκκλησία τοίνυν οὐ μόνον τὴν μετὰ τῆς κτίσεως δοξολογίαν προσφέρειν ἐπαγγέλλεται· ἀλλὰ μετ' ὧδ' ἑ
 δοξάζειν· τοῦτέστι πνευματικὴν καὶ νεοτὴν ὑμνωδίαν προσφέρειν· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἐπὶ Θεοῦ κυρίως τὸ ἄδειν· ὁ δὲ
 Εὐσέβιος γλαφυρῶς λέγει „ ὅτι ἐπειδὴ καὶ μόσχος ἐθυσιάζετο ὅταν ἁμαρτάνειν ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ ἡ Συναγωγὴ ὡς γέ-
 γραπται „ Ἐὰν ὁ Ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμαρτή τοῦ πᾶν λαὸν ἁμαρτεῖν· καὶ προσάζει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐ-
 τοῦ ἧς ἥμαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἁμωμον τῷ Κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας (Λευϊ. δ'. 3.) οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ ἄρ-
 χοντες συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς ὄχλους διηγείραν γὰρ ζητήσουσιν τὸν Βασιλεῦσιν, καὶ ὅχι τὸν Χριστὸν, διὰ
 τοῦτο ἔγιναν αἴτιοι τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν· διὰ τοῦτο καὶ λέγει ἐδῶ ὅχι ἄλλο ζῶον, ἀλλὰ μόσχον νέον καὶ ἀρσενικόν.

(2) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Ταῦτα γινόντες, φησὶν, οἱ τῷ Πνεύματι πτωχοὶ ἀγαλλισθήσονται· λέγουσι δὲ
 ταῦτα οἱ Ἀπόστολοι διὰ τοὺς δ' αὐτῶν πεισθεύσαντας εἰς Χριστόν.

λεῖ τὰ ἀνάίσθητα σκίεῖται πρὸς δοξολογίαν καὶ εὐχαριστίαν Θεοῦ· τὰ ὅποια καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Γενέσεως ἐνθυμήθη· ἀδιαφόρως δὲ τὰ ἔρποντα ἐπρόσθεσε, διὰ νὰ φανερῶσιν, ὅτι καθὼς τὰ ἔρπετα τῆς γῆς ἔρποντα καὶ συρόμενα διαβαίνουσιν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ἔτσι καὶ τὰ ὄφάρια τῆς θαλάσσης· ἢ εἶπε τοῦτο, καὶ διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ὀφάρων. (1)

35 : Ὅτι ὁ Θεὸς σώσει τὴν Σιών·

Σπῶν ὀνομάζει ἐδῶ ὁ Δαβὶδ τὴν νέαν· ἤτοι τὴν Ἑκκλησίαν τῶν πιστῶν· ἢ καὶ αὐτὴν τὴν Ἱερουσαλὴμ θέλει συντηρήσει διὰ τὸν ἑαυτὸν του· διὰ τὴν ἢ Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν Χριστὸν εἶναι ἀφιερωμένη, καὶ ὅχι εἰς ἄλλον Θεόν· καὶ μὴ ὅλον ἐποῦσιν οἱ ἄσεβεῖς κυριεύουσιν τὴν ἐπαρχίαν· ἐκείνην.

„Καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις
τῆς Ἰουδαίας· καὶ κατοικήσουσιν
ἐκεῖ, καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν.

Αἱ πόλεις, λέγει, τῆς Ἰουδαίας θέλουν οἰκοδομηθῶν· καὶ θέλουν γίνουσι εἰς αὐτὰς ναοὶ παρὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ οἱ Χριστιανὲς μέλλουν νὰ κατοικήσουν καὶ νὰ κληρονομήσουν αὐτάς. (2)

36 : „Καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων σου κα-
τασκηνώσουσιν αὐτήν.

Δούλοι μὲν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι οἱ Ἀπόστο-

λοι „ Παῦλος γάρ φησι, δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ· (Ῥωμ. α'. 1.) σπέρμα δὲ τῶν Ἀποστόλων, εἶναι οἱ μαθηταὶ αὐτῶν Χριστιανοί· ἐπειδὴ ἀνεγεννήθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους διὰ μέσου τοῦ Βαπτίσματος τῆς παλιγγενεσίας· ἢ δὲ κατὰ πρόθεσιν, ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸ καθέξουσιν, δηλοῖ ἐπίτασιν καὶ μονιμότητα· μόνοι γὰρ οἱ Χριστιανοὶ βεβαίως κατοικοῦσι τὴν Ἱερουσαλὴμ, μὲν τὸ νὰ ἐδιώχθησαν παντελῶς ἀπὸ ἐκεῖ οἱ Ἑβραῖοι. (3)

„Καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου
κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.

Ἐκεῖνοι, λέγει, θέλουν κατοικήσουν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅσοι ἀγαποῦν καὶ ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομά σου Κύριε· ἤτοι οἱ Χριστιανοί· καθὼς δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ψαλμοῦ τοῦτου ἔως τοῦ „ Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου· μερικεὶ πιστὴ βιάζονται νὰ τὰς προσαρμώσουν εἰς τὸν Χριστόν· ἔτσι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὰ ἀπὸ ἐκεῖ ῥητὰ ἕως τέλους προσαρμώσουν εἰς τὸν ἐν Βαβυλῶνι λαόν.

Πρέπει δὲ νὰ εἰποῦμεν συντόμως, καὶ πῶς αὐτοὶ τὰς προσαρμώσουσι ἀπηλλοτριωθῆναι, λέγουσι, τῶν ἀδελφῶν μου, μὴ συγχωρούμενος νὰ συνακασθῶμαι με αὐτούς, ἕνα μὲν, ἐπειδὴ καὶ ἐδούλευον εἰς ἄλλους· αὐθέντας ἐγὼ, καὶ εἰς ἄλλους· ἐκεῖνοι· καὶ ἄλλο δὲ, ἐπειδὴ ὁ νόμος συγγένειαν σκλάβων δὲν ἤξευρε· τοῦτο τὸ ἴδιον δηλοῖ καὶ ὁ ἀκόλουθος στίχος· συλλογίζομενος δὲ καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ, ἀναλύομαι ἀπὸ τὴν λύπην· καὶ τοὺς ἐδικούς σου ὀνειδισμούς Κύριε, τοὺς ὁποίους λέγουσιν οἱ Βαβυλώνιοι κατὰ σοῦ, πῶς δὲν δύνασαι νὰ μοι

βοηθῇ

(1) Ὁ δὲ Ἀθανάσιος λέγει „ Εἰ χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· πολλῶν πλέον χαρήσονται, συμπάσης ἐλευθερωθείσης τῆς γῆς ; εἰδὲ οὐρανὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων χαίρει σωτηρίᾳ, ἢ αἰνεῖ ἐπὶ τούτῳ τὸν Θεόν ; πολλῶν μᾶλλον ἢ αὐτοὶ οἱ σωθέντες ἐπὶ τῆς γῆς αἰνέσουσι τὸν σώσαντα· διὸ προσέθηκε ἢ ἡ γῆ·

(2) Ἡ κοινὴ τὸν Ἀθανάσιον „ Πόλεις οἰκοδομήθησαν αἱ διεγγεγεμέναι· δηλονότι τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν πεσοῦσαι, γὰρ ἦσαν, ὅτε ἠγνόουν τὸν Θεόν· αὐταὶ δὲ εἰσὶν αἱ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἀνεγερθεῖσαι· Ἱουδαία γὰρ ἐξομολογήσεις ἐρμηνεύεται.

(3) Τῷ τότε μὲν καιρῷ, ὅτε ταῦτα ἔγραψεν ὁ σοφὸς Συγγραφεὺς κυρ Εὐθύμιος, μόνοι οἱ Χριστιανοὶ ἐκατέκοντο εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἢ οἱ Ἑβραῖοι ἦγον ἀπὸ ἐκεῖ διωγμένοι· τῶρα δὲ κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ ἢ Ἑβραῖοι.

βοηθήσης, ἐδικούς μου λογίζομαι· ὅθεν ἀπὸ τὴν λύπην νησεύων, κατεξηράνθην· οἱ δὲ Βαβυλώνιοι περισσότερον μὲ ὀνειδίζουσι πῶς νησεύω ματαίως καὶ ἀνωφελῶς· καὶ ἐνεδύθην σάκκον εἰς σημεῖον τῆς ὀλίφειας· φανερά δὲ εἶναι τὰ ἐπίλοιπα.

Ἐπειτα ἐπροσηυχόμην λέγων, ὅτι τὰρ εἶναι καιρὸς ἀγαθοθελείας· ἦτοι ἐλεημοσύνης· τὰ δὲ ἀκόλουθα τὰ ἐρμηνεύουσι, καθὼς τὰ ἐρμηνεύσαμεν καὶ ἡμεῖς· πλην οἱ Ἰουδαῖοι λέγουσι παῖδα τοῦ Θεοῦ οὐχὶ τὸν κατὰ φύσιν, ἀλλὰ τὸν κατὰ θέσιν· ἦτοι τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων, „ Τίος γὰρ φησι πρωτότοκος μου Ἰσραὴλ (Ἐξ. δ'. 22.) ἢ καὶ ἄλλως, παῖδα λέγουσι τὸν δούλον· Ἐπειτα τὸν ὀνειδισμόν τὸν διὰ σὲ ἐγὼ ἐπρόσμενα, λέγουσιν, ὁμοίως καὶ τὴν ἄλλην κακοπαθειαν, καθὼς σκλάβος ὅπου εἶμαι· διὰ τοῦτο ἐζήτησα παρηγορητὴν, καὶ δὲν εὗρήκα· ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ ἀνταμόνω τοὺς ὁμοφύλους μου διὰ νὰ παρηγοροῦμαι· εἰς δὲ τὸ ἔδωκαν εἰς τὸ βρωμά μου χολήν, καὶ αἵς τὴν διψάν μου ἐπότισάν με ὄξος, σκοντάβουσι λέγοντες,

ὅτι πικρὸν φαγητὸν μοι ἔρριπτον ὡς δούλῳ νὰ φάγω οἱ σκλαβώσαντές με· καὶ διψῶντά με ἐπέτιζον ξινὸν κρασί· ἢ μὲ ἔκαμνον νὰ μοι φαίνεται πικρὸν τὸ φαγητὸν διὰ τὰς θλίψεις, καὶ ὀριμὸν τὸ νερόν· τὸ δὲ γενηθῆτω ἡ τράπεζα αὐτῶν, τὸ ἐρμηνεύουσι κατὰ τὴν ἐξήγησιν, ὅπου ἡμεῖς ἐποιήσαμεν· τὰ ἀκόλουθα δὲ ρητὰ εἶναι, λέγουσι, κατάραι κατὰ τῶν Βαβυλωνίων· ἔπαυλιν δὲ αὐτῶν λέγουσι τὴν πόλιν τους, εἴτα τὸν λαόν, λέγουσι, τὸν ὅποιον ἐστὶ Κύριε, παρεχώρησας νὰ παιδευθῇ, αὐτοὶ οἱ Βαβυλώνιοι πολλὰ τὸν ἐτιμώρησαν· καὶ πάλιν ἐπροσθεσαν ἐπάνω εἰς τοὺς προτέρους πόνους ἄλλους, καὶ τὰ ἐξῆς· εἰς δὲ τὸ, ἀρέσει τῷ Θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, παρομοίως σκοντάβουσι· τὰ δὲ ἀκόλουθα ρητὰ νοοῦσι καθὼς ἀγαποῦν, συμφώνως μὲ τὴν ἰσορίαν τῆς ἐλευθερίας τῶν σκλαβωθέντων Ἑβραίων· ἡμεῖς δὲ ἀκολουθήσαντες εἰς τοὺς ἀνοιβεσέρους Πατέρας, ἀσφαλεστέην ἐποιήσαμεν τὴν τοῦ Ψαλμοῦ τούτου ἐξήγησιν.

Ψάλμος ΞΘ'.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβίδ· εἰς ἀνάμνησιν·

Εἰς ἀνάμνησιν ἐπιγράφεται ὁ Ψάλμος οὗτος· διὰ τὴν ὃν Δαβὶδ ἱερανοσθεὶς καὶ συνθέτας αὐτὸν ἀπὸ τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν εἰς τὸν λθ'. Ψαλμόν, εἶχεν αὐτὸν πρόχειρον καὶ ἑτοιμον πάντοτε· καὶ ὅταν ἐνθυμεῖτο τὴν ἀμαρτίαν ὅπου ἔκαμε, μοιχεύσας τὴν Βηρσαβέε καὶ φονεύσας τὸν Οὐρίαν, τότε ἔψαλλεν αὐτὸν κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ὡς ἂν μίαν ἐπιφθόνον καὶ ἀντιφάρμακον ἐναντίον τῶν Δαιμονίων, ὅπου ἐκρήμυσαν αὐτὸν εἰς ἐκείνας τὰς ἀμαρτίας, δεόμενος, καὶ παρακαλῶν τὸν Θεόν, νὰ μὴ κυριευθῇ ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλην μίαν φοράν· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ὅταν ὁ Δαβὶδ ἐνθυμεῖτο ὅσα κακὰ ἐπαθὲν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, τότε ἔψαλλε τούτον τὸν Ψαλμόν, διὰ νὰ μὴ λησμονήσῃ τὴν χάριν καὶ βοήθειαν· ὅπου

τότε ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν· εἰς τὸ τέλος δὲ ἐπιγράφεται διὰ τί ἔ' ἐν τούτῳ περιερχομένη προσευχή ἐτα-
λείονα καὶ εἰς ἑκάστων ἔρχατο. (1)

1 : „ Ὁ Θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρό-
„ σχος .

Εἰς τὸν 20. Ψαλμὸν γράφεται „ Κύριε εἰς
τὸ ἐβοηθήσά μοι πρόσχος· τὸ ὅποιον εἶναι σχεδὸν τὸ
ἴδιον .

„ Κύριε, εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον

Τοῦτο εἶναι σχεδὸν ἴδιον μὲ τὸ „ τάχυνον
τοῦ ἐξελέσθαι με, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ἐν τῷ 1. Ψαλ-
μῷ. (2)

2 : „ Αἰσχυνθῆναι καὶ ἐντραπήναι
„ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου .

Καὶ τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τῷ 20. Ψαλμῷ οὕτως „ Αἰσχυνθῆναι καὶ ἐντραπήναι ἅμα οἱ

ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου. (3)

„ Αποστραφῆναι εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
„ καταίσχυνθῆναι οἱ βουλομένοι
„ μοί, κακά .

Καὶ τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τῷ 20. Ψαλμῷ οὕ-
τως „ Αποστραφῆναι εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ καταί-
σχυνθῆναι οἱ θέλοντές μοι κακά· (4) ὥς ἐκ
τούτου συμπεραίνεται· ὅτι ἀγλαὰ καὶ εἶναι τὰ
τοικῦτα, προσκτικὰ κατὰ τὴν φωνὴν, ἀλλ' ὅμως
ἔχουσι δύναμιν εὐχτικῶν .

3 : „ Αποστραφῆναι παραυτίκα αἰσχυ-
„ νομένοι οἱ λεγοντές μοι· εὖγε εὖγε !

Καὶ τοῦτο ἐν τῷ 20. Ψαλμῷ γράφεται
οὕτως „ Κομισάσθωσαν παραυτίκα αἰσχύνην αὐτῶν,

4 : „ Ἀ-

(1) Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὡς ὁ Θεοδώριτος, ὅτι ἐποίησε τὸν Ψαλμὸν τοῦτον ὁ Δαβὶδ ἐν σχήματι προσευχῆς, ὅταν
ἐδιώκετο ἀπὸ τὸν Ἀβεσσαλόμ· ὁ δὲ Κύριλλος σὺν τῷ Ἀθανασίῳ λέγει, ὅτι δύναται ὁ Ψαλμὸς οὗτος νὰ λέγεται
ἔκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, ὁμοίως εἰς τὸ βοηθῆσαι αὐτῇ διανασθῆναι τὸν Θεόν· προ-
σθένται δὲ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ Ψαλμοῦ τοῦτον τὰ λόγια ταῦτα „ Εἰς τὸ σῶσαί με· λέγει δ-
νοῖα· σωτηρίαν γὰρ ὁ Προφήτης αἰτεῖ ἔκ τῶν πολεμούντων ἀπαλλαγὴν· εἰκότως δὲ ἔ' τὸ „ εἰς ἀνάμνησιν τῇ ἐπι-
γραφῇ προσκειται· ἡ γὰρ μνήμη τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ἐκέντει τῶν πολεμίων σφοδρότερον· εἴπε δὲ ὁ Δίδυμος
„ Σωτηρία πάντες μετανοούντες ἡ ὧν ἐπελάθετο μνήμη· μνησθήσονται γάρ φησι, ἔ' ἐπιστραφίσκονται πρὸς Κύ-
ριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς· ἀγαθὸν γὰρ μνήμης τέλος, ἐπιστροφή .

(2) Ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει „ Μακάριον σὺν τσαύτῃ παρησίᾳ τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι, ὥς ἔ' κατεπέγειν αὐτὸν
εἰς ἡμετέραν βοήθειαν· πρῶτον δὲ προσέχειν τὸν Θεόν, ἔ' μετὰ τοῦτο τάχυναι προσήζατο· ἐὰν γὰρ ὅλας προ-
σχῇ, τίνας ἢ ποίας βοηθείας χηρίζομεν, παραχρῆμα σπλαγχνίζεται· σπλαγχνισθεὶς δὲ τάχυναι ἔ' οὐκ ἀναβάλλε-
ται (ἐν τῇ ἐκδεδ· Σειρᾷ·)

(3) Ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει, οἱ ζητοῦντες ἡμῶν τὰς ψυχὰς διασφθεῖραι, οἱ Δαίμονες εἰσι μάστιγα· ζητοῦσι δὲ ἔ'
οἱ πρὸς τὰς φαύλας πράξεις ὑδονὰς τε ἀτόπους ἡμᾶς ἐρεθίζοντες ἄνθρωποι· ἀλλ' οὐδέτεροι δύνανται, ἐὰν μὴ παρ
ἡμῶν τὴν καθ' ἡμῶν προδοσίαν λάβωσι ἔ' ἐὰν μὴ τὰς χεῖρας τῆς ψυχῆς δῆσαντες οὕτως αὐτοῖς ἀπολουθῶμεν·
οὗτοι τοίνυν αἰσχύονται, ὅταν ἡμᾶς ὑψηλότερους πολὺ τῆς παρ' αὐτῶν ἐπιβουλῆς κατορθούντας θεάσονται· (ἐν
τῇ ἐκδεδ· Σειρᾷ·)

(4) Ὁ δὲ Κύριλλος λέγει „ Πλὴν τῷ ἁμαρτάνοντι συμφέρεῖ ἀποστραφῆναι εἰς τὰ ὀπίσω διὰ μετανοίας, παλιν-
δρομοῦντι ἐφ' ὃ καταλείπειν ἀγαθὸν μετὰ τοῦ αἰσχύνεσθαι δεῖν .

οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. (1)

4: „ Ἀγαλλιάσθουσιν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητούντές σε ὁ Θεός.

Καὶ τοῦτο ἐν τῷ λθ'. εὐρίσκεται· ἀντὶ δὲ ταῦ ὁ Θεός, ἔχει γράφεται Κύριε.

„ Καὶ λεγέτωσαν διὰ παντός· μεγαλυνήτω ὁ Κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου.

Καὶ τοῦτο ἐν τῷ λθ'. εὐρίσκεται· ἀντὶ δὲ τοῦ λεγέτωσαν, εἰπάτωσαν ἔχει γράφεται. (2)

5 „ Ἐγὼ δὲ πτωχός εἰμι καὶ πέννης. ο λθ'. Ψαλμῷ. (4)

„ Θεός βοηθῆσόν μοι.

Καὶ τοῦτο ἐν τῷ λθ'. εὐρίσκεται· ἀντὶ δὲ τοῦ ὁ Θεός βοηθῆσόν μοι, ἔχει γράφεται „ Κύριος φροντίζει μου. (3)

„ βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σύ, Κύριε μὴ χρονίσης.

Καὶ τοῦτο ἐν τῷ λθ'. γράφεται· ἀντὶ δὲ τοῦ, ῥύστης, ἔχει εὐρίσκεται, ὑπερασπιστής· καὶ ἀντὶ τοῦ Κύριε, ἔχει εὐρίσκεται ὁ Θεός μου· ὅθεν τὴν ἑρμηνείαν τούτου τοῦ Ψαλμοῦ, ὅρα ἐν τῷ

(1) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Οὐ μόνον, φησι, τῇ γῇ παραδοθήσονται, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰσχύνης τὸν δὲ τὸν βίον ὑπεξελεύσονται οἱ κατατρεφόμενοι κατὰ τῶν εὐσεβῶς βίοντων τὰ δεινά· καὶ οἱ τοῖς ἐμοῖς κακοῖς ἐφειδόμενοι τραπεύοντο εἰς φυγὴν μετ' αἰσχύνης τὴν ἐμὴν ὀρώντες μεταβολὴν· ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει „ Τίνας ἐν τάχει κατασχυνθῆναι βούλεται; τοὺς λέγοντας εὖγε εὖγε! τούτοις τοὺς ἐγγελλόντας· τοὺς κολακεύοντας· τοὺς ἀποδεχομένους ὡς ἀγαθὰ τὰ βλαβερά καὶ θανάσιμα· πλὴν ὅτι τοὺς μὲν νοητοὺς ἐχθροὺς κατασχυνθῆναι καὶ ἀποσραφῆναι μόνον· τοὺς δὲ αἰσθητοὺς διὰ τάχους προσεύχεται· εὐκολότεροι γὰρ οὗτοι ὡς ἀδελφοὶ τῇ φύσει καὶ ὁμογενεῖς καὶ ὁμόφυλοι.

(2) Ὁ δὲ Θεοδώριτος λέγει „ Ταῦτα μὲν φησι πάθουσαν ἐκεῖνοι· οἱ δὲ τῆς ἐμῆς μερίδος· ἦτοι οἱ παρὰ σοῦ σωτήριον ἐλπίζοντες, καὶ οὐχὶ πλῆθει καὶ δυνάμει θαρροῦντες, τὴν δὲ παρὰ σοῦ μόνου βοήθειαν ἐκζητοῦντες, θυμῷ ἀπάσης ἐμπλησθεῖεν· ἵνα σου τὰς εὐεργεσίας ὑμνοῦντες χορεύωσι, καὶ λέγωσιν· Μεγαλυνθήτω ὁ Κύριος· καὶ τοῦτο οὐκ ἐν ἐνὶ καιρῷ· ἀλλὰ διὰ παντός, νικῶντος τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτοῖς πᾶν τὸ τῶν πολεμίων γένος· σωτήριον δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ Χριστός, ὁ αἴτιος τῆς αἰωνίου σωτηρίας· ὃν οἱ ἀγαπῶντες, τὸν Θεὸν δοξάζουσιν, ὅτι τὰ εἶδωλα καταλιπόντες, αὐτὸν ἠγάπησαν· (παρὰ τῷ Νικήτᾳ οὕτως εὑρίσκεται ἡ ἑρμηνεία αὕτη τοῦ Θεοδώριτου· παρὰ δὲ τῷ Θεοδώρῳ οὕτω γράφεται „ Τὸ Κύριος οὐ κεῖται ἐν τῷ Ἐξαπλῷ, θυμῷ ἀπάσης, φησι, τοὺς σοὺς ἐμπλησὼν ἐρασάς· ἵνα σου τὰς εὐεργεσίας ὑμνοῦντες χορεύσωσιν· ὁ δὲ Ἡσύχιος φησι „ Σωτήριον τοῦ Πατρὸς ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται· ἐν αὐτῷ γὰρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἡ σωτηρία πέπρακται ὅθεν καὶ Συμεὼν ἀπολαβὼν τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς ἀγκάλας ἔλεγεν· εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου· οἱ τοίνυν τοῦτο ἀγαπῶντες τὸ σωτήριον διὰ παντός τὸν Θεὸν μεγαλύνουσι· τούτοις δοξάζουσιν, ὅτι τὰ εἶδωλα καταλιπόντες τὸν Θεὸν ἠγάπησαν τὸν ὄντως σφύζοντα καὶ λυτρούμενον.

(3) Ὁ δὲ Εὐσέβιος λέγει „ Ὅρα δὲ, ὅτι μεγάλου βασιλεύων Ἐθνους ὁ Δαβὶδ, καὶ πλουσιώτατος ὢν, ἤδει τὸ φάσκον λόγιον· ὅσω μέγας εἶ, τοσούτω ταπείνου σεαυτὸν, καὶ ἐναντὶ Κυρίου εὐρήσεις χάριν· διὸ σμικρύνων ἑαυτὸν, καὶ τὸν πλοῦτον ὄντων τῆς χρηστότητος τοῦ Θεοῦ, πτωχὸν ἑαυτὸν καὶ πέννητα διὰ τῶν προκειμένων καλεῖ· ὥστε δὲ καὶ ἐκ πρωτόπου ταῦτα τοῦ λαοῦ τῶν Ἐθνῶν λέγεται, τοῦ πτωχοῦ καὶ πέννης διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀσέβειαν, παρακαλοῦντος ἐπιταχύναι τὴν τοῦ Χριστοῦ βοήθειαν, καὶ κατασχυνθῆναι τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς· ὅταν γὰρ πάσης ἀνθρωπίνης βοήθειας ἐκπέσωμεν, τότε τὸν Θεὸν ἀντιπάντων εὐρήσομεν.

(4) Ἐφῆ δὲ ὁ Ἡσύχιος „ Βοηθός ὡς ἰσχυρός· ῥύστης, ὡς αὐτὸς ἐνέχυρον ὑπὲρ ἡμῶν τῷ θανάτῳ πρὸς μικρόν· ὥστε ῥυσθῆναι τὴν ἡμετέραν αἰχμαλωσίαν, δίδόμενος· μὴ χρονίσης· ἀπέγνωσαι γὰρ παρὰ πάντων ἰατρῶν ὁ ἄρῳστος.

„ Εἴληφε τέρμα, ὥδε ὁ πρῶτος Τόμος.

„ Θεῶς δὲ εἶπ, τέρματος, χωρὶς κράτος.

Πίναξ πλουσιώτατος τῶν ἐν τῷ πορόντι Πρώτῳ Τόμῳ τοῦ Ψαλτηρίου πε-
ριεχομένων ἀξιομνημονεύτων κατὰ Ἀλφαβητον.

Α

Α'δρακάμ αἱ πρὸς τὸν Πατριάρχην ὑποσχέσεις, ἔλα-
βον τέλος. 386
Α'βασσαλώμ πῶς συνέλαβε πόνον καὶ ἔταχεν ἀνο-
μίαν. 48
Α'διάθαρ εἰς τὸν καιρὸν, διὰ τὴν λέγει ὁ Κύριος, ὅτι
ἔφαγεν ὁ Δαβὶδ τοὺς ἄρτους, ἡ δὲ πρώτη τῶν
Βασιλειῶν λέγει ὅτι ἐπὶ ἀβιμέλεχ. 266
Α'διμέλεχ δύο ὀνόματα εἶχεν. αὐτόθ' ὁ αὐτὸς εἶναι
μὲ τὸν Ἀγγού. αὐτόθ'..
Α'βυσσος ποῖα λέγεται· καὶ ποῖοι εἶναι οἱ θησαυροὶ
τῆς ἀβύσσου. 259
Α'βυσσος εἶναι τὰ περὶ ἕκαστον κρίματα Κυρίου·
αὐτόθ'.
Α'βυσσος ἀβυσσον ἐπικαλεῖται, πῶς ἐρμηνεύεται. 345
Α'γεθοὺς ὀνειδίζουν οἱ φαῦλοι, δι' αἷς ἔχουσι κακο-
παθείας. 553
Α'γαλλίαμά μου λέγειν τῷ Χριστῷ, οὐ πάντων ἐστίν. 252
Α'γαλλίασις τί διαφέρει ἀπὸ τὴν εὐφροσύνην. 59
Α'διαφόρως καὶ ἐκ παραλλήλου λαμβάνονται. 60
Α'γαλλίασις ἐν Κυρίῳ πῶς γίνεται. 255
Α'γάπης φύσις πρᾶγμα θερμὸν εἶναι. 342 Α'γά-
πην τελείαν ὁ φθάσας τοῦ Θεοῦ τί καίμνει. 500
Α'γάπης ἀδελφῶν ὀνόμος, πότα πρέπειν ἀργῆ. 552
Αγγελοι τὸ Μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐγίνωσκον
προτοῦ νὰ γένῃ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ. 130
Οἱ διακονοῦντες τῷ Χριστῷ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνέβαινον
μαζὶ ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτοῦ. 200 Πόρται αὐ-
τῶν ποῖαι εἶναι. 201 Ἀρχόντες εἶναι τοῦ δευ-
τέρου καὶ πρώτου οὐρανοῦ. 202 Διὰ τὴν ἡμέραν
ἐν τῇ ἀναλήψει· αὐτόθ'. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἐπροσάξεν αὐτοὺς νὰ ἄρουν τὰς πύλας ἐν τῇ ἀ-
ναλήψει. 202 Διὰ τὴν δις εἶπον τὸ ἄρατε· αὐ-

τόθ'. Δυσκίνητοι εἶναι πρὸς τὸ κακόν. 259
Τώρα δέματα τὴν εὐσάρκον οἰκονομίαν ἐγιναν ἀκί-
νητοι αὐτόθ'. Δύναμις εἶναι τῶν οὐρανῶν· αὐ-
τόθ'. Α'γγελος ὁ φυλάχ τοῦ ἀνθρώπου μεθ' ὁλόκλη-
ρον στρατευμα ὁμαζα. 270 Ἡ ἁμαρτία μα-
κρύνει τὸν φύλακα ἀπολόγου μας· αὐτόθ'. Α'γγελοι
φίλοι εἶναι. 314
Α'γγελι διὰ τὴν Δυνάμεις ὀνομάζονται. 380 Α
φωναὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἀναλήψει, φωναὶ σάλπιγγος
ὀνομάζονται· αὐτόθ'. Α'γγελοι εὐθεὶς ὀνομάζου-
ται. 401 Α'γγελος κοντὰ εἰς καθά περὶ ἐν εὐ-
ρίσκαται· αὐτόθ'. Τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην ἡ-
ξεύρουσι. 407 Α'γγελοι τείχη εἶναι τῆς Ἐκ-
κλησίας. 429 Οὐρανοὶ ὀνομάζονται. 154
Καὶ ἡμέραι. αὐτόθ'. Α'γγελοι δὲν ἡξεύρουσι ὅ-
λα, ἀλλὰ ὅσα διδασχούν. 201 Α'γγελοι ὅρη εἰ-
σι τὸν βορρᾶν ἐξαλαυνοντα. 339 Ἀρμα εἶναι
τῶν εὐθηνούντων. 535 Α'γγελοι ἀποσέλλονται
εἰς τὸ νὰ παιδεύουν τοὺς κακοὺς. 279
Α'γιον πότον οἱ Ἰουδαῖοι ὀνομάζον. 161. 163
Α'γίων μετὰ σκίσις ἐν εἰρήνῃ γίνεται. 24 Α'γιος
ποῖος εἶναι. 80. 105 Α'γίους διὰ τὴν ἐθαυμά-
σῳσεν ὁ Θεός· αὐτόθ'. ἀσθένειαι αὐτῶν ταχέως
ἐπέρχαν· αὐτόθ'. Α'γίων ὁ νοὺς χαίρει, ὅταν
πρόκηται εἰς αὐτοὺς πόνης ὑπὲρ ἀρετῆς διὰ νὰ φα-
νερωθῇ ἡ εὐδοκίαν. 212 Α'γίοις παρίσκαται ὁ
Θεός. 275 Μαρικὰ μένον χάρισματα ἔχουν. 367
Ἐκμειλίσουσιν οἱ ἅγιοι τὸν Θεὸν κατηγοροῦντες τὴν
τῆς φύσεως αὐτῶν ἀσθένειαν. 422 Α'γιος περι-
ζώννυται δυνάμειν. 141 Α'γιοι διὰ τὴν φανερόν.
σι τὰ κατορθώματά των. 523 Α'γιοι μόνοι ἱκανοὶ
εἶναι νὰ θαυμάζουν τὸν Θεόν. 546 Α'γιοι ἀν-
θρακες ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀνήφθησαν. 130

Ἀδὰμ μετὰ τὴν παράβασιν ἡ ἄκανθα ἐφύτρωσε. 251	μάρτυρας. 352
Ἐκαταράσθη διὰ τὴν παρακοήν του. 309 Ἄνδρες ἀμόρτανες δὲν ἐσμιγα μετὰ τὴν Εὐάν. 420 Ἀπαθῶς ἔμελλε νὰ γεννᾷ. 421 Ἀμαρτία αὐτοῦ, διὰ τὴν λέγεται καὶ μία καὶ πολλάι. 422	Διςχύνῃ τοὺς κακῶς τρέχοντας ἴσησι τῆς πονηρίας. 38 Ὅρα καὶ εἰς τὴν λέξιν Ἐντροπή ἐν τῷ Πίνακι τούτῳ.
Ἀδελφοὺς ὁ συμπονῶν σπάνιος εἶναι. 349 Κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ποῖος εἶναι ὁ καταλαλῶν. 413	Αἰτιατὰ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν αἰτίων ὀνομάζομεν. 41
Ἀδης τί εἶναι. 110 Εὐρυχωρότερος ἔγινε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων. αὐτοῦ.	Αἰῶν κυρίως ὁ μέλλον εἶναι. 61 Λέγεται καὶ τὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος μακρὸν διάστημα. 165 Καὶ τὸ ἐββαῖον τοῦ πράγματος. αὐτοῦ. Ἐσπέρα εἰσιν ὁ παρῶν, πρῶτ' δὲ ὁ μέλλον. 235 Αἰὼν πανταχοῦ ὁρίσως σημαίνει τὸ πάντοτε. 355 Ἐνίοτε δὲ σημαίνει καὶ ὁρίσμενον τινα καιρὸν. αὐτοῦ.
Ἀδικῆσαι οἱ συλλογιζόμενοι, πολὺν πόνον δοκιμάζουσι. 47	Ἀκακία διττῶς νοεῖται. 211 Τί εἶναι ἡ ἀκακία. 307
Ἀδικίαν ὁ ἀγαπῶν τὴν ψυχὴν τοῦ μισεῖ. 82 Ἀδικηταὶ τῶν πενήτων πρέπει νὰ φοβηθοῦν. 86 Ἐπ' ἀδικίαν δὲν πρέπει νὰ ἐλπίσῃ τις καὶ διὰ τί. 497	Ἀκακία τί δηλοῖ. 470
Ἀδικούμενοι θέλουσιν ἐξουσιάζουσι ἐν τῷ μέλλοντι τοὺς αὐτοὺς ἀδικούντας. 402	Ἀκούειν διαφέρει ἀπὸ τὸ ἐνωτίζεσθαι. 26. 394 Ἐπίτασιν δεήσεως σημαίνουσι. 440
Ἀδικὸν ἀνθρώπου δόξα εἶναι. 402 Ἀδικὸς ἄνθρωπος ποτε εὐχαρισεῖ τὸν Θεὸν καὶ ποτε τὸν βλασφημεῖ. 403 Ποτὲ δὲν θέλει εἰδῆ φῶς. αὐτοῦ.	Ἀλλαχμὸς τί εἶναι. 218. 257
Ἀδικία λέγεται ὁ ἀδικὸς ἄνθρωπος. 444 Τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ὡς ἄνθρωποι οἱ ἀδικοὶ τρώγουσι. 95	Ἀληθείας ποῖος ἐκζητεῖ ὁ Κύριος. 248 Ἀληθείας δύο τὰ σημαινόμενα. 100 Καρδία πρῶτον πρέπει νὰ ἀληθεύῃ εἰτα τὸ στόμα. 101
Ἀδολεσχία πόσα σημαίνει. 443	Ἀλλαγμὰ τί εἶναι. 356
Ἀδραξίρ τί δηλοῖ. 481	Ἀλλότριά ποῖοι εἶναι. 441
Ἀδων διαφέρει ἀπὸ τὸ ψάλλον. 528. 92. 218	Ἀλόπειρες τίες εἶναι. 503 Ποῖα κρέατα γίνονται μερίδες αὐτῶν. αὐτοῦ.
Ἀῆρ οὐρανοῦ ὀνομάζεται. 55	Ἀμαρτήματα κρύφια ποῖα εἶναι. 158 Ἀμαρτήματα ξένα ποῖα εἶναι. αὐτοῦ. Ταῦτα ἐν ἀγνοίᾳ μὲ προσευχὴν μόνην συγχωροῦνται, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἐν γνώσει. 205 Ἀμαρτήματα δὲν πρέπει νὰ κρύπτομεν. 311 Πᾶν ἀμαρτήμα κατὰ ἀφροσύνην γίνεται αὐτοῦ. Ὁ ἄλοος ἀμαρτήμασιν οὐ φαίνεται ὁφείλει. 312 Ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων ὁ κρύπτων, κοινῶς εἶναι τῆς τιμωρίας ἐκείνων. 412
Ἀθεῖα κορυφὴ πάσης πονηρίας ἐστὶ. 93 Ἀθεῖας χαρακτήρ εἶναι ἡ κακία. 437 Πόσον μεγάλη καὶ φοβερά ἀμαρτία εἶναι. 436	Ἀμαρτήματα ποῖα δεύονται πλύσεως, καὶ ποῖα καθαρισμοῦ. 418 Ἄλλα μὲν εἶναι δυσίατα, ἄλλα ἐνίατα, καὶ ἄλλα ἰάσιμα. 450 Ἀμαρτήματα μέζονα μέζονα σάλον προξενούσι, τὰ δὲ μικρὰ μικρὸν. 493 Καὶ τὸ λεπτότατον ὡς ἂν τὴν τριχὰ ἀμαρτήματα ἐξετάζουσι οἱ Δαίμονες. 538 Μεγαλῶτατα ἀμαρτήματα βυθοὶ θαλάσσης ὀνομάζονται. 539 Ἀμελούμενα τῶν ἀμαρτημάτων τὰ τραχύματα μέζονα γίνονται. 38 Ἀμαρτήματα
Ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ θανάτῳ ἐρευνῶνται ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος. 40	θανά.
Ἀθῶς ποῖος εἶναι. 138 Ἀθῶς χερσὶ ποῖος εἶναι. 199	
Αἰγυπτος τί σημαίνει. 544	
Αἰθιοπίας χεῖρ ποῖος εἶναι. 544 Τί δηλοῖ αὐτοῦ. 42	
Αἶμα ζωὴ νοεῖται. 42	
Αἰνεσις εἰς τοὺς εὐθεῖς πρέπει. 257. Δοξολογία καὶ εὐχαριστία εἶναι ἡ αἴνεσις. 411	
Αἰρετικῶν λάρυγξ τάφος εἶναι ἀνοιχτός 30 Αἰρετικῶν ἐκκλησίαι δὲν εἶναι τετυρωμένοι. 535	
Αἰσθησις ὑπόδημα εἶναι τῆς ψυχῆς. 486	
Αἰσθητήριόν μας διὰ τί συνειθίζομεν νὰ φέρωμεν	

θανάσιμα ὡδίνες εἶναι θανάτου καὶ ᾧ δου. 126
Καὶ ἀπὸ τὰ πλέον ἐσχατα καὶ εὐτελῇ πρέπει
νὰ φυλαττώμεθα. 158
Ἀμαρτία σαρκικὴ ἀνομία· πτέρνης λέγεται καὶ διὰ
τί. 396 Ἡ ἀμαρτία ἔχει νὰ παρασθῇ ἐν
τῇ κρίσει καθὼς ἐπαχθῇ· αὐτόθ. Θέλει παραστή-
σαι ὁ Θεὸς τὰς ἀμαρτίας ἐκείνου καὶ διὰ τί. 414
Ταῖς ψυχαῖς ἐπονται αἱ ἀμαρτίαι· αὐτόθ. Ἀ-
μαρτία μεγάλη μεγάλην χρειάζεται καὶ τὴν φιλαν-
θρωπίαν. 417 Ἀμαρτία κυρίως ποία εἶναι. αὐ-
τόθ. Ἀμαρτίας ἐνθύμησις σημεῖον εἶναι μετανοίας
ἀληθινῆς. 419 Ἀμαρτία μία ἱκανὴ παραπέμ-
ψαι εἰς γένεαν. 423 Ἀμαρτία τῆς τοῦ Θεοῦ ἀρ-
νήσεως εἶναι ἔλεγχος καὶ ἀπόδειξις. 437 Κα-
θαρὸς μένει ἀπὸ ἀμαρτίας ὁ φυλάσσων τὰς ἐν-
τολάς. 137 Ἀμαρτίαι τείχος εἶναι, ἐπειδὴ δὲν
ἀφίενται τὸν ἄνθρωπον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Θεόν. 140
Ἀμαρτία εἶναι αἰτία καὶ τοῦ ψυχικοῦ θανάτου
καὶ τοῦ σωματικοῦ. 459 Ἀμαρτίας φύσις αἰ-
σχος εἶναι, καὶ ἀνύπαρκτος. 462 Ἀμαρτίας
ἀρχὴ ἀπὸ καρδίας εἶναι· τὸ τέλος δὲ αὐτῆς ἐν
τῇ πράξει. 467 Ἀμαρτία ἄκανθα εἶναι. 470
Ἡ μεγάλη ἀμαρτία ῥάγμος εἶναι· αὐτόθ. Ἀ-
μαρτίας τόξον χωρὶς πρόσωπον δὲν ἐνεργεῖ. 482
Ἀμαρτίας καρπὸς εἶναι ἡ αἰσχύνῃ. 539 Ἀμαρ-
τία τόπος εἶναι τοῦ Διαβόλου. 307 Ἡ ἐλεη-
μοσύνη ἱατρύει τὰς ἀμαρτίας. 337 Ἀμαρτίαι
θανάσιμοι, πύλαι θανάτου λέγονται. 66 Ἀ-
μαρτία θηρεύει τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ τῆς ἡδονῆς
πρὸς θάνατον δελεάζει. 474 Ἀμαρτία ἀτιμία
εἶναι. 495
Ἀμαρτίαν οὐ ποιεῖ ὁ νοῦς, ἀνίσως δὲν ἀσθενήσῃ
καὶ νικηθῇ ἀπὸ τὰ πάθη. 34 Θάνατος ἡ ἀμαρ-
τία ὀνομάζεται. 36 Παλαιώνει τὴν ψυχὴν. 37
Πόθεν ἔχει ἡ ἀμαρτία τὴν σύσασίν τις. 45 Ἀ-
μαρτίαι κάμνουσι τὸν Θεόν νὰ μακρύνῃ ἀπὸ ἡ-
μᾶς, καὶ νὰ μὴ μᾶς ἐλεῇ. 70 Ἀναίρεσις ἀ-
μαρτίας ποία εἶναι. 72 Ἀμαρτία οὐκ ἐστίν,
σκότος ὅμως τυποῦται νοητόν. 77 Εἰς τὴν ψυ-
χὴν εἶναι πολέμιον. 82 Ἐν ἀμαρτίαις ὦν, λέ-
γει, ὅτι ἐπελάθετό μου ὁ Θεός, καὶ ὅχι ἐν συμ-

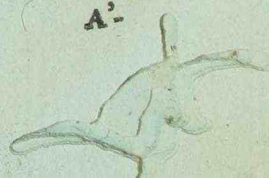
φοραῖς καὶ θλίψεσιν. 90 Διὰ τί ἀσθενεῖα ἡ ἀ-
μαρτία λέγεται. 105 Πᾶσα ἀμαρτία ἐξ ἀφρο-
σύνης γεννᾶται. 205 Ἀμαρτιῶν εὐθύναι ἐκ
ποίας ηλικίας ἀρχίζου. αὐτόθ. Ἀμαρτία πολ-
λὴ διὰ τί λέγεται. 207 Συγχώρησις ἀμαρτιῶν
ἀποχὴν, καὶ ταπεινώσιν, καὶ κακοπάθειαν χρειά-
ζεται. 209 Ἐκστασις ἐστὶ φρενῶν. 238 Τίνων
αἱ ἀμαρτίαι ἀφίενται, τίνων ἐπικαλύπτονται, καὶ
τίνων οὐ λογίζονται. 249 Ἀμαρτία τί διαφέ-
ρει ἀπὸ τὴν ἀνομίαν. αὐτόθ. διὰ τί ἡ ἀμαρ-
τία λέγεται ἄκανθα. 250 Ἀσέβεια εἶναι τῆς
καρδίας. 251 Ὁ βουλόμενος τὴν ἀμαρτίαν, κρύπ-
τει αὐτήν, ὁ δὲ μισῶν, ἐξομολογεῖται· αὐτόθ.
Ἡ ἀμαρτία μακρύνει ἀπὸ λόγου μας τὸν φύλα-
κα Ἄγγελον. 270 Ἀμαρτίαν τοῦ πρέπει νὰ
εὕρῃ τιμὰς καὶ νὰ μισήσῃ. 283 Ἀμαρτία πῶς
ἀφίεται· αὐτόθ. Τὰ λείψανα τῶν ἐκ τῆς ἀ-
μαρτίας τραυμάτων πρέπει νὰ ἱατροῦνται, ἵνα
μὴ εἰς ἐλκώσαι μεταφοιτησῶσι. 311 Ἀμαρτίας
παχύνει τὴν ψυχὴν. 324 Ἀμαρτίας συγχώρη-
σις, ἀνεσις εἶναι. 325 Ἀμαρτίαι ὅτι ὑπὲρ τὰς
τρίχας τῆς κεφαλῆς εἶναι, δὲν ἐρρέθη ὑπερβολι-
κῶς. 332 Ἀμαρτιῶν ὄβυσσος τὴν ἄβυσσον ἐ-
πικαλεῖται τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ. 346 Ἀ-
πάτη εἶναι. 396 Ἀμαρτία διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀ-
σέβειαν. 245 Ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν πατέρα
καὶ ἄνδρα ἔχει τὸν Διάβολον. 529
Ἀμαρτωλὸς ποῖος εἶναι. 2 Πίπτει εἰς τὸν λάκκον
καὶ κίνδυνον, ὅπου κατὰ τοῦ ἄλλου κατασκευά-
ζει. 49 Ἀμαρτωλοὶ οἱ ἀμετανόητοι, μετὰ τὴν
ἀνάσκειν ἀποσφραῖουσιν εἰς τὸν Ἄδην. 68 Ἀ-
μαρτωλὸς, ὅταν ἐπαινῶται, ἀνίατος μένει. 71
Ὅταν ἀμαρτάνει, δὲν νομίζει ὅτι τὸν βλάπτει ὁ
Θεός· αὐτόθ. Οὐ μέμνηται τῆς κρίσεως. 72
Μὲ τὸν λέοντα ὁμοιάζει. 74 Ἀρπάζει καὶ τα-
πεινώνει καὶ κατακυριεύει τοὺς πτωχοὺς· αὐτόθ.
Ἡ ἀμαρτία αὐτοῦ οὐχ' εὐρεθήσεται. 77 Ἀ-
μαρτωλοῦ οὐδὲν ἐστὶν εὐτελέστερον. 80 Πρὸ τῆς
κολάσεως δίκην δίδωσι. 82 Κύνῳ περιπατεῖ,
καὶ οὐχὶ εἰς τὸ μέσον. 88 Τοῖς ἔργοις φωνά-
ζει, ὅτι οὐκ ἐστὶ Θεός. 93 Ποῖαι ἀμαρτάνουσι
διακρί-

διακνήs. 204 Ἀμαρτάνοντες, διὰ τί λέγομεν
μὴ συνελκυσθῆς μετὰ ἁμαρτωλῶν, καὶ μετὰ
ἐργαζομένων τὴν ἀδικίαν. 223 Εἰς τοὺς ἁμαρ-
τωλοὺς θέλει δοθῆναι μὴ καυσικὴ δύναμις τοῦ
πυρός. 229 Ἀμαρτωλὸς δίδωσι τόπον εἰς τὸν
Διάβολον. 255 Θάνατος ἁμαρτωλοῦ πονη-
ρός 276 Ἀμαρτωλὸς οὐχ' ὑποτάσσεται τῷ Κυ-
ρίῳ. 296 Ἀμαρτωλοὶ οἱ διὰ τῆς μετανοίας
σωθέντες, θύρα σωτηρίας τοῖς ἄλλοις ἁμαρτω-
λοῖς γίνονται. 426 Ἀμαρτωλοῦ εἰς τὸ αἷμα
πῶς νίπεται ὁ Δίκαιος. 471 Ὁ κατὰ διάνοι-
αν ἁμαρτωλός, οὐ πάντῃ ἀτιμώρητος ἔσται. 499
Μετὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πρέπει νὰ συνανασρέφεται
τινας διὰ νὰ τοὺς ὠφελίσῃ, ὁ δὲ συνελκόμενος
εἰς τὰς ἁμαρτίας των, ὥς μὴ τοὺς συνανα-
σρέφεται. 223 Τὴν κορυφὴν τοὺς καταπα-
τοῦν οἱ Δαίμονες. 538 Ἀμαρτωλῶν βραχίον
να συντριβῇ, χρήσιμον, καὶ αἴτησις ἁγιο-
πρεπῆς. 77 Ἀμαρτάνων ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ Δια-
βόλου κρατεῖται 126 Ἀμαρτωλῶν ἡ πτώσις εὐ-
χερὴς ἐστίν. 527
Ἄμωμος ποῖος εἶναι. 100
Ἀναλήψις Χριστοῦ διὰ τίνων λόγων δηλοῦ-
ται. 201 Ἐν τῇ ἀναλήψει τὰ Χερουβὶμ τὸν
Χριστὸν ἐσήκωναν. 131 Ὁ ἀναληφθεὶς Χρι-
στὸς ἐκρύβη καὶ δὲν ἐφαίνετο· αὐτόθ. Τὸ
σκότος ἔβαλε σκέπασμά του. αὐτόθ. Δὲν
ἀπέβαλε τὴν σκηνὴν : ἦτοι τὴν σάρκα ὁ ἀ-
ναληφθεὶς. αὐτόθ. Διὰ τί ὁ Χριστὸς λέγε-
ται ὅτι ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οὐχὶ ἀ-
νεββάσθη. 384 Τί δηλοῖ τὸ ἐν ἀλλαγμῶ
καὶ ἐν φωνῇ σάλπιγγος ἀναβῆναι. αὐτόθ. Ἀνε-
βη εἰς τὸν οὐρανόν ὁ Χριστός. 464 Κατὰ ἀ-
νατολὰς ἀναλήφθη. 545
Ἀνάσα Κύριε, τί θέλει νὰ εἰπῇ. 17
Ἀναστάσεως πέρι, ποῖος πρῶτος ἐδίδαξε. 6
Ἀνάσασις Θεοῦ τί δηλοῖ. 527
Ἀνάσασις Χριστοῦ κατὰ τὴν ὁγδόην ἡμέραν : ἦτοι
τὴν Κυριακὴν ἐγένεν. 83 Ἀντίληψις ἐσθλῆ λέ-
γεται. 170 Ἀνάσασιν Χριστοῦ ἐδήλουν τὰ τοῦ
Δαβὶδ κεινотάφια, 473 Ἀνάσασις Χριστοῦ ἐ-

ξανάσασις μᾶλλον λέγεται ἢ ἀνάσασις. 538
Τί διαφέρει ἀνάσασις ἀπὸ τὴν ἐξανάσασιν.
αὐτόθ.

Ἀνεπίγρχοι Ψαλμοί, διὰ τί εἶναι. 255
Ἀνθρώποι πρῶτον βουλευόνται, εἶτα ἐκλέγουσιν, εἶ-
τα μένουσιν ἐν τῇ ἀποφάσει των. 2 Ἀνθρώπου
προσηγορία πῶς νοεῖται. 20 Ἀνθρώπος ὀλίγον
τι κατώτερος εἶναι τῶν Ἀγγέλων. 54 Δόξα
καὶ τιμὴ αὐτοῦ ποῖα εἶναι· αὐτόθ. Θεὸς εἶ-
ναι διὰ τὸ κατ' εἰκόνα, ἄνθρωπος δὲ γὰρ κατὰ
τὰ πάθη. 69 Κατὰ τὴν ὕψος αὐτοῦ ἐποίη-
σεν αὐτὸν ὁ Θεός. 88 Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὑ-
πὸ ἁμαρτίαν ἦτον. 94 Ποτὲ μὲν ἀπὸ τὴν φυ-
χὴν ὀνομάζεται, ποτὲ δὲ ἀπὸ τὸ ὄλον. 241
Ἐπ' ὀνομάζονται. 160 Ἐπ' ἄνθρωπον ὁ ἐλπίζων
ἐπικατάρατος. 270 Ἀνθρώπος ὁ ἔσω λέγεται
περισσότερον, παρὰ ὁ ἔξω. 275 Ὁ ἔσω ἔχει
μέλει ἐμῶνυμα τῷ ἔξω· αὐτόθ. Οἱ μετὰ ὀρθοῦ
λόγου ζῶντες, ἄνθρωποι λέγονται. 290 Ἀν-
θρώπος πῶς ἐν εἰκόνι διαπορεύεται. 322 Ἀν-
θρώπος πάροικος εἶναι. 325 Ἀνθρώπος ὀνομά-
ζεται καὶ ὁ Διάβολος. 350 Ἀνθρώποι χείρους
καὶ κρείττους διὰ τῆς τροπῆς γνωμέθω. 362
Ἀνθρώπων γένος ἐν τρισὶ συζυγίαις περιέχεται 394
Οὐ τοῖς κτήνεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς θηρίοις ὁ
ἄνθρωπος παρασυνεβλήθη. 400 Τιμὴ ἀνθρώ-
που ποῖα εἶναι· αὐτόθ. Ἀνθρώποι νύκτες ὀνο-
μάζονται διὰ τὴν παχύτητα καὶ τὸν ζόρον τοῦ
σώματος. 154 Ἀνθρωπαρεσκῶν κόκκαλα δια-
σκορπίζονται. 438
Ἀνθρώπος πῶς γίνεται θηρίον. 464 Ἀνθρώπων
ἀφανισμὸς δὲν θέλει γένῃ, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας
αὐτῶν. 477 Ἀνθρωπίνων οὐδὲν εἶναι μόνι-
μον. 496 Προσελεύσεται ἄνθρωπος καὶ καρ-
δία βαθεῖα καὶ ὑψωθήσεται ὁ Θεός, πῶς ἐρμη-
νεύεται. 506 Ἀνθρώπος ἐνάρετος ναὸς Θεοῦ
εἶναι ἅγιος καὶ θαυμαστός. 511 Ἀνθρώπος δὲν
καταλαμβάνει τοὺς λογισμοὺς τοῦ ἄλλου. 263
Ἀνθρώπος Ἐνὸς ἐπονομάζεται : ἦτοι ἐπι-
λῆσμων. 54 Καὶ Ἀδάμ : ἦτοι σαρκικός·
αὐτόθ.

Ἀνόητος εὐτυχῶν, πάντων εἶναι ἀθλιώτερος. 72
 Ἀνομία τί διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. 249. 474
 Καὶ ἀδιαφόρως λαμβάνεται αὐτόθ. Ἀνομία πτέρ-
 νης τι εἶναι. 396
 Ἀνομος ποῖος εἶναι. 28
 Ἀνταλλαγμα τί εἶναι. 450
 Ἀνταπέδωκα νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἀπέδωκα. 42
 Ἀνταποδοσις ποία εἶναι, καὶ ποία ἡ ἀπόδο-
 σις αὐτοῦ. 81. 253
 Ἀντίπτωσις ποῦ εὐρίσκεται. 20. 218.
 121 Τῶν Προφητῶν εἶναι ἴδιος. 128
 290. 336. 350. 355. 369. 152. 459.
 518.
 Ἀνυδρίας ἐν καιρῷ ποῖος Ψαλμός λέγεται. 508
 Ἀξιώματα λέγειν τῶν κατηγορουμένων, περισσότερα
 εἶναι κατηγορία. 407
 Ἀπαξ ἐλάλησεν ὁ Θεὸς πῶς νοεῖται. 497 Οὐκ ἐπὶ
 ἀριθμοῦ τίθεται, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ βεβαίως καὶ πάν-
 τως ἐπομένου. αὐτόθ.
 Ἀπὸ πρέθεσις, ἀντὶ τῆς ἐν λαμβάνεται. 84
 Ἀποσκορακίσης με τί δηλοῖ. 219
 Ἀπόστολοι κλημάτα εἶναι. 50 Ὁσᾶ ἦτον τοῦ Χρι-
 στοῦ. 185. 281. Καὶ ἀδελφοί του. 188. Πο-
 ταμοὶ εἶναι. 198 Πράξεις ἦτον. 206 Τοῖ
 Θεοῦ ἦτον. 226 Ἐλαφοὶ ἦτον. 230 Τοῖ Μο-
 νοκερώτων. 229 Ἐκλειον μὲν τὸ ἐσπέρας τοῦ
 Σαββάτου, ἡγαλλιάσαντο δὲ τὸ πρωὶ τῆς ἀνα-
 στάσεως. 235 Ἀνθρακες ὀνομάζονται. 130 Χά-
 λαζα ἦτον καὶ ἀνθρακες. 133 Κήρυγμα Ἀπο-
 στόλων ἐγένεν ὡσάν μία βροντή· αὐτόθ. Σαῖται
 ὀνομάζονται. αὐτόθ. 366 Ἀσραπαὶ εἶναι. 133
 Καὶ πηγαὶ ὑδάτων· αὐτόθ. Καὶ θεμέλια τῆς οἰ-
 κουμένης· αὐτόθ. Οὐρανοὶ ἦτον, 258 Δύ-
 ναμις αὐτῶν ποία ἦτον· αὐτόθ. Θεσσαυροὶ ἦ-
 τον τῶν ἀβύσσων· ἦτοι τῶν Μυστηρίων. 260
 Φῶς ἦτον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Χριστοῦ. 313 Κα-
 ταρράχται λέγονται. 346 Κελη Χριστοῦ ἦτον 363
 Βασιλεῖς εἶναι. 368. 534 Τὰς ψυχὰς τῶν
 Χριστιανῶν ἀνεγέννησαν. 368 Πάντων ἀρχόν-
 των ἦτον ἀρχοντες καὶ ζῶντες καὶ θανόντες. 374

Ἐκ προσώπου τῶν Ἀποστόλων ἐρρέθη ὁ μᾶ. Ψαλ-
 μός. 370 Ὁρμήματα εἶναι τοῦ ποταμοῦ. 378
 Στόματα αὐτῶν φωναὶ σάλπιγγος ἦσαν. 385
 Βάρεῖς εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. 389 Πύργοι εἶναι
 τῆς Ἐκκλησίας. 392 Αὐλάκια εἶναι τοῦ Ποτα-
 μοῦ τοῦ Θεοῦ. 515
 Ἀπόστολοι χριστοὶ ἦτον τῶν προβάτων ἐνδεδυμένοι. 515
 Ὁ νοῦς αὐτῶν ἠκονήτο πρὸς σύνεσιν, καὶ τὰς
 παραβολὰς τοῦ Κυρίου ἐνεούν. 395 Ἀπόστολοι
 ὡδοποίησαν τῷ Χριστῷ. 528 Οὐρανοὶ εἶναι. 531
 Ζῶα τοῦ Θεοῦ ὀνομάζονται. 532 Δυνάμεις εἶ-
 ναι τοῦ Χριστοῦ καὶ σρατιῶται· αὐτόθ. Εἰς τὴν
 Ἐκκλησίαν διμεοίρασαν τὰ κούρητων. 533 Ἀ-
 πέθανον εἰς τὰ ἔθνη, ὅπου ἐκληροδοτηθῆ-
 σαν· αὐτόθ. Ἄρμα τοῦ Θεοῦ εἶναι. 536 Σχύ-
 λοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ. 539 Ἡ ἐγλώσσά των
 ἐβάφη ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χρι-
 στοῦ· αὐτόθ. Πόθεν ἐκατάγοντο. 542 Φωνὴ εἶ-
 ναι τοῦ Χριστοῦ. 545 Νεφέλαι εἶναι. 546 Ὅλους
 ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν τῷ Θεῷ ὡς ὀλοκαυτώμα-
 τα. 522
 Ἀποφάσει ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ τῇ φοβερικῇ, δύω τι-
 να περιέχονται. 498
 Ἀρεταὶ καρπὸς εἶναι. 4 Πνευματικὴ θύσις εἶναι
 εἰς τὸν Θεόν. 23 Δύσκολοι μὲν εἰσι καὶ καθ'
 ἑαυταί, μάλιστα δὲ ἐνσπᾶναι τῶν ἀγαθῶν. 84
 Ἀρετὴ πᾶσα εἰς τὸ μέσον εὐρίσκεται. 87 Ἀρε-
 τῶν ὕψος ὅρας λέγεται. 199 Ἀρετῆς ὁ ἐργάτης,
 τί ἐπιθυμεῖ. 204 Πᾶσα ἀρετὴ διὰ δύω κατορ-
 θοῦται. 240 Σκληραὶ καὶ κοπιασικαὶ εἶναι. 115
 Ἀρετὰς τὰς ἐν τοῖς Ψαλμοῖς εὐρίσκομένας, ἐκ
 προσώπου τοῦ Δαβὶδ πρέπει νὰ προφέρωμεν. 277
 Ἀρετὴ εἰς τὸ μέσον δημοσιευθήσεται ὡς φῶς ὑ-
 πὸ τοῦ Θεοῦ ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι. 296 Κά-
 νένα πρᾶγμα τὴν ἀρετὴν νὰ ἐμποδίσῃ δὲν ἡμπο-
 ρεῖ. 305 Ἐμπροσθεν ἡμῶν λέγονται ὅτι εἶναι
 αἱ ἀρεταί. 356 Κροσοὶ λέγονται. 372 Ἀπὸ
 τὰς ἐξωθεν νοοῦνται καὶ αἱ ἐσωθεν ἀρεταί. 173
 Τοὺς ἐν ἀρετῇ ζῶντας, πάντες τιμῶσι. 172 Ὁ
 ὑπὲρ ἀρετῆς ιδρώσας καὶ κοπιάσας, μέλλει νὰ
 ζήσει. 397 Ἀρετὴ μνήμην καὶ ἀθάνατον ὀνο-
 μα-

μα προξενεῖ. 399 Ἐνάρητοι καταχυριεύσουσι τοὺς κακοὺς. 401 Δόξα εἶναι τῆς ψυχῆς. 402 Ἐνάρητοι λυτροῦνται ἀπὸ τὸν Ἄδην· αὐτόθ. Ἀρετὴν χρεώσῃ τινος νὰ κόμην, καὶ χωρὶς νὰ ὑποσχεθῇ. 411 Τιμὴ εἶναι τοῦ σοφοῦ ἡ ἀρετὴ. 494 Ἀρετὴ μὲ τὸ ἔλαϊον ὁμοιάζει. 434 Ἀρεταὶ ἄρματα ἀόρατα εἶναι. 136 Ἀρετὴ ὁδὸς καὶ σράτα εἶναι τοῦ Θεοῦ. 140 Διὰ τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν πολεμοῦνται οἱ Δαίμονες. 142 Δὲν εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ ἀναβαίῃ τις εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ μένῃ εἰς αὐτά· αὐτόθ. Ἀνοιχθῇ μετὰ Χριστὸν καὶ ἐπλάτυνθῇ ἡ σράτα τῆς ἀρετῆς. 143 Διὰ τῆς ἀρετῆς χαρακτὴρ ἐγγίνεται τῆς θείας φύσεως. 462 Σκιά εἶναι τῶν θεῶν πτερυγίων. αὐτόθ. Πόλις λέγεται ἡ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς συνωκισμένη. 475 Ὁ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀναστροφόμενος, κύων εἶναι, καὶ ὄχι ἄνθρωπος. 476 Ἐξω τῆς πόλεως τῆς ἀρετῆς ἡ δυσώδης ἀμυχρία εἶναι αὐτόθ. Ὁ ἐκπεσὼν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῇ τῆς πόλεως τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀνω πόλεως τότε ἐκπεσείται. 479 Ὁ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν εἰς τὴν κακίαν μεταπίπτων σαλεύεται. 494 Ἀρεταὶ γεννήματα εἶναι τῆς νοητῆς γῆς. 515 Ἡ τελεία τῆς ἀρετῆς ἐργασία, ολοκαύτωμα νοεῖται. 521 Ἀρετὴν μερικὴν καὶ τελείαν, πῶς δέχεται ὁ Θεός. 429 Ἀρετῶν βασιλὶς εἶναι ἡ Εὐσεβεία. 437 Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀκολουθοῦσι τῇ Εὐσεβείᾳ. 438 Ὁ τὴν Εὐσεβείαν ἐκβαλὼν, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν συνεξέβαλεν. 43 Ἀρεταὶ θεοὶ αἰνέσεως εἶναι. 411 Ἀρεθροὺ χωρὶς, προφέρωνται τὰ πολλὰ γινώσκει πράγματα. 193 Ἀρχιερεὶς πρόσωπον εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. 372 Αὐτοὺς τιμῶσι οἱ βασιλεῖς· αὐτόθ. Πρέπει νὰ ἐρευνῶν διὰ νὰ εὕρῃ τοὺς ὁρατοὺς καὶ ἀόρατους ἐχθρούς τῆς Ἐκκλησίας. 392 Πρέπει νὰ δυναμόνοῦν τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ καλὸν τοὺς παράδειγμα· αὐτόθ. Κριοὶ εἶναι τῶν προβάτων. 515 Καὶ μόσχοι. 429 Ἀρνήσεις δύο, μίαν ποιοῦσιν ἄρνησιν. 325 Ἀσέβεια κυρίως ποία εἶναι. 2 Διαφέρει ἀπὸ τὴν

ἀμαρτίαν. 245 Ἀσεβὴς ποῖος εἶναι. 2. 5. 245 Ἀσέβης ἐν κρίσει οὐκ ἀναστήσονται, πῶς ἐννοεῖται. 6 Ἡ οὐσία αὐτῶν δὲν ἀφανίζεται, ἀλλ' ἡ κακία καὶ ἡ σέβεια. 7 Ἀσέβης πῶς περιπατοῦσι κύκλῳ. 88 Καταχρηστικῶς καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ λέγονται. 117 Καὶ ὁ Διάβολος ἀσεβὴς εἶναι. 119 Ἀσεβοῦς τόπος ποῖος εἶναι. 307 Ἀσεβοῦς ὄνομα δὲν ἐγγράφεται εἰς τὴν βίβλον τῶν ζώντων. 399 Ἀσεβοῦς ποίαν ἀμαρτίαν ἀποσρέφεται ὁ Θεός. 76 Ἀσθενεῖα αἱ ἐπαναστάσεις τῶν δυσσεβῶν λέγονται. 532 Ἀσθενεῖς ὅλοι ἐμῇ χάριτι τὴν ἐσθήθειν τοῦ Θεοῦ. 34 Ἄσμα κακὸν ποῖον εἶναι. 327 Ἀσπίς διὰ τί κλεῖει τὰ αὐτιάτης. 469 Ποιοὶ μὲ αὐτὴν ὁμοιάζουν· αὐτόθ. Ἄσω διαφέρει τοῦ ψαλῶ. 92 218 Ποῖος ἄδει ἄσμα κακόν. 256 Ἀτιμία ποία εἶναι. 495 Ἀττικῶν ἰδιώμα ποῖον εἶναι. 512 Αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀκίνητον εἶναι καὶ ἄκλιτον. 115 ὁ Θεὸς πῶς κλίνει αὐτό. 116 Ἀφρων διὰ τί μὲ τὴν καρδίαν μόνην εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι Θεός. 93

B

Βαβυλωνος θυγάτηρ ποία εἶναι. 371 Βακτηρία ποία εἶναι. 194. 195 Βακτηρία καὶ ῥάβδος ὁμοῦ τὸν σκυρὸν δηλοῦσι. αὐτόθ. Βάρις ποῖα ὀνομαζονται. 368 Βάπτισμα ὕδωρ ἐστὶν ἀναπαύσεως. 194 Σκιά ἐστὶ θανάτου καὶ μύημα. αὐτόθ. Κολυμβῆθαι τοῦ βαπτίσματος θλασσαι λέγονται. 198 Κατακλυσμός ὑπὸ Θεοῦ κατοικούμενος λέγεται, καὶ διὰ τί. 231 Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βαπτίσματος ποῖος ψαλμός λέγεται. 249 Μακάριοι εἶναι οἱ βαπτιζόμενοι· καὶ διὰ τί· αὐτόθ. Διὰ τί κατακλυσμός νοεῖται ἡ ἀμαρτία. 252 Διὰ τί λέγεται ὕδατα πολλὰ· αὐτόθ. Βάπτισμα φωτίζει καὶ καθαρίζει τὰς ψυχὰς. 269 Ὁδὸς εἶναι εἰς σωτηρίαν. 415 Βαπτίσματος χάρις ἐπιπλεῖον ἐκπλύνει. 418 Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βαπτίσματος ὁ-

μολογοῦνται τὰ τῆς πίσεως δόγματα. 134 Βα-
πτίσματος κολυμβήθρα μήτρα εἶναι. 468 Βα-
πτίσματος σφραγίς σημειώσεις εἶναι τῶν φοβου-
μένων. 488 Παρὰ τὴν κολυμβήθραν τοῦ βαπτί-
σματος εὐφραίνονται οἱ ἐξ Ἑθνῶν. 518 Βαπτί-
σματος ἡ δωρεὰ μόνη δύναται δοῦναι τὴν τῆς
χρίστος λευκότητα. 423 Βυθοὶ θαλάσσης ὀνομά-
ζονται. 539
Βασάν τι θέλει νὰ εἰπῇ. 538
Βασιλείαν ὁ θρόνος σημαίνει. 366 Βασιλεῖς ἐ-
τίμησαν τὸν Χριστὸν καὶ θυγατέρες βασιλέ-
ων. 368
Βασιλεὺς οὐρανῶν κληρονομία πῶς δεδωμέ-
ται καὶ πῶς ἐδόθη. 491 Τοῖς φοβου-
μένοις δίδεται, καὶ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεόν.
αὐτόθ. . . . .
Βασιλεῖς δύο ποιοὶ ἐκινούνο κατὰ τοῦ Χριστοῦ. 8
Βασιλεὺς δὲν φυλάττεται διὰ τὴν πολλὴν δύνα-
μίν του. 263
Βασιλεὺς δυνάμεις, τὰ στρατεύματα εἶναι. 355 Ὁ
βασιλεὺς, τῶν ὑπκόων δεῖται αὐτόθ.
Βασιλεὺς λέγεται, καὶ ὁ ἐκκληγεμένος εἰς βασιλείαν
οὐρανῶν. 491
Βασιλεὺς πρέπει νὰ εὐχεται διὰ τὸν λαόν του. 211
Βασιλεὺς εἶναι ὁ κυριεύων τὰ πάθη. 503. 164
Βασιλεὺς τῶν λογισμῶν τῶν δικαίων εἶναι ὁ Κύ-
ριος. 372 Διὰ τὸν φόβον καὶ δύναμιν τῶν ὁ-
ρθοδόξων βασιλέων πολλοὶ ἐδέχθησαν τὸν Χριστι-
ανισμόν. 517 Οἱ βασιλεῖς ὑπὲρ ἡμαρτημάτων
δεόμενοι, τὰ ἐκείνων εἰς ἑαυτοὺς ἐναλαμβάνου-
σι σφάλματα. 550
Βασίλισσα ποία εἶναι. 369
Βενιαμὴν νεώτερος ἐν ἐκτάσει ποῖος εἶναι. 541
Βιβλίου κεφαλὴ ποία εἶναι. 330
Βλέφαρα Θεοῦ ποία εἶναι. 81
Βόδια ποιοὶ εἶναι. 56
Βοήθεια ποία εἶναι. 487
Βορρᾶς ὁ Διάβολος νοεῖται. 388 ὁ πρὸς βορρᾶν
βλέπων ἄνθρωπος, τί εἰπῇ. 389 Πλευρὰ τοῦ
βορρᾶ πῶς ἐννοῦνται. 389
Βοσὸρ τι θέλει νὰ εἰπῇ. 201

Βουλή ποία νοεῖται. 3 6 . Βουλή τοῦ Κυρίου ποία
ἦτον. 261
Βροντὴ ἐφάνη εἰς τοὺς πολλοὺς ἡ φωνὴ τοῦ Πα-
τρός. 133
Βροχὴς ἐν ἀνυδρίᾳ γενομένης ποῖος Ψαλμὸς λέγε-
ται. ? 509

Γ

Γαβριήλ, διὰ τί εἶπε τὴν Θεοτόκον μόνον κεχαρι-
τωμένην. 370
Γαλαὰδ πῶς ἐρμηνεύεται. 484
Γάμος τέμιος εἶναι διὰ τὴν παθοποιίαν, ἐκ τῆς ἁ-
μαρτίας ὅπως ἔχει τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἐμπαθῆ
ἡδονήν. 421 Ἡ παράβασις τὸν γάμον εἰσήγα-
γεν αὐτόθ.
Γάμου τὴν σωφροσύνην ὡς ἀναφορὰν δέχεται ὁ
Θεός. 429 Γάμον πνευματικὸν τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ποῖος Ψαλμὸς φανε-
ροῖται. 362
Γὰρ σύνδεσμος περιττός εὐρίσκεται. 339. 531
Γαστήρ ἀναγωγικῶς ποῖον νοεῖται. 242
Γέννησις πλατυτέρως καὶ ἐπὶ τῆς κτίσεως λαμβά-
νεται. 11
Γενῶν οὐ πάντοτε οὐσίωσιν δηλοῖ, ἀλλὰ καὶ σχέ-
σιν. 239 Γέννοιτο γέννοιτο, ἀντὶ τοῦ ἀμὴν ἁ-
μὴν νοεῖται. 341
Γερμανοῦ τοῦ νέου Κανὼν ὠραίος ἀνέκδοτος εἰς ὁ-
λας τὰς Συνόδους. 405
Γέουσιν, ὄχλος ὄργανα μουσικὰ καὶ ψαλμο-
δαί. 125
Γῆ διαφύρας νοεῖται. 105 Κτήμα ἔγινε τοῦ Κυ-
ρίου. 197 Πλήρωμα αὐτῆς ποῖος εἶναι αὐτόθ.
Διὰ τί καὶ τὸ πλήρωμα τῆς γῆς εἶπεν ὁ Δαβὶδ
ὅτι εἶναι τοῦ Κυρίου. αὐτόθ. Θεμέλιον αὐτῆς
τὸ πρόσταγμα εἶναι τοῦ Θεοῦ. 198 Νερὸν εἶ-
ναι ὑποκάτω αὐτῆς αὐτόθ. Ἐπάνω εἰς τὰς θα-
λάσσας ἐξερεώθη αὐτόθ. Μερικῶς τοῦτο νοεῖ-
ται, καὶ ὅχι καθολικῶς αὐτόθ. Ἐπ' οὐδενος
κρέμαται. αὐτόθ. Γῆ ζώντων καὶ γῆ τιθεώ-
των ποία εἶναι. 221 Γῆ πλήρης, εἶναι ἐλέους. 258

- Γῆ οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζονται. 260 Γῆν τῶν πραγ-
 ῶν τίνες κληρονομοῦν. 297 Γῆ ἡ νοπή καὶ
 μακαρία νοεῖται. 306 Εἰς τὴν γῆν ποῖος τα-
 πεινοῦται. 360 Γῆς ποῖοι ἔγιναν ἀνώτεροι. 368
 Γῆ διὰ τί παράγεται μάρτυς. 407 Δέν εἶναι
 ἔμφυχος αὐτόθ. Οἱ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς
 ὄντες, ποῖοι νοοῦνται. 511 Πότε ἐσεί-
 σθη. 531 Γῆ νοπή ποῖα εἶναι, καὶ τίς ὁ καρπὸς
 αὐτῆς. 525
 Πῆγας πῶς ἐρμηνεύεται. 154 Μὲ τὸ πλῆθος τῆς
 δυνάμεώς του δέν σωζεται. 264
 Γνώσκει πῶς ἐκλαμβάνεται. 6. 300 Γνώσκουσι,
 τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος παρατείνεται. 292
 Γλώσσα Ἑβραϊκὴ μεταχειρίζεται τὰ πληθυντικά
 ἀντὶ ἐνικῶν. 8. 53. 149 Κοντὰ εἰς αὐτὴν ἡ
 σράτα δηλοῖ διάφορα πράγματα. 13 Περιττὸν
 λαμβάνει τὸ ὅτι. 25 Καὶ αἰτιολογικὸν καὶ βε-
 βρωτικόν. 71 Τῶν δυνάμεως αὐτὴ ὀνομάζει
 τὸν δυνατὸν, καὶ ἄνθρωπον εἰρήνης τὸν εἰρη-
 κόν. 32 339 Συνειθίζει νὰ ἐνὶ τὰ ἄρθρα με-
 τὰς ἀντωνυμίας. 73 Τὸ ἐπιτίκτις ἀντὶ τοῦ πολ-
 λάκις λαμβάνει. 87 Συνειθίζει νὰ διπλασιαζῇ
 τὰς αὐτὰς λέξεις. 163 Πρῶσιν αἰτιατικὴν με-
 ταχειρίζεται ἀντὶ γενικῆς. 205 Τὸν καὶ σύνδε-
 σμον, μεταχειρίζεται περιττῶς. 207 Γενικὰς
 κτητικὰς ἀντὶ ἐπιθέτων μεταχειρίζεται. 228. Τὰ
 ὀριστικὰ λαμβάνει ἀντὶ ἐνικῶν. 117 Τὸ εἰς σφό-
 δρα, ἀντὶ τοῦ λίαν λαμβάνει. 312 Τὰ συγχε-
 κριμένα μεταχειρίζεται ἀντὶ τῶν ἀφηρημένων. 322
 Συνειθίζει νὰ διπλασιαζῇ τὰ ὀρήματα μετὰς με-
 τοχής. 326 Τὸ προσθήσει, ἀντὶ τοῦ θελήσει με-
 ταχειρίζεται. 339 Ἀδιαφόρως μεταχειρίζεται
 τὰς συντάξεις τῶν ῥημάτων καὶ τῶν προθέσε-
 ων. 344 Κάθε πόλιν θυγατέρα ὀνομάζει. 371
 Αὕτη ἐνα καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνει μετὰ τὴν διὰ καὶ
 μετὰ τὴν ὑπέρ. 376 Τοὺς μέλλοντος χρόνους,
 ἀντὶ εὐκτικῶν λαμβάνει. 429
 Γλώσσα προχειρότατον εἶναι εἰς κάθε εἶδος κακί-
 ας. 272 Τί ἐστὶ τὸ παῦσαι τὴν γλῶσσαν ἀπὸ
 κακοῦ αὐτόθ. Γλώσσα ἐχθρῶν τοξάρι εἶναι καὶ
 ῥομφαία. 505
 Γνώμη συνεργεῖς πόνοις χαωμένη νικά τὴν φύ-
 σιν. 422
 Γνώσις φιλή δέν εἶναι ἀρκετὴ εἰς σωτηρίαν. 13 Γνώ-
 σις ἡ περὶ Θεοῦ ποτήριον εἶναι. 195 Ἡ ἐν τῷ
 παρόντι γνώσις, γεῦσις εἶναι. ἡ δὲ ἐν τῷ μέλ-
 λοντι χορτασμός. 122 αὐτόθ. 270 Γνώσις διτ-
 τὴ εἶναι. 146 Κατὰ τῆς γνώσεως φύσιν καὶ
 χρόνον ἐπικινεῖ ὁ Διὰβλος. 481
 Γονεῖς οἱ ἀφίνοντες τὰ παιδιᾶτων νὰ τραγωδοῦν, ἐ-
 λέγχονται. 352 Γονεῖς οἱ παλαιὰ βιβλία ἔκα-
 μναν τὰ σέματα τῶν εἰς τὰ παιδιᾶτων αὐτόθ.
 Γραφὴ νέα περισσώτερον πρέπει νὰ μελετᾶται ἀπὸ
 τὴν παλαιάν. 4
 Γραφὴ ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζει
 τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. 26 Τοὺς υἱοὺς ὀνο-
 μαζει περισσώτερον ἀπὸ τὰ ἔργα, παρὰ ἀπὸ
 τοὺς πατέρας των. 39 Ῥητὰ Γραφῆς, ἄλλα μὲν
 ἐξηγοῦνται μόνον κατὰ τὸ γράμμα, ἄλλα δὲ
 κατὰ ἀναγωγὴν μόνον, καὶ ἄλλα καὶ κατὰ τὸ
 γράμμα καὶ κατὰ ἀναγωγὴν. 59 αὐτόθ. Συνει-
 θίζει ἡ Γραφὴ νὰ φανερώη μὲ διπλασιασμόν τὰ
 τίμια ὀνόματα. 61 Ποῖον σχῆμα εὐρίσκεται εἰς
 πολλὰ μέρη τῆς ἁγίας Γραφῆς. 94 Ἡθεῖα
 Γραφὴ ἱερά ἐστὶ τράπεζα. 195. Τὰ λυπη-
 ρὰ βάλλει προτίτερα ἀπὸ τὰ χαροποιά. 334
 Γράραι πηγὰ ὑδάτων εἶναι. 342 Ἀβυσσος εἶ-
 ναι ἡ Γραφὴ. 346 Τὰ εὐκτικὰ σχηματίζει ὡς
 προσεκτικὰ. 365 Συνειθίζει νὰ σχηματίζῃ τὸν
 Θεὸν, πῶς κρίνεται μετὰ τοὺς ἀνθρώπους προσκα-
 λῶν τὰ ἄψυχα. 404 Συνειθισμένον εἶναι εἰς
 αὐτὴν καὶ ἄλλο σχῆμα. 140 Γραφῆς οἱ λόγοι
 κατὰ τί εἶναι κεκαλυμμένοι, καὶ κατὰ τί λαμ-
 προί. 533
 Γρηγόριος ὁ Θεσσαλονίκης ποῖαν προσευχὴν προ-
 σπύχετο. 139
 Γυνὴ εἰς τὸν μακχρισμόν συμπεριλαμβάνεται. 2
 Δέν διαφέρει ἀπὸ τὸν ἄνδρα κατὰ τὰ καλὰ ἔρ-
 γα καὶ τοὺς μισθοὺς αὐτόθ.
 Διὰ
 Δαβὶδ πρῶτος ἐδίδαξε περὶ ἀναστάσεως. 6 Ἡ αἰ-
 σθητὴ βασιλεία του, οὐ κατέσχε τὰ πέρατα. 14
 Διὰ

Διὰ τί ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν του δίκαιον. 20
 Προτίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο του ἔργον παρεκάλει
 τὸν Θεόν. 27 Δὲν ἀποφεύγει τὸν ἐλεγγμόν,
 ἀλλὰ τὸν μετὰ θυμοῦ γινόμενον. 33 Διὰ τί εἶ-
 πειν, ὅτι ἦτον ἀσθενής. 34 Ποία ἦτον ἡ κλίση
 του καὶ ποία ἡ σρωμνὴ του. 37 Ἐμετανόησε
 διὰ τὴν ἡλπίσεν εἰς τὴν φρονιμάδα τοῦ φίλου του
 Χουσι, καὶ ὅχι εἰς τὸν Θεόν. 39 Ἐξ ὀνόμα-
 τος δὲν εἶπε τὸν Ἀβεσσαλώμ, ἐντρεπόμενος δι'
 αὐτόν. 41 Πῶς εἶπεν, ὅτι δὲν ἀνταπέδιδε κακὰ
 εἰς τοὺς αὐτὸν ἀδικούντας, εἰς καιρὸν ὅπου τοὺς
 ἐπολέμει. 41 Δόξα αὐτοῦ ποία ἦτον. 42 Ἐ-
 ἔθρηνη διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβεσσαλώμ. 42
 Μὲ ἡμῶς τὰ ἔθνη συναριθμεῖ τὸν ἑαυτὸν
 του. 51 Διὰ τί ἄρχισε τὸν πρῶτον Ψαλμὸν
 μὲ ἐνικὸν ἀριθμὸν Μικχάριος καὶ ὅχι μὲ πλη-
 θυντικόν. 2 Διὰ τῶν Ψαλμῶν ἐξαγγέλλει εἰς
 κάθε Ἐκκλησίαν τὰς αἰνέσεις τοῦ Θεοῦ. 66
 Διὰ τί, ποτὲ μὲν, πληθυντικῶς προφέρει τοὺς
 καλοὺς καὶ κακοὺς, ποτὲ δὲ ἐνικῶς. 70 Ἐλυ-
 πεῖτο βουλευόμενος, μήπως ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἀ-
 ποθάνῃται. 90 Ποῖον θάνατον ἐφοβέτο. 91
 Καὶ μὲ τὴν θεωρητικὴν ἀρετὴν καὶ μὲ τὴν Πρα-
 κτικὴν εὐφραίνει τὸν Θεόν. 92 Οὐ μόνον τὰ
 πράγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ λογία τὰ μέλλοντα
 ῥιθῆναι, ἡ χάρις εἰς αὐτὸν προσδήλωσε. 160
 Τίνος σέφανον καὶ λίθον ἔβαλεν εἰς τὴν καρδίαν
 του. 165 Καὶ μετὰ θάνατον καθαρώτερον ἐ-
 θεάτατό τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Μυστήριον. 168
 Πάντοτε ψάλλει· αὐτόθ. Μεγάλη ἦτον ἡ δό-
 ξα του, διὰ τί ἐβλάστησεν ἐξ αὐτοῦ ὁ Χρι-
 στός. 169 Διὰ τί με διπλᾶς καὶ τριπλᾶς λέ-
 ξεις φανερώνει ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. 182
 Καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν ζητεῖ νὰ μάθῃ
 καὶ τὴν θεωρητικὴν. 204 Ἐσωσεν αὐτὸν ὁ Ἰη-
 σοῦς ἐκ τοῦ Ἄδου. 205 Διὰ τί ἐζήτην νὰ συ-
 γχωρηθοῦν τὰ ἐν ἀγνοίᾳ ἀμαρτημάτων του. 205
 Διὰ τί Ἰσραὴλ ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν του. 210
 Τρεῖς φοαῖς ἐχρέσθη. 215 Μετὰ τὴν ἀμαρτίαν
 ἔλαβε πάλιν τὸ προφητικὸν χάρισμα, δι' ἐγκαι-
 νισμοῦ τῆς ψυχῆς του. 232 Ποῖος λόγος ἐσά-

θη αἰτία νὰ ἀμαρτήσῃ ὁ Δαβὶδ. 235 Πῶς
 διέθρεψεν αὐτὸν ὁ Θεός. 240 Αἱ ταλαιπωρίαι
 τοῦ Δαβὶδ πρέπει νὰ εἶναι παράδειγμα εἰς τοὺς
 μετανοούντας. 243 Διὰ τί παρακαλεῖ τὸν Θε-
 ὸν νὰ κινήσῃ τὴν ὀργὴν του κατὰ τῶν πονη-
 ρῶν. 245 Ἐλυτρώθη ἀπὸ τὸν θάνατον, οὐχὶ
 δὲ καὶ ἀπὸ τὰς συμφορὰς. 250 Σαλότητα ὑ-
 ποκριθεὶς ἐγλύτωσε τὴν ζωὴν. 266
 Δαβὶδ διὰ τί λέγει ὅτι ἐβλήθη εἰς αὐτὸν ἡ χεὶρ
 τοῦ Θεοῦ, εἰς καιρὸν ὅπου ἐσυγχωρήθη ἡ ἀ-
 μαρτία του; 251 Τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ,
 ὀνόματα κάμει αὐτοῦ. 125 Διὰ τί ἐκαταρά-
 το τοὺς ἐχθρούς του. 287 Μὲ σχῆμα ἀρᾶς
 προφητεύει τὰ μέλλοντα· αὐτόθ. Ὡς καλοθε-
 λητής τῶν ψυχῶν τῶν ἐχθρῶν του καταράται αὐ-
 τοὺς. 287 Τὸν Σαουλ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας,
 δὲν ἐθανάτωσεν αὐτόν. 287. 460 Ἀξιόπιστος
 εἶναι, εἰ καὶ μόνος μαρτυρεῖ. 303 Πῶς ἐσίγη-
 σεν ἐξ ἀγοθῶν. 319 Ἀπὸ λύπης καὶ μικροψυ-
 χίης ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. 320
 Ἐφοβέτο τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Θε-
 οῦ. 396 Μετὰ δέκα μῆνας ἢ μετὰ ἕνα χρόνον
 ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν Ναθαν. 417 Καὶ διὰ τί. αὐ-
 τόθ. Ἀπὸ διαβολικὴν δύναμιν συνηρπάγη ὁ Δα-
 βὶδ καὶ ἡμαρτε αὐτόθ. Διὰ τί ἐσυγχωρήθη νὰ
 ὁμολογήσῃ αὐτόθ. Διὰ τί ἐν τῷ παντηκοσῶ
 Ψαλμῷ ἐζήτησε συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν του
 αὐτόθ. Τὰ δύο του ἀμαρτήματα ὡς ἕνα φαί-
 νονται. 419 Παντελῶς δὲν ἀπέστη ἀπὸ τὸν Δα-
 βὶδ τὸ προφητικὸν χάρισμα, ὅταν ἡμαρτεν,
 ἀλλὰ μόνον μερικῶς. 425 Παράδειγμα μετα-
 νοίας τοῖς ἄλλοις ἔγινεν. 426 Ἐξομολογεῖται
 καὶ εὐχαρισεῖ τῷ Θεῷ εἰς τὰ ἔθνη διὰ τῶν
 Ψαλμῶν του. 148 Μὲ διάφορα λόγια προφέρει
 τὸ αὐτὸ νόημα. 125 Διὰ τί εἰς ἄλλο μὲν μέ-
 ρος λέγει ὅτι φοβεῖται, εἰς ἄλλο δὲ, ὅτι δὲν
 φοβεῖται. 444 Ποῖον Ψαλμὸν ἐσύνθεσε μέσα
 εἰς τὸ σπλήνιον, καὶ ποῖον ἔξω τοῦ σπληνί-
 ου. 461 Δόξα τοῦ Δαβὶδ ποία ἦτον. 465
 Ἐπὶ τῆς σρωμνῆς του ἐν ἐκάσῃ φυλακῇ ἐμνημό-
 νευε τοῦ Θεοῦ. 502 Πτωχὸν ἑαυτοῦ ὀνομά-
 ζει

ζει ταπεινούμενος. 511 Ποῖον Ψαλμὸν γεγρα-
 κώς ἐλάλησε, καὶ οὐχὶ ἔψαλεν. 125
 Δαίμονες τί πρὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τί μετὰ τὴν
 ἁμαρτίαν ἡμῖν υποβάλλουσιν. 15 Πόλεμος τῶν
 Δαιμόνων πῶς νοεῖται κυκλικός. 17 Ἀφ' οὗ ἀ-
 ποθάνη τις, ἐξετάζουν νὰ εὕρουν ἁμαρτίας καὶ
 πληγὰς τῆς ψυχῆς του. 40 Διώκοντες ὀνομά-
 ζονται. 41 Κατηργήθησαν καὶ δύναμιν καμ-
 μίαν δὲν ἔχουν κατ' ἐπὶ νῶμας. 6α Πολεῖς
 αὐτῶν ποῖοι ἦτον. 62 Με ἄρματα εἶναι καὶ
 ἵππους. 163 Κέδροι ὀνομάζονται. 228 Χαί-
 ρουσιν ὅταν ἡμεῖς ἀποκλίωμεν θλῖβόμενοι. 233
 Παγὶς εἶναι ἡ προσβολήτων. 240 Πῶς ἐνέ-
 λοντες ἡμεῖς τῆς εὐθείας ὁδοῦ, περικυκλοῦσι. 118
 Οἱ βλαβεροὶ αὐτῶν διαλογισμοί, θεμέλια ὀνομά-
 ζονται. 129 Ὅρη νοοῦνται καὶ διὰ τί· αὐ-
 τὸθ. Ὁργίσθη εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός· αὐτόθ. Καὶ
 τὸ ὄνομα τῶν Δαιμόνων μισεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ
 ἅγιον. 133 Δαίμονες ὅταν συντρίβουν τὰ ὁ-
 ρὰ τῆς ψυχῆς, τί ποιοῦσι. 348 Δαίμονος σκο-
 πὸς ποῖος ἦτον, εἰς τὸ νὰ βεβῇ τὸν Δαβὶδ νὰ ἁ-
 μαρτήσῃ. 420 Δαίμονες αἵματα λέγονται. 426
 Δαίμονες ἐχθροὶ δυνατοί. 135 Τεῖχος εἶναι. 140
 Δαίμονες οὐκ ἐσώζον, ὅτι οὐκ ἦσαν ὅλως Θε-
 οί. 145 Δαιμόνων ἐράταις πλατείαις εἶναι. 454
 Τόκος καὶ διαφορὰ αὐτῶν ποῖον εἶναι· αὐτόθ.
 Θάνατος αὐτῶν ποῖος· αὐτόθ. Παροιμία ποῖ-
 αι· αὐτόθ. Ἀνταλλαγμα εἰς αὐτοὺς πῶς δὲν
 εἶναι. αὐτόθ. Πῶς ἠπαλυνθήσαν οἱ λόγοιτων·
 αὐτόθ. Πότε πηγαίνου ὀπίσω, καὶ πότε ἐμ-
 πρὸς. 459 Δαίμονες εἰς ὄνειδος ἔγιναν. 463
 Κατάρκας ἡμεῖς τέχνα ποιοῦσι. 495 τὴν τιμὴν
 μας ἐσίγησαν. 494 Ὅρη νοοῦνται οἷς ἠτόμα-
 ζαι ἡ ἄβυσσος. 511 Ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ
 Χριστοῦ διαλύονται. 527 Δαίμονες καὶ τὰ πα-
 ραιμικὰ σφάλματα ἐξετάζουν. 438. 538 Ὅ-
 ταν θηρεύσου τὴν ψυχὴν, τότε κραταῖοί γίνον-
 ται. 474
 Δαίμονες καταπατοῦν τὴν κορυφὴν τῶν ἁμαρτανόν-
 των. 533 Βίαν οἱ Δαίμονες οὐκ ἐπάγουσιν, ἀλ-
 λ' ἀπάτην. 495 Θηρία εἶναι τοῦ καλῆμου καὶ

διὰ τί. 543
 Δάκρυα εὐφροσύνην ἔχουν. 37 Τὸ ἄσβεστον σβύν-
 νουσι πῦρ. αὐτόθ. Ὁ δακρύων τρέφεται μετὰ
 δάκρυά του. 343 Ποῖα ἡ φυσικὴ τῶν δακρύων
 αἰτία· αὐτόθ.
 Δάκτυλα Θεοῦ τί εἶναι. 53
 Δέσεις διαφέρει ἀπὸ τὴν προσευχὴν καὶ εὐχαρισί-
 αν. 222. 489 Ἐκ μέσης τῆς καρδίας πρέπει
 νὰ ἀναπέμπεται. 496
 Δειλία ὅταν αὐξηθῇ φόβος γίνεται. 445
 Διαβολὴς κάμνει τὴν κακίαν ὡς ἂν ξουράφι. 431
 διαβαλοῦ τὸν ἀφνισμόν ἐλέποντες οἱ δίκαιοι,
 θέλουν φοβηθῶν τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ. 433
 Διαβολὴ πόσον ὄρετα εἶναι. 432 Ῥόπαλον καὶ
 ῥομφαία καὶ τόξον εἶναι ἀκιδωτόν. 73
 Διάβολος οὐχ' ἐτέρωθεν ἔχει κατ' ἡμῶν τὴν ἰσχύ-
 ῆν, ἀλλ' ἐξ ἡμῶν. 14 Λέων ὀνομάζεται. 40. 74
 Ἀμαρτία καὶ ἀπώλεια εἶναι. 41 Αὐτός εἶναι
 καὶ ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς τοῦ Θεοῦ· καὶ πῶς. 52
 Ἐγύρισε εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐνίκηθη. 60 Ῥομ-
 φαίαι αὐτοῦ ποῖαι εἶναι. 62 Διὰ τί ἐνικῶς ὀ-
 νομάζεται ἀσεβὴς καὶ ἐχθρὸς. 62 Φοβεῖται
 τοὺς πλουσίους κατὰ τὴν ἀρετὴν. 74 Ποῖα εἶ-
 ναι ἡ πρώτη παγὶς του. αὐτόθ. Τὴν κληρονομίαν
 τοῦ Θεοῦ ἀδίκως ἤρπασε καὶ κατεκράτει. 107
 Τὴν δολιότητα ἐξέρασαν. 273 Διὰ τί ὁ Διά-
 βολος εἶναι πονηρός. 297 Ἀμαρτωλὸς εἶναι. 293
 Πανοπλία αὐτοῦ ποῖα εἶναι. 299 Κάθε ἁμαρ-
 τωλὸν περιγεῖλ' ὁ Διάβολος, πῶς ἔπαυσε καὶ ἐ-
 νίκηθη. 323 Ὁ Διάβολος ἄνθρωπος ὀνομάζε-
 ται. 350. 456 Βορρᾶς ὀνομάζεται. 388 Ἀ-
 νομία λέγεται. 396 Θάνατος ὀνομάζεται. 401
 Διάβολος φοβεῖται τοὺς μετ' εὐλαβείας μεταλαμ-
 βάνοντας. 196
 Διάβολος εἰς τὸ τέλος σφοδρότερον πνεῖ. 461 Τὸν
 χρόνον καὶ τὴν φύσιν συνεπικινεῖ κατὰ τῆς ἀρε-
 τῆς. 481 Διαβολοῦ ποῖον εἶναι σκῆνωμα καὶ ῥί-
 ζωμα. 435 Ἀποκίρει ἀνεπαισθῆτως τὴν χάριν
 τῆς ψυχῆς. 432 Πατήρ καὶ υἱομῖος γίνεται. 529
 Τόπος αὐτοῦ ποῖος εἶναι. 307
 Διαβούλιον εἶναι καλλίτερον νὰ λέγεται, παρὰ Δια-
 βου.

Εὐλογία 31
 Διαθήκη παλαιὰ καὶ νέα, λογισμοὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
 καρδίας εἶναι 262
 Διαθήκη ἡ παλαιὰ ἄβυσσος εἶναι ὁμοίας καὶ ἡ νέα. 346
 Διαθήκη καινὴ, τὴν σελὴν ὁδὸν ἡμῖν δαίκνυσι. 439
 Πτέρυγες τοῦ Θεοῦ εἶναι. 501 Διαθῆκαι δύο
 κληροὶ εἶναι. 534 Πληγαὶ τοῦ Ἰσραὴλ εἶ-
 ναι 541
 Διάφορον καὶ ὁ παλαιὸς νόμος ἐμπόδιζεν. 447 Με-
 τὰ τὴν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν καὶ τὸν δόλον ἀριθμεῖ-
 ται. αὐτόθ. . . . .
 Διαφορὰ τί εἶναι. 110
 Διδασκαλία ποτήριον καὶ οἶνος ὀνομάζεται. 107
 Διδασκαλοὶ βάρεις εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. 389 Πρέ-
 πει νὰ δυναμίσουν τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν διδα-
 σκαλίαν καὶ τὸ παράδειγμα των. 393 Ὑπέτισι
 γίνονται, ἐὰν ὁδηγήσουν καλὴν εἰς τὴν ἀπό-
 λειον. 403 Πρῶτον πρέπει τινας νὰ κάμνῃ, καὶ
 ἔπειτα νὰ διδάσκῃ. 412 Μισοῦσι τὰ λόγια τοῦ
 Θεοῦ, ἐὰν δὲν κάμνουν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. 413
 Ποῖος εἶναι ὁ ἀμαρτωλὸς, ὅπου δὲν πρέπει νὰ
 διηγῆται καὶ νὰ διδάσκῃ τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώμα-
 τα. 412 Νεφέλαι εἶναι. 546
 Δίκαιος μετὰ τὸ ῥῆλον παρομοιάζει. 4 Δίκαιοι ποιοὶ
 εἰσλαμβάνονται. 6 Πῶς γινώσκει ὁ Θεὸς τὰς ἐρά-
 τας αὐτῶν αὐτόθ. Ὁ Θεὸς αὐτὸν εὐλογεῖ, καὶ
 οἱ πονηροὶ τὸν κατηγοροῦσι. 32 Ὁ τέλειός ἐστι
 κατ' ὁρατὴν. 84 Καὶ ὁ φυλάττων τὴν δικαιο-
 σύνην εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· αὐτόθ. Οὕ-
 τε πρέπει νὰ ὀνειδίζῃ, οὕτε νὰ ὀνειδίζεται. 101
 Διάφορον δὲν πρέπει νὰ πέρνῃ. 102 Ἐλεος
 χρεαίεται ἀπὸ τὸν Θεόν. 200 Εἰς τοὺς δικαί-
 ος θέλει δοθῇ μόνῃ ἡ φωτιστικὴ δύναμις τῆς φλο-
 γῆς. 229 Δόξα αὐτοῦ ποῖα εἶναι. 237 Ὁ δι-
 καίος τόπος, εἰς τὸν Κύριον εἶναι, καὶ ἀντιερό-
 φως ὁ Κύριος εἰς τὸν Δίκαιον. 255 Πᾶσα ἡ
 τοῦ Δικαίου ζωὴ τεθλιμμένη εἶναι. 269 Πῶς
 ῥύεται ἐκ θλίψεως· αὐτόθ. Οἱ μισοῦντες τὸν δι-
 καιον πλημελοῦσι. 276 Δικαίων κληρονομία
 ποῖα εἶναι. 300 Εἰς καιρὸν πείνας οἱ δίκαιοι
 χορταίνουσι· αὐτόθ. Οἰκτεῖται ὁ Δίκαιος καὶ

δίδωσι. 301 Πῶς ὅταν πέσῃ οὐ καταρρήγνυ-
 ται. 302 Πρὸς καιρὸν ἐγκαταλιμπάνεται. 303
 Πῶς τὸ σπέρμα αὐτοῦ δὲν ζητεῖ ἄρτους καὶ εἰς
 εὐλογίαν ἔσται· αὐτόθ. Δικαίων ἀρετὰς μετὰ ἡ-
 δονὴν ὁ Δαβὶδ διηγείται. 304 Δίκαιος πῶς λα-
 λαῖ σοφίαν καὶ κρίσιν. 305 Τὸν νόμον ἔχει πη-
 δάλιον. 305 Δίκαιοι οὐ τὴν παιδείαν παραι-
 τοῦνται, ἀλλὰ τὴν ὀργήν. 309 Καὶ τὰς μι-
 κρὰς ἀμαρτίας ὁ Δίκαιος φοβεῖται. 312 Ὁ Δί-
 καιος μιμεῖται τὴν ἑλαφον. 342 Δικαίων ποῖον
 εἶναι ὅπου λυπεῖ. 348 Δίκαιος πῶς χαίρει, ὅ-
 ταν ἑλέκη ἐκδίκησιν. 471 Πῶς νίκηται ἐν τῷ
 αἵματι τοῦ ἀμαρτωλοῦ· αὐτόθ. Πῶς ὅλην τὴν
 ἡμέραν ἔλεος, καὶ δυνάμει. 303 Εἰς τὸν Δί-
 καιον πῶς δίδεται ἀποκάλυψις καὶ λόγη. 484
 Βασιλεὺς τῶν λογισμῶν τῶν δικαίων ποῖος εἶ-
 ναι. 372
 Δικαιοσύνην ὁ ἔχων εἰσκαίεται ἀπὸ τὸν Θεόν. 19
 Τρεῖς εἶναι δικαιοσύναι. 45 Εἰς ὅλας τὰς ἀρε-
 τὰς ἡ δικαιοσύνη θεωρεῖται. 100 Δικαίως πρέ-
 πει νὰ γίνεταί· αὐτόθ. Δικαιοσύνη βραχὺ εἰς
 τὸν Θεόν. 112 Διπλὴ εἶναι ἡ δικαιοσύνη. 290
 Ἡ ἀνταποδοτικὴ δυσθεώρητος εἶναι· αὐτόθ. Τοῖς
 εὐθεσι παρατείνεται ἡ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη. 292
 Τὰ μετὰ δικαιοσύνης ὀλίγα, εἶναι καλλίτερα τοῦ
 μετὰ ἀδικίας πλούτου. 299
 Δικαιώματα ποῖα προσάχματα τοῦ Θεοῦ εἶναι. 137
 Διὰ τί λέγονται ἔτσι. 155
 Διπλασιασμός τῶν λέξεων διὰ τί γίνεται. 5. 61
 74. 119. 163. 221. 226. 263. 284 Διπλα-
 σιασμός τοῦ ὑπομένων ὑπέμεινα καὶ τῶν τοιού-
 των, δηλωτικὸς εἶναι ἐπιτάσεως. 326. 341.
 348 Καὶ τριπλασιασμός τῶν αὐτῶν εὐρίσκεται
 ἐν τοῖς Ψαλμοῖς. 351 Διπλασιασμός τί σημαί-
 νει. 375. 379. 403. 461
 Διψῶ ἡ λέξις τί φανερώνει. 342. 500
 Δράγματα πίσεως τὰ περὶ τῆς Θεολογίας καὶ ἐνσάρ-
 κου οικονομίας θεμέλια εἶναι τῆς οἰκουμένης. 134
 Ταῦτα φανεροῦνται εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων
 τοῦ Βαπτίσματος· αὐτόθ.
 Δόλιος μετὰ τὸν φονέα ἐνόηται. 28
 Δόλος

Δόλος τί εἶναι. 272 Κακὸν ἐσι χαλεπώτατον. 273
 Δόξα Δικαίου ποία εἶναι. 237 Δόξα τοῦ ἀδίκου
 καὶ πλουσίου ἀνθρώπου ποία εἶναι. 402 Δόξα
 σώματος ποία εἶναι, καὶ δόξα ψυχῆς ποία. 403
 Δόξαν Θεῷ τίς προσφέρει. 227 Δόξης Θεοῦ θεω-
 ρία, χερτασμὸν προσφέρει. 122 Καὶ πόθον ἐνταυ-
 τῷ· αὐτόθ. Δόξαν πρέπει νὰ δίδῃ τινὰς εἰς τὸν
 Θεὸν διὰ λόγων καὶ διὰ ἔργων. 546 Δόξης
 Θεοῦ καταπεφρονημένης, ἀργεῖται τῆς εἰς ὁδελ-
 φούς ἀγάπης ὁ νόμος. 552
 Δοξολογεῖν πρῶτον δεῖ, εἶτα εὐχαρισεῖν, εἶτα αἰ-
 τεῖν. 29 Πρέπει νὰ δοξολογῇ τινὰς τὸν Θεόν,
 καὶ πρὸ τοῦ νὰ λυτρωθῇ, καὶ ἀφ' οὗ λυτρωθῇ
 τῶν ἐχθρῶν του. 126
 Δόσις ποία λέγεται. 42
 Δουλεῦειν τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ τί ἐστίν. 12
 Δούλον Θεοῦ οἱ πολεμοῦντες, τὸν Θεὸν πολεμοῦσι,
 καὶ παραπικραίνουσι. 31
 Δυνατοὶ τεῖχος καὶ πόλις ὀνομάζονται. 62 Δυνα-
 τὴς ἐν κακίᾳ καυχᾶται ἐν αὐτῇ. 431
 Δυσμαὶ ποίαι λέγονται. 528
 Δωὴκ τί ἦτον, καὶ τί κακὸν ἔκαμε. 430 Ὁ Διά-
 βολος εἶναι ὁ τὴν ἄγρον φύσιν τῶν ἡμιόνων βου-
 κολῶν· ἦτοι τὴν ἀμαρτίαν. 430 Τότε λυπῶ
 τὸν Δωὴκ τὸν τύραννον τῆς ἐμῆς σωτηρίας, ὅ-
 ταν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἱερέως γένωμαι. 431 Προ-
 δότης καὶ διαβαλτής ἦτον· αὐτόθ.
 Δωροληψία πᾶσα πονηρὰ εἶναι. 103
 Ε.
 Εἰδῶμ τί θέλει νὰ εἴπῃ. 201
 Εἰγκατάλειψις ἡ ἀποστροφή Θεοῦ εἶναι. 555
 Εἰγκατέλιπέ με ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου, πῶς
 νοεῖται. 220
 Εἰγκαινίζεται πῶς ὁ ἀληθινὸς ἡμῶν οἶκος. 233
 Εἰργάζεται ὑπόδημα ἐς τῆς ψυχῆς. 486
 Εἰς ἐκείας περιφανέστερος ἔγινε διὰ τὸν ἀναποδισμὸν
 τοῦ ἡλίου. 166
 Εἶθνη πῶς εἶναι κληρονομία τοῦ Χριστοῦ. 11 Ὁ
 ἐξ Ἑθνῶν λαὸς πένης ἦτον. 63. 68 Ἑλπίς
 τούτων, ὁ Χριστὸς εἶναι. αὐτόθ. Ὁρφανὲς ἦτον. 76
 Εἰς εὐσέβειαν ἐτάχυναν. 107 Πῶς ὀνομάζοντο

πρότερον, καὶ πῶς τῶρα ὀνομάζει αὐτοὺς ὁ Χρι-
 στός. 107 Φυβοίμενοι τὸν Κύριον ὀνομάζον-
 ται. 188 Ὅλαι αἱ πατριαὶ τῶν Ἑθνῶν ἐπίστευ-
 σαν ἐκ μέρους τὸ ὄλον, καὶ καθὼ ἀπὸ κάθε Ἑ-
 θνὸς ἐπίστευσαν. 191 Οἱ ἐξ Ἑθνῶν διδασκοὶ εἶ-
 ναι Θεοῦ. 193 Προσέμνον τῶν ἐξ Ἑθνῶν πι-
 σευσάντων ποιοὶ ἦτον. 192 Προβάτα ἦτον πα-
 πλανημένα. 193 Εἰς τὰ Ἑθνη ὅλα πῶς ἐβασί-
 λευσεν ὁ Χριστός. 385 Πλευρά ἦτον τοῦ Δια-
 βόλου. 389 Ὅρη καὶ προτειχίσματα ἔγιναν τῆς
 Ἐκκλησίας· αὐτόθ. Ἑθνη λαὸς ταπεινὸς ἦ-
 τον. 138 Ἑθνῶν κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐγένετο. 145
 Ἑθνη κύνες ὄντα, υἱοὶ ἔγιναν. 479 Διὰ τί
 τὰ Ἑθνη σάρκα ὀνομάζονται. 509 Θελασσα
 νοοῦνται. 512
 Εἰρήνη εὐλογίη εἶναι, καὶ αἰτία εὐλογίας. 18
 Εἰρήνη μετὰ τὰς τοῦ Μωϋσέως εὐλογίας συναριθμεῖ-
 ται. 18 Εἰρήνην πῶς πρέπει νὰ κυνηγοῦμεν. 273
 Εἰρήνην ὁ ζητῶν, Χριστὸν ἐζητεῖ· αὐτόθ.
 Πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον πρέπει νὰ
 ἔχωμεν εἰρήνην. 274 Εἰρηνικῶ ἀνθρώπῳ ποῖον
 ἐγκατάλειμμα μένει. 307
 Εἶπον εἶναι ἀντὶ τοῦ εἰπεῖ κατὰ παλαιὰν διαλεχ-
 τον. 278
 Εἰς τὸ τέλος διὰ τί ἐπιγράφεται εἰς πολλοὺς Ψαλ-
 μούς. 19
 Ἐκεῖ τί δηλοῖ. 293
 Ἐκκλητὸς ποῖος εἶναι. 138
 Ἐκκλησία κληρονομοῦσα ὀνομάζεται, καὶ διὰ τί. 26
 Κληρονομία αὐτῆς ποία εἶναι. αὐτόθ. Νύμφη
 ὀνομάζεται καὶ βασιλισσα· αὐτόθ. Εἰς αὐτὴν
 πρέπει νὰ προσκυῇ τινὰς με φόβον. 29 Λη-
 νὸς ὀνομάζεται, καὶ διὰ τί. 50 Σιών ὀνομά-
 ζεται. 64 Ἐκκλησία μεγάλη λέγεται ἡ Καθολ-
 ική. 190 Τόπος γλῶσς εἶναι. 193 Οἶκος Κυ-
 ρίου εἶναι. 196 Οἰκουμένη εἶναι. 198 Μετὰ τοὺς
 πειρασμοὺς συνέση· αὐτόθ. Ὅρος λέγεται ὅλη
 ὁμοῦ ἡ Ἐκκλησία. 199 Τὸ δὲ ἔθνος τῆς Ἐκ-
 κλησίας τόπος ἅγιος λέγεται· αὐτόθ. Πρὸ τῆς
 εἰσόδου καθὼς μερικῆς Ἐκκλησίας· ἦτοι ναοῦ.
 διὰ τί κατασκευάζονται, σκαλοπάτια. αὐτόθ. Ὁ

ρος λέγεται ὅλη ὁμοῦ ἡ Ἐκκλησία· αὐτόθ. Εὐ-
 πρέπεια αὐτῆς πολλή εἶναι. 214 Εἰς τὴν
 Ἐκκλησίαν πρέπει νὰ προσευχώμεθα, καὶ ὄχι
 εἰς τὴν οἰκίαν. 215 Ὁ ἐν αὐτῇ προσευχόμενος
 μᾶλλον εἰσακούεται, ἢ ὁ ἐν τῇ οἰκίᾳ· αὐτόθ.
 Ποιοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄντες, ἔξω τῆς Ἐκκλη-
 σίας εἰσι. 227 Αὐτὴ ἀγία εἶναι· αὐτόθ. Οἱ
 ἐν ταύτῃ πεφυτευμένοι, ἐν τῇ ἁνῷ Ἐκκλησίᾳ
 μέλλουν νὰ ἐξελθῶσιν· αὐτόθ. Οἱ ἐν τῇ Ἐκ-
 κλησίᾳ λαλοῦντες, πόσον ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν
 Βασιλεῖον. 231 Ἐγκαινισμὸς τῆς Ἐκκλησίας
 ποῖος εἶναι. 232 Πόλις ἐστὶ περιοχῆς. 247
 Ἐξω αὐτῆς ἔλεος οὐ δίδεται· αὐτόθ. Διὰ τί
 λέγεται Ἐκκλησία μεγάλη. 284 Πλούτος αὐ-
 τῆς ποῖος ἐστὶ. 291 Ἡ ἐξ Ἑθῶν Ἐκκλησίᾳ εἶ-
 ναι μεγάλη. 330 Βασιλίσσα εἶναι. 369 Πα-
 ραστάται ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὐχὶ κά-
 θηται· αὐτόθ. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκάθισε, καὶ
 ὄχι δι' ἐαυτῆς· αὐτόθ. Νοστήν ἐνδύμασίαν φο-
 ρεῖ. 369 Καὶ νύμφη εἶναι καὶ θυγάτηρ. 370
 Ποῖον εἶναι τὸ κάλλος τῆς. 371 Κεφαλὴ τῆς εἶ-
 ναι ὁ Χριστός. 371 Νοστής εἶναι ὁ σολισμὸς
 τῆς. 372 Οἱ υἱοὶ τῆς ἔγιναν ἀντὶ τῶν προτέρων
 Πατέρων τῆς. 374 Πάντοτε ἐνθυμεῖται τὸ ὄνο-
 μα τοῦ Χριστοῦ· αὐτόθ. Πόλις εἶναι τοῦ Θεοῦ. 373
 Ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ δὲν θέλει
 σαλευθῆ. 379
 Ἐκκλησία ἀπὸ τὰ ἔθνη ἐσυστήθη. 389 Ἐκκλη-
 σία καὶ μία λέγεται καὶ πολλαί· αὐτόθ. Ἐκκλη-
 σίαν οἱ πολεμοῦντες, ἐθαύμασαν βλέποντες τὴν
 δυνάμειν· αὐτόθ. Ὁ Θεὸς ἐθαμελίωσεν αὐτὴν
 εἰς τὸν αἰῶνα. 390 Ὅρος Σιών λέγεται ἡ μία
 Ἐκκλησία, θυγατέρες δὲ τῆς Ἰουδαίας, αἱ κατὰ
 τόπους Ἐκκλησίαι. 391 Τεῖχη αὐτῆς εἶναι οἱ
 Ἄγγελοι. 429 Ἀπὸ τῶν ἁγίων ἦτον μεμακρυ-
 μένη. 455 Πόλις περιοχῆς ὀνομάζεται. 486
 488 Αὐταὶ αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι εἶ-
 ναι. 510 Ἀγαθὰ Ἐκκλησίας ποῖα εἶναι· αὐ-
 τόθ. Ἅγιος καὶ θυμαστός ὁ ναὸς τῆς Ἐκκλησί-
 ας εἶναι. 511 Ποία προσευχὴ ἐγένετο ὑπὲρ τῆς
 Καθολικῆς Ἐκκλησίας. 389 Ἐκκλησία ἡ τῶν

Ἑθῶν ἔρημος ἦτον. 531 Ἐκκλησίας ὠραιότης
 ποῖα εἶναι. 533 Ὅρος εἶναι ποῖον καὶ τετυρωμέ-
 νον. 535 Ποδάρι εἶναι τοῦ Χριστοῦ. 539 Ἐ-
 βράφη ἀπὸ τὸ αἶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Μαρ-
 τυρῶν· αὐτόθ. Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ νεάνιδες
 εἶναι τυμπανίστριαι. 540 Ἐλαβε τὴν ἀξίαν πα-
 ρὰ Θεοῦ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐνεργῇ θαύματα. 545
 Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ σῶμα τοῦ κατήρτισεν ὁ
 Χριστὸς εἰς τὸ νὰ τὸ μεταλαμβάνῃ αὐτὴ. 329
 Ἐκκλησία κληρονομία εἶναι καὶ ποτήριον τοῦ
 Κυρίου. 107 Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ κληρονο-
 μίαν οὐκ ἔχει. 109 Σκύλα αὐτῆς ποῖα εἶ-
 ναι. 533
 Ἐκκασίς τί δηλοῖ. 238. 247
 Ἐλαία κατάκρηπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, πῶς
 γλαφυρῶς ἐρμηνεύεται. 434 Τοῦ ἐναρέτου εἶναι
 εἰκὼν· αὐτόθ.
 Ἐλκίον εἶναι ἡ θεωρία τῶν ὄντων. 195 Καὶ τὸ
 χάρισμα τοῦ Πνεύματος. 196 Καὶ τὸ χρίσμα τοῦ
 ἁγίου Ἐλκίου καὶ τὸ μῦρον· αὐτόθ. Εἰς πόσα εἶ-
 ναι χρησίμον τὸ ἔλκιον. 435
 Ἐλκίου ἰδίωμα ποῖον. 230 Διψαλέον ζῶον εἶ-
 ναι. 342
 Ἐλεημοσύνη θυσία εὐώδης ἐστὶ, 161 Ἡ αὐτὴ καὶ
 ἔλεον εἶναι καὶ δάνειον. 303 Τοὺς ἀσθενοῦντας
 κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν ἱατρεῖαι πλου-
 σίως μεταδιδομένη. 337
 Ἐλλειψίς εἶναι ἐν τῷ „ Καὶ σὺ Κύριε, ἕως πό-
 τε. 35 Ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἄνευ κακοῦ. 72
 Καὶ ἀλλαχού. Ἐλλειψίς ποιοῦσι τῶν λόγων
 τοὺς οἱ βοηθούμενοι παράτινος ἀπὸ τὴν χράν-
 τους. 334
 Ἐλεος Θεοῦ ὅλοι χρειάζομεθα, ὅλοι ὅμως δὲν τὸ
 ἀξιονόμεθα. 34 Ἐλεος τοὺς ἀξίους ζητεῖ· αὐ-
 τόθ. Πῶς θαυμάσανοι αὐτὸ ὁ Θεός. 116 Σμιγ-
 μένον εἶναι μὲ χρίσιν. 258 Πότε καὶ εἰς
 ποῖους ἀγαπᾷ τὸ ἔλεος ὁ Κύριος· αὐ-
 τόθ.
 Ἐλεος καταδιώκον εἶναι ὁ Χριστός. 195 Ἐλέω σώ-
 ζονται καὶ οἱ πάντα κατωρθώσαντες. 200 Ἐλε-
 ος τοῦ Θεοῦ μέτρον ἔχει τὴν ἡμῶν πρὸς Θεὸν
 ἐλπί-

- ἐλπίδα . 264 Ἐλεος τοῦ Θεοῦ πολλά ἐκλήθουν . 290 Εἰς ποίους παρατείνεται . 292 Ἐλεος τοῦ Θεοῦ ἄβυσσος εἶναι . 346 Καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ χρῆζομεν τούτου καὶ ἐν τῷ μέλλοντι . 462
- Ἐλεφάντινος ὕλη τιμία ἦν τοῖς παλαιοῖς . 368
- Ἐλισαβὲτ ἐραύγεται ὡς ἡμέρα εἰς τὴν Θεοτόκου τὸ ῥῆμα τοῦ ἀσπασμοῦ . 151
- Ἑλλήνων πάντα ψευδῆ ἦν . 84 Ἕλληνες εἰ ζητήσαντες ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν , προοίμιον ἦτον τῶν ἐξ Ἑθνῶν πιστευσάντων . 192 Ἑλλήνων πλάνη ἐγήρασεν . 193 Ἕλληνες ἐμβολόγουν , ὅτι εἶναι σπαρτοὶ οἱ ἄνθρωποι . 394 Ἕλληνες πολλοὶ διὰ φόβον τῶν βασιλέων , ἐδέχθησαν τὸν Ἰουδαϊσμόν καὶ Χριστιανισμόν . 517 Ἕλληνες εἰ μὴ πιστεύσαντες , παρακικράνοντες ἔγωγον . 519 Ἑλπίζοντες εἰς τὸν Κύριον , πῶς δὲν πλημμελοῦσι . 277
- Μακάριος εἶναι ὁ εἰς μόνον τὸν Κύριον ἐλπίζων . 327
- Ἑλπίς σωτηρίας , διὰ τί ὀνομάζεται φύλλα . 4 Οἱ εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἐλπίδα ἔχοντες ὄλυν , καλότυχοι εἶναι . 14 Ἑλπίζοντες εἰς τὸν Θεὸν , ποιοὶ εἶναι . 64 Μεγάλῃ εἶναι ἡ δύναμις τῆς εἰς τὸν Κύριον ἐλπίδος . 79 Ἐλπίδα καὶ ἔλεος Θεοῦ χρειαζόμεθα εἰς τὸ νὰ μὴ σαλευθῶμεν . 160 Ἰσον τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος οὐκ ἔστιν οὐδέν . 216
- Μακάριος ὁ μόνον ἐλπίδα ἔχων τὸν Θεόν . 239 Κατὰ τὴν ἐλπίδα ἡμῶν , οὕτω δίδεται εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος . 264 Ἑλπίς τῶν περάτων τῆς γῆς εἶναι ὁ Χριστός . 511
- Ἐνανθρωπήσεως ὁ τρόπος ἀκατανόητος εἶναι . 130
- Ἐνεργείας Θεοῦ ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων φανερώνει ἡ Γραφή . 26 . 34 . 116 Με τὰς εἰκονας τῶν αἰσθησέων φανερόνομεν αὐτάς . 128
- Ἐντολὴ διὰ τί λέγεται ὁ Νόμος . 155 Ἐντολαὶ ὁδοὶ καὶ τρεῖς ὀνομάζονται . 204 . 524 Ἐντολὰς ὁ φυλάσσω , μένει καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας . 137 Ἐντολαὶ λέγονται αἱ κατὰ μέρος ἐν τῷ Νόμῳ περιεχομέναι αὐτόθ .
- Ἐντροπή ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν τῇ κρίσει , φοβερώτερα εἶναι τοῦ σκότους καὶ τοῦ πυρός . 269 Ὁ
- ρα καὶ εἰς τὴν λέξιν αἰσχύνῃ , ἐν τῷ πίνακι τούτῳ .
- Ἐνωπίεσθαι διαφέρει ἀπὸ τοῦ ἀκράειν . 26 . 394
- Ἐπίτασιν δεήσεως σημαίνουσι . 449
- Ἐνώσις ἡ καθ' ὑπόστασιν ἀρχὴ μισθοῦ ἐστίν , οὐχὶ δὲ ἀποτέλεσμα . 367
- Ἐξοδος ὁ θάνατος εἶναι , καὶ εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ετοιμαζόμεθα . 226
- Ἐξομολογήσεως καιρὸς ὁ τῆς νυκτός ἐστι . 36 Διὰ τί οὐκ ἐξομολογεῖται τις ἐν τῷ Ἀδῇ αὐτόθ .
- Ἐξομολογεῖται ἐν αὐτῷ τινος , ἀλλ' ἀνωφελὲς αὐτόθ . Ἐξομολόγησις πόσα σημαζόμενα ἔχει . 59 Ἐξομολογήσις ἀρχαὶ ἐν τοῖς ἀγίοις παντός ἀγαθοῦ . 485
- Ἐπαύοντες καὶ ἐπαυοῖδοι ποιοὶ λέγονται . 468
- Ἐπαινος ἀληθῶς ποῖος εἶναι . 403 Ὁ ἐφ' ἁπάσιν ἔπαινος , μὲν τα θανατηφόρα παρομοιάζει φάρμακα . 118
- Ἐπαύεσθαι κυρίως τότε λέγεται . 15
- Ἐπιθυμίαν πᾶσαν ἐναντίον ἔχειν τοῦ Θεοῦ , πᾶν-μεγα εἶναι . 313
- Ἐπισκοπὴ Θεοῦ τί εἶναι . 353
- Ἐπὶ σοὶ Κύριε ἡλπίσα μὴ κατασχυνηθῆν ἐν αἰῶνα , εἶπέ τις ἐν τῷ θανάτῳ . 239
- Ἐπιστήμη αἰσθητῶν ποία εἶναι . 487
- Ἐπόφορος πῶς ἐρμηνεύεται . 27
- Ἐπταπλάσιος νοεῖται ἀντὶ τοῦ , πολλαπλάσιος . 87
- Ἔργα καλὰ πρέπει νὰ ᾔνῃ ἐσμικμένῃ μὲ καθαρὸς λογισμοῖς . 199 Ἔργα καλὰ , καθ' ἑαυτὰ δὲν εἶναι ἀξία τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν . 200 Ἔργα λέγονται καὶ οἱ λογισμοί . 263
- Ἔργα Θεοῦ πῶς εἶναι ἐν πίστει . 257
- Ἐρμωνείμ , τί ὅρος ἦτον . 345 Καὶ Ἀερμῶν ὀνομάζεται αὐτόθ . Ἄλλο εἶναι ἀπὸ τοῦ Ἀερμῶν αὐτόθ . Ἐρμωνείμ πῶς ἐρμηνεύεται . 348
- Ἐσπερὸν τί θέλει νὰ εἴπῃ . 372
- Ἐτοιμάζων ὅρη πῶς νοεῖται . 511
- Ἐτοιμασίη καρδίας ποία εἶναι . 78
- Ἐὺα ὡς νῦν ἀνήγαγε γινώσκιν εἰς τὸν ὄφιν . 151
- Εὐαγγελισαὶ πύργοι εἶναι τῆς Εκκλησίας . 392 Καὶ βαρεῖς αὐτόθ . Ζῶα Θεοῦ λέγονται . 532

Εὐαγγέλιον ὁρμῶσιν τὰ ὀνόματα καὶ ἐπίθετα τοῦ παλαιοῦ νόμου . 155 Διὰ τὸ νόμος τὸ Εὐαγγέλιον ὠνομάσθη . αὐτόθ . Ἐλεός ἐστὶ καὶ ἀληθεια . 207 Ὁ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου προσάξει νὰ ἀγαποῦν οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἐχθρούς των . 287 Εὐαγγέλιον , δικαιοσύνη ὀνομάζεται . 330 Λόγοι αὐτοῦ σαίται εἶναι . 366 Κήρυγμα Εὐαγγελίου , οἶλος εἶναι κατανύξεως . 488 Κατὰ προηγούμενον θέλημα Θεοῦ ἐδόθη . 531 Βροχὴ ἐκούσιος λέγεται . αὐτόθ .

Εὐγε , τί ἐπιφώνημα ἦτον 284

Εὐδοκία τί θέλει νὰ εἰπῇ 554

Εὐδοκία ἡ βασιλίςσα , τί ῥητὸν ἐξαφώνησε . 143

Εὐεργασία εἰς τοὺς ἄλλους , εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει τὸν εὐεργέτην 463

Εὐημερίας ἐν καιρῷ πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τινὰς δυσημερίαν 72

Εὐθύτης τί εἶναι 308

Εὐκαιρία ποῦναι λέγονται 63

Εὐκτικά ῥήματα εἰς μέλλοντα χρόνον σχηματίζει ἡ Γραφή , καὶ διὰ τί . 85 . 254 . 429 . Καὶ ἀντι-Εὐκτικῶν λαμβάνει τὰ ὀρεκτικά . 117 Μέλλοντος σημασίαν ἔχουσι . 295 Εὐκτικά εἰς τύπον κατάρως εἶναι προφητεῖαι . 432 Καὶ τὰ προσηκτικά σημασίαν εὐκτικῶν ἔχοντι . 526

Εὐλόγη πῶς ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεοῦ , καὶ πῶς ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον 525

Εὐσέβεια βασιλὶς εἶναι τῶν ἀρετῶν . 437 Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ . 438 Ὁ ταύτην ἐκβαλὼν πᾶσαν ἀρετὴν συναξέβαλεν . αὐτόθ .

Εὐφροσύνη , τί διαφέρει ἀπὸ τὴν ἀγαλλίασιν . 60 Ἀδιαφόρως καὶ ἐκ παραλλήλου λαμβάνονται . αὐτόθ .

Εὐχαριστῶν ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις πλάκων μισθοῦ πρόξενον , τοῦ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς εὐχαριστῶν . 59 Θεληματικῶς καὶ προθύμως πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμεν . 224 Εὐχαριστοῦντες ποῖαν συνήθειαν ἔχουσι . 233

Ἐφραίμ πῶς ἑρμηνεύεται , καὶ τί δηλοῖ . 485

Z

Ζαχαρίας τί εἶπε πρὸς τὴν Παρθένον . 370

Ζηβὴνν τί εἶναι , καὶ τί δηλοῖ 381

Ζηλοῦν διαφέρει ἀπὸ τὸ παραζηλοῦν . 294

Ζῆλος τί εἶναι . 294 . 552 Ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται καὶ ἐπὶ κακοῦ 294

Ζητεῖται πῶς ὁ Θεὸς , ὁ πανταχοῦ παρὼν ; 64 Ζητεῖν ἀπὸ τὸ ἐκζητεῖν διαφέρει . αὐτόθ .

Ζιζάρτοι ποῖοι εἶναι , καὶ πῶς τὴν σωτηρίαν ἡμῶν τῷ τυράννῳ μνηύουσι 439

Ζοροβάβελ τύπος ἦτον Χριστοῦ 491

Ζυγὸς ποῖος εἶναι ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἑκάστου εὐρίσκόμενος . 496 Αὐτὸς διακρίνει τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν . αὐτόθ .

Ζωὴ ἀνθρώπων σφάτα εἶναι . 3 Γενεὰ ὀνομάζεται . 72 Ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἀγία καὶ ἀμώμητος ἦτον , ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀκολουθησώμεν τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ . 192 Ζωαῖς τῶν σωζομένων εἶναι διάφοραις . 207 Ζωὴ Δικαίου πᾶσα τεθλιμμένη εἶναι . 269 Ἡ παρούσα θάνατος εἶναι περισσώτερον , παρὰ ζωὴ . 272 Ζωῆς χρόνος συνεσπόμενος καὶ βραχὺς εἶναι . 298 Καὶ ἄσπετος καὶ οὐχὶ ἀνεύθυνος . 320 Ζωὴ ἀνθρωπίνη εἶναι ψευδής . 322 Ὡς οὐδὲν ἐστὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων , πρὸς τὸ πᾶν συγκρινομένη . 321 Ζωὴ τῶν ἀνθρώπων , πειρατηριον εἶναι . 140 Ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ παροικοῦμεν , οὐ κατοικοῦμεν . 449 -Ζωὰς ποῖας ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ 501

Ζώνη ποῖα νοεῖται . 372 Ὁ ἀπολέσας τὴν πνευματικὴν ζώνην , μετὰ τί ζώνεται 141

Ζωντῶν γῆ ποῖα εἶναι 221

H

Ἡδονὴ κυρίως ποῖα εἶναι . 60 Ἡδονὴ ἡ τῆς σαρκός , σκία ἡδονῆς εἶναι , καὶ ὄχι ἀληθῆς ἡδονῆς 312

Ἡγούμενοι τῶν λαῶν , μέσχοι εἶναι . 429

Ἡγούμενον ἀπὸ τοῦ ἐπομένου δηλοῦται , καὶ ἀντιστροφως . 238 . 250

Ἡθοποιία ποῖα εἶναι 345

Ἡλὸς τὸ σκῆνωμα τοῦ ἔχει ἐν τῷ οὐρανῷ . 152 Ἡλὸς εἶναι μία εἰκών , καὶ ἔνα ἱερογλυφικὸν τοῦ Θεοῦ .

Θεοῦ. 153 Ὁράτιος εἶναι ὡς νυμφίος, καὶ τρέχει χαίρωντας ὡσάν γίγας. αὐτόθ. Ἐξοδος καὶ κατάντημα αὐτοῦ ποῖα εἶναι. αὐτόθ. Κανένας ἄνθρωπος δὲν εἶναι, ὅπου νὰ μὴν ἀπολαύσῃ τὴν θερμότητά του. 154 Ἡλῖος εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ λάμπων ταῖς ἀκτίσι τῶν ἀρετῶν. αὐτόθ. Τῷ ἑαυτοῦ κινεῖται ὁ ἥλιος, καὶ ὄχι ὑπο Ἀγγέλου. 153

Ἡμέρα ποῖα ἐνοεῖται. 4 Ἡμέρας ἀπαρχὰς πρέπει νὰ δίδωμεν εἰς τὸν Θεόν. 27 Ἡμερῶν μακρότης ποῖα εἶναι. 195 Ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅλην τὴν ζωὴν οἱ Ἑβραῖοι ὀνομάζουν, καὶ διὰ τί. 205. 250 Ἡμέραι ἀγαθὰ ποῖα εἶναι, καὶ ἡμέραι πονηρὰ ποῖα. 272 Ἐν τῇ πονηρᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως θέλει λυτρώσῃ ὁ Κύριος τὸν ἐλεήμονα. 335 Ἡμέρα οὐκ ἔστι φύσει κακὴ. 336 Ἡμέρας ἀντὶ τοῦ ἐν ἡμέρᾳ νοεῖται. 347 Ἡμέραν τὴν τῆς κρίσεως ἀγαλλιᾶσθαι οἶσαν, ἡ ἀμαρτία φοβερὰν ἐποίησε. 396 Ἡ ἡμέρα πῶς ἐραύγεται ῥῆμα εἰς τὴν ἄλλην ἡμέραν. 150 Ἡμέραι λέγονται αἱ εὐτυχίαι. 457 Πῶς κάμνει τινὸς ἡμέραν εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ δὲν φοβεῖται. αὐτόθ. Φύλης ἡμέρας ἡ δύσις, ἐπίβασιν ποιεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ νοητοῦ ἡλίου. 328

Ἡμίονος αἰεὶ διαβάλλεται, καὶ εἰς τύπον κακίας λαμβάνεται. 253 Τῶν ἡμιόνων τὴν ἄγονον φύσιν ὁ Διὸς ποιμαίνει: ἦτοι ὁ Διὸς βολος. 430 Ἡ ἡμίονος ἔξω τοῦ καταλογου τῶν ἐν τῇ κτείσει γεγονότων ἐστίν. 431

Ἡΐχος ἑορταζόντων ποῖος εἶναι. 344

⊙

Θαλάσσης νερὰ πῶς συναγει ὁ Θεὸς ὥσει ἄσχόν. 259 Οἱ διάφοροι κόλποι τῆς θαλάσσης θαλάσσαι ὀνομάζονται. 378 Οἱ ὄντες εἰς τὴν μακρὰν θαλάσσαν ποῖοι νοοῦνται. 511 Τὰ Ἑθνη θαλάσσαι ὀνομάζονται. 512 Θαῦμα τὸ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ γεγονὸς, αἰεὶ συμβαίνει νοητῶς. 518 Θαλάσσαι ὁ κοσμικὸς βίος ὀνομάζεται. 550

Θανάτου ἐν τῷ καιρῷ ἐξετάζονται οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ γενναῖοι Ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τῶν δαι-

μόνων. 40 Ἐχθρὸς εἶναι ὁ θάνατος καὶ ἐσράφη εἰς τὰ ὀπίσω. 60 Ποῖται αὐτοῦ ποῖα εἶναι. 66 Θανάτου μνήμη σύντομος πορεῖα τοῦ βίου ἐστίν. 88 Ποτήριον ὀνομάζεται. 106 Ὁ φυσικὸς θάνατος σκιά ἐστὶ θανάτου. ὁ δὲ προαιρετικὸς, ἀληθὴς ἐστὶ θάνατος. 194 Σκιά θανάτου ὁ πόνος εἶναι τοῦ θανατηφόρου κινδύνου. αὐτόθ. Ἐξοδος ὀνομάζεται. 226 Εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ἐτοιμαζώμεθα. αὐτόθ. Ὑπηρέτης εἶναι τοῦ Ἀδου. 127 Θάνατος τῶν ἀμαρτωλῶν εἶναι πονηρός. 276 Ποθινὸν ποιεῖ τὸν φοβερὸν θάνατον ἡ ἀθυμία. 320 Πρὸς αὐτὸν πρέπει νὰ ἐτοιμαζώμεθα. αὐτόθ. Πῶς θανατοῦται τινὰς ὅλην τὴν ἡμέραν. 359 Θάνατος ψυχῆς ἡ τιμωρία εἶναι τῆς ψυχῆς. 401 Θάνατος ὁ Σατανᾶς λέγεται. αὐτόθ. Ὁ Θεὸς θανάτου οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ τῆς κακίας βσιλεύς. 473 Ἐβσιλέυσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ Νόμου. αὐτόθ. Θάνατος ὡς λέων ἐργάζεται, καὶ οὐδεὶς ἐπισχεῖν δύναται τὴν σφοδροτάτην αὐτοῦ ὁρμήν. 415 Εἶναι καὶ φυσικὸς καὶ προαιρετικὸς θάνατος. 537 Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου ἐξετάζουν οἱ δαίμονες καὶ τὰ παραμικρὰ σφαλμαῖα. 538 Ἀπὸ τὸν θάνατον ἡ ἐλεημοσύνη λυτρόνοι. 336 Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου ποῖον λόγον χρειαζώμεθα. 461

Θαρσεῖς τί εἶναι. 390

Θαῦμα τῶν παιδῶν τῶν φωνούντων τὸ ὥσαντά, διὰ τί ἐγινε. 52 Ἀνυπόπτευτον τοῦτο ἦτον καὶ ἀναντιρρήτον. αὐτόθ.

Θαυμασία ποῖα ὀνομάζει ὁ Δαβίδ. 328

Θέλημα Θεοῦ προηγούμενον ποῖον εἶναι, καὶ ποῖον ἐπόμενον. 234. 521

Θέλημα ἐδικόν μας τεῖχος εἶναι ἀναμέσον τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμῶν. 140 Θέλημα ἴδιον ὁ καταλιπὼν, βλέπει ἁμωμον τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. αὐτόθ.

Θεμέλια τῆς οἰκουμένης ποῖα εἶναι. 134

Θεὸς κυρίως εἶναι Μακάριος. 1 Ἐδωκε τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ εἰς ἡμᾶς. αὐτόθ. Τῇ τοῦ Θεοῦ οὐσίᾳ, οὐδὲν πάθος συμβέβηκε. 10 Πατὴρ τῶν χτισμάτων πῶς λέγεται. 11 Ἐνεργείας Θεοῦ, ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζει ἡ Γραφή.

φή· 26· 34· 116 Διὰ τί οἱ Προφῆται προ-
σαρμολογοῦσιν εἰς τὸν Θεὸν τὰ ἀνθρώπινα παθῆ· 34
Τὸ νὰ καθῆται καὶ νὰ σηκόνεται ὁ Θεὸς πῶς νο-
εῖται· 43 Ἄλλως κρίνει τὸν Ἑβραῖον, καὶ ἄλ-
λως τὸν Ἕλληνα· 44 Κριτὴς ἐστὶ δίκαιος καὶ ἰ-
σχυρὸς καὶ μακρόθυμος· 45 Ὁργὴ Θεοῦ ἡ τι-
μωρία ἐστὶ· 43· 46 Σπιλβοὶ τὴν μάχαιραν,
ἀλλ' οὐ τέμνει· καὶ ἐντείνει τὸ τόξον, ἀλλ' οὐ κα-
τεχει αὐτό· 46 Μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ ποῖα
εἶναι· 51 Ὁπίσθια αὐτοῦ ποῖα εἶα· 52 Δά-
κτυλα αὐτοῦ τί εἶναι· 53 Κρίει δικαιοσύνην
κατὰ δὲ τὴν δικαίαν ὀργὴν του δὲν παιδεύει· 71
Ὁφθαλμοὶ Θεοῦ ποῖοι εἶναι, καὶ ποῖα τὰ βλέφα-
ρα· 81 Δὲν παρατηρεῖ πάντα τὰ ἁμαρτήματα
ὁ Θεός· αὐτόθ· Ποῖον πένητα ἐπιβλέπει· αὐ-
τόθ· Πρόσωπον αὐτοῦ ποῖον εἶναι· 83 Κίνη-
σις Θεοῦ εἰς ἐκδίκησιν θεοπρεπῶς νοεῖται· 86
Λησμονησία αὐτοῦ ποῖα εἶναι· 89 Ἡ ἀποσο-
φὴ τοῦ Θεοῦ, κηδεμονίας εἶναι πολλῆς· 90 Παν-
τέφορον αὐτοῦ με ποῖα λόγια φανεροῦται· 94
Θεοῦ μόνου εἶναι τὸ ἀνεκτίεσθαι· 104 Θεοῦ χεί-
λη ποῖα εἶναι· 106 Πῶς ἐσεῖλε γραμματα εἰς
τὸν Διόβολον· 107 Πάτε φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὅ-
τι ἀλησμονεῖ· 205 Πῶς δυναμέθα νὰ εἴμεθα κύ-
κλω εἰς αὐτόν· 213 Θεὸς τῆς δοξῆς πῶς ὀνο-
μαζεται· 227 Φωνὴ Θεοῦ ποῖαν ἀναλογίαν ἔ-
χει· 228 Οὐ πάντων ἐστὶν ὁ Θεός, ἀλλὰ τῶν
οἰκειωθέντων αὐτῷ διὰ τῆς ἀγάπης· 233 Πῶς
ὑφόνει τις τὸν Θεόν· 232 Πότε ὁ Θεὸς ἀπο-
σρέφει τὸ πρόσωπόν του· 236 Τίνος δυνάμεις
εἶναι τὸ Θεὸς ὄνομα, τίνος δὲ το Κύριος· 239
Πῶς κλίνει τὸ αὐτί του· 115 Ὁρασις Θεοῦ ποῖα
εἶναι καὶ ποῖα ἡ ἀκοή· 116 Πτέρυγες αὐτοῦ
ποῖαι εἶναι· 117 Ἀνάστη ἐπὶ Θεοῦ, τί δη-
λοῖ· 119· 285 Ὄνόματα λαμβάνει τῶν εὐεργε-
σιῶν του· 125 Ἀπερίγραπτός ἐστὶ· 130 Ἐπ'
αὐτοῦ αἱ σερήσεις ἀντιπεπονηότες λέγονται· αὐ-
τόθ· Καὶ τοὺς ἀθέους ἐλεεῖ· 258 Ἄλλον δὲν
πρέπει νὰ φοβούμεθα ἔξω ἀπὸ τὸν Θεόν· 260
Θεοῦ ὀφθαλμὸς πάντας ἐπισκοπεῖ· αὐτόθ· Θεοῦ
μνημονευτέον μᾶλλον, ἢ ἀναπνευστέον· 267 Εἰς

ὅλους εἶναι κοντὰ ὁ Θεός, οἱ δὲ ἄνθρωποι μα-
κρύνουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν· 275 Φῶς εἶναι τρι-
λαμπές· 292 Σωρὶς τὴν βοηθειαν τοῦ Θεοῦ κα-
νενα καλὸν δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ ὁ ἄνθρω-
πος· 302 Ὁ ἀποσραφεὶς ὑπὸ Θεοῦ, μισεῖται
καὶ τοῖς παλαιοῖς φίλοις· 316 Παιδεύει ὁ Θεὸς συμ-
μέτρως ὡς φιλοπαίς πατήρ· 323 Ὁ Θεός ὁ Θε-
ός μου, διὰ τί εἶπεν ὁ Δαβὶδ· 331 Πῶς λεγε-
ται ὅτι ὑπνοῖ ὁ Θεός· 360 Μεγας διὰ τί λεγε-
ται ὁ Θεός· 367
Θεὸς σχηματίζεται, ὅτι κρίνεται προσκαλῶν τὰ σοῖ
χεῖα· 404 Θεὸς ὄνομα ποσα σημασιόματα ἔ-
χει· 405 Οὔτε πεινᾷ, οὔτε κοπεῖ· 410 Διὰ
τί προσμενεῖ νὰ τὸν ἐπικαλούμεθα εἰς τὰς θλίψεις
μας· 412 Ὁ ἐκβάλλων τῆς ἐκυτοῦ διανοίας τὸ
τοῦ Θεοῦ εἶναι, ἐκυτοῦ τὸ εἶναι διεσθαιρεν ἔξω
τοῦ ὄντος γενομένος· 437 Πῶς διασρέφει τὸν
σρέβλον· 138 Το τίς Θεὸς παρεξ τοῦ Κυρίου,
πρὸς τὰ εἰδωλα λεγεται καὶ ὄχι πρὸς τὸν υἱ-
όν· 141 Θεοῦ ὄνομα ἐπαναλαμβάνει ὁ Δαβὶδ
ἐρωτικῶς· αὐτόθ· Θεῷ οὔτε τι μελλεῖ, οὔτε
παρώχηκε· 442 Πῶς ὡς αἰὼν ὑμνεῖται· 450
Πῶς ὁ Θεὸς δίδει σάλον καὶ πειρασμούς· 452
Ὁ, τίποτε ἐστὶ τῇ φύσει τὸ θεῖον, ἀνέφικτόν ἐ-
στὶ· 462 Σκία πτερύγων αὐτοῦ ποῖα εἶναι αὐ-
τόθ· πῶς ὑφούται· 464 Θεὸν ὁ δοξολογεῖν ἐ-
τοιμαζόμενος μακάριος εἶναι· 465 Θεοῦ ἀγα-
θότης μήτρα εἶναι τῶν ὄντων· 467 Πτέρυγες
αὐτοῦ τί εἶναι· 490 Ἐλεος αὐτοῦ τίς κατανοή-
σεται; 492 Πῶς ἀποδίδει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
του· 498 Κατὰ τὸν σκοπὸν τῶν πραττομένων,
ἔτι ἀνταποδίδει· αὐτόθ· Δυνατὸς εἶναι καὶ ἐ-
λεήμων· αὐτόθ· Ποῖοι ἐν τῷ Θεῷ ποιοῦσι δύ-
ναμιν· 487 Αἴτιος λέγεται τῶν συμφορῶν ὡς
παραχωρῶν νὰ ἔρχωνται· 520 Θεὸς καὶ πολε-
μῶν σώζει· 278 Ὁ Θεὸς ἀτρεπτός ὢν, δι' ἡ-
μᾶς ποτὲ μὲν καθῆται, ποτὲ δὲ ἵσταται· 526
Ἀμετάβητος μένων ἐνεργεῖ· 529 Διασελεῖ τὰς
ἀξίας ἐν τῷ μέλλοντι· 535 Θεοῦ καταφρονου-
μένου, ἀργεῖτω τῆς εἰς ἀδελφούς ἀγάπης ὁ νό-
μος· 552 Ἀποσροφὴ Θεοῦ τί εἶναι· 555 Θε-

οὐ ὄνομα ἄρρητον εἶναι. 32 Τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀγαπῶμεν οὐ τὴν οὐσίαν· αὐτόθ. Θεοσέβεια ἐδάλυγμα εἶναι εἰς τὸν ἁμαρτωλόν. 553 Θεοτόκῳ ἀνατίθεται τὸ, ἄκουσον θυγάτηρ καὶ τὰ λοιπὰ. 370 Διὰ τί ὁ Γαβριὴλ μὲν αὐτὴν ὀνομάζει κεχαριτωμένην, ὁ δὲ Δαβὶδ, θυγατέρα αὐτόθ. Θεοτόκος ὁπίσω της εἶχεν ἀκολουθούσας τὰς Παρθένους. 374 Πᾶντες οἱ λαοὶ εἰς αὐτὴν ἐξομολογοῦνται. 375 Πόλις τοῦ Θεοῦ εἶναι. 378 Σκήνωμα εἶναι τοῦ Ὑψίστου. 379 Ἐν μέσῳ αὐτῆς ὁ Θεὸς κατεσκήνωσεν. αὐτόθ. Προεφίταυσεν τὰ ἐπόμενα συμφώνως μὲ τὸν Δαβίδ. 139 Ἀπὸ τὸ γένος ἦτον τοῦ Δαβίδ. 148 Ἐρευνᾶται ἡ Θεοτόκος πρὸς τὴν Ἐλισάβετ τὸ ῥῆμα τοῦ ἀσπασμοῦ. 151 Ὅρος νοεῖται τοῦ Θεοῦ. 534 Διὰ τί πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτῆς ψάλλεται ὡς προκείμενον τὸ „ Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου. 375 Θεοφέρον σάρκα τὴν τοῦ Χριστοῦ εἶπεν ὁ Βασίλειος ἀντὶ τοῦ θεοῦ πόσαν. 379. 488 Θεωρητικὸς ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παύῃ ἀπὸ τὴν θεωρίαν. 100 Θεωρητικὴ φιλοσοφία ὑδὼρ ἀναπαύσεως λέγεται. 193 Πῶς παροικεῖ ἐν τῇ ἀρετῇ ὁ θεωρητικὸς. 325 Θεωρητικὸς ἀδύσσω ὁμοιάζει. 346 Θεωρητικοὶ ἄνδρες οὐρανοὶ ὀνομάζονται. 154 Ἐν τῷ θεωρητικῷ γνωρίζονται τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. 546 Θεωρία ἐλαϊὸν ἐστὶ λιπαῖον. 195 Μεγαλοπρέπεια ὀνομάζεται. 228 Θεωρία ἡ εἰς Θεὸν ἐκπαῖς παγίδος τοὺς πόδας. 208 Θεωρία νοητῶν πόλις ἐστὶ περιοχῆς. 486 Θηρίον πῶς γίνεται ὁ ἄνθρωπος. 464 Θλίψεις δὲν προσξανοῦν εὐφροσύνην τοῖς Δαίμονιν, ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς ἀποκάμωμεν. 233 Σχοτίζουσι τὸν νοῦν καὶ ταὶ τὴν καρδίαν. 114 Πυροῦσι καὶ χωνεύουσι τὸν ἄνθρωπον· αὐτόθ. Ἐν καιρῷ θλίψεως πρέπει νὰ φωνάζωμεν. 128 Ὅχι μόνον πρέπει νὰ ὑπομένωμεν τὰς διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου θλίψεις καὶ κακώσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐφραίνεται εἰς αὐτάς ἡ καρδιά μας. 264 Θλίψεις ὅποιος λέγει ὅτι δὲν πρέπει εἰς τὸν δίκαιον· λέ-

γει ὅτι δὲν ἀρμόζει ὁ ἀνταγωνιστὴς εἰς τὸν ἀθλητὴν. 275 Θλίψις μὲ τὸν θάνατον παρομοιάζει. 359 Θλίψις διὰ τί εὐρίσκει τὸν δίκαιον. 377 Δοκιμωτέρους ποιοῦσι τοὺς θλιβομένους· αὐτόθ. Διὰ τί ἐπικαλούμενος ὁ Θεὸς, μὴς λυτρώνοι ἀπὸ τὴν θλίψιν. 412 Οἶλος κατανίξεως ὀνομάζεται. 482 Ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς θλίψεως χαρίζεται ὁ Κύριος τὴν βοήθειαν. 487 Θλίψις ποία εἶναι αὐτόθ. Θλίψις πῦρ καὶ νερὸν εἶναι. 520 Θλίψις καὶ παιδεύει διὰ ἑξ αἰτίας ἔρχονται. 245 Ἀσθένεια λέγονται αἱ θλίψεις καὶ ἐπαναστάσεις. 532 Ὑδάτα ὀνομάζονται. 549 Καὶ διαφόρως ἄλλως. 550 Καθαρίζουσι τοὺς θλιβομένους ὡς τὸ ἀργύριον. 520 Θυμὸς τί διαφέρει ἀπὸ τὴν ὀργήν. 10. 234 Τὸ νὰ μὴ ταραχθῇ τελείως τινὰς ἀπὸ τοῦ θυμοῦ, τελείου εἶναι ἄνδρὸς, τὸ δὲ θυμοῦσθαι καὶ μὴ λαλεῖν, προκόπτοντος εἶναι ἰδίου. 319 Οὐσία ἡ διὰ συγχώρησιν ἁμαρτίας γνωμένη, ἀναδέχτο εἰς ἑαυτὴν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ προσφέροντος. 337 Οὐσίας ὁ Θεὸς δὲν χρειάζεται. 408 Διὰ τί ὁ Θεὸς λέγει πῶς δὲν θέλει θυσίας, εἰς καιρὸν ὅπου ταύτας ἐνομοθέτησε. 409 Ἄλλο ἐνομοθετήτο διὰ τῶν θυσιῶν ἐν αἰνίγματι· αὐτόθ. Οὐσία αἰνέσεως ἐδόθη εἰς τοὺς Χριστιανούς. 411 Οὐσίας ποίας κατέκαυσεν ὁ Θεὸς μὲ θεῖον πῦρ. 161 Οὐσιαστικὸν ἔστι νοητόν, τοῦ ὁποῦ τυπὸς εἶναι τὸ αἰσθητόν. 351

I

Γ' αὐτὸς πῶς ἐρμηνεύεται. 97 Ἰδεῖν πῶς νοεῖται. 221 Ἰδοῦμεν τίς ἦτον, καὶ εἰς πόσους Ψαλμοὺς ἐπιγράφεται. 492 Ἰδοῦ σημαίνει τὸ εὐθύς. 307 Πόσα σημαίνονα ἔχει. 321. 329 Περιττόν νοεῖται. 421 Ἰδομικία πῶς ἐρμηνεύεται. 486 Ἀπὸ τίνος ἐκλήθη· αὐτόθ. Τί νοεῖται. αὐτόθ. Ἰσμενεῖ τί θέλει νὰ εἴπῃ. 39 Ἰερεῖς οἱ ὄντως πῶς πρέπει νὰ εἶναι. 199 Πρόσωπον εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. 372 Αὐτοὺς τιμῶσιν οἱ βασιλεῖς· αὐτόθ. Οὐ μόνους τὰς ἱερεῖς ἀφώ-

ἀφαιρέσαι ἢ των Μεσηριῶν μεταλήψις, ἀλλὰ πρό-
 κείται τοῖς βουλομένοις. 266 Κριοὶ εἶναι τῶν
 προβάτων. 515
 Ἰσραηλίας δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. 508 Πύ-
 γον οἰκοδομήσας ἑαυτὴν ἐκεῖ συνέχευσε καὶ τοὺς
 θρήνους συνέγραψεν· αὐτόθι. Εἰς Τάφνας τῆς
 Αἰγύπτου κατέβη· αὐτόθι.
 Ἱερουσαλὴμ πόλις περιοχῆς ὀνομάζεται. 486 Ἐ-
 παύω εἰς τέσσαρα βουνὰ ἦτον κτισμένη. 388
 Ἀναγωγικῶς ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία νοεῖται. 509
 Ἰμάτια τοῦ Χριστοῦ πῶς ἐνοοῦνται. 187
 Ἰορδάνης πῶς ἐοικησμέναι. 348 Πῶς ἐν τῇ Ἰορ-
 δάνῃ εὐφρανόμεθα. 518
 Ἰούδα τὴν ἀποστασίαν προφητεύει ὁ Μ^ς. Ψαλ-
 μός. 335 Ματαίως ἐσυλλογίζετο ἡ καρδίᾳ του
 περὶ τῆς προδοσίας. 338 Ἀνομίαν ἐθησαύρισεν
 εἰς τὸν ἑαυτὸν του· αὐτόθι. Ἰούδας ἤλπισεν
 ἐπὶ ματαίᾳ πλούτῳ καὶ τοῖς τῆς προδοσίας χρή-
 μασιν. 433 Περί αὐτοῦ γράφει ὁ νδ^ς. Ψαλ-
 μός. 447 Ἀδιάντροπα ἐλάλησε καὶ ἐφοβέρι-
 σεν· αὐτόθι. Βολίδες ἦσαν οἱ ἀπαλοὶ λόγοι
 του. 451 Ἰούδας ἄνθρωπος βαθύς καὶ πεμπό-
 νηρος ἦτον. 507
 Ἰουδαῖοι δὲν ἤμπορουν νὰ προσαρμόσουν εἰς ἄλλον
 τινα τὰ λόγια τοῦ β^ς. Ψαλμοῦ. 11 Δὲν ἔχουν
 τί νὰ εἰποῦν διὰ τὸ θαυμαστὸν ὄνομα τοῦ Χρι-
 στοῦ. 51 Λαὸς αὐτῶν ἀμαρτωλὸς ἦτον καὶ κα-
 τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐνέθρευε. 75 Ἀπιστία αὐτῶν ἐ-
 λέγχεται. 84 Πάθος τῶν υδροφοβούντων ἐπα-
 θον. 95 Ἐσυνείθισον νὰ ἀναγκασκοῦν τὸν νό-
 μον ἀπὸ τὸ ὄρος Σιών. 98 Πῶς ὀνομάζοντο
 πρότερον, καὶ πῶς τώρα ὀνομάζει αὐτοὺς ὁ Χρι-
 στός. 106 Κληρονομία ἦτον τοῦ Θεοῦ πα-
 λαία. 108 Ἐχθροὶ εἶναι τοῦ Θεοῦ οἱ ἐσχυρόσαντες
 αὐτόν. 189 Μύσχοι ὀνομάζονται. 184 Λέ-
 οντες ἦσαν. 187 Κύνες καὶ Μονοκέφαλοι ἦ-
 σαν· αὐτόθι. Ἐλέγχονται προσαρμόζοντες εἰς
 τοὺς σκλαβωθέντας Ἰουδαίους τὸν κβ^ς καὶ κγ^ς.
 Ψαλμόν. 203 Ἀφ' οὗ ἔπεσον, πλεον δὲν ἐ-
 σκηώθησαν. 223 Πλούσιοι ἦτον πρότερον, ὕ-
 σερον δὲ ἐπτώχευσαν. 271 Ἀντὶ ἀγαθῶν ὧν

ἐλαβὼν σαυρῶν παρέδωκαν τὸν Κύριον, καὶ ἀτε-
 κνίαν εἰς αὐτὸν ἐπροξένησαν. 281 Διεσχίσθη-
 σαν εἰς σχίσματα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐκατανύχθη-
 σαν. 283 Αἱ συναγωγαὶ αὐτῶν ἐκκλησίαι με-
 γάλῃ ὀνομάζεται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώ-
 πων. 330 Κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκρυφομυρμού-
 ρικον. 339 Ποῖον παράνομον λόγον κατέθεντο κατὰ
 τοῦ Χριστοῦ· αὐτόθι. Εἰς αὐτοὺς ἀνταπέδωκεν ὁ
 Χριστὸς τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν. 340 Οὐκ εἶ-
 δον τοὺς τῆς εὐδοκμησῶς τρόπους. 359 Ὅλην
 τὴν ἐβδομάδα σάββατον ὀνομάζουσι. 387 Διὰ
 τί ὀνομάζονται ὅσιοι. 407 Ὅσον διὰ τὰς θυ-
 σίας ἀκατήγόρητοι ἦτον. 408 Ἄς ἐντραποῦν
 αὐτοὶ θυσίας ἀκόμη προσφέροντες. 409 Ἰου-
 δαῖοι ὑπεσχέθησαν νὰ κῆρουν, ὅσα εἶπεν εἰς
 αὐτοὺς ὁ Θεός. 411 Ἰουδαῖοι ὑπερήφανοι ἦ-
 τον. 139 Υἱοὶ ἀλλέτριαι ἐστάθησαν. 148 Πῶς
 ζῶντες οἱ Ἰουδαῖοι κατέβησαν εἰς Ἀδου. 448
 Δὲν ἔχουν πλεον ἄλλο ἀντάλλαγμα. 450 Δια-
 μοιρασμένοι ὄντες, συνάπτονται κατὰ τὴν κακί-
 αν. 451 Ἄνδρες ἦσαν αἱμάτων. 453 Ἰουδαῖ-
 οὶ ὡς σκύλοι ἐλίμαζαν. 475 Πάσης ἐγίναν βοη-
 θείας γυμνοί. 476 Υἱοὶ ὄντες, κύνες ἐγίναν. 479
 Μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον ἀδιαιρέτοι
 ἔμειναν αἱ φυλαὶ τῶν Ἰουδαίων. 484 Ἰουδαίων
 τόπους ἐκληρονόμησαν οἱ Χριστιανοί. 488 Πη-
 ραπεκράινοντες ἦτον. 519. 530 Πῶς ἐρμηνεύ-
 ουσιν τὸν ζζ^ς. Ψαλμόν. 547 Κατὰ τοῦ Χρι-
 στοῦ ἐτραγώδουν. 553
 Ἰούδας πῶς λέγεται βασιλεὺς τοῦ Θεοῦ. 485 Πῶς
 ἐρμηνεύεται· αὐτόθι.
 ἵππους καὶ ἄλογα δὲν ἐμεταχειρίσθη κύνεας ἀπὸ
 τοὺς ἁγίους. 264
 Ἰσραὴλ πῶς ἐρμηνεύεται. 97. 546
 Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐγγάστριος ὢν, ἔλαβε γνῶσιν
 παρὰ τοῦ ἐγγαστρίου Χριστοῦ. 151 Φωνὴ Θεοῦ
 εἶναι. 545
 Ἰὼβ καὶ ἐν τῇ σκότει τῶν δυστοχιῶν εὐρισχόμενος,
 ἐπεριπάτει εἰς τὸ φῶς τῶν ἀρετῶν. 114
 Ἰώσηπος παρ' ὀλίγου ὁμολογεῖ Θεὸν τὸν Ἰη-
 σοῦν. 451

Κ

Κάδης μέ ἓνα δ : τί δηλοῖ, καὶ Κάδδης μέ δύο
τί. 230
Καθέδρα λοιμῶν ποία εἶναι. 3
Καὶ σύνδεσμος περιττός εἶναι. 21. 207. 285. 313
Καιόμενοι ποῖοι ὀνομάζονται. 47
Καιρὸς πονηρὸς ποῖος εἶναι. 300
Κακία δὲν εἶναι ἔμφυτος. 48 Κακίας ὡδὶς καὶ
συλληψις ποία εἶναι. αὐτόθ. Διαφθορά ὀνομά-
ζεται, ὡς φείρουσα τὸν πονηρόν. 67 Ποῖον
εἶδος κακίας εἶναι ἀφόρητον. 71 Κακίας ἀπο-
χὴ δὲν εἶναι ἀρκετὴ εἰς σωτηρίαν, ἔαν δὲν πρά-
ξη τις καὶ τὸ ἀγαθόν. 273 Κακίαι ὀπισθεν ἡ-
μῶν εἶναι. 356 Κακὸν ἐπαινούμενον μετὰ τὸν λό-
γον, ἀδιόρθωτον μένει. 400 Ἐκ Θεοῦ ἡ κα-
κία τὴν ὑπαρξιν οὐκ ἔχει, οὔτε διαρκεῖ τῇ ὑπο-
στάσει πρὸς τὸ αἶδιον. 431 Ὁ δυνατός, ἐν κα-
κίᾳ τυφοῦται ἐπ' αὐτὴ καὶ ἐγκαυχᾶται, ὁ δὲ ἄ-
τονος ἐν αὐτῇ, ἐγκαλύπτεται ἁμαρτανῶν. αὐτόθ.
Κακία τῆς ἀρνήσεως τοῦ Θεοῦ εἶναι σημεῖον καὶ
χαρακτήρ. 438 Κακία ἐχθροῦ ταξιν ἔχει πρὸς
τὴν ἀρετὴν. 442 Κακίας οἱ ὑποχωρίζοντες καὶ
ἀρετὰς ὀνομαζόντες, καθεὶς κατὰραν προξενού-
σι. 495 Κακία ὁ ἀνδρὶς, ἀνατελλεῖ καὶ ἐπι-
βαίνει εἰς τὴν ψυχὴν ὁ νοητὸς ἥλιος. 528
Κακίας πάθη πρέπει νὰ ἐκκινώσωμεν διὰ νὰ χωρή-
σωμεν τὴν θείαν χάριν. 496 Κακία τελεῖα εἶ-
ναι ἢ διὰ ἔργου γινόμενη, ἡμῖς δὲ κακίης εἶ-
ναι ἢ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτία. 499
Κακοὶ διὰ ἐξ αἰτία παιδεύονται. 222 Δὲν ἀκο-
λουθεῖ πάντοτε νὰ μὴ μεσοκαίρουν, ἀλλὰ ὡς
ἐπιτοπλεῖσον. 402
Κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν μὴ ἔρ-
γῳ, μὴ λόγῳ, μὴ σχήματι. 42 Κακὸν οὐκ
ἐστὶ οὐδὲ τόπον αὐτοῦ καταλάβει. 307
Κακὸν ὁ συναναστροφόμενος, κακὸς θέλει γένῃ καὶ
αὐτός. 138
Κάλαμος τί τόπος εἶναι. 543
Κάλλος ἀλθρινὲν ποῖον εἶναι. 236 Εἶδον τὸ κάλ-
λος τοῦ Χριστοῦ οἱ υἱοὶ τῆς ἑρουντῆς. 365 Καλ-
λος τὸ τῆς ψυχῆς ὁ Θεὸς τιμᾷ, καὶ ὅχι τὸ τοῦ

σώματος. 372 Κάλλος Θεοῦ καὶ ὠραιότης ποῖ-
ον εἶναι. 406
Καπνὸς τί δηλοῖ. 129 Προοίμιον εἶναι τοῦ πυρὸς
αὐτόθ. Καὶ αὐτὸς ὁ καπνὸς τῶν Δαιμόνων ἐ-
ξελίπε. 527 Μετὰ τὸν καπνὸν οἱ ἁμαρτωλοὶ συγ-
κρίνονται. αὐτόθ.
Καρδίας βουλὴ ἀρχὴ εἶναι τῶν πράξεων. 2 Ἀπὸ
αὐτὴν εὐγένουν οἱ πονηροὶ λογισμοί. αὐτόθ. Φύ-
σει γέγονε κούφη καὶ ἀνωφερὴς. 20 Καρδίας
ἐτοιμασία ποία εἶναι. 78 Πῶς ὁ Θεὸς ἐπλασε
κατὰ μόνας τὰς καρδίας. 263 Καρδίας μελέ-
τη γίνεται πρότερον, εἴτα ἡ τοῦ λόγου γίνεται
διὰ τοῦ σώματος προφορά. 395 Καρδίᾳ πόσα
σημαίνει. 423 Καρδία καθαρὰ ποία εἶναι. 424
Συντριμμὸς καρδίας ποῖος εἶναι. 427 Τριμερὴς
ἐγκράτεια τὴν καρδίαν συντρίβει. 428 Ἡ τα-
πεινότης αὐτῆς θυσία ἐστὶ τῷ Θεῷ. αὐτόθ. Καρ-
δίᾳ εἶναι πολλὰ ἐνωμένη μετὰ τὴν ψυχὴν. 427
Τριγυρῶ εἰς τὴν καρδίαν παρὰμονεῖ ὁ Διάβο-
λος. 435 Καρδίᾳ πρὸς εὐφροσύνην Θεοῦ πρέπει
νὰ ᾄδει ἐτοιμῇ. 465 Ἀπὸ τὴν καρδίαν εἶναι
ἡ ἀρχὴ τῆς ἁμαρτίας. 467 Ἡ καθαρότης αὐ-
τῆς τέλος εἶναι τῆς μετανοίας. αὐτόθ. Καρδία
βαθεῖα ποῖος εἶναι. 506 Καρδίᾳ πρῶτον πρέ-
πει νὰ ἀληθεύῃ, εἴτα τὸ σῶμα. 101 Μετὰ καρ-
δίαν δισσην δὲν πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν
Θεόν, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας. 496
Καρπὸς τοῦ δικαίου ποῖος εἶναι. 4. 472
Κασσία τί δηλοῖ. 368
Καταφυγὴ πῶς ἐρμηνεύεται. 238
Κατάνυξις τί εἶναι. 238 Καὶ ἐπὶ καλοῦ. καὶ ἐ-
πὶ κακοῦ λέγεται. αὐτόθ. Προηγείται τῆς τα-
πεινώσεως. 275
Κατάρσις σχῆμα δύναμις δὲ προφητείας, ποίᾳ ῥη-
τὰ ἔχουν. 245 Κατάρσις τὰς ἐν τοῖς Ψαλμοῖς
εὕρισκομένης, κατὰ τῶν Δαιμόνων πρέπει νὰ
μεταχειρίζωμεθα οὐ κατὰ τῶν ἀνθρώπων. 277
Καυχᾶσθαι ἐν τῷ Θεῷ, οὐδὲν ἴσον τούτου τοῦ
καυχήματος. 355
Κέδρος πότε ἐπὶ καλοῦ λαμβάνεται καὶ πότε ἐπὶ κα-
κοῦ. 228 Κέδροι ποῖοι ὀνομάζονται. 229

Κεκυρμμένα ποῖα εἶναι	121
Λευοτάφια τοῦ Δαβὶδ τί ἐδόλουν	473
Κεφαλὴν τίνες σηκόνουσιν ὑψηλά . 218	Κεφαλὰς ἐπάτουν τῶν νικηθέντων οἱ νικήσαντες . 520
Κηρὸς διὰ τί ὀνομάζεται . 253	Καὶ τί δηλοῖ αὐτόθ .
Κιβωτὸς ὅταν ἐσηκόνετο, τί ἐλέγετο	526
Κλαίοντες εἰς τὸ ἐσπέραι ἀγαλλιώνται εἰς τὸ πρῶν	235
Κλῆροι ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι . 244	Κλῆροι ποῖοι εἶναι . . . . .
	534
Κληρονομίαν τοῦ Θεοῦ πῶς ἐκράτει ὁ Διὰβολος . 108	Κρατίζη εἶναι αὐτὴ αὐτόθ .
Κλίνη ποία ἦτον τοῦ Δαβ.δ, καὶ ποία ἡ εὐωμνή	37
Κοιλὰς τῶν σκηνῶν τί δολοῖ	484
Κόγκαλα ἐν τῇ ἀνασάσει θέλουν εὐχαριστήσουν τὸν Θεόν . 281	Ταῦτα ἐν τῇ ἀνασάσει θέλουν ἀγαλλιᾶσθαι . 423
Αἱ δυνάμεις εἰσι τῆς ψυχῆς αὐτόθ .	
Κολληθῆναι ποῖος δύναται τῷ Κυρίῳ . 502	Καὶ τί ἐστὶ τοῦτο αὐτόθ .
Κόπος διπλοῦς εἶναι καὶ σωματικὸς καὶ ψυχικός . 209	Ὁ κοποῦσας ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, θέλει ζῆσαι εἰς τέλος . . . . .
	397
Κρίματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκατάληπτα . 290	Κρίματα διὰ τί ὁ νόμος λέγεται . . . . .
	137
Κρίνεσθαι πόσων λογίων λέγεται . 44	Μὲ ἄλλον τρόπον κρίνει τοὺς πιστοὺς ὁ Θεός, καὶ μὲ ἄλλον τοὺς ἀπίστους . 63
Τὸ κρίνω τί σημαίνει μὲ αἰτιατικὴν καὶ τί μὲ δοτικὴν	349- 440
Κριοὶ προβάτων ποῖοι εἶναι	515
Κρίσεως ποῖον εἶναι ἴδιον . 257	Κάθε κρίσιν σμίγει μὲ ἔλεος ὁ Θεός . 258
Εἰς πόρους καὶ πότα ἀγαπᾷ κρίσιν ὁ Κύριος . 257	Κρίσεως Θεοῦ οἱ λόγοι ἀρρήτοι εἶναι . 259
Ἐν τῇ κρίσει ἄρνησις δὲν εἶναι . 414	Κρίσις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ἔργων ἀφορᾷ . . . . .
	498
Κρίσις λέγεται καὶ τὸ κριτήριον . 5	Κρίσεως ἡμέρα ἀγαλλίασιμος οὖσα, Διὰ τί ἔγινε φοβερά . 396

Κάθε ἁμαρτία ἔχει νὰ παρασθῇ εἰς αὐτὴν καθὼς ἐπράχθη, αὐτόθ . Αὐτὴν ἐφοβεῖτο ὁ Δαβ.δ αὐτόθ . Ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖ νὰ λυτρώσῃ δὲν δύναται . 397	Κρίσεως ἐν τῷ καιρῷ, δὲν θέλει περάσῃ ὥρα εἰς τὸ νὰ σοχασθῇ τις τῆς πράξεως τοῦ καὶ τὸν Κριτὴν . ἀλλ' ἐν ῥοπῇ ἔχει ὁ νοῦς νὰ ἐνθυμηθῇ ὅλα τὰ ἔργα τοῦ . . . . .
	421
Κρύψα τοῦ υἱοῦ ποῖα εἶναι	58
Κτήνος ποῖον λέγεται . 55	Οἱ ἄσυνέτως ζῶντες ἄνθρωποι κτήνη λέγονται . . . . .
	290
Κτίσεως οὐκ ἐστὶ νῦν ἀκριβὴς κατανόησις . 53	Πολλοὶ εἶναι . 379
Κτίσις λέγεται καὶ ἡ τοῦ ὄντος ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή . 424	Κτίσις ὁρωμένη πρὸς τὸν δημιουργὸν ποδηγεῖ . 149
Κτίσις πλατυτέρως λέγεται καὶ ἡ Γέννησις	11
Κτίσον ἀντὶ τοῦ ἀνακλίσσον καὶ ἀποκατάσσουν νοεῖται	424
Κυκλικὸς πόλεμος τῶν Δακιδόνων πῶς νοεῖται	17- 118
Κύκλω τοῦ Θεοῦ πῶς δυνάμεθα νὰ παρασέκωμεν	213
Κυριακὴ καὶ πρώτη εἶναι καὶ ὀγδόη . 83	Καὶ μία Σαββάτου . . . . .
	197
Κύρια Ἰησοῦ Χριστοῦ Τίς τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με, πρέπει νὰ μελετᾷ ἡ ψυχὴ	371
Κωφὸς καὶ ἄλαλος πρέπει νὰ γίνεταί τις ἐν καιρῷ πειρασμῶν	315

Λ

Λάχκος ποῖος νοεῖται	234
Λέβης ἐπὶ τιμωρίᾳ νοεῖται	485
Λέοντος ἰδίωμα . 74- 184	Τί διαφέρει ἀπὸ τὸν Σκύμον . 118
Ἐνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δηλοῦσι . 119	Τὰ κυριώτερα μέλη τῶν ζώων τρώγει ὁ Λέων, τὰ δὲ λοιπὰ ἀφίνει . . . . .
	503
Λ'βανος τί ἦτον	229
Λόγια θεῖα μὲ τὰ νερά παρομοιάζουν . 4	Λόγια καλὰ φύλλα εἶναι αὐτόθ . Μὲ τὸ χωνευμένον ἀσπῆρ μοιάζουν . 87
Διὰ τί λόγια ὑποκορητικῶς λέγονται, καὶ ὅχι λόγοι αὐτόθ . Τεσσαρὰ τινα περιέχουσιν οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ . 115	Διὰ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ πῶς φυλάττει τις ὁ δούς

δους σκληροί. αὐτόθ. Λογίων θείων μελέτη, τὸ νοστὸν ἀπογενεῖ πῦρ. 320 Λόγια τινα, οὐ θετικῶς λέγονται, ἀρνητικῶς δέ. 474

Λογισμοὶ τῆς τοῦ Θεοῦ καρδίας ποιοὶ εἶναι. 261

Λογισμὸς ἀρχὴ εἶναι τῶν πράξεων. 2 Πρέπει νὰ ἐξατοχῇ τινος τοὺς λογισμοὺς τοῦ κάθε βράδυ. 22

Καὶ διὰ τί· αὐτόθ. Λογισμῶν προσβολαὶ τοξάρι καὶ σαΐται λέγονται. 83 Νεφροὶ, οἱ κεκρυμμένοι λογισμοὶ ὀνομάζονται. 109 Λογιτροὶ πονηροὶ κρύφια ὁμαρτήματα λέγονται. 158 Διόκουσιν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. 159 Ὅταν οἱ πονηροὶ λογισμοὶ δὲν κατακυριεύσουσιν τὸν ἄνθρωπον, ἥμιμος αὐτὸς γίνεται· αὐτόθ. Λογισμοὶ καθαρὸι πρέπει νὰ ᾔ-
ναι ἐσμιγμένοι μὲ τὰ καλὰ ἔργα. 199 Λογισμοὶ σερροὶ κοκκαλα τῆς ψυχῆς εἶναι. 243 276

Λογισμοὶ δὲν θέλουσιν πλησιάζουσιν εἰς τὸν ἑξαμολογηθέντα. 252 Τί εἶναι ὁ λογισμὸς. 261

Καὶ οἱ λογισμοὶ ἔργα λέγονται. 263 Λογισμὸς πονηρὸς ἀδελφὸς ἀλλότριος εἶναι καὶ φίλος ἐχθρός. 314

Εἰς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς οὐδὲ ἀπόκρισιν πρέπει νὰ δίδουσιν οἱ Χριστιανοί. 317 Ἐν λογισμοῖς πρῶτον ἡ ταραχὴ γίνεται, εἶτα ἐν τῇ πράξει. 494

Λογισμοὺς ὅλους πρέπει νὰ ἀφιερώνωμεν εἰς τὸν Θεόν. 496 Ὁ ἐν λογισμοῖς ἀμερτάνων οὐ πάντῃ εἶναι ἀτιμώρητος. 499

Λογισμῶν τῶν δικαίων ποῖος εἶναι βασιλεὺς. 372 Ὅταν οἱ λογισμοὶ γένουν τελειοὶ καὶ ὀρθοί, τότε καὶ αἱ πράξεις τοῦ σώματος δὲν παρασλεύουσιν. 115

Λογισμοὶ ἐπιθυμίας χεῖμαρροὶ εἶναι ἀνομίας. 127

Λόγος ὁ τοῦ Θεοῦ εὐθεὺς εἶναι. 257 Λόγος εἶναι ὁ Υἱός. 258 Ὁ Θεὸς λόγος τόπος εἶναι. 344

Λόγος εὐκολώτερος εἶναι εἰς τὴν ἁμαρτίαν. 273

Αὐτὸς εἶναι σπάτα ὁποῦ φέρει εἰς τὴν πρᾶξιν· αὐτόθ. 318

Λόγος ὡς ἂν χροσσὸς περισυύει ἀπὸ τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ ἔργον. 373

Λόγος πικρός, χαίρων εἶναι τοῦ τόξου. 505

Λοιμὸς ποῖος ὀνομάζεται. 2

Λύπη ὕπνον προξενεῖ, καὶ διὰ τί. 91 Καὶ θάνατον· αὐτόθ. Λύπην πρέπει νὰ ἔχη τινος διὰ

τὸν συνδιασμέν τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν. 453

Καὶ διὰ τὴν ἀκαιρολογίαν καὶ φλυαρίαν. αὐτόθ.

Λύτρωσις κινδύνου λέγεται, καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ δὲν παθῇ κανένα δαῖλόν καὶ ἀνόξιον τῆς προαιρέσεώς της. 182

M

Μακελῶ τί θέλει νὰ εἴπῃ. 436

Μακάριος τί θέλει νὰ εἴπῃ. 1 Ἦσθεν συντίθεται. 2

Δύο σημαίνόμενα ἔχει· αὐτόθ. Καὶ εἰς τοὺς ζῶντας ἀρμόζει καὶ εἰς τοὺς τελευτήσαντας· αὐτόθ.

Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος μένος εἶναι μακάριος· αὐτόθ. Καὶ ὁ μελετῶν ἐν τῷ νόμῳ. 3

Διὰ τί ὁ Δαβὶδ ἄρχισε μὲ τὸ „ Μακάριος, Ὁ δὲ Χρὶστὸς μὲ τὸ „ Μακάριοι. 2

Μακάριος εἶναι ὁ νοῶν τί ἐστὶ πῦρ. 336

Μακάριος εἶναι ὁ ἐτοιμαζών ἐαυτὸν εἰς εὐφροσύνην καὶ δόξαν Θεοῦ. 465

Μακάριος ὁ τὸν Θεὸν ἔχων δόξαν. 496

Μακάριος εἶναι ὁ τελειώσας τὴν ζωὴν μὲ εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν. 510

Μακαρισμὸς συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν γυναῖκα. 2

Μακαρισμοῦ ῥήματα τῆς προσηκούσης ὁδοῦ ἐκβάλλουσι. 118

Μακαριότης τίνος εἶναι τέλος. 2

Μακαρθαίων ἐκ προσώπου λέγεται ὁ μγ. Ψαλμός. 352 Καὶ ὁ ξα. 492

Μαλακία ἀσθένεια εἶναι ὀλιγοχρόνιος. 338

Μανασσῆς πῶς ἐρμηνεύεται. 484

Μανία σώφρων ποία εἶναι, καὶ ποία ἡ ψευδής. 328

Μαντεῖαι μανίαι ψευδεῖς εἶναι. 228

Μάρτυρες διὰ τί λέγονται πῶς ἐνίκησαν, καὶ μὴ ὅλον ὁποῦ ἐφρονεύθησαν. 182

Δικαιότατοι εἶναι πάντων οἱ τελειωθέντες τῷ μαρτυρίῳ. 275

Πρόβητα ἦτον σφαγῆς καὶ διὰ τί. 359

Ἐκ προσώπου τῶν Μαρτύρων ἐρρέθη ὁ μέ. Ψαλμός. Δι' αὐτοὺς προφητεύει ὁ ξε. Ψαλμός. 516

Ἐκ προσώπου αὐτῶν ποία λόγια λέγονται. 520 521

Μετὰ τοὺς Ἀποστόλους κατέβησαν ἄρχοντες οἱ Μάρτυρες. 375

Ὡς ὁλοκαυτάρματα ἐδέχθησαν. 429

Μαρτύρων αἵματι ἐβάφθη ἡ Ἐκκλησία. 539

Τοὺς Μάρτυρας προσφέρει ἡ Ἐκκλ.

κλησία μεμυημένων.	522	Ἰωάννης ἐκ τοῦ κήτους.	126
Μαρτυρία διὰ τί ὁ νόμος λέγεται.	115	Μέτρα τὰ διὰ τῆς χειρὸς μετρούμενα ποία εἶναι.	321
Μαρτύριον διὰ τί.	137	Μὴ διαφθείρης πῶς ἐξηγεῖται.	460
Ματαιότης ποία λέγονται.	21	Ταύτην τὴν φωνὴν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐγκραγμένην τῇ ἡγεμονικῇ τῆς ψυχῆς.	461
Μάταιον δὺς σημαίνοντα ἔχει.	199	Εἰς τὸ τέλος μαλίστα χρηζόμεν τοῦ μὴ διαφθείρης αὐτοῦ.	Πολύ
Μισσητὴ οὐσα ἡ ματαιότης, μισητοὺς ποιεῖ καὶ τοὺς φυλάσσοντας αὐτήν.	241	Ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης, τί δηλοῖ.	322
Ματαιότης, τὶ δηλοῖ.	322	Τὰ σωματικά ἀγαθὰ μόνον εἶναι μάταια, καὶ ὄχι τὰ πνευματικά.	αὐτόθ.
Μάχηρα Θεοῦ ποία εἶναι, καὶ ποία ἡ σίλωσις καὶ ἀκύνσις αὐτῆς.	47	Μήτηρ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ποία εἶναι.	414
Μεγάλα πράγματα πολλάκις τῶν μικρῶν χρῆζουσι.	355	Μητέρας ποτε ἔφαγον τὰ τέκνατων.	122
Μεγαλοπρέπεια ποία λέγεται.	51	Μίαν, ἀντὶ τοῦ ἀπαξ λαμβάνεται.	217
Πῶς οὐρίκεται.	228	Μικροφθοχοὶ τί λέγουσιν ἐν ταῖς θλίψεσιν.	70
Μέγας διὰ τί λέγεται ὁ Θεός.	367	Μνημὴν Θεοῦ ποῖον πρᾶγμα ποιεῖ, καὶ λήθην ποῖον.	89
Μεγαλύνει πῶς τινὰς τὸν Θεόν.	268	Ποῖος πάντοτε μνημονεύει τοῦ Θεοῦ.	502
Μελὼς πῶς ἐρμηνεύεται καὶ τί δηλοῖ.	472	Μνήμην καὶ ὄνομα ὅποιος θέλει νὰ ἀποκτήσῃ, τί πρέπει νὰ κάμῃ.	400
Μερμνῆ τινὰς τὰ ἑαυτοῦ, ὅταν ταῦτα ζητῇ ἐν τῷ τοῦ πλησίον συμφέροντι.	412	Μνήμην τῶν γενεῶν δὲν προξενούσι τὰ παιδιῶν, ἀλλὰ αἱ ἀγαθὰν πράξεις τῶν.	281
Μερμνῆν πῶς πρέπει νὰ ἐπιρρίπτωμεν εἰς τὸν Θεόν.	452	Μνησθῆσθαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ, διὰ τί ψάλλεται ὡς προκείμενον τοῦ Ευαγγελίου τῆς Θεοτόκου.	375
Μερμνῆν καὶ φροντίδες γίνεσθαι, μακρύνουσιν ἀπὸ τὸν Θεόν.	489	Μοναχῶν πολιτεία ποῦ προφητεύεται.	530
Μετανοίας καιρὸς ὁ πρὸ τοῦ θανάτου ἐστίν, καὶ οὐχὶ ὁ μετὰ θάνατον.	36	Πρῶτον τάγμα εἶναι τῶν ἐν Χριστῷ προκοπιόντων αὐτόθ.	Σπανοὶ εἶναι αὐτόθ.
Ἡ μετανοία ἀνακαίνιζαι τὴν ψυχὴν.	37	Μονογενὴ διὰ τί ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ τὸν ἑαυτοῦ.	209
Μετάνοις χεῖρ τοῦ Θεοῦ εἶναι.	302	Μονογενεῖς διὰ τί οἱ μοναχοὶ ὀνομάζονται.	530
Ἀληθοῦς μετανοίας σημεῖον ποῖον εἶναι.	311	Μονότροπος ποῖος εἶναι.	529
Ὁ κοπιᾶσας ἐν τῇ μετανοίᾳ, θέλει ζῆσαι εἰς τέλος.	397	Πῶς ὁ Θεός κητοῖ κίξει ἐν οἴῳ τοῦ μονοτρόπου.	αὐτόθ.
Μετάνοις οὐδὲς εἶναι εἰς σωτηρίαν.	415	Μοιχὸς λέγεται καὶ καθὲ πόρνος καὶ ἀκόλαστος.	413
Μετάνοις εἶναι τέχνη τῆς διηνεχοῦς τοῦ ἐχθροῦ νίκης.	416	Μόσχοι ποῖοι εἶναι.	429
Ὁ διὰ μετανοίας ἐπιστρέφων, παράδειγμα γίνεται καὶ τοῖς ἄλλοις.	426	Μυστήρια μου ἔμοι καὶ τοῖς ἔμοις.	208
Μετανοοῦσι παράδειγμα πρέπει νὰ ᾔῃναι αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ Δαβὶδ.	243	Μυστήρια θεία εὐφροσύνη εἶναι καρδίας.	24
Μικαίριοι εἶναι εἰ μετανοοῦντες.	249	Οἱ μεταλαμβάνοντες ταῦτα γεμίζου ἀπὸ Πνεύματος ἁγίου.	190
Καὶ διὰ τί αὐτόθ.	Μετανοούντων καὶ ἐπιστρέφόντων εἰς τὸν Θεόν ποία εἶναι ἀρχή, καὶ ποῖον τὸ τέλος.	467	Μετανοῶν ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ Διαβόλου ἐξέρχεται, ὡς
			αὐτόθ.
			Μυστήρια οἱ μεταλαμβάνοντες ἀξίως, αἰσθάνονται τὴν παρα
			τοῦ

τοῦ Θεοῦ βοηθεῖαν καὶ χάριν . 270. Μυστηρίων
θεῶν ὁ ἀνάξιος , πρέπει νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ
αὐτά . 412 Μυστηρίων κοινωνία ἐδὲς εἶναι , ἣν
ἔδειξεν ὁ Θεός . 415 Ὁ Σατανᾶς φοβεῖται τοὺς
μεταλαμβάνοντας τῶν Μυστηρίων μετ' εὐλαβεί-
ας . 196 Μυστηρίων μεταληψίς οὐ μόνοις τοῖς
ἱερεῦσιν ἀφαιρῆσαι , ἀλλὰ προκειται τοῖς βουλο-
μένοις . 266 Μυστήρια ὁ μεταλαμβάνων κατα-
τρυφᾷ τοῦ Κυρίου . 295 Τὸ μουσικὸν σῶμα
τοῦ Χριστοῦ κατηρτίσθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ
νὰ μεταλάβῃ αὐτό . 329 Μυστηρίων κοινωνία
εὐλογία εἶναι αληθής . 18
Μυστηρισμὸς ποῖος εἶναι . 9
Μωαβ πῶς ἐρμηνεύεται . 485 Μωαβ λέξης τῆς
ἐλπίδος μου πῶς ἐρμηνεύεται . αὐτόθ.
Μωϋσῆς καθαρῶς δὲν ἐδίδαξε περὶ ἀναστάσεως . 6

Ν

Ναὸς ἁγίος ποῖος ὀνομάζεται . 128
Νεκρῶς δὲν πρέπει νὰ θρηνοῦμεν διὰ τὴν ἐλπίδα
τῆς ἀναστάσεως . 237
Νεότης ἀναγωγικῶς ποῖα εἶναι . 351
Νερά πολλά τι δηλοῦν κοντὰ εἰς τὴν ἁγίαν Γρα-
φήν . 135 Πλῆθος δηλοῦσι συμφερῶν αὐτόθ.
Νεφέλαι αἱ προφητεῖαι ὀνομάζονται . 132 Νεφέλης
ὁρισμός αὐτόθ.
Νεφροὶ ποῖοι νοσῶνται . 109
Νεῦματα ὀφθαλμῶν πανταχοῦ διαβάλλονται . 284
Νησεῖα κωλυτικὴ εἶναι τῆς τῶν παθῶν ἐπάρσε-
ως . 553
Νόμος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ μελετᾶται πάντοτε . 4
Ὁ τοῦτον μελετῶν μὲ τι ὁμοιάζει . 5 Δικαιοσύ-
νη λέγεται . 29 Ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν ἔρος Σιών ἀ-
νεγινώσκετό ποτε . 98 Διὰ τί λέγεται Νόμος
καὶ μαρτυρία καὶ δικαιοῦματα καὶ ἐντολὴ καὶ
φόβος καὶ κρίματα . 155 Ἀμωμος εἶναι καὶ ἐ-
πιστρέφων ψυχῆς αὐτόθ.
Σοφίζει εὐφραίνει φω-
τίζει καὶ διαμένει . 156 Διαθήκη διὰ τί ὀνο-
μάζεται . 207 Ἀποτομία ἦτον καὶ σκιά αὐ-
τόθ.
Πατὴρ νοεῖται καὶ μήτηρ ἡ κατὰ νόμον
λατρεία . 220 Νόμου τὸ κάλυμμα πόθεν διελύ-

θη . 132 Νόμος παλαιὸς ἐσυγχώρει νὰ μισοῦν
οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἐχθρούς των . 287 Ἀντιπη-
δαλίου γίνεται εἰς τοὺς ἄνθρωπους . 305 Με-
γίστη ἀδικία , ὅταν τὸν νόμον τις παραβῇ . 358
Νόμος εἰς τὰ ἐμπροσθεν ἄγει , ἡ δὲ παρανομία
εἰς τὰ ὀπίσθεν αὐτόθ . Ὁδὸς εἶναι αὐτόθ .
Νόμος ποῖος εἶναι . 137 Νόμος ὁ Μωσαϊκὸς
καὶ φῶς ἦτον καὶ σκότος . 139 Νόμος Μωϋσέως
οὐ κατὰ προηγουμένην , ἀλλὰ κατὰ επομένην
θέλησιν Θεοῦ ἐδόθη . 531
Νοῦς ὀφθαλμὸς λέγεται τῆς ψυχῆς . 37 . 242 Κε-
φαλὴ εἶναι . 196 Ψαλτήριον εἶναι . 256 Ὁ νοῦς
εἶναι λυχνος τοῦ ἀνθρώπου . 139 Σκότος νοῦς
εἶναι ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτόθ . Ὁ αὐ-
τὸς νοῦς εἶναι φῶς καὶ σκότος καὶ διὰ τί αὐ-
τόθ . Νοῦς ὁ καθαρὸς , οἶκος Θεοῦ ἐστίν . 29
Νύκτα ποῖα ἐννοεῖται . 4 Νύκτα νοεῖται καὶ ὁ
δεσποτικὸς θάνατος καὶ τὰ Μυστήρια . 108 Νύξ
νυκτὶ πῶς ἀνογγέλλει γινώσκω . 151 Ἡ νύξ τοὺς
ἀνθρώπους ἀναπαύει αὐτόθ .

Νύμφη τελευταία εἶναι τῆς παρθένου . 373
Νῦν , ἀντὶ τοῦ διὰ τοῦτο νοεῖται . 12 Καὶ ἀντὶ
τοῦ τότε . 86
Νῶτος ποῖοι λέγονται . 144

Ξ

Ξύγι τι δηλοῖ . 117
Ξύλον διὰ τί ὠνομασθη καλὸν καὶ πονηρόν . 431

Ο

Ὁ γόδη εἶναι ὁ μέλλον αἰὼν . 33 Καὶ ἡ ἀναστά-
σιμος τοῦ Κυρίου ἡμέρα αὐτόθ . 83 Τιτὶδὸν
ἐστὶν αὐτῆς . 35
Ὁδοὶ ποῖαι ὀνομάζονται . 204 . 206 Ὁδοὶ σκλη-
ραὶ ποῖαι εἶναι . 115
Ὁδόντια τι σημαίνουν . 469
Οἰκουμένη ἡ Ἐκκλησία εἶναι . 198
Οἶκος Θεοῦ ἡ ἐνδοξος πολιτεία λέγεται . 29 Καὶ
ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ . 195 Οἶκος ἡμῶν πῶς ἐγ-
καλεῖται . 233 Ὁ οἶκος σύμβολον εἶναι τελειό-
τητος . 344 Οἶκος Θεοῦ ὁ καθαρὸς νοῦς ἐστίν . 29
Ὀλίγοι οἱ καλοὶ εἶναι . 120
Ὀλιγοψυχίαν πρέπει νὰ ἐξοικίζωμεν τῆς ἡμετέρας
ψυχῆς .

- ψυχῆς. 446
- Ὁ λοκαυτωμα διὰ τὴν ὀνομαζέτο. 161 Τὰ ὑπὲρ εὐχαριστίας ἐπαχύνοντο. αὐτόθ. . . . .
- Ὁ λον ὀνομαζέται ἀπὸ τὸ μέρος. 15. 79. 85. 117. 121. 138. 190. 191. 196. 215. 241 254. 292. 328. 520.
- Ὁ μολογηταὶ ὡς ἀναφορά ἐδέχθησαν παρὰ Θεοῦ. 428
- Ὁ νειδισμὸς τί εἶναι. 101 Ἐπὶ κακοῦ λαμβάνεται αὐτόθ. Οὕτε ἄλλους πρέπει νὰ ὀνειδίζῃ τινὰς οὕτε ἀπὸ ἄλλους νὰ ὀνειδίζεται. αὐτόθ.
- Ὁ νομα Χριστοῦ πολλὰ θυμωσάν εἶναι. 51 Ὁνομα Θεοῦ μόνον γινώσκωμεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ. 64 Ὁνομα τὴν δόξαν δηλοῖ. 207 Διὰ τὸ ὄνομα τοῦ ὁ Θεὸς ὀδηγεῖ. 240 Πολλὰ θαύματα ἐποίησε τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ μετὰ πίστεως ὀνομαζόμενον. 265 Ὁνομα Θεοῦ περιγίνεται τῶν ἐχθρῶν, ὥσπερ τῶν ἰσθλῶν αἱ ἐπιδραί. 440 Ὁνομα Θεοῦ εἰς ποίους εἶναι τριπόθητον. 435
- Ὁ ξος εἰς τίνος τόπον ἔδωκαν τῷ Χριστῷ. 557
- Ὁ πως οὐκ ἔστιν αἰτίας διλωτικόν, ἀλλ' ἐκβάσεως. 420
- Ὁ ργή τί διαφέρει ἀπὸ τὸν θυμόν. 10. 334. Μέχρι δύσεως ἡλίου δὲν πρέπει τινὰς νὰ φυλάξῃ τὴν ὀργήν. 22 Ὁ ργή τοῦ Θεοῦ πῶς σχηματίζεται καὶ ποία εἶναι ἡ ὀρχή καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος αὐτῆς. 129 Πάντας ἀνθρώπους ταράττει. 297
- Ὁ ργέσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, πῶς ἐρμηνεύεται. 22
- Ὁ ρθρος τί εἶναι καὶ τίς. 169 Τὸ ταχέως σημαίνει. 465
- Ὁ ρκος ἐμποδιζόμενος εἶναι τελείως. 102 Σχῆμα ὁρκου ποῖοι λόγοι ἔχουν. αὐτόθ. Ὁ τοῦς ὁρκους πληρῶν τῆς ὑποσχέσεώς του, ἐπαινετός εἶναι. 503
- Ὁ ρος ποῖον λέγεται. 199
- Ὁ ρφικὸς πῶς γίνεται τινὰς. 529
- Ὁ ρσιος ποῖος εἶναι. 84. 138
- Ὁ π' περιτὸν εἶναι. 25. 140. 301 Καὶ αἰτιολογικὸν λαμβάνεται, καὶ βεβαιωτικόν. 71
- Ὁ π' εἰρήσα, τί δηλοῖ. 250
- Ὁ ρανοὶ δακτυλίων καὶ χαρῶν τοῦ Θεοῦ εἰσι ποιήματα. 53 Τότε θελομεν τοὺς γνωρίσωμεν. αὐτόθ. Καὶ ὁ ἀπὸ οὐρανὸς ὀνομαζέται. 55 Νὰς ἀγιος ὀνομαζέται. 128 Διὰ τί ὁ οὐρανὸς παράγεται Μάρτυς. 407 Δὲν εἶναι ἐμψυχος. αὐτόθ. Οὐρανὸς ὁ πρῶτος ποῖος εἶναι. 149 Ποτε μὲν πληθυντικῶς, πατὲρ δὲ ἐνικῶς ὀνομαζονται. 150 Ὁ πρῶτος οὐρανὸς ἀόρατος εἶναι εἰς ἡμᾶς. αὐτόθ. Τρεῖς οὐρανοὶ εἶναι. αὐτόθ. Βεβαίον εἶναι ἀπὸ γραμμάτων τὸ κάλλος τῆς φύσεως τῶν δείχνοντες. αὐτόθ. Πῶς διτιγοῦνται Δόξαν Θεοῦ. 151 Οἱ λόγοι τῶν ἀφύχων οὐρανῶν ἐξῆλθον εἰς πᾶσιν τὴν γῆν. 152 Ὁλοι αἱ γλῶσσαι τῶν Ἑβραίων ἀκούουσι τὰς φωνὰς τῶν οὐρανῶν. αὐτόθ. Οὐρανοὶ νοοῦνται οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ θεωρητικοὶ ἄνθρωποι. 154 Οὐρανὸς οὐρανοῦ ποῖος εἶναι. 545
- Οὗτος, νοεῖται ἀντὶ τοῦ ἐγώ. 269
- Ὁ φθαλμοὶ Θεοῦ ποῖοι εἶναι. 81 Ὁ φθαλμὸς ὀνοῦς λέγεται. 37. 242 Ὁ φθαλμοῦ κόρης προφύλαξις, θυμωσὴ εἶναι. 116 Ὁ φθαλμῶν νεύματα πνεύματος διαβάλλονται. 284
- Ὁ ρις ὁ παλαιὸς ἀνομιάν ἐν καρδίᾳ εἰργάζεται. 468 Ὁ ρις τί ἰδίωμα ἔχει. αὐτόθ.

Π

- Παρίδες αἱ τιμωρίαι λέγονται. 82 Πῶς τις ἐκ παγίδος ἀποσπάται. 208 Παγίς καὶ ἡ προσβολὴ τῶν Δαιμόνων. 240
- Πάθη θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας ταράττουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. 35 Πάθη ἀτιμίας, τοῦ Δικέλου εἶναι ῥομφαίαι. 62 Πότε εἶναι ἀλλότρια καὶ πότε οἰκεία. 158 Παθῶν σκιρτήματα ἱπποὶ λέγονται, καὶ ἡ σύμπνοια αὐτῶν ἄρματα ὀνομαζονται. 164 ποῖοι νικῶσιν αὐτὰ. αὐτόθ. Παθῶν ἀφανίζονται ὅταν ἔλθῃ ἡ χάρις. 527 Ὁ ἀπὸ τὰ παθῶν τυφλωθεὶς, δὲν νοεῖ τὰ θυμωσίσια τοῦ Θεοῦ. 546
- Παιδεῖα ὀνομαζονται οἱ κατὰ παραχώρησιν πειρασμοὶ, οἱ χάριν παιδείας ἐρχόμενοι. 142 Παιδεῖα οἱ σωφρονισθέντες, τί πρέπει νὰ λέγουν. 143

Παιδεία ποία εἶναι	13	Πατήρ κοινωνὸς ἦτον κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ ἕξ ὁ- θλῶν πιστευσαντος λαοῦ . 106 Καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ . αὐτόθ . Κριτὴς ἔγινε τοῦ Διαβό- λου καὶ ἀπεκατέστησε τὴν κληρονομίαν εἰς τὸν υἱ- ὸν του . 107 Ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς ἐβροντὴ ἐφά- νη . 133 Κύριος εἶναι . 258 Πατὴρ ἄβυσσος ἐνομαζέται . 346 Πατὴρ ἐρεύγεται ῥῆμα εἰς τὸν υἱὸν του . 151 Βασιλεὺς εἶναι . 532 Ἅγι- ος ὀνομάζεται . 540 Πατὴρ καὶ Υἱοῦ ὁμοτι- μία ποῦ δείκνυται . 109 Καὶ ὁ Πατὴρ εἰς τὰ δεξιὰ ἐστὶ τοῦ Υἱοῦ . αὐτόθ .
Παιδεία δὲν προξενοῦσι μνήμην τῶν γονέων , ἀλλὰ αἱ ἀγαθὶ πράξεις . 281 Παιδιάτων , ποτε ἔρα- γον αἱ μητέρες των	122	Πατριάρχαι πρόσωπον εἶναι τῆς Ἐκκλησίας . 372 Αὐτοὺς τιμῶσιν οἱ βασιλεῖς . αὐτόθ .
Παιδῶν τὸ θαῦμα τῶν φωνούντων τὸ ὡσαννὰ διὰ τί ἔγινε . 52 Παιδῶς δὲν πρέπει οἱ γονεῖς νὰ ἀ- φένουν νὰ τραγωδοῦν	352	Παῦλος παράδειγμα σωτηρίας καὶ πίστεως ἔγινε . 425 Βενιαμὴν νεώτερος εἶναι . 541 Τῆς Ἐκκλησίας ἐπικρατεῖ αὐτόθ . Λύκος ἦτον . αὐτόθ .
Παῖς Κυρίου πῶς γίνεται . 124 Δύω συμαινόμενα ἔχει αὐτόθ .		Πειραζομένους ἐξ ἁμαρτιῶν δὲν βοηθεῖ παρρηθὴς ὁ Θεός , ἀλλὰ τοῖς ἀπὸ φθόνου τοῦ Διαβολοῦ . 35
Παλαιοὶ εἶχον ἄδειαν νὰ ἀλλάζουσι τὰς λέξεις καὶ συντάξεις	205	Πειρασμοὶ διαφόρως ὀνομάζονται . 550 Πειρασμοὺς δὲν ἐμποδίζει ὁ Θεὸς νὰ ἐρχονται , ὅταν ὁμῶς ἔλθουν , περασεῖται βοηθὸς εἰς τοὺς πειραζο- μένους , καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ νικηθοῦν . 377
Παλιχρὴς τί εἶναι	321	Πετρὸς ποῖος ἦτον . 63 Ποῖος ὀνομάζεται πένης . 86 333 . Μεγάλῃ ἡ δύναμις τῶν πηνήτων . 86 Οἱ τούτους ἀδικοῦντες πρέπει νὰ φοβηθῶν . αὐτόθ .
Παμῶ ὅστις πόσους χρόνους ἐξώδευσεν ἕως οὗ νὰ μαθῇ μὲ τὸ ἔργον τὸ „ Εἴπα φυλάξω τὰς ὁ- δοὺς μου τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσση μου . 318 Ὅσας φορὰς ἐλάλησε , δὲν ἐμετα- νόησε . 319 Παραβολὴ τί θέλει νὰ εἰπῇ . 357 πόσα σημενόμενα ἔχει	395	Περιεχόμενα ἐκ τοῦ περιέχοντος ὀνομάζονται . 223 Περισσεῖς πτέρυγες τί δηλοῦσι . 445 Περισερα γυ- φίη τίος ἦτον σημείον . . . . .
Παράδεισος τόπος χλόης εἶναι	194	Πεταινὰ οὐρανοῦ ποῖοι νοοῦνται . . . . .
Παράνομος ποῖος εἶναι	28	Περιταὶ λέξεις εὐρίσκονται εἰς τοὺς Ψαλμοὺς . 238
Παρασιωπήσης τί θέλει νὰ εἰπῇ	222 . 406	Περίφρασις εἶναι τὸ „ ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου ἦτοι ἐμοῦ τοῦ δικαίου . 19 Συναθισμένη εἶναι εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ εὐρίσκεται εἰς πολλοὺς Ψαλμοὺς . 20 . 54 . 113 . 227 . 240 246 . 117 . 269 . 280 . 281 . 347 . 360 . 396 435 . 524 .
Παρασυναγωγὰι σχισματικαὶ πρέπει νὰ ἐμποδίζων- ται	227	Πίστις σαφύλι εἶναι . 50 Καὶ χλόη . 193 Πάμ- μεγα πρὸς σωτηρίας ἐρεδίου . 216 Προξενεῖ τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα . αὐτόθ . Καρπὸς εἶναι τῶν ἀρετῶν . 515 Πίσιν Χριστοῦ πολλοὶ Ἕλληνες καὶ αἵρετικοὶ ἐδέχθησαν διὰ φόβον τῶν βασιλέων . 517
Παρέτη πάση ὁδῷ οὐκ ἀγαθὴ πῶς νοεῖται . 289		Πλὴν
Παρθένων τάγμα ἐπροσφέρθη εἰς τὸν Θεόν , ἀφ' οὗ ἐσερεώθη ἡ Ἐκκλησία . 33 Αἱ Παρθένοι γυναῖ- κες τὴν Παρθένον μιμοῦνται , καὶ μητέρες γίνον- ται τοῦ Χριστοῦ . αὐτόθ . Τί εἶναι Παρθένος . αὐτόθ . Παρθένοι νεάνιδες εἶναι τυμπανίστριαι . 541 Παρθένοι αἱ ἐν εὐφροσύνῃ παρθενεύουσαι , αὐταὶ ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ . 373 Χαίρουσι αὐ- ται καὶ ἀγάλλονται ἐλευθεροὶ οὗται τῶν τοῦ κό- σμου φροντίδων . 374 Ἀπὸ τοῦς Ἀγγέλους θέ- λουν φερθοῦν αὐταὶ εἰς τὸν οὐράνιον ναόν . αὐ- τόθ .		
Παροιμία ποία εἶναι . 99 Παροιμία τί διαφέρει τοῦ κατοίκου	325	
Παροιμία ἑλληνικὴ τις . 219 Παροιμία πέντα σχυ- λίτην	475	
Παρουσία ἡ δευτέρα τοῦ Χριστοῦ φανερά θέλει εἶ- ναι	406	

Πλήν νοείται ἀντὶ τοῦ καί. 252 Καὶ ἀντὶ τοῦ ἀ- ληθοῦς. 496 Νοείται καὶ περιττόν. 321. 495	ματικὸν νόημα. 549 Πνεῦμα τρία σημαινόμε- να ἔχει. 240
Νοείται καὶ ἀντὶ τοῦ, λοιπόν. 322	Πόλεμος κυκλικὸς τῶν Δαιμόνων πῶς νοείται. 17
Πλησίων ποῖος εἶναι. 84	Πόλεις ποῖοι νοοῦνται. 62 Ποῖαι πόλεις ὀνομά- ζονται. ἐνικῶς καὶ πληθυντικῶς. 150
Πλούσιοι εἰς ἄλλους θέλουν ἀφήσουν τὸν πλούτον τους. 399 Ἀνόητοι εἶναι· αὐτοῖθ. Θέλουν κατοικήσουν τοὺς τάφους παντοτινά· αὐτοῖθ· Τοὺς τοποῦς ὅπου ἀπαιτήσαν, ἐπονύμασαν εἰς τὰ ὀνόματά των. αὐτοῖθ. Πλούσιος, γυμνὸς ἀ- πὸ τὰ ὑπάρχοντά του θελεῖ καταβῆ εἰς τὸν Ἄ- δην. 402 Δεξά τοῦ πλουσίου ποῖα εἶναι· αὐ- τοῖθ. Ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ μόνῃ μαχαρίζεται· αὐ- τοῖθ. Μετὰ τὸν θάνατον κατηγορεῖται. 403	Πόλις πᾶσα, θυγάτηρ ὀνομαζεται. 371 Καὶ διὰ τί· αὐτοῖθ. Τί εἶναι Πόλις. 378 Ἡ Ἐκκλησία νοείται καὶ ἡ ἐπουράνιος πόλις. 379 Πόλις πε- ριοχῆς ποῖα εἶναι. 486
Πλούσιος ποτε τιμᾷ τὸν πτωχὸν καὶ ποτε τὸν καταφρονεῖ· αὐτοῖθ. Πότε εὐχαρισεῖ τὸν Θεὸν καὶ ποτε τὸν βλασφημεῖ· αὐτοῖθ. Ποτε δὲν θέ- λει ἰσὴ φῶς· αὐτοῖθ. Πλουσίων ζωὴν δὲν πρέ- πει νὰ μακαρίζῃ τινος. 497 Ποῖος πλούσιος εἶ- ναι ἐπαίνων ἀξίος. 408	Πολὺν ἀντὶ τοῦ δυνατόν λαμβάνεται. 252
Πλούτον πρέπει νὰ καταφρονῶμεν διὰ τὸ αὐτοῦ ἀ- βάβαιον. 271 Πλούτου τοῦ συναθροισμένου ὀ- κληρονομος εἶναι ἀδελφός. 322 Πλούτος ὁ ἀδι- κὸς τί γίνεται. 497 Πλούτου φύσις ποῖα εἶ- ναι· αὐτοῖθ. Δραπέτης εἶναι αἰεὶ· αὐτοῖθ.	Πολυωρία τί θέλει νὰ εἰπῇ. 88
Πνεῦμα ἅγιον ἐπροσάξε τοὺς Ἀγγέλους ἐν τῇ ἀ- ναλήψει. 202 Τοὺς Ἀγγέλους ἠγάτα. 258	Πονηρία πῶς ὀρίζεται. 297
Μίᾱς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας εἶναι μὲ τὸν Πατέ- ρα· αὐτοῖθ. Διὰ τί Πνεῦμα σῶματος τοῦ Πα- τρός ὀνομάζεται· αὐτοῖθ. Ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τὸν Υἱὸν θεασομεθ. 292 Φῶς ἐστὶ τὸ Πνεῦμα· αὐτοῖθ. 350 Δὲν ἀποτυφλοῖ τὸν νοῦν, ἀλλὰ φωτίζει. 362 Χάρις αὐτοῦ μετὰ πολλῆς τῆς ταχύτητος πρόεισι. 363 Πα- ταρὸς εἶναι· 378 Ὁρμήματα δὲ αὐτοῦ εἶναι τὰ διάφορα χαρίσματα. 379 Πνεῦμα εὐθὲς διὰ τί ὀνομάζεται. 424 Καὶ διὰ τί ἡγεμονικόν· αὐτοῖθ. Τὸ Πνεῦμα ἡ περιστὰρ σκιαγραφεῖ. 445	Πορνευόντα ὁποῖος ἤξευρε, πρέπει νὰ τὸν φανερό- νῃ εἰς τὸν ἱερέα διὰ νὰ μὴ τὸν μεταλαμβά- νῃ. 412
Ποταμὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι. 513 Πτέρυγες τοῦ Πνεύματος ποῖαι εἶναι καὶ ποῖα μεταφάρεα. 534	Πόρτας εἰς τὰς τῶν πόλεων ἐσυνειθίζον νὰ καθῶν- ται. 553
Φωνὴ δυνάμει λέγεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 545	Ποταμοὶ οἱ Ἀπέστολοι εἶναι καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος. 198
Τὸ Πνεῦμα ἔσμιξε μὲ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνευ-	Ποτήριον καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ διδασκαλία ὀνομά- ζεται. 107 Καὶ ἡ περὶ Θεοῦ γνῶσις. 195
	Πρὸ ἐπὶ Θεοῦ λεγόμενον, πολλὰ λυπεῖ τὸν δι- καιον. 348
	Προεῖς ποῖα εἶναι. 268
	Πρακτικὸς ποτε δὲν πρέπει νὰ παύῃ ἀπὸ τὴν πρᾶ- ξιν. 100 Τόπος χλόης ὀνομάζεται ἡ Πρα- κτικὴ ἀρετή. 193 Πρακτικὴ, τράπεζα εἶναι. 195
	Ἰσχυὸς λέγεται. 228 Πρακτικὸς πῶς παροικεῖ ἐν σαρκί. 325
	Πράξεων ἀρχὴ ποῖα εἶναι. 2
	Πρόβατα ποῖοι εἶναι. 56
	Πρόβλημα τί θέλει νὰ εἰπῇ. 395
	Πρόγνωσις Θεοῦ δὲν ποιεῖ τοὺς πονηροὺς ἢ τοὺς ἀγίους. 467
	Πρόθεσις σὺν, περιττὴ λαμβάνεται. 223 Ἡ ἀπὸ ἀντὶ τῆς ἐν λαμβάνεται. 84 Καὶ ἡ ὑπὲρ, ἀν- τὶ τῆς ἀπὸ. 252 Ἡ ἀντὶ, περιττὴ εἶναι 72
	Ἡ μὲν πρόθεσις λαμβάνεται ἀντὶ ἄλλης. 330
	Ἡ ἐν περιττὴ ἐστὶ. 355. 153. 536 Ἡ ὑ- πὲρ, ἀντὶ τῆς περὶ λαμβάνεται. 361. 436 Ἡ ὑπὲρ λαμβάνεται, ἀντὶ τῆς διὰ. 376 Ἡ ἐν ἀντὶ

ἀντὶ τῆς σὺν, καὶ ἡ σὺν ἀντὶ τῆς ἐν λαμβάνονται. 450 Πρόθεσις ἐπὶ, περιττὴ λαμβάνεται. 497 Πρόθεσις ὑπὸ, ἀντὶ τῆς ἐν λαμβάνεται. 522 Ἡ ἐν νοεῖται, ἀντὶ τῆς ἐκ. 539 Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν τῆς ζωῆς ἀναγκαίων καὶ ἀγαθῶν δεικνύται. 23 Φῶς ὀνομάζεται αὐτόθ. 24 Προσευχὴ ἀπὸ δεξολογίας πρέπει νὰ ἀρχίζῃ, καὶ ὄχι ἀπὸ αἵτησιν. 29 Τῇ μετὰ δακρυῶν ἐπεται τὸ εἰσακουέσθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ. 38 Ὅχημα αὐτῆς ἡ ταπεινοφροσύνη. 65 Ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γινομένη μᾶλλον εἰσακούεται τῆς ἐν οἰκίᾳ. 215 Διαφέρει ἀπὸ τὴν δέησιν καὶ εὐχαριστίαν. 222 Προσευχῆς καὶ αἰέσεως δύναμιν ἔχει, καθε πρᾶξις πρὸς δόξαν Θεοῦ γινομένη. 268 Προσευχῆς εἰς κόλπον ἀποστροφή, πότε ἐπὶ τῆς ἀκουσθείσης λαμβάνεται προσευχῆς, πότε δὲ διὰ τὴν μὴ εἰσακουσθείσαν. 282 Τὸ ἐλάχισον τρις τῆς ἡμέρας πρέπει νὰ προσευχώμεθα. 449 Διαφέρει ἡ προσευχὴ ἀπὸ τὴν δέησιν. 489 Προσευχῆς ῥήματα οὐκ ὠφελεῖ, ἀλλὰ τὸ ἀπὸ σπουδαίας διαθέσεως αὐτὴν ἀναπέμπεσθαι. 523 Προσακτικὰ ῥήματα πότε ἀντὶ εὐκτικῶν λαμβάνονται. 365. 427. 526 Προσφοραὶ ὑπὲρ εὐχαριστίας μὲν λαδὶ ἐπροσφέροντο, οὐχὶ δὲ καὶ αἱ ὑπὲρ ἁμαρτίας. 161 Τὰ τιμωτέρα πρέπει νὰ προσφέρωμεν τῷ Θεῷ. 521 Θυσμία καὶ κριοῦς καὶ βόδια καὶ χειμαῖρους πῶς ἀναγωγικῶς προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεόν. αὐτόθ. Οἱ προσφέροντες τὰ ἅγια, κτηραμενοὶ εἶναι. 522 Πρόσωπον τὸ κύλλος νοεῖται. 345 Καὶ ἡ κεφαλὴ. 372 Προσώπου χωρὶς, ἁμαρτίας τόξον δὲν ἐνεργεῖ. 482 Πρόσωπον Θεοῦ ἀποστροφή, κηδεμονίας εἶναι πολλῆς. 90 Τὸ ταύτης αἰσθάνεσθαι οὐ μικρὸν κέρδος. αὐτόθ. Ταταχὴν προξενεῖ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ. 236 Ἀποσρεφόμενου, τί γίνεται, καὶ ἐπιλάμποντος, τί. 245 Ἀρχεῖ αὐτὸ καὶ ἀποκρύφει τοὺς φοβουμένους καὶ πάσης ταραχῆς

ἐξελέσθαι. 247 Πρόσωπον Κυρίου πῶς βλέπει τοὺς δικαίους, καὶ πῶς βλέπει τοὺς ἁμαρτανόλους. 274 Προσωποποιῖα. 407 Προφῆται μεταπηδῶσιν ἀπὸ ἑνα εἰς ἄλλο, καὶ διὰ τί. 10 Ἰδιῶμα Προφητῶν ποῖον εἶναι. 128 469 Ναφθαλαὶ ὀνομάζονται. 132 Πέθεν αἱ σκοτεινὴ προφητεῖαι τῶν διελυθισαν. αὐτόθ. Αἱ προφητεῖαι χάλαι καὶ ἄνθρακες. 133 Ἀν αἱ προφητεῖαι δὲν ἔχουν ἀκολουθίαν, καὶ ταξιν, δὲν πρέπει νὰ θαυμάζωμεν. αὐτόθ. Δὲν ἐπροφήτευον ἑκάστη ὁποῦ ἤθελον. αὐτόθ. Κατηράται ὀνομάζονται. 347 Ἡξεύρουσιν ἑκάστη ὁποῦ λέγουσι. 362 Ὁρῶντες ὀνομάζονται. αὐτόθ. Προφητῶν λόγια αἰνιγματώδη εἶναι. 395 Δὲν ἐδύναντο νὰ μὴς λυτρώσων ἀδελφοὶ ἡμῶν ὄτες. 398 Ψάλλοντες ὀνομάζονται. 540 Αἱ προφητεῖαι αὐτῶν φωνῶν δυνάμεως ἔλαβον. 545 Προφθάνει καὶ τὸ ἐπικυβαίνειν σημαίνει. 135 Πτέρης ἀνομία ποῖα λέγεται. 396 Πτωχὸς πῶς ἐμπυρίζεται. 70 Ποῖος λέγεται πτωχός. 86 Πτωχὸς καὶ πένης ἀδιαφόρως λαμβάνονται. αὐτόθ. Πτωχὸν ὁ νοῶν τί ἐστὶ, μακάριος εἶναι. 335 Πτωχὸς ποῖος ὀνομάζεται. 336 Πτωχοὺς μετὰ διακρίσεως πρέπει νὰ ἐλεῇ τινάς. αὐτόθ. Πῦρ δὲν ζεσάινει, ἀν δὲν πλησιάζῃ τινάς εἰς αὐτό. 154 Πῦρ θεῖόν ποῖας θυσίας κατέκαυσε. 161

P

Ράβδος σιδηρᾶ ποῖα εἶναι. 11 Ράβδος ἡ παιδευτικὴ κρίσις εἶναι τοῦ Θεοῦ. 194. 195 Ράβδος καὶ βραχτηρία ὁμοῦ τὸν σαυρόν δηλοῦσι. αὐτόθ. Ράβδος σύμβολον εἶναι βραχτείας. 366 Ράμνος τί φυτὸν εἶναι, καὶ τί σημαίνει. 470 Τὸν σαυρόν δηλοῖ. 471

Σ

Σαββάτου ἀνάμνησις ποῖα εἶναι. 309 Ἡ ἐν τῷ Σαββάτῳ θυσία διπλὴ ἦτον. αὐτόθ. Ὅλη ἡ ἐβδομάς Σάββατον ὀνομάζεται. 387 Σάκκος τίνος εἶναι σημεῖον. 237. 553

Σάλον πειρασμῶν ἀμήχανον μὴ γενέσθαι τῇ ψυχῇ. 493	Μικρὸς καὶ μέγας γίνεται· αὐτόθ.	432										
Σαρφῶν ἀποκείρεται τὰς ἐπτά σειρὰς τῶν θοερύχων· ἥτοι τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, ὧν ἀπατηθέντων ἔκεται ἡ ἀπώλεια τῶν ὀφθαλμῶν.		432										
Σελμῶν τί θέλει νὰ εἰπῇ.		534										
Σεραφὶμ σμίγουν τὴν χαρὰν με φόβον.		13										
Σημαινόμενον φανερώνεται ἀπὸ τὸ σημεῖον.		383										
Σίκιμα τί πόλις ἦτον. 483	Πῶς ἐρμηνεύεται καὶ τί δηλοῖ.	484										
Σινᾶ ἅγιον ὄρος εἶναι.		536										
Σιών ποία εἶναι. 64	Πῶς ἐρμηνεύεται· αὐτόθ.	66										
Πόταται αὐτῆς ποία εἶναι· αὐτόθ.	Ἀγαλλίαμα εἶναι ὅλης τῆς οἰκουμένης καὶ διὰ τί.	388										
Ἀπὸ τὴν Σιών τὰ μυρία ἐβλάστησαν ἀγαθὰ.		406										
Σκηνὴ θεία ἡ κρύπτουσα τοὺς διωκομένους ποία εἶναι. 217	Σκηνὴ θαυμαστὴ ποία εἶναι.	344										
Σκηνὴ σύμβολον εἶναι προκοπῆς· αὐτόθ.	Τόπος ὁ τῆς σκηνῆς ποῖος εἶναι.	345										
Σκότος ποῖον νοεῖται.		131 132										
Σκύλος ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα πεινᾷ περισσότερον.		475										
Σμύρνα τί δηλοῖ.		368										
Σοφίαν λαλεῖν προπεδέσθαι.	305	Σοφία θεία μήτηρ ἐστὶ τῆς δημιουργίης τοῦ Κόσμου.	414									
Σοφία πόλις περιοχῆς ὀνομάζεται.	487	Σοφία τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, λόγοι ἀνθρώπων εἶναι.	510									
Σοφὸς καὶ ἐπὶ κακοῦ λαμβάνεται.	468	Σοφοὶ οἱ καλούμενοι, ἐν αὐτῇ τιμωρίαν θέλουν λαβου- με τοὺς ἀμαρτίας.	399									
Σπέρμα ἀσεβῶν ποῖον εἶναι.		304										
Σπήλαιον Ἐνγαδδὶ, καὶ σπήλαιον Ὀδολλάμ, τί ἡ- τον.		462										
Στακτὴ τί δηλοῖ.		368										
Σταυρὸς ῥάβδος σιδηρὰ εἶναι. 12	Σωτήριον ὀνο- μάζεται.	86	Ἐν αὐτῷ ἐδημοσίευσεν ὁ Χρι- στὸς τὴν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένην θεϊκὴν δύναμιν. αὐτόθ.	Διὰ τῆς ῥάβδου καὶ τῆς βακτηρίας δη- λοῦται.	195	Δι' αὐτοῦ κατέβαλεν ὁ Χριστὸς τὴν Διάβολον, καὶ ἐλύτρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς						
ταραννίαν τοῦ αὐτοῦ.	Σταυροῦ σχῆμα τυποῦ- ται ἐν τῇ ἐπάρσῃ τῶν χειρῶν τῶν προσευχομέ- νων.	222	Ρομφαία εἶναι τοῦ Χριστοῦ.	364	Ἐν αὐτῷ ὑφύσθαι ἐμελλεν ὁ Κύριος.	381	Δά- ρυ Σαοὺλ τὸ κατὰ τοῦ Δαβὶδ ἀρεθὲν τὴν σταυ- ρὸν ἐδήλου.	472	Σημείωσις ἀληθῆς ἡ διὰ σταυροῦ ἐστὶ.	482	Διὰ τοῦ ῥάβδου δηλοῦ- ται.	472
Στενυχμοῦ μεγάλη εἶναι ἡ ἰσχὺς.	86	Στεναγ- μὸς εἰς ἄνεσιν τοῦ πόνου ἐδέσθ.	313									
Στερίσεις ἐπὶ Θεοῦ ἀντιπεποιθότως λέγονται.	131											
Στεφανοῦται τινες ἐξ ὧν ἐπιτηδεύει.		165										
Σιτηλογραφία τί θέλει νὰ εἰπῇ.		455.	460									
Στόμα δὲν πρέπει νὰ ᾔναι τάφος, ἀλλὰ θησαυ- ρὸς.	30	Εἶναι καὶ σῶμα νοητόν, μετὰ τὸ ἐποῖον τινας πάντοτε εὐλογεῖ τὸν Κύριον.	267									
Στράτα ποία εἶναι.	3	Καὶ αἱ πράξεις στράτα λέ- γονται.	7	Διάφορα πράγματα δηλοῖ.	13							
Στρεβλὸς ποῖος εἶναι.		138										
Συγκατοικῶν καὶ συναναστροφόμενος τις μετὰ καλὸν ἢ κακόν, τοιοῦτος ἔχει νὰ γένη καὶ ἐ- κεῖνος.		138										
Συνειδήσεως ἐλεγμοὶ παιδεύουν καὶ ξηραίνουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ λεπτύνουν αὐτὸν ὡς ἂν ἀρχ- χην.		324										
Συνεκδοχὴ τὸ ὀνομάζειν τὰ αἰτιατὰ ἀπὸ τὰ αἰ- τια.	323	Καὶ τὰ ἐπόμενα ἀπὸ τὰ προηγού- μενα.	395 . 145	Καὶ τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ μέρους.	138							
Σύνταξις ῥημάτων ἀδιάφορος ποῦ εὐρίσκεται.	253	254 . 278 . 324 . 344 . 433 . 440 . 551										
Σύνταξις ὁμαλῆ ῥητῶν τινῶν ποία εἶναι.	328 . 468											
Συνώνυμα λεγία ἀλλεπαλλήλως φερόμενα, τίνος εἶναι ἴδια, καὶ διὰ τί λέγονται.	285 . 299 . 304 . 399 . 418											
Σχῆμα διὰ μέσου ποῦ εὐρίσκεται.		406										
Σχῆμα ἄλλο συνειθισμένον εἰς τὴν Γραφὴν ποῖον εἶναι.	140	Σχῆμα ἐξ ἀστροφῆς ποῖον εἶ- ναι.	491									
Σχῆμα ἐκ παραλλήλου.	286 . 306 . 324 . 392 . 418											

Σχήμα προθύσερον τοῦ ἐστίν	367
Σχήμα ἀπὸ κοινοῦ τοῦ εὐρίσκεται . 243 . 247	
285 . 286 . 330 . 358 . 408	
Σχήμα ἀσύνδετον τοῦ εἶναι	431
Σχήμα, ὄνομα ἀντὶ μετοχῆς	138
Σχήματα ἐναρέτων, φύλλα εἶναι . 4 Σχήμα πλα-	
γίης συντάξεως ἐτερογενές καὶ ἐτερόπρωτον, πο-	
ον εἶναι	230
Σχολαί ἐξ εἶναι . 381 Πρέπει νὰ σχολάσῃ ἀπὸ	
ὅλας ἡ ψυχῆς . ἵνα γένηται ἐν αὐτῇ καθαρὰ ἡ ἑλ-	
λαμφις τοῦ Θεοῦ . αὐτοῦ .	
Σωβὰ τί δηλοῖ	480
Σῶμα σκῆνος ὀνομάζει ὁ Παῦλος καὶ διὰ τί . 226	
Κιθάρᾳ νοεῖται . 256 Σώματι ὁ ἁμαρτήσας,	
σώματι πρέπει καὶ νὰ ἐξομολογῇται . αὐτοῦ .	
Σωματος δόξα ποῖα εἶναι . 402 Τὸ σῶμα	
σκότος εἶναι . 139 Καὶ τίχος . 140 Φύραγξ	
ἐστὶ τῶν ἁλῶν τὸ σῶμα καὶ ἡ σὰρξ , ἐν ἣ πα-	
τάσσεται φύσις καὶ χρόνος . 481 Διὰ τοῦ σώ-	
ματος κατὰ τὴν πρᾶκτικὴν ἡ καθαρσις γίνε-	
ται . 485 Καὶ τὸ σῶμα ποτε τὰ τοῦ Θεοῦ δι-	
φῶν φαίνεται . 500 Δεῖνον ἐστὶ πρὸς τὰς θείας καὶ	
νοητὰς ἐμφάσεις . αὐτοῦ .	
Σωτηρία ἡ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τὴν ἀπλῶς δηλοῖ	
ζωοποίησιν	290
Σ φροσύνη ζῶντι εἶναι . 372 Ἀπὸ αὐτὴν κρέμαν-	
ται πολλὰ ἀρεταί . αὐτοῦ .	

Τ

Ταπεινοὶ τῷ πνεύματι ποῖοι εἶναι	275
Ταπεινοφροσύνη φύλλα εἶναι σκεπάζοντα τὸν καρ-	
πὸν . 4 Ταπείνωσις καὶ κακοπάθεια πάσης ἁ-	
μαρτίας ἐλευθεροῦσι . 209 Ταπείνωσις εἶναι	
καὶ ἡ αἰσθητὴ τοῦ σώματος ἀσθένεια , καὶ ἡ	
νοητὴ τῆς ψυχῆς συντριβή . αὐτοῦ . 241 Εἰς	
τὴν κατανοήν ἐπεταί . 275 Ταπείνωσις ὑπομο-	
νῆς εἶναι αἰτία	493
Τόπος τί εἶναι	110
Τελειότης τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ποῖα	
εἶναι	502
Τέλους μας ἐν τῷ καιρῷ, ποῖον λόγον χρειάζεσθα	
νά λέγωμεν	462

Τιμῆς ἀνευ δίδομεν τὰ ἄτμα καὶ εὐτελεῖ . 356	
Τιμὴν εἰς τὸν Θεὸν τίς προσφέρει . 226 Τιμὴ ἀν-	
θρώπου ποῖα εἶναι	495
Τιμωρία ποτήριον καὶ κόνδυ ὀνομάζεται . 82 Κε-	
κριμμένα λέγονται αἱ τιμωρίαι τοῦ Θεοῦ . . 121	
Τόκος καὶ διάφορον μισθὸν πρᾶγμα εἶναι . 102	
Τόξαρι Θεοῦ ποῖον εἶναι καὶ ποῖον τὸ τέτωμα	
καὶ ἡ ἐτοιμασία αὐτοῦ . 46 Τόξου πρόσωπον	
ἡ ἀπαιτὴ τῶν ὁκτῶν ἐπιφάνειά ἐστι , τὴν αἰσθη-	
σιν ἐρεθίζουσα	482
Τόπος ἅγιος ποῖος εἶναι . 199 Τόπος χωρητικὸς	
τῶν δικαίων εἶναι ὁ Κύριος	255
Τράπεζα τὴν πνευματικὴν τροφὴν δηλοῖ καὶ τὴν ἀ-	
πόλαυσιν τῶν μελλόντων . αὐτοῦ . Καὶ τὴν πρᾶ-	
κτικὴν ἀρετήν	195
Τριάδος περὶ ὁ Δαβὶδ θεολογεῖ . 18 . 258 Εὐθὺς	
εἶναι ὁ Πατήρ , εὐθὺς ὁ Υἱός , εὐθὺς τὸ Πνεῦμα	
τὸ ἅγιον . 257 Θεολογία τῆς ἁγίας Τριάδος	
τοῦ φανεροῦται . 413 . 141 Τρεῖς τοῦ δηλοῦ-	
ται . 442 . 459 . 491 . 412 . 537 Ἐκάστη ἰ-	
διότης : (ἢτοι πρόσωπον) αὐτῆς καὶ Θεός	
καὶ ὕψις καὶ ἀγαθὸν ἐστὶ χορηγός	412
Τρεῖς ποῖα ὀνομάζονται	55
Τρισάγιος ὕμνος πέθεν συνετέθη	342
Τρόμος τί εἶναι	445
Τυρός ἡ δυσσεβέστερα πόλις ἦτον . 371 Πῶς ἐρμη-	
νεύεται	372

Υ

Υδροφοβούντων πάθος ποῖον εἶναι	95
Υἱοὶ Θεοῦ ποῖοι εἶναι , καὶ υἱοὶ κριῶν . 226 . 227	
Υἱοῦ κρύφια ποῖα εἶναι . 58 Υἱὸς πρόσωπον εἶναι	
τοῦ Πατρὸς . 111 Υἱὸς Θεοῦ πάντα ἐδημιούρ-	
γησε . 258 Θεὸς εἶναι ἀληθὺς ὁ εἰδὸς τὰς κακο-	
δίας ἡμῶν . 263 Υἱὸς πηγὴ ζωῆς . 292 Φῶς	
ἐστὶ . αὐτοῦ . Ἀλήθεια εἶναι . 350 Υἱὸς ἐρεῖ-	
γεται ῥῆμα εἰς τὸν Πατέρα . 151 Υἱὸς δύναμις	
εἶναι τοῦ Πατρὸς . 440 Υἱοῦ καὶ Πατρὸς τοῦ	
δείκνυται ἡ ὁμοτιμία . 109 Εἰς τα δεξιὰ τοῦ Υἱοῦ	
εἶναι ὁ Πατήρ . αὐτοῦ .	
Υπάκοήν μόνον ζητεῖ ὁ Θεός	329

Υπερβατὸν σχῆμα τοῦ εὐρίσκεται . 13 . 113 . 168 366 . 406 . 491 . 494 . 505 . 522 . 537	ἀγνός • αὐτόθ . Πρῶτον ἀποκτῶ τινος τὸν εἰσα- γωγικὸν καὶ ἔπειτα τὸν τελειωτικόν . 271 Φόβος
Υπερφηανίας ὄνομα καθε κακίαν φανερώνει . 292 Δὲν ἤξεύρει ἡ ὑπερφηανία νὰ σέκεται , καὶ ἂν πέσῃ δὲν σκῶνεται . 293 Διὰ τὴ ἔχει ἓνα μό- νον ποδάρι 292	ἐχθρός , ποῖος εἶναι • αὐτόθ . 504 Φόβος ὅταν αὐξηθῇ , τρόμος γίνεται . 445 Φόβος Κυρίου δύναται τῆς θείας εὐλογίας τυχεῖν . 525 Φόβος
Υπερήφανος ἀμαρτάνει , σαλεύεται , πίπτει , συν- τρέβεται . 293 Ὑπερήφανοι ποθεν ἐτυμολο- γούνται 138	τῶν ὀρθοδόξων βασιλέων καὶ δυνάμεις ἕκαμε πολ- λοὺς νὰ δεχθοῦν τὸν Χριστιανισμόν . 517
Υπνος πρόσκαιρός ἐστὶ θάνατος . 205 Οἱ ὑπνοῦν- τες δὲν νομίζουν ὅτι ζῶσιν • αὐτόθ . Ὑπνος εὐ- φημούμενος ἐπὶ Θεοῦ ποῖος εἶναι . 360	Φοβούμενος τὸν Θεὸν σπάνιος εἶναι . 207 Ποῖα ἀμοιβαὶ ἐπαγγέλλονται εἰς αὐτόν • αὐτόθ . Ὁ-
Υπόκρισις ψεῦδος ὀνομάζεται 517	ποῖαν ζωὴν διαλέξῃ τῶν σωζομένων , διδάσκα- λος γίνεται εἰς αὐτόν ὁ Θεός • αὐτόθ . Ἄλλον
Υπομένω ἀναμένω καὶ ἐνδέχομαι σημαίνει . 203 221	δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα εἰμὴ τὸν Θεόν . 260
Υπομονὴ χρῆμα εἶναι ἄρισον . 306 Περὶ ὑπομονῆς ποῖοι Ψαλμοὶ διδάσκουσιν . 493 Χωρὶς ταπεινώ- σιν οὐ δύναται τις ἀπομείναι • αὐτόθ .	Φοβούμενοι τὸν Θεὸν δὲν ὑπεροῦνται κανένα ἀγα- θόν . 271 Εἰς τοὺς φοβουμένους τὸν Θεὸν πρέπει
Υποσκελίσον τί θέλει νὰ εἰπῇ 119	νὰ διηγουμεθα τὰ θεῖα 522
Υποσχέσεις , ὅπου ἕκαμε τινος εἰς τὸν Θεόν , πρέ- πει νὰ τὰς τελειώσῃ . 411 Δὲν πρέπει νὰ ἀργο- πορῇ εἰς τὸ νὰ τὰς τελειώσῃ • αὐτόθ .	Φονεὺς διὰ τί σὺνὴρ καλεῖται . 28 . 453 Οὐ λέ- γεται φονεὺς ὁ κατὰ νόμον ἀποκτείνων . αὐτόθ .
Υποταγὴ καὶ ἱεσσία δύο εἰσὶν ἀγιοπρεπῇ κατορθώ- ματα . 296 Ὑποτασσέσθαι Κυρίῳ ἄρισον εἶναι καὶ ἐπωφελές 493	ἔχει νὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἐκδίκησιν . 65
Υσσωπος τὴν ἐνέργειαν ἐμφαίνει τοῦ Πνεύμα- τος 422	Εἰς τοὺς φονεῖς διὰ τί λέγεται , ποτε μὲν , ὅτι εὐρεθίσονται πλήρεις αἱ ἡμέραι , ποτε δὲ , ὅτι
Υφῶνοι πῶς τινὰς τὸν Θεόν 232	δὲν θέλουν μεσοκκορίσθω 453
Υῶν ἐχορτάσθησαν πῶς νοεῖται . 121 Υἱοὶ μιμού- μενοι τὴν πονηρίαν τῶν γονέων χορταίνουσιν ἀπὸ τὰς τιμωρίας ἐκείνων • αὐτόθ .	Φθονουμένου ταπεινώσιν , ὀλιγοσεύει τοῦ φθονοῦν- τος τὸν φθόνον , καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ ὑπερη-
Φ	φάνεια τοῦ φθονουμένου , αὐξάνει τὸν φθόνον ἐ- καίνου 282
Φαντάσματα τῆς νυκτός , τῆς ἡμέρας εἶναι ἀπληρή- ματα 268	Φθορὰ τί εἶναι 110
Φασὶν , εἶναι αὐτὶ τοῦ νομίζει 288	Φλόγα πυρὸς πῶς διακόπτεται ἢ φωνὴ τοῦ Κυ- ρίου 230
Φαίλοι οἱ ἐξ ἐναντίας ἱστάμενοι ποῖοι εἶναι . 313	Φραγγέλιον τὸ ἐκ σχοινίων τοῦ Κυρίου τί ἐ- δήλου 141
Φιλοπτώχειας αἱ ἀμοιβαὶ ποῖαι εἶναι . 337	Φρόνησις ἀρετὴ οὕσα , τὰ κατ' αὐτὴν πραττόμενα ἐπ' αὐτοῦ ἄξια ἀποφαίνει 311
Φαβεῖσθαι πεπαιδευμένως , μέγισον εἰς τελείωσιν . 95	Φρύαγμα ποῖον λέγεται 7
Φόβος διὰ τί ὁ Νόμος ὀνομάζεται . 155 Διττός εἶναι εἶναι ὁ φόβος . 156 Ὁ τελειωτικὸς ἀγνός ἐστὶ καὶ διαμένει πάντοτε • αὐτόθ . Ὁ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους , κατηγορεῖται • αὐτόθ . Διὰ τί εἶναι	Φυλάττειν πῶς λαμβάνεται κοντὰ εἰς τὴν θεῖαν Γραφὴν 115
	Φύλλα τοῦ δικαίου πῶς εἶναι 4
	Φύσις θεῖα κρείττων ἐστὶ τροπῆς τε καὶ ἀλλοιώ- σεως 362
	Φύσις ἀνθρώπων ῥέπει ἐπὶ τὸ πταίειν ὑπὸ τῶν παθῶ- μάτων ἐνοχλουμένη 422

Φυσις τῶν ἀνθρώπων ἀκάθαρτος, ὡς ἐκ παραβά-
σεως καὶ ἄρας ὑπομένοντα τὴν φθορὰν· αὐτόθ.
Φυσις πενταδικὴ εἶναι. 481 Ἐκλήθη ὑπὸ τῆς
ἀμαρτίας. 494 Φυσις ἀνθρώπων τῷ ὡκυμόρῳ
ἀνθεὶ συγκρίνεται. 362
Φωνάζει ποῖος μεγάλως εἰς τὸν Θεόν. 274
Φωνὴν ποῖαν ἀκούει ὁ Θεός. 38 Ἀνάρμοσοι εἶ-
ναι τοῖς ἁγίοις αἱ ἐν ταῖς προσευχαῖς φωναί. 222
Ποῖος μεταχειρίζεται φωνὴν μικράν καὶ φωνὴν
μεγάλην ἐν τῇ προσευχῇ· αὐτόθ. Φωνὴ τι εἶ-
ναι. 228 Φωνὴ τοῦ πατρὸς ἡ ἐπὶ τὸν Ἰορ-
δάνην, διὰ τὴν βροντὴν ὠνομάσθη· αὐτόθ. Φω-
νὴ τοῦ Κυρίου ποῖαν ἀναλογία ἔχει· αὐτόθ.
Φωνὴ Κυρίου εἰς ποῖους γίνεται· αὐτόθ. Φωνὴ
καὶ κραυγὴ ἐπὶ τῶν παρακαλούντων τὸν Θε-
όν ἐκ καρδίας λέγεται. 236 Οὐκ αἰσθητὴ
ἐστὶ. 128
Φῶς ἐν τῷ ἡλίῳ ἔχει τὸ σκῆνωμά του. 152
Φῶς τοῦ Θεοῦ ποῖον λέγεται. 23 Πῶς σημειοῦ-
ται· αὐτόθ. Συντροπισκόμενον εἶναι μὲ τὴν εὐ-
φροσύνην. 24 Φῶς ὅπερ οἰκεῖ ὁ Θεός, ἀποκρύ-
πτει τὴν φύσιν τῆς Θεότητος, καὶ τὰ ὀρμάτια
καὶ τὸν νοῦν ἀποσφραττίζει. 132 Φῶς ὧν ὁ Θεός,
πῶς καλύπτεται σκότει. 131 Φῶς εἶναι τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 350 Φωτὸς ἐνέργεια ποῖα
εἶναι· αὐτόθ.
Φῶς τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Δαβὶδ ποῖον ἦτον. 313
Φωτῆρες ὑφ' ἑαυτῶν κινουῦνται, καὶ ὄχι ὑπὸ Ἀγγελι-
κῶν δυνάμεων. 153

Χ

Χαλιναί διὰ τί λέγεται καὶ τί δηλοῖ. 253
Χαρχὴ ἡ ἐν Κυρίῳ πρέπει νὰ ᾖ ἡ σμιγμένη μὲ
τρόμον. 13
Χάρισμα προφητικὸν δὲν ἔλειψε παντελῶς ἀπὸ τὸν
Δαβὶδ. 416 Μερικῶς μόνον ἔλειψε καὶ πρὸς
καιρὸν. 425
Χάριτος πῶς δυνάμεθα νὰ γένωμεν χωρητικοί. 496
Χαρις θεία εἰάν ἔλθῃ εἰς τινά, τὰ ἐπικρατοῦντα
ἐκεῖνον πάθη ἀφανίζονται. 527 Ὁραϊότης εἶναι
τῆς Ἐκκλησίας. 533
Χροποια, πόδτερα εἶναι ἀκολουθοῦντα μετὰ τὰ λυ-

πηρὴ. 235
Χεῖλη δὲν εἶναι ἐδικάμας, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. 85 Χεί-
λει κλείει ὁ ἑλεγχος τῆς συνειδήσεως. 427
Χεῖμαρροι ἀνομίας ποῖοι εἶναι. 12
Χεῖρ Θεοῦ πῶς ὑψοῦται. 75 Χεῖρες Θεοῦ αἱ τι-
μωραὶ νοοῦνται. 76 Καὶ ἡ παιδευτικὴ δυνά-
μις. 250 Καὶ ἡ χειροτονία. 119 Καὶ ὁ Χρι-
στὸς. 120 Χειρὸς θαλάσσης ἐπισφραττίζει, ποῖα εἶ-
ναι. 309 Χεῖρας νίπτειν ἐμπροσθεν τοῦ πλή-
θους τί δηλοῖ. 213 Χεῖρας ἐπαίρειν ἐν και-
ρῷ προσευχῆς ἐντριβὲς τοῖς ἐν Χριστῷ. 222 Χεί-
ρας διὰ τί ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰς θυτίας ὁ προ-
σφέρων αὐτάς. 337 Χειρὶν κράτος τί δηλοῖ. 383
Χερσὶ βίβλιν ἐσήκωναν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ἀναλήψει. 131
Πλατίζουσιν εἰς τὴν Θεότητα κατὰ τὴν γνῶσιν
καὶ σοφίαν· αὐτόθ. Ἄνεμοι ὀνομαζονται διὰ
τὴν ταχύτητα. 131
Χεῖρα πῶς γίνεται τιναίς. 529
Χεῖμαρροι διὰ τί λέγονται. 409
Χιῶν τίος εἰς αἰετῶν. 422
Χιτῶν ὀρέαρος τοῦ Χριστοῦ τί ἦτον. 187
Χολὴν πικράν εἰς τίος τόπον ἔδωκαν τῷ Χρι-
στῷ. 557
Χορτασμός ἐπὶ Θεοῦ μὲ τὸν πόθον συνάπτεται. 122
Χορτασμὸν προξενεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ δόξης θεω-
ρία αὐτόθ.
Χοῦς θανάτου εἶναι ὁ τάφος. 185
Χουσί υἱὸς ὧν Ἀραχί, διὰ τί λέγεται υἱὸς Ἰεμε-
νεῖ. 39 Ἀρχιεπαῖρος ἦτον τοῦ Δαβὶδ· αὐτόθ.
Χρηστέτης τοῦ Θεοῦ τὸ πλῆθος εἶναι πολὺ. 246
κρύπτεται διὰ νὰ φανερωθῇ ὕψος εἰς τοὺς φο-
βουμένους τὸν Θεόν· αὐτόθ. Τὸ κρύπτεσθαι
αὐτὴν, τὸ ἀναβαλλεσθαι δηλοῖ· αὐτόθ. Χρη-
στέτης τοῦ Θεοῦ γευόμεθα μόνον τώρα, καὶ
οὐχὶ ἐμπιπλώμεθα. 270 Διὰ πείρας γινώσκε-
ται οὐ διὰ διδασκαλίας· αὐτόθ.
Χριστιανὸν ποῖον μακαρίζει ὁ Δαβὶδ. 2 Χριστιανοί
πρέπει νὰ μελετοῦν περισσότερον τὴν νέαν Γρα-
φὴν ἀπὸ τὴν παλαιάν. 4 Εἰς μόνον τὸν Χρι-
στὸν καυχῶνται καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλουν
νὰ γιωρίζωνται. 32 Πτωχοὶ μὲν εἶναι οἱ Χρι-
στῖανοί

σιανοὶ ἀπὸ ἄσπρα, πλούσιοι δὲ ἀπὸ τὴν πίσιν καὶ ὄρετάς. 68 Πρῶτον πρέπει νὰ γίνωται Ἰακώβ, καὶ ἔπειτα Ἰσραὴλ. 97 Χριστιανοὶ νέα κληρονομία τοῦ Θεοῦ εἶναι. 108 Χριστὸς Θεοῦ καὶ βασιλεὺς καὶ Θεὸς Χριστιανὸς ὀνομάζεται. 163 Σπέρμα εἶναι τοῦ Χριστοῦ. 189 Ἀκτῆμονες καὶ πτωχοὶ εἶναι οἱ κατὰ ἀλήθειαν Χριστιανοί. 190 Δι' αὐτοὺς παρακαλεῖ ὁ Χριστὸς καθὼς ἄνθρωπος, ἵνα λυτρωθῶν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως. 211 Σύνθημα τοῖς Χριστιανοῖς τὸ ἐπαίρειν τὰς χεῖρας ἐν προσευχῇ. 222 Σχῆμα σαυροῦ διὰ τῆς ἐπαρσεως τῶν χειρῶν τυποῦσι· αὐτόθ. Τίτλι κρι-
 ῶν εἶναι. 226. Χριστιανῶν ἡ καλὴ ζωὴ, ἡ κακὴ, κάμνει τοὺς ἔθνικοὺς νὰ δοξάζουν, ἢ νὰ βλασφημοῦν τὸν Θεόν. 227 Οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συνομιλοῦντες, πόσον ἐλέγχονται ἀπὸ τὸν Βασιλεῖον. 231 Χριστιανοὶ ἐν πολέμῳ ἐνδυναμοῦνται, καὶ ἐν εἰρήνῃ εὐλογοῦνται· αὐτόθ. Μακάριοι εἶναι, ὅσοι μετὰ τὸ Βάπτισμα δὲν φανοῦν ψεῦσαι τῶν ὑποσχέσεών τους. 250 Ἐθνος μακάριον εἶναι καὶ λαὸς ἐκλεχθεὶς, καὶ διὰ τί. 262 Χριστιανοὶ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ νικοῦν τοὺς ὄρκτους καὶ ἀόρατους ἐχθροὺς. 265 Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ καταρῶνται τοὺς ἐχθροὺς τῶν. 287 Χριστιανούς ποῖα πράγματα ἐμέθυ-
 σαν. 291 Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ δίδουν ἀποκρισιν εἰς τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ἀλλὰ μόνον τὸν Θεόν νὰ ἐπικαλοῦνται. 317 Καὶ Θεὸς Χριστιανὸς πτωχὸς εἶναι καὶ πένης. 334 Χριστιανοὶ ἀλλοιωθησόμενοι ὀνομάζονται. 361 Ψυχὰ Χρι-
 στιανῶν θυγατέρες εἶναι βασιλῶν. 368 Χριστιανοὶ ὁμολογοῦσι μὲν μὲ τὸν λόγον ὅτι εἶναι ὁ Θεὸς καταφυγή, μὲ τὸ ἔργον δὲ τὴν ἐκ τῶν ματαίων ζητοῦσι βοήθειαν. 377 Τοὺς ζῶντας κατὰ Θεὸν Χριστιανούς, αἱ θλίψεις εὐρίσκουσι· αὐτόθ. Κοντὰ εἰς κάθε Χριστιανὸν εὐρίσκεται Ἄγγελος. 401 Εἰς τοὺς Χριστιανούς ἐδόθη ἡ δι' αἰνέσεως θυσία. 411 Οἱ Χριστιανοὶ χρεωσθῶν νὰ φυλάξουν τὰς ὑποσχέσεις, ὅπου ὑπεσχέθη-
 σαν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα· αὐτόθ. Ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν πρέπει νὰ ᾖται τοιαύτη, ὥς ὅ-

ποῦ νὰ δοξάζεται ὁ Θεὸς δι' αὐτήν· αὐτόθ. Διὰ τί οἱ Χριστιανοὶ πρέπει καὶ νὰ δοξολογοῦν καὶ νὰ εὐχαριστοῦν τὸν Θεόν· αὐτόθ. Χρι-
 στιανοὶ μόσχοι νοοῦνται. 429 Χριστιανῶν ὁ λαὸς καὶ χρηστὸς καὶ Δαβὶδ ὀνομάζεται. 148 Χρι-
 στιανοὶ ἀλλοιωθησόμενοι ὀνομάζονται. 480 Χρι-
 στιανοὶ ὅλους τοὺς τόπους τῶν Ἑβραίων ἐκλήρο-
 νόμησαν. 488 Χριστιανὸς ὁ μὲν εὐσεβειαν καὶ ἀρετὴν τελειώσας, μακάριος εἶναι. 510 Χρι-
 στιανοὶ καὶ κατὰ τὸν ὄρθρον καὶ κατὰ τὸν ἑσπε-
 ρινὸν χαίρουσι, ψάλλοντες τῷ Θεῷ. 512 Χρι-
 στιανοὶ ὡς λίθοι τίμιοι διὰ τῆς ἀρετῆς ἐπιτεθίσον-
 ται τῇ τοῦ Χριστοῦ κεφαλῇ. 165 Καὶ Θεὸς Χρι-
 στὸς τὸπος ἅγιος γίνεταί τοῦ Θεοῦ. 529 Χρι-
 στιανοὶ καρδοὶ εἶναι τοῦ Θεοῦ. 536 Τρίτες Χρι-
 στοῦ οἱ Χριστιανοὶ ὀνομάζονται. 551 Χριστιανὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦσι. 563 Χριστιανοὶ ποῖ-
 ον Ψαλμὸν λέγουσι ἐκ προσώπου τῶν διὰ τὰς κα-
 κοπαθείας, ὅπου δοκιμάζουσι ἀπὸ τοὺς ἔθ-
 νικοὺς. 361 Ἐπὶ τοῖς πιστοῖς Χριστιανοῖς, ὁ Χρισ-
 τὸς σερμύνεται. 551

Χριστὸς καὶ ἐπὶ γῆς δικτεῖβαν μακάριος ἦτον. 2
 Εἰς αὐτὸν ἀφιερώνοι ὁ Δαβὶδ τὸν πρῶτον Ψαλ-
 μόν· αὐτόθ. Ψάλλον νοεῖται. 4 Φύλλα αὐτοῦ
 ποῖα εἶναι· αὐτόθ. Ποῖα δύο βασιλεῖς κατ'
 αὐτοῦ ἐκινούντο. 8 Σύνθετος εἶναι, ἀπὸ δύο
 φύσεως· αὐτόθ. Βασιλεὺς εἶναι ἐπάνω εἰς ὅλους
 αὐτόθ. Πῶς ἔλαβε τὰ ἔθνη κληρονομίαν. 11
 Αἰτεῖ οὐχ ὡς Θεός, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· αὐτόθ.
 Ὁ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ καιρὸς, πρῶτα λέγε-
 ται. 27 Ὀνομα αὐτοῦ πολλὰ θυμιασὸν εἶ-
 ναι. 51 Κύριος εἶναι κατὰ δύο τρόπους· αὐ-
 τόθ. Ἡ ἐνανθρώπησις του μαγνητοπρέπεια ὀνομά-
 ζεται· αὐτόθ. Δόξα καὶ τιμὴ αὐτοῦ ποῖα εἶ-
 ναι. 56 Τίς ἀνθρώπου διὰ τί λέγεται· αὐτόθ.
 Πάντα αὐτῷ ὑποτασσονται· αὐτόθ. Περισσότε-
 ρον ἀπὸ τοὺς Ἄγγέλους ἐξαφανίσθη· αὐτόθ. Κα-
 τ' αὐτὸν ἦτον τῶν Ἀγγέλων διὰ τὸ πάθημα τοῦ
 θανάτου. 57 Κυκλικὸν σχῆμα ἐποίησε· αὐτόθ.
 Ἀναμάρτητος μένας, ἐνίκησε τὸν Διάβολον. 60
 Τὶ δηλοῖ τὸ ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου. 61 Ἐπιτη-

δεύματα

δεύματα αὐτοῦ ποτα ἦτον. 65 Χεῖρ εἶναι ὑφου-
μένη. 75 Ἀμαρτία ἐν αὐτῷ ζητηθεῖσα οὐχ εὗ-
ρέθη. 77 Μόνος ὁ Χριστός ἦτον ἀγαθουρ-
γός. 97 Κύριον ὀνομαζέτω τὸν Πατέρα καθ' ὃ
ἄνθρωπος. 104 Εἰς αὐτὸν ἀφιερώθη ὁ δέκατος
πέμπτος Ψαλμός, 103 Διὰ τὴν κληρονομίαν
τοῦ ἀπέθανεν. 107 Νεφροὶ αὐτοῦ ποιοὶ νοοῦν-
ται. 108 Ταφὴ αὐτοῦ διὰ τίνων λόγων δηλοῦ-
ται. 109 Λογικὴν καὶ ἔννοιον εἶχε ψυχὴν. 110
Ἡ ψυχὴ του δὲν ἐγκατελείφθη εἰς Ἀδὴν, οὐ-
δὲ τὸ σῶμα του εἶδε διαφθοράν. αὐτόθ. Πῶς
ὡς γίγας ἐπέπεσε ταῖς δαιμονικαῖς φάλαγγι. 154
Νοητὸς ἥλιος εἶναι. αὐτόθ. Ὁλοκαύτωμα αὐ-
τοῦ ἐπίανεν ὁ Πατήρ. 161 Μεγάλη εἶναι ἡ δό-
ξα τοῦ Χριστοῦ. 165 Εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται ὁ
καὶ. Ψαλμός. 169 Ὁρθρος ὀνομαζεται. 170
Διὰ τί λέγει ὅτι τὸν ἐγκατέλειπεν ὁ Πατήρ. αὐ-
τόθ. Διὰ τί δὲν εἰσπηκύνθη. αὐτόθ. Ἁγίος
λέγεται. 181 Διὰ τί λέγεται σκώληξ. 182 Καὶ
ἡ σύλληψις καὶ ἡ γέννησις του ἦτον ὑπερφυσι-
κὴ. 183 Ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἐτράβιξεν. αὐ-
τὸν ἔξω τῆς γαστρὸς. 183 Δύψα αὐτοῦ ἡ
ἐπὶ τοῦ σκυροῦ φυσικὴ ἦτον. 185 Ἡ ψυχὴ
αὐτοῦ διὰ τί λέγεται μονογενής. 188 Ἀνωθεν
ὕψαντός αὐτοῦ τί ἦτον. 187 Ὁνομα τὸ τῆς
Πατρότητος ἐδιηγῆθη. 188 Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ
ὁ Χριστὸς ὀνομαζεται. 189 Ἁγία καὶ ἀμώμη-
τος ἦτον ἡ ζωὴ του. 192 Ποιμὴν εἶναι. 193
Ἐλεός ἐστὶ καταδιώκων. 195 βασιλεὺς εἶναι τῆς
δόξης. 201 Ἄμνος ἦτον. 207 Εἰς αὐτὸν ἀ-
ναφέρονται ὅλοι οἱ Ψαλμοὶ οἱ ἐπιγραφόμενοι
,, Ψαλμός τῷ Δαβὶδ. 211 Χριστὸς ἐπὶ τοῖς πι-
στοῖς Χριστιανοῖς σπρνύνεται. 551 Χριστὸς υἱὸς
μονοκερώτων διὰ τί ὀνομαζεται. 229 Διὰ ποί-
ους λέγει, τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου. 236
Θάνατος αὐτοῦ ἑξασίς λέγεται. 238 Ἐν τῇ
ἀναλήψει τὸν Χριστὸν τὰ Χερουβὶμ ἐσῆκωναν. 131
Σκότος νοεῖται ἡ σὰρξ αὐτοῦ. αὐτόθ. Πῶς ἐ-
κχτέβη. 130 Σκηνὴ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐστὶ. 131
Ἡ ἐν ταῖς προφητείαις προκήρυξις τοῦ Χριστοῦ
σκοτεινὴ ἦτον. 132 Καὶ ὕδωρ. αὐτόθ. Χρι-

στὸν λέγειν τὸ ἀγαλλόμενόν μου. οὐ πάντων ἐ-
στὶ. 253 Χριστοῦ ἔργα πῶς ἦτον πιστά. 257 Οἶ-
κος Χριστοῦ ἡ προσληφθεῖσα ἐστὶ σὰρξ, πίστεως
δὲ ἡ διδασκαλία. 291 Διδασκαλία αὐτοῦ τρυ-
φῆς χειμάρρους λέγεται. αὐτόθ. Αἷμα αὐτοῦ
τὸ ρέυσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς, πίστεως ἐστὶ τοῦ οἴ-
κου, χειμάρρους δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς ρέυσαν ὕδωρ.
αὐτόθ. Δι' ἑαυτοῦ ἐλάλησεν, ὅσα εἶπον οἱ
Προφῆται. 298 Πέτρα ἐστὶ. 327 Ἀφ' οὗ ὁ
Χριστὸς ἐσταρκωθὴ ἡ ἀληθινὴ θυσία, αἱ νεμικαὶ
θυσίαι ἀπεβλήθησαν. 329 Χριστὸς πτωχὸς ἦτον
καὶ πένης. 334 Μακάριος εἶναι ὁ φρονῶν ὅτι
ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός. 335 Τὰς ἀμαρτίας πάν-
των ἀνεδέχθη. 337 Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ὕ-
πνος ἐστὶ. 339 Τὸ ἀντεμποδοῦναι τοῖς ἐχθροῖς
γνώρισμα ἦτον τῆς τοῦ Χριστοῦ Θεότητος. 340
Ἡ σὰρξ του ἦτον σκηνὴ θαυμασῆ. 344 Ψυχὴ
τοῦ Χριστοῦ οἶκος ὀνομαζεται. αὐτόθ. Ἀβυσ-
σος ὀνομαζεται. 346 Πατήρ ἡμῶν εἶναι κηδε-
μονικώτατος. 361 Ἀρχηγὸς εἶναι. αὐτόθ.
Δὲν ἦτον ὠραίος ὁ Κύριος κατὰ τὸν σωματικὸν
χαρακτῆρα. 363 Ὁραῖος ἦτον. αὐτόθ. Οὐκ
ἐν μέτρῳ ἔλαβε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 364 Εὐ-
λογηθὴ διὰ τὴν ὑπακοὴν του. 341 Ἡ περὶ τὴν
ἐνανθρώπησιν οἰκονομία, μεγίστην δυνάμειος πα-
ρήσιν ἀποδείξει. 364 Ἀφ' ἑαυτοῦ ὠδηγεῖτο
εἰς ὃ ἠθέλει, χωρὶς νὰ ἔχη χρεῖαν ἀλλοῦ τινος. 365
Τὰ αὐτοῦ κατορθώματα παραδόξως κατωρθώθη.
αὐτόθ. Χρίσις εἰς τὸν Χριστὸν ὀλίγως ἐγίνετο οὐ
μερικῶς. 367 Κατὰ τί διέφερεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ
τοῦς ἄλλους ἀνθρώπους. αὐτόθ. Πᾶσαν χάριν
διὰ τῆς ἐνώσεως ἐδέξατο. αὐτόθ. Διὰ τί ὀ-
νομαζεται Χριστός. αὐτόθ. ἐχρίσθη μὲν ἐν τῇ
σύλληψει, ἐδείχθη δὲ ὅτι εἶναι Χριστὸς ἐπὶ τοῦ
Ἰορδάνου. αὐτόθ. Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ χάρι-
τες ἔγεμε. 368 Ἱμάτια αὐτοῦ ἦτον ἡ ψυχὴ
καὶ τὸ σῶμα. αὐτόθ. Κεφαλὴ εἶναι τῆς Ἐκ-
κλησίας. 372 Τὴν αἰσχύνην τῶν ἀμαρτιῶν ἡ-
μῶν ἐβρίσκαζε. 556
Χριστὸς ποταμὸς εἶναι. 379 Ὅταν ἐγεννήθη ἀν-
ταναρέσα τοὺς πολέμους. 380 Χριστὸς οὐκ ἀ-
ναβιβάζ.

νεβριβάσθη, ἀλλὰ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν. 384
Πῶς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐβασίλευε, καὶ πῶς
μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν. 385 Χριστὸς ὁ ἀληθὺς
ἄνθρωπος, ἔδωκεν ἐξήλασμα διὰ λόγου μας τὸ
τίμιον αἷμά του. 398 Οὐκ εἶδε καταθρόαν·
αὐτόθ. Ποιμὴν ἀληθινὸς εἶναι. 401 Σωτήριον
εἶναι. 415 Μέγα ἔλεος ὀνομάζεται. 418 Ου-
σιασῆριον ἡμῶν θεώτατον εἶναι. 428 Δύχνος
εἶναι ὁ Χριστός. 139 Ἡ σὰρξ αὐτοῦ σκότος ἐ-
στι διὰ τὴν παχύτητα· αὐτόθ. Χριστὸς σπέρμα
ἦτον τοῦ Δαβὶδ. 148 Ὁ Χριστὸς ἀναγγέλλει
γνώσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. 151 Καὶ εἰς τὸν
Ἰωάννην· αὐτόθ. Σκῆνωμα αὐτοῦ εἶναι ἡ προσλη-
φθῆντα σὰρξ. 154 Χριστὸς κατοικεῖ ἐν τῷ ἀνθρώ-
πῳ τῷ λάμποντι ταῖς ἀρεταῖς· αὐτόθ. Ἀντάλ-
λαγμα ἦτον. 450 Διπλοῦν γάμον ἐποίησε. 456
Δαβὶδ ὀνομάζεται. 148 Ἀνέβη εἰς οὐρα-
νοὺς. 464 Χριστοῦ αἷμα τὸ ἦπαρ ἐδήλου τῆς
αἰγός. 473 Θεότης αὐτοῦ ἐν τῷ σαυρῷ καὶ
τοῖς ἡλοῖς οὐκ ἐγένετο. 473 Παρουσία αὐτοῦ
ἡ πρώτη, ἔαρ ἐστίν. 362 Ἡ σὰρξ αὐτοῦ· ὑπό-
δημα ἦν τῆς Θεότητος. 486 Νέος Ζοροβάβελ
εἶναι. 491 Σωτήριον ὀνομάζεται. 493 Ἐλπίς
εἶναι τῶν περάτων τῆς γῆς. 511 Χριστοῦ ἐξοδοὶ
δύο εἶναι. 512 Ποταμὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι. 513
Στέφανος εἶναι τοῦ ἐκλυτοῦ. 515 Ἐκεῖ ἐν τῷ
Χριστῷ εὐφρανθήσμεθα ἐν τῇ βασιλείᾳ δαυ-
δ. 518 Παθὴν αὐτοῦ χαίμαρρος ἦν τρυφῆς καὶ
διὰ τί. 291 Χριστοῦ ὄνομα Κύριος πάντων εἶ-
ναι. 528 Πατὴρ καὶ θυμὸς γίνεταί. 529 Πε-
ρισερὰ νοεῖται, πτέρυγες δὲ καὶ μετάφρενα εἶναι
ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμά του. 533 Χριστοῦ μόνου
εἶναι τὸ νὰ ἐλευθερώη ἀπὸ τὸν θάνατον. 537
Ποὺς Χριστοῦ ποῖος εἶναι. 539 Ναὸς Θεοῦ τὸ
πρόσκλημα τῆς ἀνθρωπότητός του. 543 Τρίχες
Χριστοῦ ποῖος εἶναι. 551 Τὴν ἀρροσύνην καὶ τὸ
πληρμελὲς ἡμῶν οἰκειώθη· αὐτόθ. Πολλάκις ἐ-
νήσει. 553 Διὰ τί ἐνομίσθη φάγος καὶ εἰνο-
πότης· αὐτόθ. Διὰ τί δὲν ἐλυτρώθη ἀπὸ τοὺς
πειρασμοὺς, καὶ μὴ ὅπου παρεκάλει. 556
Ἐπροτίμησε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ παρὰ τὸ ἀν-

θρώπινον· αὐτόθ. Εἰς τόπον γλυκοῦ ἔδωκεν αὐ-
τῷ τὴν χολὴν καὶ εἰς τόπον νεροῦ τὸ ὄξος. 557
Πῶς νοεῖται ἐπ' αὐτοῦ τὸ πατάξαι. 559 Πρὸ
τῶν τριάκοντα ἐτῶν διὰ τοῦ ἐργοχείρου τῆς τεκ-
τονικῆς ἐτρέφετο. 561 Ποῖα ἦτον τὰ τεκτονικὰ
ἔργα ὅπου ἐδοῦλευν· αὐτόθ.
Χριστὸς ὄνομα π. 7 δηλοῦται. 32 Καὶ μετὰ τὴν
ἐκφρασίαν ἐστὶ κρύφιος. 58
Χρόνος ἐβδοματικός εἶναι. 481 Τὸ σχῆμα αὐτοῦ
κυκλικόν εἶναι. 513 Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ χρέ-
νου εἰλίπτουσιν αὐτὸν ὡς ἄν χορός· αὐτόθ. Χρό-
νος χρηστότης ποῖος εἶναι. 515

Ψ

Ψάλατε συνατῶς τί θέλει νὰ εἴπῃ. 385
Ψάλλω διαφέρει ἀπὸ τοῦ ᾄδω. 92. 218. 528 Πῶς
ψάλλει τις μὲ ἀλλαχγμὸν. 256
Ψαλμὸν τὸν πρῶτον καὶ τὸν δευτέρον διὰ τί τινὲς
λέγουσι ἓνα. 14 Ψαλμοὶ διὰ τί ἄλλοι εἶναι σύν-
τομοι, καὶ ἄλλοι ἐκτεταμένοι. 58 Ψαλμὸς ὁ
ἐνατος εἰς δύο διαιρεῖται εἰς τὸ Ἑβραϊκόν. 69
Ψαλμὸς ὁ ιγ'. ἐσφαλμένως ἠυξήθη. 94 Ψαλμὸς
ὁ ιε'. εἰς τὸν Χριστὸν ἀφιεροῦνται. 103 Τὸν Ψαλ-
μὸν μελέτην ὀνομάζει ὁ Δαβὶδ, καὶ διὰ τί. 159
Ψαλμὸς ὁ κα'. εἰς τὸν Χριστὸν ἀναφέρεται. 169
Ὅσοι Ψαλμοὶ ἐπιγράφονται οὕτω., Ψαλμὸς τῷ
Δαβὶδ, καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ἀναφέρονται τὸν ἐκ
σπέρματος τοῦ Δαβὶδ. 211 Ψαλμὸς λα'. ἐν τῷ
καίρῳ τοῦ Βαπτίσματος λέγεται. 249 Κατα-
χρηστικῶς Ψαλμὸν ὀνομάζομεν τὸν ιζ'. ὡδὸν ὄν-
ται. 124 Διὰ τί εἶναι ἀνεπίγραφοι πολλοὶ Ψαλ-
μοί. 255 Ψαλμοὶ οἱ εἰς τὸ ὄνομα Ἀσάφ ἐπι-
γραφόμενοι πόσοι εἶναι. 404 Ψαλμὸς ἐπιγρα-
φόμενος μὲ τὸ, ἐν ὕμνοις μόνον, καὶ μὲ τὸ ἐν
ὕμνοις Ψαλμὸς, τί διαφέρουν. 489 Ψαλμὸν ξζ'.
πῶς ἐξηγοῦν οἱ Ἰουδαῖοι. 547 Ψαλμοὶ εἰς τοὺς
γηνάσαντας εἶναι ὄκληροί. 124 Ψαλμὸς ὁ ιγ'.
διὰ τί διπλασιάζεται ἐν τῷ νβ'. 426
Ψευδομάρτυρες οἱ κατὰ τοῦ Χριστοῦ, προφητεύου-
ται. 281
Ψευδόμενος ἐκ τῆς προθέσεως κρύβεται, καὶ οὐκ ἐκ
μόνης τῆς φωνῆς. 28
Ψεῦδος.

Ψεύδος τρεῖς ἔχει διαφοράς . 28
 Ψυχὴ ἁμαρτάνουσα σαρκοῦται καὶ παχύνεται . 324
 Ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ θυγάτηρ καὶ νυμφὴ εἶναι τοῦ
 Χριστοῦ . 371 Παραβαίνουσα τὰς ἐντολὰς νυμ-
 φεύεται τὸν Διάβολον· αὐτόθ . Πόσα πρέπει νὰ
 κάμνῃ ἡ ψυχὴ διὰ νὰ νυμφευθῇ πάλιν τὸν Χρι-
 στόν· αὐτόθ .
 Ψυχὴ θεοφιλὴς κληρονομοῦσα λέγεται . 26 Ποῖος
 εἶναι ὁποῦ μισεῖ τὴν ψυχὴν του . 82 Ψυχῆς εὐ-
 θηνία ποία εἶναι . 235 Ψυχὴ τῶν ἀγίων ρομφαία
 ἐστὶ τοῦ Θεοῦ . 119 Ἐχει σῶμα νοητόν . 267
 Ψυχαὶ αἱ τῶν ἐν πίστει δεδικαιωμένων , εἰς χεῖρας
 Θεοῦ τρέχουσι . 278 Ψυχῆς κοιλία ποία εἶ-
 ναι . 330 Οὐδεὶς θέλει δώσει τιμὴν καὶ ἐξαγορὰν
 τῆς ἐδικῆς του ψυχῆς . 397 Ὁ κόσμος ὅλος δὲν
 εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνταξίος· αὐτόθ . Ψυχῆς δοξὰ
 ποία εἶναι . 402 Ψυχὴ ἐμπεφυκεῖα εἶναι εἰς τὴν
 καρδίαν . 427 Ψυχῆς ὑπόδημα ποῖον εἶναι . 486
 Ψυχὴ πρέπει νὰ ἄρχῃ τῶν παθῶν , καὶ νὰ δου-
 λεύῃ τῷ Θεῷ . 493 Ψυχὴ πρέπει νὰ σχολάσῃ
 ἀπὸ ὅλα , ἵνα γέννηται ἐν αὐτῇ καθαρὰ ἡ ἑλλάμι-
 ψις τοῦ Θεοῦ . 381 Ψυχῶν κοιλάδες πῶς πληθύν-
 νουσι σῖτον . 514 Ψυχαὶ ποῖαι εἶναι περὶ ὁδὸς
 περὶ ὁρὴ καὶ ποῖαι λαγχνῶματα . 515 Ψυχὴ πῶς
 αἵμαλωτίζεται καὶ πῶς ἐπιστρέφει . 97 Ψυχὴ αἱ
 νεκρῶσασαι τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς , νεκνίδες
 τυμπανίζονται λέγονται . 541 Ψυχὰς διὰ τῆς ἐξο-
 μολογήσεως ἀνεγείρονται 563

Ω

Ὡδὴ διαφέρει ἀπὸ τὸν Ψαλμόν . 124 Ὡδὴ ἐπιθυ-
 λαιμὸς , ποῖος Ψαλμὸς εἶναι 362
 Ὡδὴς ποθεν ἐτυμολογεῖται . 48 Ἡ μανικὴ ἐπιθυμία
 λέγεται . αὐτόθ . Ὁ ἀνυπόφορος πόθος διὰ τῆς ω-
 δίνος : ἦτοι τοῦ κοιλοπονηματος παρασίνεται . 47
 Ἐπὶ τῶν γυναικῶν ὠδίνες ζωῆς ὀνομάζονται , ἐπὶ
 δὲ τῶν ἀνδρῶν , ὠδίνες θανάτου . 127 Ὡδίνες Ἄλ-
 δου διὰ τί λέγονται· αὐτόθ .
 Ὡσμος πράξεώς ἐστι δηλωτικός . 484 Ἡ ἀρχὴ ἐγαννή-
 θη ἐπὶ τοῦ ὥμου αὐτοῦ τί δηλοῖ 365
 Ὡφέλεια τίς ἐν τῷ αἵματί μου , ποῖοι πρέπει νὰ λε-
 γουν 236
 Ὡς ἐπιτατικὸν λαμβάνεται . 51. 246 Καὶ θυμα-
 σικόν 290

ἡ Εἰληφεν ὧδε τέρμα τῆς εἰβλου Πίναξ .
 ἡ Τῷ συντελεσῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις .

Εὐξείνως Λεσχὴ
Ποντίων Νάουσας
Εθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀργυρουπόλεως

Εὐξεινος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνική Βιβλιοθήκη Αργυρούπολης

Εὐξείνιος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνική Βιβλιοθήκη Αργυρούπολης

Εὐξείνως Λέσχῃ
Ποντίων Νάουσας
Εθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀργυρουπόλεως

Εὐξείνως Δέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνική Βιβλιοθήκη Αργυρούπολης

Εὐξεινος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνική Βιβλιοθήκη Αργυρούπολης

RECEIVED
FEBRUARY 1964
LIBRARY OF CONGRESS
WASHINGTON, D.C.